

LEILA GEGUCHADZE

**THE GEORGIAN LANGUAGE
FOR FOREIGN LEARNERS, I**

**CONCISE GRAMMAR WITH TEXTS
AND VOCABULARY**

ლეილა გეგუჩაძე

ქართული ენა
უცხოელთათვის, I

მოკლე გრამატიკა ტექსტებითა
და ლექსიკონით

LEILA GEGUCHADZE

**THE GEORGIAN LANGUAGE
FOR FOREIGN LEARNERS, I**

**CONCISE GRAMMAR WITH TEXTS
AND VOCABULARY**

ლეილა გეგუჩაძე

**ქართული ენა
უცხოელთათვის, I**

**მოკლე გრამატიკა ტექსტებითა
და ლექსიკონით**

Tbilisi University Press

თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა

Tbilisi 2004 თბილისი

The present work is a textbook of the Georgian language for English-speaking learners. The reader will get acquainted with the Georgian alphabet (supplied with phonetic drills), the grammatical structure. He can also acquire speech habits through the dialogues included in the units and through the texts on various topics.

The material will acquaint the foreigners with the major facts of history of Georgia and Georgian culture and with the samples of Georgian writings and folklore . . . All the (28) units are supplied with definitions of new words and phraseological units. The textbook has a dictionary (containing over 2700 entries).

წინამდებარე ნაშრომი წარმოადგენს სახელმძღვანელოს ქართული ენის შესწავლით დაინტერესებულ ინგლისურენოვან უცხოელთათვის. მასში მკითხველი გაეცნობა ქართულ ანბანს (ფონეტიკური სავარჯიშოებითურთ), ენის გრამატიკულ სტრუქტურას, შესაძლებლობა ექნება შეიძინოს სასაუბრო ჩვევები გაკვეთილებში წარმოდგენილი დიალოგებისა თუ სხვადასხვა თემაზე შედგენილი ტექსტების საშუალებით. ეს მასალა უცხოელებს გააცნობს საქართველოსა თუ ქართული კულტურის ისტორიის უმნიშვნელოვანეს ფაქტებს, ქართული მწერლობისა და ფოლკლორის ნიმუშებს... ყველა (28) გაკვეთილს ახლავს უცხო სიტყვათა და ფრაზეოლოგიზმების განმარტება. სახელმძღვანელოს ბოლოში დართული აქვს ლექსიკონი (2700-ზე მეტი ერთეული).

რედაქტორები: შ. აფრიდონიძე

ლ. გოგსაძე

რეცენზენტები: რ. ქურდაძე

ნ. დანელია

© თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2004

© ლ. გეგუჩაძე, 2004

4602020600

გ 608(06)-04

ISBN 99940-20-09-9

P R E F A C E

The present textbook is an attempt to provide suitable theoretical and practical material to meet the needs of English-speaking learners of Georgian. It consists of 28 units. The first four units cover the Georgian alphabet. They are supplemented with special exercises to help the learner overcome the difficulty of pronouncing certain Georgian sounds. The fourth unit, however, dwells on harmonious complexes of the A - B type. From the very first unit texts and dialogues are given, which increase its complexity as the book progresses.

While compiling the texts I was guided by the following principles:

1. To activate the material given in the theoretical part;
2. To help the learner master basic vocabulary and phraseological units by means of thematic dialogues and texts;
3. To supply certain information about the main points of Georgian history and culture;
4. To familiarize the learner at least with some pieces of Georgian literature and folklore. (The textbook abounds in fables, proverbs and aphorisms).

Each unit is followed by vocabulary notes, at the end of the book, however, a lexicon (2700 words) is given.

The English learner may sometimes find some comments self-evident and therefore redundant. This is due to the fact that the author of the book, apart from teaching Georgian to native speakers, has had a long tradition of teaching Georgian to foreign students and she often hears from them how difficult Georgian grammar is.

The textbook is aimed at teaching the learner of Georgian the structure of the language and its vocabulary. It enables him or her to work out speech habits and familiarizes the learner with the history, culture and literature of the country where this language is spoken.

It is up to the reader to decide, whether the book succeeds in its aims. I would deeply appreciate any comments on this book from students, scholars or other interested readers, to help me improve future editions.

I would like to thank *Liana Gogvadze* (Units 1-15), *Eter Chkhotua* (Unit 16-20) and *Lily Goksadze* (Unit 21-28) for translating the book into English. My thanks are due to the editors *Shukia Apridonidze* and *Lily Goksadze* for assistance and help. My special thanks are due to *Arian Chanturia* for valuable corrections.

Leila Geguchadze

ABBREVIATIONS

შემოკლებათა განმარტება

Abl. Ablative	RS Real Subject
Adj. Adjective	S Subject
Adv. Adverb	sing. singular
Adverb. Adverbial	smb. somebody
anim. animate	smth. something
ant. antonym	syn. synonym
Dat. Dative	v. verb
dial. dialectal	Voc. Vocative
Erg. Ergative	
Gen. Genitive	ა.შ. ასე შემდეგ etc.
inanim. inanimate	გეოგრ. გეოგრაფიული სახელი
Inst. Instrumental	place name
int. interjection	ე.ი. ესე იგი i.e.
lit. literally	ვით. ვითარებითი Adverbial Case
n. noun	მიც. მიცემითი Dative
Nom. Nominative	მოთხრ. მოთხრობითი Ergative
Od direct Object	მოქმ. მოქმედებითი Ablative/
Oi indirect Object	Instrumental
p. person	ნათ. ნათესაობითი Genitive
pl plural	სახ. სახელობითი Nominative
poet. poetic	შდრ. შედარე cf.
pron. pronoun	წოდ. წოდებითი Vocative
RO Real Object	

ქართული ანბანი THE GEORGIAN ALPHABET

The Georgian alphabet	Names of the letters	International transcription	The Georgian alphabet	Names of the letters	International transcription	The Georgian alphabet	Names of the letters	International transcription
ა	an	a	ბ	ban	m	გ	gan	g
ბ	ban	b	ნ	nan	n	დ	dan	d
გ	gan	g	ო	on	o	ე	en	e
დ	dan	d	პ	par	p	ვ	vin	v
ე	en	e	ჟ	zan	z	ზ	zen	z
ვ	vin	v	თ	ha	h	ც	can	c
ზ	zen	z	ს	san	s	ძ	cin	c
თ	tan	t	ც	can	c	წ	can	c
ი	in	i	ძ	cin	c	ჭ	can	c
კ	kan	k	წ	can	c	ხ	can	c
ლ	las	l	ჭ	can	c	ყ	hae	h

Letters and Sounds of Georgian

In modern Georgian there are five vowel letters and as many vowel sounds. The sounds are monophthongs, i. e. simple vowels: ა, ე, ი, ო, უ. The consonants ლ, მ, ნ, რ are sonorous sounds. Of these მ, ნ are nasal, ლ is lateral and რ is a vibrant. ვ, ზ, ს are spirants or fricatives. ზ and ს are dental sounds and they form a pair: ზ is voiced, ს is voiceless. ვ is a labiodental sound (the upper teeth touch the lower lip).

Practise reading the following:¹

ლ: ლია, ლალი, ლეილა, ლულუ, ლოლა, ლილი, ლილე, ლელა.
 ნ: ნანა, ნინო, ნონა, ნოე, ნუნუ, ანა, ანანია, იულონ, ელენე, ნანული.
 მ: მაია, მამია, მამული, ემა, მიმი, მანანა, ლომი, მელანია, მელანო.
 რ: როინ, რომან, მარიამ, მერი, მარინე, ამირან, მირიან, ლამარა.
 ვ: ვანო, ივანე, ვერა, ვენერა, ევა, ლევან, ვარლამ.
 ზ: ზაზა, ზაალ, ზაირა, ზეზა, მზია, იამზე, ლუიზა, რამაზ, რომანოზ.
 ს: სოსო, სოლომონ, სავლე, სესია, სევერიან, სიმონ, არსენ, იასონ, იასე, ვასილ, ვასო, მოსე, თნისე.

Read and translate the following:

აი ია, აი იასამანი. აი მზე. ეს არის ია. ეს იაა. ის არის იასამანი.
 ის იასამანი. ის არის მზე. ის მზეა.

- ეს ვის არის?
 — ეს არის ილია. ეს ილიაა.
 — ილია ვის არის?
 — ილია მამაა.
 — ის ვის არის?

¹ Pronunciation drills of this type are composed of Christian names only.

- ის არის ზეზვა. ის ზეზვაა.
- ზეზვა ვინ არის?
- ზეზვა მეომარია.
- ეს ილიაა, ის ზეზვაა.
- ეს რა არის?
- ეს არის ლომი. ეს ლომია.
- ის რა არის?
- ის არის მელია. ის მელიაა.
- ეს რა არის?
- ეს არის ზარი. ეს ზარია.
- ის რა არის?
- ის არის ისარი. ის ისარია.
- ეს ვინ არის? ელენეა?
- არა, ეს ელენე არ არის. ეს იამზეა.
- ელენე მალე მოვა?
- არა, ელენე მალე არ მოვა.
- ეს რა არის? ლალია?
- არა, ეს ლალი არ არის, ეს აღმასია.
- ეს ვინ არის? ლალია?
- არა, ეს ლალი არ არის, ეს ლიაა.
- ეს ია ნაზია. აი ის იასამანი ლამაზია. მზე მალე ამოვა. მზია მალე მოვა. ზაზა აივანზე ზის.

Remember:

- აი here is/are
- ია violet
- იასამანი lilac
- მზე the sun
- ეს this
- არის, ა is, -s
- ის he/she/it; that (pron.)
- ვინ who? (said of human beings only)
- მამა father
- მეომარი warrior
- რა? What? (said of everything except human beings)
- ლომი lion
- მელია fox
- ზარი bell
- ისარი 1. arrow; 2. hand of a clock

- მალე soon
- მოვა he/she/it will come²
- არა, არ no, not
- ლალი 1. ruby; 2. woman's name
- აღმასი uncut diamond
- ხაზი delicate, tender
- ამოვა it will rise
- ლამაზი beautiful, pretty, handsome
- აივანი balcony
- ზე on
- აივანზე on the balcony
- ზის is sitting

UNIT 2

Letters and sounds of Georgian

(Continued)

Some consonants in the Georgian language form a trinary system. They are:

Bilabial sounds: ბ, ფ, პ

Both (the upper and the lower) lips take part in the articulation of these sounds.

Apical dental sounds: დ, თ, ტ

In the articulation of these sounds the tip of the tongue is pressed against the upper teeth.

Pre-velar sounds: გ, ჟ, კ

In the articulation of these sounds the back of the tongue is pressed against the soft palate.

² As the verb-forms for the pronouns he, she, it are identical, from now on (in cases other than conjugation patterns) the pronoun he will be used if and when no gender distinction is to be stressed.

The first sound of each triple (ბ, ღ, გ) is voiced, the second and the third sounds are voiceless. Of these ბ, ტ, კ are abruptives. They are pronounced without breathing out, with the supply of air left in the mouth cavity. ფ, თ, ქ are aspirated consonants.

In Georgian there is a binary system of consonants as well. We already know one such pair — the dental sounds: ზ — ხ. The alveolar consonants ჟ — შ also form a pair. ჟ is voiced and შ is voiceless.

Practise reading the following:

- ბ: ბაბილინა, ბარბარე, ბორენა, აბო, აბიბო, აბელ, საბა, ბენო, ბესარიონ, ლუარსაბ, ზეინაბ.
- პ: პაპუნა, პავლე, პარმენ, პეპია, პელო, პირიმზე, დარისპან.
- ფ: ფილიპე, ფილიმონ, ფრიდონ, ფარსმან, აფრასიონ, ფარნაოზ, სოფიო.
- ღ: ღოდო, ღუდანა, დალი, დავარ, დამიანე, დიანა, დემნა, მინდია, ნოდარ, ზვიად, ბადრი.
- ტ: ტიტე, ტიმოთე, ტატო, ტარიელ, რატი, ნატო, ოტია, პატა, როსტომ, პეტრე.
- თ: თამაზ, თეა, თეო, თეონა, თედო, თინა, თინათინ, თომა, თემურ, თეიმურაზ, ეთერ, ოთარ, ნათია, დავით, ასმათ.
- გ: გიგი, გია, გიორგი, გივი, გაგა, გაიოზ, გაიანე, გელა, გოგი, გუგუა, გურამ, ნუგზარ, საურმაგ.
- კ: კაკო, აკაკი, კესო, კესარია, კოტე, კობა, კონსტანტინე, კიტა, კირილე, კიაზო, კვირია, იაკობ, თორნიკე.
- ქ: ქეთევან, ქეთინო, ქეთო, ქალთამზე, ქართლოს, ქავთარ, ბექა, ბაქარ, ზაქარია.
- ჟ: ჟანა, ჟიული, ჟუჟუნა, ჟენია, ჟორა, ვაჟა, ბექან, რაჟდენ.
- შ: შიო, შოთა, შორენა, შალვა, შუქია, ნოშრევან, აფშინა, ბეშქენ.

პ	შ
პაპა grandfather	ფაფა porridge
პირი mouth	ფირი film, tape
პური bread	ფური refers to the female of cattle and some other animals: cow, deer, etc.
საპონი soap	საფენი nappies

ბიბი pony	ფონი background
ბექტი pact	ფაქტი fact
ტ	თ
ტიტა tulip	თითი finger, toe
ტიფი tall, float	თიფა hay
ტიბი handle, halt	თარი oriental musical stringed instrument
ტიპი cornucop	თარო shelf
ტიხარი partition	თიხა clay
ტიქი indian ink	თუში inhabitant of Tusheti — a mountainous region in East Georgia
ბიტი bird	ჩიტი cotton (print), chintz
კ	ქ
კიბი skin	ქანი ore
კარი door	ქარი wind
კერი hearth, centre	ქერა blonde
კელი tail	ქული cap
კელია wooden vessel for drinking wine that gurgles as you drink	ქულა pass mark, point
კამარი arch, vault, dome of heaven, firmament	ქამარი belt
კელია grasshopper	ქალია she is a woman
კეკი to cackle, cackling; (said of hens)	ქაქანი continuous loud disagreeable talking, to talk in this manner
კელა! Enough!	ქმარი husband
კერკი dried fruit	ქერქი rind, bark, crust, cortex
კეცი earthenware frying pan	ქეცი tetter
კიშკი tower	ქიში slipper
კირი mortar, lime	ქირა hire, rent, pay

Text

ეს ვაჟი გიაა. ქეთევანი მისი დედაა, დავითი — მისი მამა, ნინო — დიდედა (ბებია), გიორგი კი — პაპა (ბაბუა). გია ქეთევანისა და დავითის შვილია, ნინოს და გიორგის შვილიშვილი. ეს გოგონა მზიაა. მზია გიას დაა. გია დიდია, მზია — პატარა. ქეთევანი და დავითი გიას და მზიას დედ-მამაა (ქეთევანი და დავითი გიას და მზიას მშობლები არიან).

- დედა შინ არის? (დედა შინაა?)
 - არა, დედა შინ არ არის (დედა შინ არაა), უნივერსიტეტშია.
 - მამა თბილისშია?
 - არა, მამა თბილისში არ არის, ის ინგლისშია, ლონდონის არქივში მუშაობს.
 - ბებია სად არის? (სადაა?)
 - ბებია აქ არის (აქაა).
 - პაპა აქაა?
 - კი, პაპა აქაა.
 - ეს ქალი ვინ არის? (ვინაა?)
 - ეს ქალი მეზობელია, ექიმი.
 - ეს რა არის?
 - ეს ბებიას მალამოა.
 - იქ ვინ დგას?
 - იქ მზია დგას.
- ქარი ქრის. მალე თოვლი მოვა. თოვლი თეთრია. ეს საათია, ის კი — სურათი. შოთა რუსთაველი არის დიდი ქართველი პოეტი.

Remember:

ერი დედაა ენისა The nation is the mother of language.
ადამიანი ადამიანის მალამოა One man is another man's remedy (literally: ointment).

- ვაჟი son
- მისი her, his, its
- დედა mother
- მამა father
- დიდედა (ბებია) grandmother
- კი 1. and, but; 2. yes (informal)

- პაპა (ბაბუა) grandfather
- შვილი one's own or somebody else's child of either sex
- შვილიშვილი grandchild
- გოგონა (გოგო) girl
- თა 1. sister; 2. and
- დიდი big, large. Here: a grown-up
- პატარა little, small
- დედ მამა (მშობლები) mother and father (parents)
- არის they are
- შინ (at) home
- არქივში at the archives
- არქივი archives
- ში in, at
- მუშაობს he is working
- სად? where?
- აქ here
- ქალი woman
- მეზობელი neighbour
- ექიმი doctor
- მალამო ointment (here: remedy)
- იქ დგას he is standing there
- იქ there
- ქარი wind
- ქრის it is blowing; it blows
- თოვლი snow
- თეთრი white
- საათი clock, watch, hour
- სურათი picture
- ქართველი a Georgian
- პოეტი poet
- ენა language
- ერი nation
- ადამიანი man, human being

Letters and Sounds of Georgian

(Continued)

So far we have analyzed three trinary groups: **ბ, ფ, პ; დ, თ, ტ** and **გ, ჟ, კ**. Now we will introduce two more triples. They are: pre-alveolar **ძ, ც, წ**, pronounced with the front part of the tongue pressed against the teeth-ridge; the alveolar **ჩ, რ, ჰ**, pronounced with the back of the tongue pressed against the back part of the hard palate. Note that the first element of trinary groups is a voiced sound (**ძ, ჩ**), the second (**წ, ჰ**) and the third (**ც, რ**) elements present a voiceless abruptive and a voiceless aspirated sound respectively.

ძ, ც, წ, ჩ, რ, ჰ are complex sounds, i. e. affricates. They consist of two components: a plosive + a fricative.

$\text{ძ} < \text{დ} + \text{ზ}$	$\text{წ} < \text{ტ} + \text{ს}$	$\text{ც} < \text{თ} + \text{ს}$
$\text{ჩ} < \text{ღ} + \text{ჟ}$	$\text{ჰ} < \text{ტ} + \text{შ}$	$\text{რ} < \text{თ} + \text{შ}$

On a closer study the component parts of affricates reveal a strict regularity of structure: an affricate is pronounced by joining binary pairs **ზ — ს, ჟ — შ** to trinary sounds **დ, თ, ტ** so that a voiced affricate has in its structure two voiced sounds (**ძ = დზ, ჩ = დჟ**), a voiceless abruptive affricate has two voiceless abruptives (**წ = ტს, ჰ = ტშ**) and a voiceless fricative affricate — two voiceless fricatives (**ც = თს, რ = თშ**).

In an affricate these components are presented in a reduced form; an affricate is pronounced like a simple plosive, instantaneously, as one sound.

Practise the correct pronunciation of the following:

ძ (<დზ): ძიძია, გოდერძი, ძამუკა, ბიძინა.

წ (<ტს): წათე, წიწოლა, ბეწინა, წოპე.

ც (<თს): ცირა, ცაცა, ციალა, ცისანა, ციცინო, ციცო, ცოტნე, ცანგა
ლა, ცისკარა.

ჩ (<ღჟ): ჩაბა, ჭუმბერ, ჭიმშერ, ჭემალ, ჭუნაშერ, ჭუჭი.

ბ (<ტშ): ბოლა, ბიბერ, ბიჭიკო, ბაბუა, ბაბუკა, ბაჭუა.

რ (<თშ): რიტო, რალხია, რონთა, არიკო, არჩილ, ბაჩუა, უჩა.

We have already dealt with two groups in a binary system of consonants — the dental sounds **ზ — ს** and the alveolar sounds **ჟ — შ**.

One more pair will be introduced: **ღ** (voiced) — **ხ** (voiceless).

ღ — ხ are velar sounds. They are articulated by forming a friction along the back of the tongue and the soft palate. As we know, the elements of the trinary group **გ ჟ კ** are also velar sounds, but the place of articulation in the case of **ღ — ხ** is much more back shifted, e. g.:

ღ: ღოღოლა, ღებტორ, ღვთისავარ, აღათი, მზალო, თორღვა.

ხ: ხახუკა, ხათუნა, ხოსიტა, ხორეშან, ხარიტონ, ხეთისო, ხვარამზე, ჭერხა, ხელხან.

A binary system of consonants also contains the sounds: **ყ — ჯ**.

ყ is a voiceless velar consonant. It is abruptive, like **პ, კ, ტ, წ**. Its articulation is marked by a stoppage of air coming from the lungs: **ყ** is produced with the supply of air contained in the mouth cavity. **ყ** is a pharyngeal sound: the root of the tongue is pressed against the back wall of the pharynx. E. g.:

ყ: ყამარ, ყარამან, ყაციტა, ყაფლან, ყვარყვარე, მაყვალა.

ჯ is a strongly aspirated sound. The air coming from the lungs does not vibrate the vocal chords. The sound is articulated in the larynx. **ჰ** is a laryngeal sound. E. g.:

ჰ: ჰაძლეტ, ჰერაკლე, ჰენრიხ, ჰერა.

Practise the correct pronunciation of the following:

წ

ც

წელი 1. year; 2. waist

ცელი scythe

წელი someone's child, son or daughter (archaic)

ცული axe

წილი share

ცილი slander

წვერი 1. beard 2. peak

ცვარი dew

წოლა to lie, lying

ცოლი wife

³ The -ing form in pairs of this type is a gerund, not participle I. From now on mostly the infinitive will be given in English, but the gerund will also be implied.

წერო crane
წვეტი spike
წერწეტი slender
წილა what is left after alloying
metals; cooled magma
წიგნი book
ნაწილი part
მწერი insect
წურავს he squeezes/is squeez-
ing⁴

ცერი thumb
ცვეთა wearing out
ცერცეტი light-minded
ცილა the length of a thumb
ციგა sledge
ნაცილი a lie (archaic)
მცენარე plant
ცურავს he swims/is swimming⁴

პ

ჩ

პირი plague, misfortune
პა well (n.)
პური large pitcher fixed in the
ground to hold wine
პარხალი beet
პალა grove
პია worm
პიკია man's nickname
პანჭური kind of plum
პერი ceiling
პვალი colic
ბაჭუა man's name

ჩირი dried fruit
ჩაი tea
ჩუმი quiet, silent
ჩარხი machine-tool
ჩალა straw, hay
ჩია very thin and small (said
mostly of men)
ჩიჩია child's word for „meat“
ჩანჩურა slob
ჩერო shade
ჩვარი duster, rag
ბაჩუა man's name

კ

ყ

კაკანი to cackle
კივილი loud shrill cry (said
mostly of people)
კეფა back of the head; occiput
კვერი small home-made loaf of
bread

ყაყანი to make a hubbub
ყივილი to crow (said of a cock)
ყეფა to bark
ყველი cheese

კახი skin
კაბი splinter of fir and pine-
tree rich in resin and
used to furnish light
კალო footprint, trace

ყანა corn-field
მყვარი frog (archaic)
ყვავილი flower

ღ

ლ

ღობი 1. Gori, a town in East
Georgia, 2. Small moun-
tain, hillock
ღაბი surname
ღამი Gomi, place name
ღველი I am waiting for you
ღახეგრი clever, reasonable, in-
telligent
ღაჯუხი to buzz; buzzing (said of
an engine, jet-plane, etc.)
ღრგვინი it thunders; it rolls
ღასი scale, musical term
აგრი stepchild

ღორი pig, swine
ღვარი torrent
ღომი hominy
ღელე small river
ღონიერი strong
ღულუნი to coo
ღრღნის it gnaws
ღამე night
ღერი stem, stalk

მ

ნ

მამე night
მყარი torrent
მელე small river
მარბი gutter

ნაბა turkish dagger
ნავარი lath
ნელი throat, neck
ნარი alphabetic name of the
letter ე
ნვარვარე man's name
ნია windpipe
ნორე stone fence
ნიგევი noise made by an eagle,
crane, duck, etc.; to make
this kind of noise

მეხვრედი to shed tears
ნია open
ნობი pig, swine
მეგვი many voiced noise

⁴ The tense of the Georgian verb here is აწმყო (Present), which corresponds to both Simple Present and Present Continuous in English. (The meaning of the tense-forms is context-dependent). So, from now on, if one of these tense-forms is used the other might also be implied.

Text

მე სტუდენტი ვარ. შენ მოსწავლე ხარ. ის მასწავლებელია. ჩვენ აქ ვართ. თქვენც აქ ხართ. ისინი იქ არიან.

— შენ ვინ ხარ?

— მე სტუდენტი ვარ.

— ეს ბიჭი ვინ არის? (ეს ბიჭი ვინაა?)

— ეს ბიჭი მოსწავლეა. ის თბილისის პირველ სკოლაში სწავლობს.

— ის კაცი ვინაა?

— ის კაცი მასწავლებელია, უნივერსიტეტში მუშაობს.

— თქვენ სად(ა) ხართ?

— ჩვენ აქ(ა) ვართ, სახლში.

— გიორგი და ნინო სად არიან?

— ისინი იქ არიან, ინსტიტუტში.

— ეს რა არის?

— ეს ყვავილია, ღიღილო. ღიღილო ლურჯი ყვავილია.

— ის რა ყვავილია, ყაყაჩო?

— დიახ, ის ყაყაჩოა. ყაყაჩო ლამაზი წითელი ყვავილია.

— ეს რა ცხოველია?

— ეს ძაღლია. ძაღლი ჭკვიანი ცხოველია.

Remember:

მე	ვარ	I am
შენ	ხარ	you are
ის	არის	he/she/it is
ჩვენ	ვართ	we are
თქვენ	ხართ	you are
ისინი	არიან	they are

Note that ის is a 3rd-person form of the personal pronoun. It can also be a demonstrative pronoun: cf. ის არის (she is) and ის ქალი (that woman).

სტუდენტი student
მოსწავლე pupil: schoolgirl,
schoolboy
მასწავლებელი teacher

ც (მეც, შენც, ისიც, ჩვენც, თქვენც, ისინიც)

also, too (I also/too; You also/too; he, she, it also/too; we also/too; you also/too; they also/too . . .)

ბიჭი boy
პირველი the first
სკოლაში at/to school;
ში at, to
სწავლობს studies, learns
კაცი man
უნივერსიტეტში at the university;
სახლში at home;
ინსტიტუტში at the institute;
ყვავილი flower
ღიღილო cornflower
ლურჯი dark blue
ყაყაჩო poppy
დიახ yes (polite, formal)
წითელი red
ცხოველი animal
ძაღლი dog
ჭკვიანი clever, intelligent

სკოლა school

უნივერსიტეტი university
სახლი house, home
ინსტიტუტი institute

Here we give the numerals. Pay special attention to the structure of the numerals from 11 up to 19:

- 1 — ერთი one
- 2 — ორი two
- 3 — სამი three
- 4 — ოთხი four
- 5 — ხუთი five
- 6 — ექვსი six
- 7 — შვიდი seven
- 8 — რვა eight
- 9 — ცხრა nine
- 10 — ათი ten

11 — თერთმეტი < ათ-ერთ-მეტი. მეტი = more; ten and one more/eleven

- 12 — თორმეტი < ათ-ორ-მეტი — ten and two more/twelve
 13 — ცამეტი < ათ-სამ-მეტი — ten and three more/thirteen

↓

- 14 — თოთხმეტი < ათ-ოთხ-მეტი — ten and four more/fourteen
 15 — თხუთმეტი < ათ-ხუთ-მეტი — ten and five more/fifteen
 16 — თექვსმეტი < ათ-ექვს-მეტი — ten and six more/sixteen
 17 — ჩვიდმეტი < ათ-შვიდ-მეტი — ten and seven more/seventeen

↓

- 18 — თვრამეტი < ათ-რვა-მეტი — ten and eight more/eighteen
 19 — ცხრამეტი < ათ-ცხრა-მეტი — ten and nine more/nineteen
 20 — ოცი twenty

Learn the following:⁵

ერთი შვილი — არა შვილი, One son — no son,
 ორი შვილი — ვითომ შვილი, Two sons — half a son,
 სამი შვილი — მართლა შვილი. Three sons — a real son.

ვითომ as if
 მართლა real(ly)

UNIT 4

Specific Consonant-clusters

We already know all the 33 letters and sounds of which five are vowels and 28 are consonants. Each letter has its own name. Here they are listed alphabetically:

ა(ან) ბ(ბან) გ(გან) დ(დონ) ე(ენ) ვ(ვინ) ზ(ზენ) თ(თან) ი(ინ) კ(კან) ლ(ლას) მ(მან) ნ(ნარ) ო(ონ) პ(პარ) ჟ(ჟან) რ(რაე) ს(სან)

⁵ This is a proverb encouraging families to have many children.

ტ(ტარ) უ(უნ) ფ(ფარ) ქ(ქან) ღ(ღან) ყ(ყარ) შ(შინ) ჩ(ჩინ) ც(ცან) ძ(ძილ) წ(წილ) ჳ(ჳარ) ხ(ხან) ჯ(ჯან) ჰ(ჰაე).

The Georgian word for alphabet is ანბანი. The word derives from the names of the first two letters ან-ბან-ი.⁶

It might be said that Georgian is an ideal language in the sense that there is a one-to-one correspondence between its sounds and letters: we write (basically) the way we read. And yet, the Georgian language presents certain difficulties to a foreign learner with its specific consonants and sound clusters.

Let us discuss the A and B systems of consonant complexes that comprise specific sound combinations. They are called the systems of harmonious complexes because the components of these complexes are either both voiced, both abruptive, or both voiceless fricatives. On a closer study of these systems it will easily be noticed that in both systems for the first element we have the trinary consonants discussed in Unit 3 (ბ ფ პ; დ თ ტ; ძ ც წ; ჯ ჩ ჰ); for the second element the A system takes the triples გ ქ კ and the B system takes the pair ლ ხ to which ყ is added to make it a triple. Here are these systems:

A			B		
ბგ	ფქ	პკ	ბლ	ფხ	პყ
ღგ	თქ	ტკ	ღლ	თხ	ტყ
ძგ	ცქ	წკ	ძლ	ცხ	წყ
ჯგ	ჩქ	ჰკ	ჯლ	ჩხ	ჰყ

Practise the correct pronunciation of the words containing harmonious complexes:

A System

ბგ: აბგა bag made of cloth, ბგერა sound
 პკ: პკე mould of wine, აპკი membrane, film, პკურება to sprinkle.

⁶ To memorize the order of the letters, Acad. A. Shanidze offers a "rhyme" in which a recurs to make the pronunciation easy:

აბგდ ევზთ იკალ მანო
 პაჟი რასტა უფჟა ლაყაშ
 ჩაცა ძაწა ჳახა ჯაპა

მკ: ფქვილი flour, ფიჭვი snowflake, საფქვაკი grain for grinding.
ღგ: ღგობა to stand, საღგური station, ღგანღგარი great noise accompanied by shaking, საღგისი awl.
ტკ: ტკივილი pain, ტკბილი sweet, სიტკბო sweetness, ტკაცუნა to crackle.
თქ: თქვენ you, თქვენი your, თქმა to say, სათქმელი something to say, თქვა he (has) said.
ძგ: ძგერა to throb, ძგერს it throbs, ძგიდე edge, ძიძგილაობა to wrestle playfully.
წკ: წკივი very small stick, წკრიალი to tinkle, to clink, წკრიალებს it tinkles. წკიპურტი fillip, flick.
ცკ: ცკერა to look (at), უცკერს he looks (at), ცკრიალა she moves quickly and delicately.
ჩგ: ჩგრო mob, ჩიგვნა to tear (meat) rudely, ჩიგვნის he/it tears smth. rudely.
კკ: კკნობა to fade, კკნება it fades, აკკნობს it makes smth. fade, უკკნობი unfading, კკუა mind.
ჩქ: ჩქამი light short noise, ჩქარი fast, ჩქარობს he hurries, სიჩქარე speed, აჩქარდა he hurried up, ჩქროლვა to throb anxiously.

B System

ბლ: ბლავის it bellows, ბლავილი to bellow, აბლავლდა it began bellowing, ბლენბი an arrogant and boastful person, გაბლენბდა he was arrogant and boastful.
ბყ: ბყრობა to hold, to capture, საბყრობილე jail, საბყარი cripple, მობყრობა to treat (behave towards).
ფხ: ფხა fish-bone, ფხიზელი sober, ფაფხური try to be doing something mostly without result, ფხიანი having fish-bones, უფხობა having no fish-bones, ზაფხული summer, გამოსაფხიზლებელი sobering station (alcoholic rehabilitation centre).
დღ: დღე day, დღეს today, დღეობა name-day, უდღეო having no day, უდღეური prematurely born, დღესასწაული holiday, დღვება to churn.
ტყ: ტყე forest, ტყუილი a lie, ტყლაპი fruit-cookie, ტყვარჩელი, ტყიბული, სატყეო forestry, ტყიანი wooded.
თხ: თხა goat, თხილი nut, თხრილი ditch, სითხე liquid, მოთხრობა story, თხრის he digs.

⁷ The tense of the Georgian verb here is ნაშეო (Aorist), which corresponds to Simple Past and Present Perfect in English. So, from now on, if one of these tense forms is given, the other might also be implied.

⁸ Names of towns in West Georgia.

ძლ: ძლობა to satiate, ძლობა to lead, ძღვენი gift, მიუძღვის he leads, გაძლა he is satiated, გაუძღვა he led, მიუძღვნა he dedicated, მიძღვნა dedication.
წყ: წყალი water, წყალობა mercy, წყალტუბო⁸, წყურვილი thirst, მწყურია I am thirsty, რწყილი flea.
ცხ: ცხრა nine, ცხვირი nose, ცხვარი sheep, ცხელი hot, ცხობა to bake, ცხარე hot, spicy, ცხოვრება life, სიცოცხლე life-span.
ქლ: ჯლანი worn out or badly made shoes, ჯლანა to scrawl, ჯაჯლანი to grumble, მეჯლანე a bad shoe-maker, ჯლანის he scrawls, ჯაჯლანებს he grumbles.
ჭყ: ჭყვის it squeals, ჭყვილი to squeal, ჭყლეტა to crush, ჭყლეტს he crushes, გაჭყლიტა he crushed, ჭყონია.
ჩხ: ჩხირი a small stick, ჩხიკვი jay, ჩხრიალი to jingle, ჩხრიალებს it jingles, ჩხაკუნი to clink, აჩხაკუნებს he makes smth. clink.

We have learned the Present Tense forms of the verb ყოფნა (to be):

მე ვ-არ	I am	ჩვენ ვ-არ-თ	We are
შენ ხ-არ	You are	თქვენ ხ-არ-თ	You are
ის არი-ს	He	ისინი არი-ან	They are
	She is		
	It		

Here are the Past and Future Tense forms of this verb:

მე ვ-იყავი	I was	მე ვ-იქნები	I shall be
შენ იყავი	You were	შენ იქნები	You will be
ის იყო	He, she, it was	ის იქნება	He, she, it will be
ჩვენ ვ-იყავით	We were	ჩვენ ვ-იქნებით	We shall be
თქვენ იყავით	You were	თქვენ იქნებით	You will be
ისინი იყვნენ	They were	ისინი იქნებიან	They will be

It is a monoperpersonal verb. The person combined with it is the subject (S — the subjective person is the doer). The 1st subjective person (S₁) has the following markers in the verb: the prefix ვ- for the singular, ვ — თ for the plural.

⁹ A Georgian surname.

The second subjective person (S_2) has the prefix **ხ** in the singular and **ხ — თ** in the plural,¹⁰ but in the past and future it has no person marker (\emptyset); the plural is indicated by the suffix — **თ**.

The markers of the third subjective person (S_3) are the suffixes: **-ხ** (in the present), **-ა** (in the future), **-ო** (in the past). The plural markers are the suffixes: **-ან**, **-ნენ**. In other verbs we may come across other suffixes: **-ენ**, **-ნ**, **-ეს**. Examples:

ის	სწავლობს	He learns
მან	ისწავლოს	Let him learn.
მან	ისწავლა	He (has) learned
ისინი	სწავლობენ	They learn
მათ	ისწავლონ	Let them learn
მათ	ისწავლეს	They (have) learned

Learn the chart of subjective person inflections:

Singular	Plural
S_1 ვ-	ვ — თ
S_2 ხ-, \emptyset -	ხ-, \emptyset , — თ
S_3 -ს, -ა, -ო	-ეს, -ან, -ნენ, -ენ, -ნ

Pattern of subjective conjugation:

მე	ვ-სწავლობ	I learn the Georgian language
შენ	სწავლობ	...
ის	სწავლობს	
ჩვენ	ვ-სწავლობთ	ქართულ ენას
თქვენ	სწავლობთ	
ისინი	სწავლობენ	

მე	ვ-სწავლობდი	I was learning...
შენ	სწავლობდი	
ის	სწავლობდა	
ჩვენ	ვ-სწავლობდით	ქართულ ენას
თქვენ	სწავლობდით	
ისინი	სწავლობდნენ	

¹⁰ There is one more form where $S_2 = ხ$ occurs: მო-ხ-ვალ, მო-ხ-ვალ-თ You will come; მო-ხ-ვედი, მო-ხ-ვედი-თ You have come.

მე	ვ- ისწავლი	I shall learn...
შენ	ისწავლი	
ის	ისწავლის	
ჩვენ	ვ- ისწავლით	ქართულ ენას
თქვენ	ისწავლით	
ისინი	ისწავლიან	

მე	ვ- ისწავლე	I (have) learned...
შენ	ისწავლე	
მან	ისწავლა	
ჩვენ	ვ- ისწავლეთ	ქართული ენა
თქვენ	ისწავლეთ	
მათ	ისწავლეს	

Dialogues:

გამარჯობათ!
 გავიმარჯვოთ!
 როგორ ბრძანდებით?
 კარგად, გმადლობთ. თქვენ როგორ ბრძანდებით?
 გმადლობთ, მეც კარგად ვარ.
 კარგად ბრძანდებოდეთ.
 სახამდის.

გამარჯობათ! Good afternoon (morning, evening)!
 გავიმარჯვოთ (in reply) Good afternoon (morning, evening)
 როგორ ბრძანდებით? How are you?
 კარგად, გმადლობთ very well, thank you
 სახამდის Good-bye.

Learn the following:

სწავლა სინათლეა, უსწავლელობა — სიბნელე Learning is light, illi-
 teracy is darkness.
 საოცრეო სიკვდილია Shame is death.
 სიყვარული ბრძაა Love is blind.

სწავლა learning
 სინათლე light
 უსწავლელობა illiteracy, ignorance

სიბნელე darkness
 სირცხვილი shame
 სიკვდილი death
 სიყვარული love
 ბრმა blind

UNIT 5

Subjective and Objective Person Markers
 in the Georgian Verb

We know already that in a Georgian verb subjective persons are represented by prefixes (S₁ ვ-, S₂ ხ-), by suffixes (S₃ -ს, -ა, -ნ, -ენ, -ეს) or by confixes (S₁ ვ - თ; S₂ ხ - თ). That is why the meaning of the verb is clear without the use of any nouns or pronouns, e. g.: ვ-ხატავ I draw; ვ-ხატავ-თ We draw; ხატავ-ს He /she/ draws; ხატავ-ენ They draw, etc. But apart from subjective persons a Georgian verb is capable of expressing objective persons as well, e. g. მ-ხატავ You draw me, გ-ხატავ I draw you, გვ-ხატავს He draws us. Thus, the conjugation of the Georgian verb can equally reflect subjective as well as objective person variations.

The change caused by objective persons is observed in such verbs as მაქვს, მყავს (I have):

მე	მ-ყავს	I		
შენ	გ-ყავს	You	have	
მას ¹¹	ჰ-ყავს	He		
		She	has	him, her, it (said of living beings)
		It		
	ის (სულიერი)			
ჩვენ	გვ-ყავს	We		
თქვენ	გ-ყავთ	You	have	
მათ	ჰ-ყავთ	They		
მე	მ-აქვს	I		
შენ	გ-აქვს	You	have	

¹¹ In the third objective person the Dative (not Nominative!) case forms are used: მას (cf. Nom. ის) and მათ (cf. Nom. ისინი).

მას	აქვს	He		
	ის (უსული)	She	has	
		It		it (said of inanimate things)
ჩვენ	გვ-აქვს	We		
თქვენ	გ-აქვთ	You	have	
მათ	აქვთ	They		

As we see, the first objective person (O₁) has the prefix მ- in the singular and the prefix გვ- in the plural.
 The second objective person (O₂) has the prefix გ- in the singular and the confix გ - თ in the plural.
 The third objective person (O₃) has the prefix ჰ- or Ø in the singular and the confix ჰ - თ or the suffix -თ in the plural.
 The third objective person may have the prefix ხ-: ს-ტკივ-ა - hurts him. Occasionally the verb may have no plural marker in the third objective person. Compare:

	მას ს-ტკივ-ა	It hurts him
	მათ ს-ტკივ-ათ	It hurts them
and:		
	მას ს-წერ-ს	She writes to him
	მათ ს-წერ-ს	She writes to them

We will discuss these questions in detail a little later (see Unit 16). Now let us learn other tense forms of the verbs expressing possession.

	მ-ყავდ-ა	I		
	გ-ყავდ-ა	You		
	ჰ-ყავდ-ა	He, she, it		
		ის (ძალღი)	had it (a dog)	
	გვ-ყავდ-ა	We		
	გ-ყავდ-ათ	You		
	ჰ-ყავდ-ათ	They		
	მ-ეყოლებ-ა	I		
	გ-ეყოლებ-ა	You		
	ეყოლებ-ა	He, she, it		
		ის (ძალღი)	shall/will have it (a dog)	

ჩვენ თქვენ მათ	გვ-ეყოლებ-ა გ-ეყოლებ-ა-თ ეყოლებ-ა-თ	We You They	
მე შენ მას	მ-ქონდ-ა გ-ქონდ-ა პ-ქონდ-ა	I You He, she, it	
	ის (საათი)	had it (a watch)	
ჩვენ თქვენ მათ	გვ-ქონდ-ა გ-ქონდ-ა-თ პ-ქონდ-ა-თ	We You They	
მე შენ მას	მ-ექნებ-ა გ-ექნებ-ა ექნებ-ა	I You He, she, it	
	ის (საათი)	shall/will have (a watch)	
ჩვენ თქვენ მათ	გვ-ექნებ-ა გ-ექნებ-ა-თ ექნებ-ა-თ	We You They	

Here is a chart that sums up objective person inflections:

Singular	Plural
O ₁ მ-	გვ-
O ₂ გ-,	გ — თ
O ₃ პ-, ს-, Ø-	პ — თ
	ს — თ
	Ø — თ

The pattern of objective person conjugation:

მე შენ მას	მ- ტკივ-ა გ -ტკივ-ა ს -ტკივ-ა	I You He, she, it	
	ის (თავი, კბილი)	have has	a headache a toothache

ჩვენ თქვენ მათ	გვ-ტკივ-ა გ- ტკივ-ა-თ ს- ტკივ-ა-თ	We You They	have a headache. (toothache)
მე შენ მას	მ- ტკიოდ-ა გ- ტკიოდ-ა ს- ტკიოდ-ა		I had a headache ... (toothache)...
	ის (თავი, კბილი)		
ჩვენ თქვენ მათ	გვ-ტკიოდ-ა გ- ტკიოდ-ა-თ ს- ტკიოდ-ა-თ		
მე შენ მას	მ- ეტკინებ-ა, გ- ეტკინებ-ა, ეტკინებ-ა,	ა-მ- ტკივდებ-ა ა-გ- ტკივდებ-ა ა-ს- ტკივდებ-ა	I shall have a headache... (toothache)...
ჩვენ თქვენ მათ	გვ-ეტკინებ-ა, გ- ეტკინებ-ა-თ, ეტკინებ-ა-თ,	ა-გვ-ტკივდებ-ა ა-გ- ტკივდებ-ა-თ ა-ს- ტკივდებ-ა-თ	ის (თავი, კბილი)

Text

ჩვენ დიდი ოჯახი გვაქვს. მე მყავს ღელა, მამა, ბებია, პაპა, და და ძმა. ქეთევანი ჩემი ღელაა (ქეთევანი ღელაჩემია), დავითი ჩემი მამაა (დავითი მამაჩემია). ნინო ჩემი ბებიაა (ნინო ბებიაჩემია). გიორგი ჩემი პაპაა (გიორგი პაპაჩემია). მზია ჩემი დაა, ზაზა ჩემი ძმაა. მე გია ვარ.

ქეთევანი ვისი ღელაა?

ქეთევანი ღელაჩემია.

ეს ბიჭი შენი ძმაა?

არა, ეს ბიჭი ჩემი ძმა არ არის (არაა). ეს მისი (იმის) ძმაა.

შენ ძმა გყავს?

დიახ, მყავს.

იმას და ჰყავს?

არა, იმას და არ(ა) ჰყავს.

თქვენ ძალლი გყავთ?

დიახ, გვყავს.

იმათ?

არა, იმათ ძალლი არ(ა) ჰყავთ.

შენ საათი გაქვს?

კი, მაქვს.

- იმას აქვს?
- ღიახ, იმასაც აქვს.
- თქვენ დრო გაქვთ?
- ჩვენ გვაქვს, მაგრამ იმათ არა აქვთ.
- შენი ძმა სად ცხოვრობს?
- ჩემი ძმა მცხეთაში ცხოვრობს.
- თქვენი ბებია და პაპა სად ცხოვრობენ?
- ისინიც იქ ცხოვრობენ.
- ეს ვისი სახლია?
- ეს ჩემი სახლია.
- აქ თქვენი ოთახია?
- არა, აქ ჩვენი ოთახი არ არის (არაა). აქ (ი)მათი ოთახია.
- ჩვენი ოთახი იქ არის (იქაა).
- გია, შენ როგორ(ა) ხარ?
- არ(ა) ვარ კარგად, თავი მტკივა.
- გუშინ გტკიოდა?
- არა, გუშინ არ მტკიოდა.
- ექიმი იყო?
- არა, არ ყოფილა.
- აი ეს წამალი დალიე და აღარ გეტკინება.
- დიდი მადლობა.

ოჯახი family
 ძმა brother
 ჩემი my
 ვისი? whose?
 შენი your(s) (sing.)
 (ი)მისი his, her(s), its
 (ი)მას him, her, it
 (ი)მათ them
 დრო time
 ცხოვრობს he lives
 თქვენი your(s) (pl.)
 სახლი house
 ჩვენი our(s)
 იმათი their(s)
 ოთახი room
 თავი head
 გუშინ yesterday
 არ ყოფილა He/it has not been
 წამალი medicine
 დალიე drink! (here: take the medicine!)
 მადლობა thank you, thanks

დიდი მადლობა many thanks

Learn the following:

მზე დედაა ჩემი,
 მთვარე — მამაჩემი,
 ეს წვრილ-წვრილი ვარსკვლავები
 და და ძმა ჩემი.

მთვარე the moon

წვრილ-წვრილი small

ვარსკვლავები (pl.) stars; ვარსკვლავი (sing.) star.

UNIT 6

The Noun: Declension; Number

არსებითი სახელი: ბრუნვა; რიცხვი

The noun is a word that denotes a thing in the broad sense of the word. It answers the questions: ვინ? (Who?) რა? (What?). In Georgian the question ვინ? (Who?) refers only to human beings კალი — ქალი (woman), კაცი (man), ბიჭი (boy), გოგო (girl), ექიმი (doctor), სტუდენტი (student). All the rest — both animate and inanimate things — answer the question რა? (What?): ლომი (lion), მელა (fox), ძაღლი (dog), ისარი (arrow), საათი (clock), ია (violet), etc.

Semantically Georgian nouns are grouped as follows:

animate nouns: ქალი, სტუდენტი, ლომი, ძაღლი . . .

inanimate nouns: ოთახი, სახლი, ზარი, ისარი, საათი . . .

human beings (the "who" - group): გოგო, ბიჭი, ექიმი . . .

non-human beings (the "what" - group): ძაღლი, ოთახი, მელა . . .

concrete nouns: დედა, ბებია, ყვავილი, ვაჟი, ცხოველი (animal), etc.

abstract nouns: სიკეთე (kindness), სილამაზე (beauty), სიმშვიდე (calmness), სიფრთხილე (caution), etc.

proper names: გიორგი, ქართველიშვილი, თბილისი, ინგლისი, შექსპირი, მოცარტი . . .

Common nouns: კაცი, მეომარი, მალამო (ointment), მოსწავლე (pupil) ...

Collective nouns: ხალხი (people), ერი, არმია (army), ფარა (flock) ...
Names of material: ლალი (ruby), ოქრო (gold), წყალი (water), ღვინო (wine), ალმასი (diamond), etc.

The noun changes according to case-forms (i. e. it is declined). In Georgian there are seven cases. Here are these cases with their Latin and English equivalents:

ახელობითი	— Nominativus	— Nominative
პოთხოვითი	— Ergativus	— Ergative
პიცემითი	— Dativus	— Dative
ნათესაობითი	— Genetivus	— Genitive
მოქმედებითი	— Ablativus	— Ablative, Instrumental
ვითარებითი	— Adverbialis	— Adverbial
წოდებითი	— Vocativus	— Vocative

Each case has its own typical inflection; all case-inflections are suffixes. The part of the noun to which an inflection is added is called a stem. There are vowel-stem nouns and consonant-stem nouns. Consonant-stem nouns have the following case inflections (they are separated from the noun-stem with a hyphen):

Nominative	კაცი	man	ლომ-ი	lion	თბილის-ი	Tbilisi
Ergative	კაც-მა		ლომ-მა		თბილის-მა	
Dative	კაც-ს(ა)		ლომ-ს(ა)		თბილის-ს(ა)	
Genitive	კაც-ის(ა)		ლომ-ის(ა)		თბილის-ის(ა)	
Instrumental	კაც-ით(ა)		ლომ-ით(ა)		თბილის-ით(ა)	
Adverbial	კაც-ად(ა)		ლომ-ად(ა)		თბილის-ად(ა)	
Vocative	კაც-ო		ლომ-ო		თბილის-ო	

The vowel (ა) inserted in brackets is not a case inflection, it is an emphatic vowel, signalling an extended form.

The plural of nouns is formed by inserting the inflection -ებ between the stem and the case inflection (this is the „-ებ plural“).

Nominative	კაც-ებ-ი	(men)	ლომ-ებ-ი	(lions)
Ergative	კაც-ებ-მა		ლომ-ებ-მა	
Dative	კაც-ებ-ს(ა)		ლომ-ებ-ს(ა)	
Genitive	კაც-ებ-ის(ა)		ლომ-ებ-ის(ა)	
Instrumental	კაც-ებ-ით(ა)		ლომ-ებ-ით(ა)	
Adverbial	კაც-ებ-ად(ა)		ლომ-ებ-ად(ა)	
Vocative	კაც-ებ-ო		ლომ-ებ-ო	

The Georgian noun has another set of plural inflections (the „ნარ-თან plural“). It has an archaic flavour and is formed by adding the suffixes -ნ (in Nominative and Vocative) and -თ(ა) (in Ergative, Dative and Genitive) to the stem.

Nominative	კაც-ნ-ი	(men)	ლომ-ნ-ი	(lions)
Ergative	კაც-თ(ა)		ლომ-თ(ა)	
Dative	კაც-თ(ა)		ლომ-თ(ა)	
Genitive	კაც-თ(ა)		ლომ-თ(ა)	
Instrumental	-		-	
Adverbial	-		-	
Vocative	კაც-ნ-ო		ლომ-ნ-ო	

The „ნარ-თან plural“ is characterized by the following features:

1. In two case-forms — Nominative and Vocative — the principle of plural formation is identical with the „-ებ plural“: stem + number inflection + case inflection;
2. Three cases — Ergative, Dative and Genitive — take the suffix -თ(ა), which has two functions: it expresses plurality and marks case relations (the case is identified through the context);
3. The „ნარ-თან plural“ is not used in Instrumental and Adverbial cases.

Below will be given examples of the use of these case-forms in sentences:

Nominative	ბიჭ-ი ლექსს ამბობს	The boy is reciting/recites (literally: says) a poem.
Ergative	ბიჭ-მა ლექსი თქვა	The boy (has) recited a poem
Dative	ბიჭ-ს გია ჰქვია	The boy is called Gia
Genitive	ბიჭ-ის სახლი აქ არის	The boy's house is here
Instrumental	ბიჭ-ით დედა ამაყობს	Mother is proud of the boy
Adverbial	ბიჭ-ად ყოფნა უნდა	He wants to be a boy
Vocative	ბიჭ-ო, მოდი აქ!	Boy, come here!

We would like to dwell on the verbs ამბობს says (თქვა said) and ჰქვია (is called) used in the above sentences.

ჰქვია is a verb with objective person conjugation (its forms vary according to objective person markers). It is conjugated in the following way:

მე	მ-ქვია	გიორგი	I am called	Giorgi
შენ	გ-ქვია	ირაკლი	You are called	Irakli
მას	ჰ-ქვია	ვანო, ნინო	He is called	Vano
			She is called	Nino
ჩვენ	გვ-ქვია		We are called	
თქვენ	გ-ქვია-თ	ის (სახელი)	You are called	it (a name)
მათ	ჰ-ქვია-თ		They are called	

ამბობს is an irregular verb, it uses different stems to form its tenses:

მე	ვ-ამბობ	I say
შენ	ამბობ	You say
ის	ამბობ-ს	He says
ჩვენ	ვ-ამბობ-თ	We say
თქვენ	ამბობ-თ	You say
ისინი	ამბობ-ენ	They say

მე	ვ-თქვი	I said
შენ	თქვი	You said
მან	თქვ-ა	He said
ჩვენ	ვ-თქვი-თ	We said
თქვენ	თქვი-თ	You said
მათ	თქვ-ეს	They said

მე	ვ-იტყვი	I shall say
შენ	იტყვი	You will say
ის	იტყვი-ს	He, She, It will say
ჩვენ	ვ-იტყვი-თ	We shall say
თქვენ	იტყვი-თ	You will say
ისინი	იტყვი-ან	They will say

Translate the text, paying special attention to the case and number forms of the noun.

მე გიორგი მქვია, გვარად ქართველიშვილი ვარ, ეროვნებით ქართველი. ვცხოვრობ საქართველოში. ჩემი მშობლიური ენა ქართულია. მე მყავს დედ-მამა (მშობლები. დედ-მამას მშობლები ჰქვია), ორ ძმა, ერთი და, მეუღლე (ცოლი) და ორი შვილი — ტყუპები, ქალ-ვაჟი. მე და ჩემი მეუღლე ცოლ-ქმარი ვართ. დედა და მამაც ცოლ-ქმარი არიან. შვილი ჩემს ძმასაც ჰყავს და ჩემს დასაც. ჩემი ძმის შვილი ჩემს ძმისშვილია (ძმისწულია), ჩემი დის შვილი — დისშვილი (დისწული).

დედაჩემი ჩემი ცოლის დედამთილია, მამაჩემი — მამამთილი. ჩემი ძმები ჩემი ცოლის მამლები არიან, ჩემი და მისი მულია. ჩემი ცოლი

მათი რძალია. ჩემი ცოლის დედა ჩემი სიდედრია, ცოლის მამა — სიმამარი. მე მათი სიძე ვარ.

დედაჩემის და ჩემი დეიდაა (დეიდაჩემია), მამაჩემის და — მამიდა (მამიდაჩემია). დეიდაჩემის შვილი ჩემი დეიდაშვილია, მამიდაჩემის შვილი — ჩემი მამიდაშვილი.

ძმა დედაჩემსაც ჰყავს და მამაჩემსაც, ორივე ჩემი ბიძაა (ბიძაჩემი). მათი შვილები ჩემი ბიძაშვილები არიან. ბიძაჩემის ცოლი ჩემი ბიცოლაა (ბიცოლაჩემია).

ბიცოლაჩემს გერი ჰყავს. ბიცოლაჩემი მისი დედინაცვალია. გერი ბიძაჩემსაც ჰყავს. ბიძაჩემი მისი მამინაცვალია.

დედამთილი ვის ჰქვია?

დედამთილი ქმრის დედას ჰქვია.

მამამთილი?

მამამთილი — ქმრის მამას.

სიდედრი ვინაა?

სიდედრი ცოლის დედაა.

სიმამრი?

სიმამრი — ცოლის მამა.

მასლი ვის ჰქვია?

მასლი ჰქვია ქმრის ძმას.

მული?

მული — ქმრის დას.

სიძე ვინ არის?

სიძე ახლო ნათესავის (შვილის, შვილიშვილის, ძმის, ძმისშვილის, დედაშვილის, ბიძაშვილის...) ქმარია.

ანდაზები: Proverbs:

დედაშვილური სიყვარული მძლევამძლეაო The love of a mother and child is all-powerful.

დედას დედის სუნის უდისო An aunt (mother's sister) feels (lit.: smells) like a mother.

ზოგიერთის დედაა, ზოგისთვის — დედინაცვალიო To some fortune is a mother and to others — a stepmother.

ქალაქება nationality

მშობლიური native

ქართული Georgian

ქმელი spouse

ცოლი wife

მამი husband

ცოლ-ქმარი husband and wife

ბიძაშვილები twins

ძმისშვილი-ი (ძმისწული-ი)
 (brother's child)
 დისშვილი-ი (დისწული-ი)
 nephew, niece
 (sister's child)
 დედამთილი-ი — ქმრის დედა mother-in-law (husband's mother)
 მამამთილი-ი — ქმრის მამა father-in-law (husband's father)
 მამალი-ი — ქმრის ძმა brother-in-law (husband's brother)
 მული-ი — ქმრის და sister-in-law (husband's sister)
 რძალი-ი — ძმის ცოლი, შვილის ცოლი... sister-/daughter-in-law
 სიდედრი-ი — ცოლის დედა mother-in-law (wife's mother)
 სიმამრი-ი — ცოლის მამა father-in-law (wife's father)
 სიძე — შვილის, დის... ქმარი son-in-law (sister's, daughter's... husband)
 დეიდა < დედის და mother's sister
 მამიდა < მამის და aunt father's sister
 დეიდაშვილი-ი a child of mother's sister
 მამიდაშვილი-ი a child of father's sister
 ბიძა (ბიძია) uncle
 ბიძაშვილი-ი cousin (uncle's child)
 ბიცოლა aunt (uncle's wife)
 გერი stepchild
 დედინაცვალი-ი stepmother
 მამინაცვალი-ი stepfather
 ახლო ნათესავი-ი close relative
 დედაშვილური-ი სიყვარული-ი mother's and child's love
 მძლეთამძლე all-powerful
 სუნ-ი smell

Learn the following chart:

ქვეყანა Country	ეროვნება Nationality	ენა Language
საქართველო Georgia	ქართველი-ი a Georgian	ქართული-ი Georgian
ინგლისი-ი England	ინგლისელი-ი an Englishman /woman/	ინგლისური-ი English

საფრანგეთი-ი France	ფრანგი-ი a Frenchman /woman/ გერმანელი-ი a German	ფრანგული-ი French გერმანული-ი German
გერმანია Germany		
იტალია Italy	იტალიელი-ი an Italian	იტალიური-ი Italian
ესპანეთი-ი Spain	ესპანელი-ი a Spaniard	ესპანური-ი Spanish
იაპონია Japan	იაპონელი-ი a Japanese	იაპონური-ი Japanese
ჩინეთი-ი China	ჩინელი-ი a Chinese	ჩინური-ი Chinese
კორეა Korea	კორეელი-ი a Korean	კორეული-ი Korean
ინდოეთი-ი India	ინდოელი-ი a Hindu	ინდური-ი Hindi
ირანი-ი, სპარსეთი-ი Iran, Persia	სპარსელი-ი a Persian	სპარსული-ი Persian
თურქეთი-ი Turkey	თურქი-ი a Turk	თურქული-ი Turkish
პოლონეთი-ი Poland	პოლონელი-ი a Pole	პოლონური-ი Polish
რუმინეთი-ი Rumania	რუმინელი-ი a Rumanian	რუმინული-ი Rumanian
უნგრეთი-ი Hungary	უნგრელი-ი a Hungarian	უნგრული-ი Hungarian
ჩეხია, სლოვაკია, Czechia, Slovakia	ჩეხი-ი, სლოვაკი-ი a Czech, a Slovak	ჩეხური-ი, სლოვაკური-ი Czech, Slovak
უკრაინა the Ukraine	უკრაინელი-ი a Ukrainian	უკრაინული-ი Ukrainian
ლატვია Latvia	ლატვიელი-ი a Latvian	ლატვიური-ი Latvian
ლიტვა Lithuania	ლიტველი-ი a Lithuanian	ლიტვეური-ი Lithuanian
ესტონეთი-ი Estonia	ესტონელი-ი an Estonian	ესტონური-ი Estonian
სომხეთი-ი Armenia	სომეხი-ი an Armenian	სომხური-ი Armenian
რუსეთი-ი Russia	რუსი-ი an Russian	რუსული-ი Russian

საბერძნეთი	ბერძენი	ბერძნულ-ი
Greece	a Greek	Greek
ნორვეგია	ნორვეგიელი	ნორვეგიულ-ი
Norway	a Norwegian	Norwegian
შვეცია (შვედეთი)	შვედი	შვედურ-ი
Sweden	a Swede	Swedish
ფინეთი	ფინელი	ფინურ-ი
Finland	a Finn	Finnish

UNIT 7

The Noun: The Declension of Consonant-stem Nouns (Continued)

არსებითი სახელი: თანხმოვან ფუძიან სახელთა ბრუნება
(გაგრძელება)

This unit deals with the nouns characterized by reduction (weakening or loss of stem vowels). They are called nouns with reduced stems.

The vowels usually reduced in Georgian are: ა, ე, ო. Reduction occurs mostly in noun-stems which end in the consonants: ლ, მ, ნ, რ, ვ, i.e. when the stem ends in one of the following syllable ალ, ამ, ან, არ, ავ, ელ, ემ, ენ, ერ, ოლ, ონ, ორ. Reduction is caused by adding a single vowel or a suffix beginning with a vowel to the noun-stem. Reduction takes place in the Genitive, Ablative/Instrumental and Adverbial case-forms in the singular and in all the case-forms of the plural.

When reduced, the vowels ა and ე disappear altogether:

-ალ:	რძალ-ი	daughter-/sister-in-law	რძალ-ის რძალ-ით რძალ-ად რძალ-ები
-ამ:	კალამ-ი	pen	კალამ-ის კალამ-ით კალამ-ად კალამ-ები

ილ	ილამან-ი	lilac	ილამან-ის ილამან-ით ილამან-ად ილამან-ები
----	----------	-------	---

იარ	ისარ-ი	arrow, hand of a clock	ისარ-ის ისარ-ით ისარ-ად ისარ-ები
-----	--------	------------------------	---

ქალ	სანთელ-ი	candle	სანთელ-ის სანთელ-ით სანთელ-ად სანთელ-ები
-----	----------	--------	---

ირმ	ირემ-ი	deer	ირმ-ის ირმ-ით ირმ-ად ირმ-ები
-----	--------	------	---------------------------------------

ერ	ყურძენ-ი	grapes	ყურძენ-ის ყურძენ-ით ყურძენ-ად ყურძენ-ები
----	----------	--------	---

მტრ	მტერ-ი	enemy	მტრ-ის მტრ-ით მტრ-ად მტრ-ები
-----	--------	-------	---------------------------------------

The vowel ო weakens in reduction and turns into -ვ. The sound ჯ disappears altogether if the complex is preceded by a ზღზზზზ sound (ბ, პ, ფ, მ, ო, უ):

იო	მაწონ-ი	yogurt	მაწვნ-ის მაწვნ-ით მაწვნ-ად
იო	საპონ-ი	soap	საპნ-ის საპნ-ით საპნ-ად საპნ-ები

-ორ:	მინდორ-ი	field	მინდვრ-ის მინდვრ-ით მინდვრ-ად მინდვრ-ები
but:	გოდორ-ი	large basket carried on the back	გოდრ-ის გოდრ-ით გოდრ-ად გოდრ-ები
-ოლ:	ფოთოლ-ი	leaf	ფოთლ-ის ფოთლ-ით ფოთლ-ად ფოთლ-ები

The vowels ა, ე, ო may be reduced in cases when the stem does not necessarily end in a sonant. Examples:

სომეხ-ი an Armenian — სომხ-ის, სომხ-ით, სომხ-ად, სომხ-ები
ბეჭედ-ი ring, seal — ბეჭდ-ის, ბეჭდ-ით, ბეჭდ-ად, ბეჭდ-ები
კაკაბ-ი partridge — კაკბ-ის, კაკბ-ით, კაკბ-ად, კაკბ-ები
ნილაბ-ი mask — ნილბ-ის, ნილბ-ით, ნილბ-ად, ნილბ-ები
ხოზობ-ი pheasant — ხოზბ-ის, ხოზბ-ით, ხოზბ-ად, ხოზბ-ები

and vice versa, some (mostly monosyllabic) nouns may retain ა, ე, ო even if they end in a sonant:

ქალ-ი	woman	ქალ-ის ქალ-ით ქალ-ად ქალ-ები
გერ-ი	stepchild	გერ-ის გერ-ით გერ-ად გერ-ები
ლომ-ი	lion	ლომ-ის ლომ-ით ლომ-ად ლომ-ები

Remember the following homonyms:

თვალ-ი eye (part of the body)	თვალ-ის თვალ-ით თვალ-ად თვალ-ებ-ი	
but:		
თვალ-ი precious stone, wheel of a cart	თვალ-ის თვალ-ით თვალ-ად თვალ-ებ-ი	
წელ-ი waist (part of the body)	წელ-ის წელ-ით წელ-ად	but: წელ-ი year
		წელ-ის წელ-ით წელ-ად წელ-ებ-ი
ბალ-ი cherry	ბალ-ის ბალ-ით ბალ-ად ბალ-ებ-ი	but: ბალი
		1. score 2. The unit of atmospheric pressure
		ბალ-ის ბალ-ით ბალ-ად ბალ-ებ-ი

Parts of the Body

ადამიანის სხეულის ზედა ნაწილი თავია (თავ-ი head). თავზე თმე-ბა (თმა hair). თავის წინა ნაწილს პირისაზე (სახე) ჰქვია (სახე face), უკან — კეფა (კეფა back of the head). ადამიანს აქვს შუბლი (შუბლ-ი forehead), საფეთქლები (საფეთქელ-ი temple), წარბები (წარბ-ი eyebrow), თვალები (თვალ-ი eye), ცხვირი (ცხვირ-ი nose), ლოყები (ლოყა cheek), პირი (პირ-ი mouth), ნიკაბი (ნიკაბ-ი chin), ყურები (ყურ-ი ear). ცხვირს აქვს ნესტოები (ნესტო nostril); თვალის წველებია: წამწამები (წამწამ-ი eyelash), ქუთუთოები (ქუთუთო eyelid), კაკალი (კაკალ-ი eyeball); პირის ნაწილებია: ტუჩები ანუ ბაგეები (ტუჩ-ი, ბაგე lip), კბილები (კბილ-ი tooth), ღრძილები (ღრძილ-ი gum), ყბები (ყბა jaw), ენა (ენა tongue), სასა (სასა palate).
თავსა და ტანს (ტან-ი body, trunk) აერთებს კისერი (კისერ-ი neck). ტანის ნაწილებია: მკერდ-ი (chest, breast), მუცელ-ი (stomach), ფერდები (ფერდ-ი loin, side), ზურგ-ი (back), ძეგ-ი (ბეჭ-ი shoulderblade), ხერხემალი (spine).
ადამიანს ორი ხელი აქვს (ხელ-ი arm) და ორი ფეხი (ფეხ-ი foot), მარჯვენა (right) და მარცხენა (left). ხელის ნაწილებია: მხარ-ი (shoulder), მკლავ-ი (arm), ნიდაყვი (elbow), მაჯა (wrist), მტევან-ი

hand). მტევანზე თითებია (თითი-ი finger). ხელის თითების სახელებია: ცერ-ი (thumb), საჩვენებელი-ი (forefinger), შუათითი-ი (middle finger), არათითი-ი (ring finger), ნეკი-ი (little finger).

ფეხის ნაწილებია: ბარძაყი-ი (thigh), მუხლი-ი (knee), წვივი-ი (calf), კოჭი-ი (ankle), ქუსლი-ი (heel), ტერფი-ი (foot); ტერფზე გვაქვს თითები (ტერფის თითი-ი toe).

თვალებით ვხედავთ. ყურებით ვისმენთ. გემოს ენით ვგრძნობთ. ხელს — ცხვირით.

ანდაზები:

ხელმა ხელი დაბანა, ორივემ კი — პირით One hand washed the other and they both washed the face.

ენას ძვალი არა აქვს The tongue has no bone.

მოყვარეს პირში უძრახე, მტერს — პირს უკანაო Criticize your well-wisher to his face and your enemy — behind his back.

სხეული-ი body

ზედა upper

ნაწილი-ი part

წინა front (adj.)

უკანა back (adj.)

აერთებს-ს it joins/connects

სახელი-ი name

ვხედავთ we see

ვისმენთ we hear

გემო taste

ვგრძნობთ we feel

დაბანა-ი it washed

ძვალი-ი bone

მოყვარე well-wisher

უძრახე criticize, disapprove of somebody's actions.

Now, as usual, we will deal with one more irregular verb სვლა/წასვლა:

მე	მი-ვ-დი-ვ-არ	I go	მე	მი-ვ-დი-ოდ-ი	I was going
შენ	მი-დი-ხ-არ		შენ	მი-დი-ოდ-ი	
ის	მი-დი-ს		ის	მი-დი-ოდ-ა	
ჩვენ	მი-ვ-დი-ვ-არ-თ		ჩვენ	მი-ვ-დი-ოდ-ი-თ	
თქვენ	მი-დი-ხ-არ-თ		თქვენ	მი-დი-ოდ-ი-თ	
ისინი	მი-დი-ან		ისინი	მი-დი-ოდ-ნენ	

მე	მი-ვ-დი-ვ-არ	I went	მე	მი-ვალ*	I shall go
შენ	მი-ხ-ვ-დი-ი		შენ	მი-ხ-ვ-ალ	
ის	მი-ვი-დ-ა		ის	მი-ვ-ა	
ჩვენ	მი-ვ-დი-ი-თ*		ჩვენ	მი-ვ-ალ-თ*	
თქვენ	მი-ხ-ვ-დი-ი-თ		თქვენ	მი-ხ-ვ-ალ-თ	
ისინი	მი-ვი-დ-ნენ		ისინი	მი-ვ-ლ-ენ	

In the verb forms მი-ვ-დი-ვ-არ, მი-ვ-დი-ოდ-ი, მი-ვ-დი-ი, etc. მი-is a preverb, which indicates that the action is directed towards the 1st or 2nd person. To indicate an action directed towards the 1st or 2nd person, the preverb მო- (მო-ვ-დი-ვ-არ, მო-ვ-დი-ოდ-ი, მო-ვ-დი-ი...) is used. In the Future tense the preverb წა- can also express an action directed towards the 3rd person. მე წავალ, შენ წა-ხ-ვალ, ის წა-ვ-ა.

ტრაბანა ბუზი A Boastful Fly (იგავ-არაკი) (a fable)

ქუშაობისაგან დაღლილი ორი ხარი შინისკენ მიდიოდა და გუთანს მოჰყავდა. ერთი ხარის რქაზე ბუზი იჯდა. გზაში მეორე ბუზი შემო-სულიყო.

კიბარჯობა!

კიბარჯოს!

სიიდან მოდიხარ, მეგობარო? — ჰკითხა მეორემ.

სიიდან?!... ჩვენ მინდორში მიწას ვხნავდით! — ამაყად უპასუხა პირ-ველი.

ტრაბანა boastful

ბუზი fly

იგავ-არაკი fable

ქუშაობისაგან დაღლილ-ი tired of work;

ხარი ox

მიდიდა მიდიოდა was going home

კუთხის plough

მუშაობა work

* The mark * indicates the 1st subjective-person forms, but they lack S₁ prefix. It is not obligatory here because the prefix ხ- marking S₂ performs the distinctive function and the forms of S₁ and S₂ do not coincide (cf. მე ჩავ-ვარდი, შენ ჩავ-ვარდი - I fell into smth., you fell into smth.). In the 1st person double ვ is obligatory to distinguish S₁ from S₂.

მიათრევდა he was dragging
 იჯდა he sat
 გზაში on one's way;
 მეორე another, the other
 შემოხვდა he met
 საიდან where... from
 მეგობარი friend
 მკითხა he asked him/her/them
 მიწა land, earth, ground
 გზნავლით we were ploughing;
 ამაყად proudly;
 უპასუხა he answered
 რქა horn

გზა way, road

გზნა to plough
 ამაყი proud

UNIT 8

The Declension of Vowel-stem Nouns

სმოვანფუძიან სახელთა ბრუნება

If the stem of a common noun ends in ა or ე, in Genitive and Ablative these vowels are clipped: დედა — დედა-ის, დედა-ით; ხე (tree) — ხე-ის, ხე-ით. Note that the case-inflections of vowel-stem clipped nouns are slightly different from those discussed in the previous unit. This is the second type of declension. Examples:

სახელობითი	დედა	ხე
მოთხოვითი	დედა-მ	ხე-მ
მცემითი	დედა-ს(ა)	ხე-ს(ა)
ნათესაობითი	დედა-ის(ა)	ხე-ის(ა)
მოქმედებითი	დედა-ით(ა)	ხე-ით(ა)
კითხვითი	დედა-დ(ა)	ხე-დ(ა)
წოდებითი	დედა-ო	ხე-ო
	(დედა-ვ)	

As we see, the Nominative has no inflection. Certain changes are introduced in the Ergative (-მ instead of -მა) and Adverbial (-

instead of -ად); the Vocative may take -ვ (along with -ო, mostly in polysyllabic nouns): მოყვარე-ვ, მელია-ვ, მოსწავლე-ვ...

In the „ებ-plural“ ა is clipped, but ე is retained:

სახ.	დედ-ებ-ი	ხე-ებ-ი
მოთხრ.	დედ-ებ-მა	ხე-ებ-მა
მც.	დედ-ებ-ს(ა)	ხე-ებ-ს(ა)
ნათ.	დედ-ებ-ის(ა)	ხე-ებ-ის(ა)
მოქმ.	დედ-ებ-ით(ა)	ხე-ებ-ით(ა)
კით.	დედ-ებ-ად(ა)	ხე-ებ-ად(ა)
წოდ.	დედ-ებ-ო	ხე-ებ-ო

Note that under the influence of the suffix -ებ joined to the stem the latter turns into a consonant-stem noun (დედ-ებ-, ხე-ებ-) and is declined according to the consonant-stem declension model.

In the „ნარ-თან plural“ no clipping of vowels occurs (because only a vowel or a suffix beginning in a vowel can undergo a reduction and a clipping of the stem):

სახ.	დედა-ნ-ი	ხე-ნ-ი
მოთხრ.	დედა-თა	ხე-თა
მც.	დედა-თა	ხე-თა
ნათ.	დედა-თა	ხე-თა
მოქ.	-	-
კით.	-	-
წოდ.	დედა-ნ-ო	ხე-ნ-ო

Text

წელიწადში ოთხი დროა: გაზაფხული, ზაფხული, შემოდგომა და ზამთარი. გაზაფხულის თვეებია: მარტი, აპრილი და მაისი. ზაფხულისა ივნისი, ივლისი და აგვისტო. შემოდგომისა — სექტემბერი, ოქტომბერი და ნოემბერი, ზოლო ზამთრისა — დეკემბერი, იანვარი და თებერვალი.

გაზაფხულზე თბილა, ზაფხულში ცხელა, შემოდგომაზე გრილა, ზამთარში ცივა.

წელიწადში თორმეტი თვეა, თვეში — ოცდაათი ან ოცდათერთმეტი დღე (თებერვალში — ოცდარვა ან ოცდაცხრა) და დაახლოებით ოთხი კვირა. კვირაში შვიდი დღეა: ორშაბათი, სამშაბათი, ოთხშაბათი, ხუთშაბათი, პარასკევი, შაბათი და კვირა.

დღელამეში ოცდაოთხი საათია. დღე-ღამის ნაწილებია: დილა, შუაღამე, საღამო, ღამე. ღამის თორმეტ საათზე შუაღამეა.

- დღეს რა დღეა?
- დღეს სამშაბათია.
- გუშინ რა დღე იყო?
- გუშინ იყო ორშაბათი.
- გუშინწინ?
- გუშინწინ — კვირა.
- ხვალ რა დღე იქნება?
- ხვალ იქნება ოთხშაბათი.
- ზევ?
- ზევ — ხუთშაბათი.
- მაზევ?
- მაზევ — პარასკევი.

Pay particular attention to the endings of the words denoting time:

- როდის ჩამოხვალ თბილისში?
- გაზაფხულზე (შემოდგომაზე) ან ზაფხულში (ზამთარში).
- როდის იყავი თეატრში?
- ორშაბათს (სამშაბათს, ოთხშაბათს, ხუთშაბათს, პარასკევს, შაბათს, კვირას).
- როდის დაბრუნდი შინ?
- დილით (დღისით, შუაღამისას, საღამოს, ღამე (ღამით), შუაღამისას).

- როდისაა შენი დაბადების დღე?
- იანვარში (თებერვალში, მარტში, აპრილში, მაისში, ივნისში, ივლისში, აგვისტოში, სექტემბერში, ოქტომბერში, ნოემბერში, დეკემბერში).

When stating the exact date, we use the stem-form of the numeral and the Dative case of the name of the month: როდის (when?) — ორ იანვარს, სამ თებერვალს, რვა მარტს, ცხრა აპრილს, თვრამეტ ივნისს, ოც დეკემბერს...

The foregoing text introduces some new numerals. Let us examine these numerals more closely: ოცდაოთხი (20 and four), ოცდაჯამათი (20 and eight), ოცდაცხრა (20 and 9), ოცდაათი (20 and 10), ოცდათერთმეტი (20 and 11). As we see, the key word is the stem of the numeral 20, to which the conjunction და (and) and numerals from 1 to 19 are added. This is the basic principle of numeral

formation in Georgian. Now we can easily form all the numerals up to 100 if we remember the key words: 40 — ორმოცი (2x20), 60 — სამოცი (3x20), 80 — ოთხმოცი (4x20), 100 — ასი.

Below we give a list of numerals:

- 21 — ოცდაერთი (20 and 1)...
- 29 — ოცდაცხრამეტი (20 and 19)
- 40 — ორმოცი (2x20),
- 41 — ორმოცდაერთი (2x20 and 1)...
- 49 — ორმოცდაცხრამეტი (2x20 and 19)
- 60 — სამოცი (3x20),
- 61 — სამოცდაერთი (3x20 and 1)...
- 69 — სამოცდაცხრამეტი (3x20 and 19)
- 80 — ოთხმოცი (4x20),
- 81 — ოთხმოცდაერთი (4x20 and 1)...
- 89 — ოთხმოცდაცხრამეტი (4x20 and 19)
- 100 — ასი, 200 — ორასი, 300 — სამასი... 900 — ცხრაასი, 1000 — ათასი, 2000 — ორი ათასი, etc.

Note that the first element in the numerals denoting hundreds has the form of a stem as these are compound words (ორასი, სამასი, ცხრაასი...), but those denoting thousands — the Nominative case-form as the components are written separately (ორი ათასი, სამი ათასი... ცხრა ათასი, ათი ათასი...)

Now read the following Georgian folk rhyme and try to learn it

წუთისოფელი ასეა:
ღამე დღეს უთენებია,
ბოც მტრობას დაუქცევია,
სიყვარულს უშენებია.

The drift of life is such:
Night is followed by day,
The damage done by animosity
Is restored by love.

წელიწადში in a year;
ზაფხულ-ი spring;
ზაფხულ-ი summer;
შემოდგომა autumn;
ზამთარ-ი winter;
დღე day
თვე month

წელიწად-ი year
ზაფხულზე in spring
ზაფხულში in summer
შემოდგომაზე in autumn
ზამთარში in winter

იანვარი January
 თებერვალი February
 მარტი March
 აპრილი April
 მაისი May
 ივნისი June
 ივლისი July
 აგვისტო August
 სექტემბერი September
 ოქტომბერი October
 ნოემბერი November
 დეკემბერი December

თბილა it is warm;
 ცხელა it is hot;
 გრილა it is cool;
 ცივა it is cold;
 დაახლოებით about, approximately;

თბილ-ი warm
 ცხელ-ი hot
 გრილ-ი cool
 ცივ-ი cold
 დაახლოება to approximate
 to come close, become
 friendly

კვირა 1. week; 2. Sunday
 ორშაბათი Monday
 სამშაბათი Tuesday
 ოთხშაბათი Wednesday
 ხუთშაბათი Thursday
 პარასკევი Friday
 შაბათი Saturday

დღეღამე 24 hours, day and night
 დღე day
 ღამე night
 დილა morning;
 შუადღე noon, midday;
 საღამო evening;

დღეს today
 გუშინ yesterday
 გუშინწინ the day before yesterday;
 წინ before
 ხვალ tomorrow
 ზევ the day after tomorrow

დილით in the morning
 შუა mid; შუადღისას at noon
 საღამოს in the evening

მარჯვ in three days
 როდის? when?
 დაბრუნდი you (have) returned
 მის at home
 დაბადების დღე birthday;
 ან or

დაბადება birth

Now, as usual, let us learn the conjugation of some specific verbs:

მე	ვდგავარ	I stand	ვზივარ	I sit	ვწევ[ვ]ვარ	I lie
მეც	დგა-ხარ		ზი-ხარ		წევ-ხარ	(in bed)
ის	დგას		ზის		წევს	
ჩვენ	ვდგავართ		ვსხედვართ		ვწევ[ვ]ვართ	
ამდენ	დგა-ხართ		სხედ-ხართ		წევ-ხართ	
ისინი	დგანან		სხედან		წვანან	

მე	ვიდექი	I stood	ვიჯექი	I sat	ვიწექი	I lay
მეც	იდექი		იჯექი		იწექი	
ის	იდგა		იჯდა		იწვა	
ჩვენ	ვიდექით		ვისხედით		ვიწექით	
ამდენ	იდგით		ისხედით		იწექით	
ისინი	იდგნენ		ისხდნენ		იწვნენ	

მე	ვიდგები	I shall	ვიჯდები	ვიწვეები	I shall
მეც	იდგები	stand	იჯდები	იწვეები	lie
ის	იდგება		იჯდება	იწვება	
ჩვენ	ვიდგებით		ვისხდებით	ვიწვეებით	
ამდენ	იდგებით		ისხდებით	იწვეებით	
ისინი	იდგებიან		ისხდებიან	იწვეებიან	

Below is given the poem „ქარი ქრის“ („The Wind Blows“) by
 Ualakton Tabidze, the outstanding Georgian poet (1892-1959).
 Pay special attention to the subjective and objective person mark-
 ings and to the plural of nouns:

ქარი ქრის, ქარი ქრის, ქარი ქრის...
 ფოთლები მიქრიან ქარდაქარ,
 ხეთა რიგს, ხეთა ჯარს, რკალად ხრის,
 საღა ხარ? საღა ხარ? საღა ხარ?
 როგორ წვიმს, როგორ თოვს, როგორ თოვს,
 ვერ გპოვებ ვერასდროს, ვერასდროს,
 მენი მე ხატება ღამდევს თან

ქარ-ი wind
 ქრის it blows
 ვოთლ-ებ-ი leaves;
 მიქრის-ან (they) fly away, blow away
 ქარდაქარ following the wind
 ხე tree
 რიგ-ი line, row
 არ-ი army; here: host (of trees)
 რკალ-ი bow
 არის it bends
 მოხრა to arch, bend
 აად(ა)? where?
 როგორ? how?
 უვიშ-ს it rains, it is raining;
 თოვ-ს it snows, it is snowing;
 ვერ გ-პოვებ I can't find you;
 ვერასდროს never
 პატება image
 და-ძღვე-ს თან pursues, haunts me
 ყოველ დროს, ყოველთვის every hour
 ყოველგან, ყველგან everywhere
 შორ-ი far
 ცა the sky
 ნისლიან-ი misty;
 ფიქრ-ებ-ი thoughts;
 ცრის-ს it drizzles, it is drizzling
 გაცრა to drizzle

წვიმა rain
თოვლი snow
პოვნა to find

ნისლ-ი mist
ფიქრ-ი thought

The Declension of Vowel-stem Nouns (Continued).
Proper Nouns

It was mentioned above (see Unit 8) that nouns ending in the vowels *o* and *y* undergo clipping. In addition, their case inflections are partly changed. As for other common nouns ending in the vowels *а, я, о*, they are never clipped. The final vowel is retained in all cases, but the case inflections are changed here too (this is the 3rd type of declension).

Below is given the declension of the nouns: *յգյսիկ* poppy, *ծղու* tea:

ს. ძეგლობითი	ყაყაჩო	ბჟ	ჩაი
ქ. იმბრობითი	ყაყაჩო-მ	ბჟ-მ	ჩაი-მ
ძეგლობითი	ყაყაჩო-ს	ბჟ-ს	ჩაი-ს
ს. ძეგლობითი	ყაყაჩო-ს(ი)	ბჟ-ს(ი)	ჩაი-ს(ა)
ქ. ძეგლობითი	ყაყაჩო-თი	ბჟ-თი	ჩაი-თ(ა)
ქ. ძეგლობითი	ყაყაჩო-დ	ბჟ-დ	ჩაი-დ
ქ. ძეგლობითი	ყაყაჩო-ვ	ბჟ-ო (-ვ)	[ჩაი-ვ]

As we see, the case inflections of the Genitive -ლ(ი) instead of -ლ(ა) and Ablative -თი instead of -თა(ა) differ from those of the 2nd type of declension. In the 3rd type of declension the Dative and Genitive have identical forms. These cases are identified through the context, within the syntagm. For instance, ყაყაჩო-ს ზა-
რის (cf. ია-ს ზარავს) is Dative, ყაყაჩო-ს ფერი (cf. ია-ს ფერი) is
Genitive.

Nouns ending in *u* and *y* (there are only a few common nouns ending in *o* and they are all loanwords) retain the vowels in the „-*uδ* plural“ as well:

ქვემოთი	ყაყაჩო-გბ-ი	ყაყაჩო-ნ-ი	ბუ-გბ-ი	ბუ-ნ-ი
შენიშნული	ყაყაჩო-გბ-მა	ყაყაჩო-თა	ბუ-გბ-მა	ბუ-თა
ქვემოთი	ყაყაჩო-გბ-ს	ყაყაჩო-თა	ბუ-გბ-ს	ბუ-თა

ნათესაობითი	ყაყაჩო-ების	ყაყაჩო-თა	ბუ-ების	ბუ-თა
მოქმედებითი	ყაყაჩო-ებით	—	ბუ-ებით	—
ვითარებითი	ყაყაჩო-ებ-ად	—	ბუ-ებ-ად	—
წოდებითი	ყაყაჩო-ებ-ო	ყაყაჩო-ნ-ო	ბუ-ებ-ო	ბუ-ნ-ო

The declension of some nouns in Georgian is marked by two simultaneous processes — syncope and clipping; two vowels disappear: one within the stem, the other — in the end of the stem. E. g:

ფანჯარა window	ფანჯრ-ის ფანჯრ-ით ფანჯრ-ად ფანჯრ-ებ-ი
ქვეყანა country	ქვეყნ-ის ქვეყნ-ით ქვეყნ-ად ქვეყნ-ებ-ი
ქარხანა plant, works	ქარხნ-ის ქარხნ-ით ქარხნ-ად ქარხნ-ებ-ი
პეპელა butterfly	პეპლ-ის პეპლ-ით პეპლ-ად პეპლ-ებ-ი
მოყვარე well-wisher	მოყვრ-ის მოყვრ-ით მოყვრ-ად მოყვრ-ებ-ი

In Georgian the declension of proper nouns denoting names of human beings is quite specific. Like all the nouns they also fall into consonant-stem nouns (დავით-ი, გურამ-ი, ქეთევან-ი, თამარ-ი) and vowel-stem nouns (ზაზა, გიორგი, ელენე, ნინო, ნუნუ...); however, it must be kept in mind that:

- 1) when declined, they are neither syncopated, nor clipped;
- 2) in the Vocative they take no case inflection: they are used in their stem-form;
- 3) they have no plural. E. g:

სახელობითი	დავით-ი	თამარ-ი	გიორგი	ზაზა	ელენე
მოთხრობითი	დავით-მა	თამარ-მა	გიორგი-მ	ზაზა-მ	ელენე-მ
მოცემითი	დავით-ს	თამარ-ს	გიორგი-ს	ზაზა-ს	ელენე-ს
სათესაობითი	დავით-ის	თამარ-ის	გიორგი-ის	ზაზა-ს(ი)	ელენე-ს(ი)
მოქმედებითი	დავით-ით	თამარ-ით	გიორგი-თ	ზაზა-თი	ელენე-თი
ვითარებითი	დავით-ად	თამარ-ად	გიორგი-დ	ზაზა-დ	ელენე-დ
წოდებითი	დავით!	თამარ!	გიორგი!	ზაზა!	ელენე!

სახელობითი	ნინო	ნუნუ
მოთხრობითი	ნინო-მ	ნუნუ-მ
მოცემითი	ნინო-ს	ნუნუ-ს
სათესაობითი	ნინო-ს(ი)	ნუნუ-ს(ი)
მოქმედებითი	ნინო-თი	ნუნუ-თი
ვითარებითი	ნინო-დ	ნუნუ-დ
წოდებითი	ნინო!	ნუნუ!

Georgian surnames ending in -ია, -უა, -ავა (გუგუია, გაგუა, ზოლელავა...) are not clipped when declined (they are clipped only in the „-ებ plural“). The same is true of surnames of non-Georgian origin ending in vowels (ბროსე, ტოლსტოი, დოსტოვესკი, პიუგო, შიქინკო, ბრონტე, ზოლა, ო'ჰენრი, ჰემინგუეი...).

Georgian surnames ending in -შვილი (ქართველიშვილი, ჯავახიშვილი, თაყაიშვილი) as well as other consonant-stem surnames (ბაგრატიონ-ი, ბუჩქუჯურ-ი, აფციაურ-ი...) are declined like nouns with non-syncopated stems; they have both the Vocative case inflection (ქართველიშვილ-ო, გიგაურ-ო...) and the plural number (ქართველიშვილ-ებ-ი, გიგაურ-ებ-ი...).

Consonant-stem surnames ending in the suffix -ელ and originating from the names of birth-place (წერეთელ-ი, მაჩაბელ-ი, ცაგარელ-ი...) undergo syncope (წერეთლის... წერეთლები, მაჩაბლის... მაჩაბლები, ცაგარლის... ცაგარლები).

Surnames ending in -ძე (ჭავჭავაძე, აბაშიძე, ნიკოლაძე, კალანდარიძე) are clipped only in the singular (ჭავჭავაძის/-ით, აბაშიძის, ნიკოლაძის...). No clipping occurs in the plural (ჭავჭავაძე-ები, აბაშიძე-ები...). The reverse is the case with the surnames ending in -ია, -უა, -ავა: they are clipped only in the plural (გუგუი-ები, ზოლელავე-ები...). In the singular no clipping takes place.

The declension of some of these surnames is given below:

სახელობითი	ჯავახიშვილ-ი	ჭავჭავაძე	წერეთელ-ი	გიგაურ-ი
მოთხრობითი	ჯავახიშვილ-მა	ჭავჭავაძე-მ	წერეთელ-მა	გიგაურ-მა

სიციმითი	ჩაგახიშვილ-ს	ჭავჭავაძე-ს	წერეთელ-ს	გიგაურ-ს
ათესაობითი	ჩაგახიშვილ-ის	ჭავჭავაძე-ის	წერეთელ-ის	გიგაურ-ის
მოქმედებითი	ჩაგახიშვილ-ით	ჭავჭავაძე-ით	წერეთელ-ით	გიგაურ-ით
ათარებითი	ჩაგახიშვილ-ად	ჭავჭავაძე-ად	წერეთელ-ად	გიგაურ-ად
ოდებითი	ჩაგახიშვილ-ო	ჭავჭავაძე-ო	წერეთელ-ო	გიგაურ-ო

ახელობითი	ჩიქობავა	დიდრო
ათესაობითი	ჩიქობავა-მ	დიდრო-მ
სიციმითი	ჩიქობავა-ს	დიდრო-ს
ათესაობითი	ჩიქობავა-ს(ი)	დიდრო-ს(ი)
მოქმედებითი	ჩიქობავა-თი	დიდრო-თი
ათარებითი	ჩიქობავა-დ	დიდრო-დ
ოდებითი	ჩიქობავა!	დიდრო!

When a Christian name and a surname are declined together a lot depends upon the order of these names: if a Christian name precedes a surname, only the latter takes case inflections and a Christian name is given in the form of a stem:

სახელობითი	მიხეილ ჩაგახიშვილ-ი	ილია ჭავჭავაძე
ათესაობითი	მიხეილ ჩაგახიშვილ-მა	ილია ჭავჭავაძე-მ
სიციმითი	მიხეილ ჩაგახიშვილ-ს	ილია ჭავჭავაძე-ს
ათესაობითი	მიხეილ ჩაგახიშვილ-ის	ილია ჭავჭავაძე-ის
მოქმედებითი	მიხეილ ჩაგახიშვილ-ით	ილია ჭავჭავაძე-ით
ათარებითი	მიხეილ ჩაგახიშვილ-ად	ილია ჭავჭავაძე-ად
ოდებითი	მიხეილ ჩაგახიშვილ-ო	ილია ჭავჭავაძე-ო

But if a Christian name is placed after the surname, then both names are declined: ჩაგახიშვილ-ი მიხეილ-ი, ჩაგახიშვილ-მა მიხეილ-მა... ჩაგახიშვილ-ო მიხეილ-ო! ჭავჭავაძე ილია, ჭავჭავაძე-მ ილია-მ, ჭავჭავაძე-ს ილია-ს...

Text

რა იცით საქართველოს შესახებ?
 საქართველო უძველესი კულტურის ქვეყანაა.
 ქართველი მწერლებიდან ვის შემოქმედებას იცნობთ?
 მე ბევრი ქართველი მწერლის შემოქმედებას ვიცნობ. შემიძლია დავწყო იაკობ ცურტაველით (V საუკუნე) ან გიორგი მერჩულით (X საუკუნე)... მაგრამ მათგან გამოვარჩევ შოთა რუსთაველს, სულხან-საბა ორბელიანს, დავით გურამიშვილს, ნიკოლოზ ბარათაშვილს, აკაკი წერეთელს, ილია ჭავჭავაძეს, ვაჟა-ფშაველას, გალაკტიონ ტაბიძეს... ძალიან მიყვარს ანა კალანდაძის პოეზია.
 ქართველი მხატვრებიდან ვინ მოგწონთ ყველაზე მეტად?
 ძალიან მომწონს ლადო გუდიაშვილის, ელენე ახვლედიანის, დავით ქავთაძის მხატვრობა, მაგრამ, ჩემის აზრით, განუმეორებელია ნიკო ფიასთან.
 საქართველოში ბევრი ნიჭიერი მოქანდაკე ცხოვრობს, ვის გამოარჩევთ მათგან?
 ალბათ მერაბ ბერძენიშვილსა და ელგუჯა ამაშუკელს.
 ქართველები ძალიან მუსიკალური ხალხია. მათ უძველესი მუსიკალური კულტურა აქვთ, ბრწყინვალე პოლიფონიური სიმღერები... თქვენთვის თუ არა ქართველ კომპოზიტორებს?
 შემიძლია დავისახელოთ რამდენიმე: ზაქარია ფალიაშვილი, ვიქტორ თელოძე, რევაზ ლაღიძე, გიორგი ცაბაძე...
 რა იცით? what do you know?
 შეახებ about
 უძველესი ancient, the oldest
 კულტურა culture
 მწერლებიდან among the writers;
 შემოქმედება creative work
 ბევრი many, much
 შემიძლია I can
 შემიძლია დავიწყო I can begin
 საუკუნე century
 მაგრამ but, however
 ყველაზე გამოვარჩევ Above all I'd like to single out
 ძალიან very (much)
 მომწონს I love, I am fond of
 პოეზია poetry
 მხატვრებიდან among the painters;
 მომწონს ყველაზე მეტად Whom do you like best?
 მხატვრობა painting

ჩემის აზრით I think;
 განუმეორებელ-ი unique
 ნიჭიერი-ი talented;
 მოქანდაკე sculptor
 მუსიკალურ-ი musical;
 ბრწყინვალე brilliant, excellent
 პოლიფონიურ-ი polyphonic
 სიმღერ-ები-ი songs;
 თუ here: or (also: if)
 იცნობთ თუ არა? Do you know? Do you know or not?
 კომპოზიტორ-ი composer
 შემიძლია დაგისახელოთ I can name
 რამდენიმე several, some .

აზრ-ი opinion

ნიჭ-ი talent

მუსიკა music

სიმღერა song

Learn the following verbs:

მიყვარს I love, I am fond of
 მომწონს I like
 შემიძლია I can

მე მ- იყვარ-ს I love it (music), him (George), her (Nino)
 შენ გ- იყვარ-ს
 მას უყვარ-ს ის (მუსიკა, გიორგი, ნინო)
 ჩვენ გვ-იყვარ-ს
 თქვენ გ- იყვარ-თ
 მათ უყვარ-თ

მო-მ- წონ-ს I like it (picture), him (George), her (Nino)
 მო-გ- წონ-ს
 მო-ს- წონ-ს ის (სურათი, გიორგი, ნინო)
 მო-გვ- წონ-ს
 მო-გ- წონ-თ
 მო-ს- წონ-თ

შე-მ- იძლი-ა I can learn
 შე-გ- იძლი-ა
 შე- უძლი-ა ის (სწავლა)
 შე-გვ-იძლი-ა
 შე-გ- იძლი-ა-თ
 შე- უძლი-ა-თ

მ- იყვარ-ა I loved it/him/her
 გ- იყვარ-ა
 უყვარ-ა ის
 გვ-იყვარ-ა
 გ- იყვარ-ა-თ
 უყვარ-ა-თ

წონ-ა I liked it/him/her
 წონ-ა
 წონ-ა ის
 გვ- წონ-ა
 წონ-ა-თ
 წონ-ა-თ

იძლი-ო I could learn
 იძლი-ო
 იძლი-ო ის (სწავლა)
 გვ- იძლი-ო
 იძლი-ო-თ

მ- ეყვარებ-ა I shall love it/him/her
 გ- ეყვარებ-ა
 ეყვარებ-ა ის
 გვ- ეყვარებ-ა
 გ- ეყვარებ-ა-თ
 ეყვარებ-ა-თ

წონებ-ა I shall like it/him/her
 წონებ-ა
 წონებ-ა ის
 გვ- წონებ-ა
 წონებ-ა-თ
 წონებ-ა-თ

იძლებ-ა I shall be able (to learn)
 იძლებ-ა
 იძლებ-ა ის

ე-გ-ეძლებ-ა
ე-გ-ეძლებ-ა-თ
ე-ეძლებ-ა-თ

The verb შემძლია often combines with another verb to form the so-called bi-verbal construction. Let us make references to the text: შემძლია დავიწყო I can begin; შემძლია დავისახელოთ let us name.

Remember the following word-combinations:

შემოვიდე?	come in?
გავიდე?	go out?
წავიდე?	go?
ავდგე?	stand (get) up?
დავჯდე?	sit down?
დავწვე?	go to bed?
ავიღო?	take it?
გთხოვო?	ask you for something?
გითხრათ?	tell you smth.?
გკითხო?	ask you (a question)?
წავიკითხო?	read?
დაგხატო?	draw/paint you?
დაგიჩეკო?	phone you?
მოგწერო?	write to you?

May I

UNIT 10

The Postposition. The Cases with Postposition

თანდებული. თანდებულთან ბრუნვები

The postposition is a structure-word or a particle attached to a certain case-form of a noun or noun-equivalent that establishes various relations — those of place, direction, etc. — among subjects, e. g.: მიწაზე on the ground, მიწაში in the ground, მიწისათვის to the ground¹³...

¹³ It should be noted that Georgian postposition is equivalent to English preposition.

The postposition is necessarily restricted to certain case forms in Georgian. Thus, the postposition -თან requires the Dative case (ხე-სთან at the tree); -თვის — the Genitive case (შვილ-ის(ა)-თვის for one's child), -ით — the Instrumental/Ablative (ცოლ-ით-ერთად together with one's wife), etc.

The adding of a postposition may cause a complete or partial loss of case-endings or certain phonetic changes in the latter. Below we will deal in detail with the cases governed by postpositions.

The Nominative case (of consonant-stem nouns only!) can be used with the postposition -ვით; it indicates similarity, likeness: ბავშვ-ი-ვით like a child, ქალ-ი-ვით like a woman. კაცი სანთელ-ი-ვით სხვას გზას უნდა უნათებდეს A man ought to light another man's way like a candle.

Vowel-stem names take the postposition -ვით in the Dative; the emphatic ა is obligatory: ხე-სა-ვით like a tree, წყარო-სა-ვით like a spring. The postposition -ვით can also govern the Dative case of consonant-stem nouns (ბავშვ-სა-ვით like a child, ქალ-სა-ვით like a woman), but this is comparatively rare.

The Dative case can be used with some other postpositions as well; for instance -თან, which chiefly specifies nearness to an object: ხე-ს-თან at the tree, წყარო-ს-თან at/near the spring. როცა ყველასთან პური არ იქმნება, ის ყველასთან სიტყვა არ ითქმება You cannot share a meal with every man any more than you can say everything to every man.

As we see, the noun retains the case inflection and needs no emphatic ა after it. But if -თან is added to a consonant-stem noun, then the case-inflection is lost and the postposition is joined directly to the stem: ბავშვ-ს-თან with/to a child, ქალ-ს-თან with/to a woman. ფული რეგვენთან ბატონია, ჭკვიანთან — მსახურიო Money is king to a fool and servant to a wise man.

The case-inflection -ს is lost when the postpositions -ზე and -ში are added to the noun: მიწა-ზე on the ground, მიწა-ში in the ground, წყალ-ზე on the water, წყალ-ში in the water¹⁴. The basic meaning of the postpositions -ზე, -ში is to indicate place: -ზე conveys the idea of being on the surface, -ში — that of being inside the object: ისეთ სკამზე ნუ ჩამოჯდები, მალე აგაყენონ Don't sit on a chair you will soon have to get up from. ვისაც არ სწაღია, რა-მე ქვას ვერ დაინახავს He who has no desire, will not see a

¹⁴ The exceptions: მას-ზე about/on him, her, it; მას-ში in him, her, it; ვის-ზე about/of whom? ვის-ში in whom?

stone on the river-bank. ერთ საყდარში ორი ღმერთი ვერ იქნებაო There cannot be two Gods in one temple. ღვინში დაუბატიებლად ნუ წახვალ, ჭირში — დაუბატიებითო Don't go to a feast uninvited and don't wait for an invitation when there is a misfortune. Literally: ...and to a misfortune — with invitation.

The words with the postpositions **-ზე** and **-ში** can also express time. To be more precise, of the four seasons of the year two — გაზაფხული and შემოდგომა require the postposition **-ზე** ზამთარი and ზაფხული — **-ში**: წიწილებს შემოდგომაზე ითვლიან და არა გაზაფხულზე Chickens are counted in autumn and not in spring. ვისაც ზამთარში მოსვენება უნდა, ზაფხულში გაისარგოს He who wants a quiet winter should work hard in summer.

The form comprising the postposition **-ზე** may express the meaning normally carried by the word შესახებ (about). The latter is used in the function of a postposition and is joined to the Genitive case: მკვლარზე (=მკვდრის შესახებ) ან კარგი ითქმის, ან არაფერი About the dead one should say either good things or nothing at all. სანამ შეხვალ, გამოსვლაზე (=გამოსვლის შესახებ) იფიქრო Think of the way out before you get in.

The postposition **-ზე** is also often used with the forms of degrees of comparison in Georgian (with the noun serving as a standard of comparison): ვისაც კარგი არ ესმის, ყრუზე უარესია He who won't hear good advice is worse than a deaf man. ცოდნაზე ზარბაზანზე უფრო ძლიერიაო Knowledge is mightier than cannon.

The Dative case is also governed by the postposition **შორს** and its synonym **შუა**. The semantics of the word (შორის/შუა between, among) demands two nouns, both in the Dative case; the first (the one placed before the conjunction და) takes the emphatic ა: თბილისსა და მცხეთას შორის (შუა) არის ზემო ავჭალა ელექტროსადგური The Avchala Power Station is between Tbilisi and Mtskheta. **შორის/შუა** can appear with one noun if the latter is in the plural: კლდეებს შორის მდინარე მოედინება There is a river flowing between the rocks.

The Genitive case is governed by the following postpositions: **-თვის** (ქალ-ის(ა)-თვის for a woman), **-გან** (ამხანაგ-ის(ა)-გან from a friend, ოქრო-ს(ა)-გან out of gold), **-კენ** (ბავშვ-ის(ა)-კენ towards the child) **-ებრ** (ღმერთ-ის-ებრ like God).

The basic meaning carried by **-თვის** is purpose, intention: ვინც შვილებს ანებივრებს, უბედურებისთვის ამზადებსო He who indulges children, prepares them for trouble. მეგობრის(ა)თვის მე ბარი სარკეაო A friend is a mirror to his friend. ზარმაცის(ა)თვის მუდამ უქმეაო For a lazy man every day is a holiday.

-გან denotes the material of which something is made: ერთი ხის(ა)გან ბარიც გამოვა და ნიჩაბიც Both a spade and a shovel can be made of the same piece of wood. The postposition **-გან** can also point out the source of information, origin: ბებიაჩემისაგან გასმოგონია: შავ გულს ხშირად თეთრი კბილები მალავსო I have heard it from my grandmother: white teeth often conceal a dark heart. The form containing **-გან** may occasionally convey causality: შიშისაგან თვალები გაუფართოვდა His eyes dilated with fear.

The postposition **-კენ** indicates direction: მელა კვდებოდა და თოვლი საჩათმისაკენ მიჰქონდაო The fox was dying and yet made his way to the henhouse. მე შენკენ ვარ, შენ — ეშმაკებისკენო I am on your side and you are on the devil's side.

The postposition **-ებრ** is synonymous to **-ვით** (only the former is now rather archaic). It also expresses similarity, likeness: კაც-ის-ებრ = კაც-ი-ვით = კაც-სა-ვით = როგორც კაცი, კაცის მსგავსად like a man. If the Genitive case marker is extended by the vowel ა, then the **-მებრ** variant must be used: ჩვეულებ-ისა-მებრ as usual, დაპირებ-ისა-მებრ as was promised, ჩემ-ებრ like me, შენ-ებრ like you (note that ჩემ, შენ are Genitive case-forms of the personal pronouns მე, შენ, which always take postpositions when used in this case: ჩემ-გან from me, ჩემ-კენ to me, ჩემ-თვის for me).

The Genitive case is often used with postpositions that have the form of separate words: მიერ (კაცის მიერ by a man), გამო (სარცხვინის გამო for/out of, because of shame), გარდა (სიცოცხლის გარდა except /besides/but life), შესახებ (ძმის შესახებ about the brother), მიხედვით (ბიბლიის მიხედვით according to the Bible), მიუხედავად (გაფრთხილების მიუხედავად in spite of warning), ნაცვლად/მაგივრად (მალღობის ნაცვლად/მალღობის მაგივრად instead of being thankful).

The word governed by **მიერ** denotes the doer: ღმერთის მიერ აღსთქმულს კაცს ნუ წაართმევო Do not take away from a man what God has given him.

გამო points out the cause: ავადმყოფობის გამო ექსკურსიაზე ვერ წავდიო I was unable to go on an excursion because of my illness.

გარდა is used to exclude things: ოთახში მოხუცის გარდა არაფერი იყო There was nobody in the room except the old man.

Postpositions, as a rule, follow the words they govern, but **გარდა** can be used in preposition as well (the Genitive then must follow the emphatic ა): გარდა მოხუცისა except, besides the old man. გარდა ამისა besides this. When **გარდა** is preceded by a personal pronoun the Dative case is used: ამა-ს გარდა besides this. In the

function of გარდა the word მეტი¹⁵ can be used: კაცის თვალს შავი მიწის მეტი (მიწის გარდა) ვერაფერი გააძღვსო Nothing will satisfy (literally: satiate) a man's eye but black earth.

მიუხედავად, ნაცვლად admit of both positions: ნისლის მიუხედავად (მიუხედავად ნისლისა) ალპინისტები მწვერვალზე ავიდნენ The mountain-climbers reached the peak in spite of fog. ზოგი სიკეთის ნაცვლად (ნაცვლად სიკეთისა) ბოროტებას ემსახურება Some serve evil instead of serving good.

The meaning of ნაცვლად can be expressed by the word მაგივრად (სიკეთის მაგივრად/ნაცვლად), but the latter always stands in post-position to the noun used in the Genitive case. The same is true of the words შესახებ (ამის შესახებ about it) and მიხედვით (კანონის მიხედვით according to the law).

The Genitive case can take certain adverbs used as postpositions. They are: წინ in front of, ahead of, უკან behind, ირგვლივ გარშემო around, ზემოთ up, above, ქვემოთ down, below, ქვეშ under, მარჯვნივ to/on the right, მარცხნივ to/on the left, etc. E. g. დედის წინ მოხტუნავე კვიცს მგელი შეჭამსო A colt that runs ahead of its mother will be eaten by a wolf; სახლის უკან ტყე იყო There was a wood behind the house (cf.: წინ — წყალი, უკან — მეწყერი May there be water in front of you and a landslide behind you where წინ, უკან are adverbs, not postpositions). ციხის ირგვლივ (= გარშემო) ღრმა თხრილია There is a deep ditch around the fortress. Cf.: ირგვლივ (= გარშემო) არავინ ჩანდა There was nobody to be seen around, etc.

The postposition -გან can go with the Instrumental case well. But with this case, unlike the Genitive, its form is phonetically altered: -ი(თ) + გან > (ი)ღგან > (ი)ღან. Its only function is to indicate the point of departure: ქალაქიდან from the city, სოფლიდან from the country, წყაროდან from the spring. დიდი მტირედან იწყებაო A great thing starts from a small one; წყალი თავიდან აიძვრებაო A river becomes turbid from its head; ვიცას ორმოდან უყურებს, ცოტას ხედავსო He who looks at the bottom from the pit sees very little.

With the Instrumental case the postposition -ურთ is used to express togetherness, the being together: იგი ცოლშვილი-ით-ურთ დაბრუნდა He came back together with his wife and child. უცხოელი ოჯახ-ით-ურთ მესტუმრა The foreigner visited me together with his family. The postposition -ურთ is rather archaic. In Modern Georgian its function is performed by the Adverbial

of the noun with the suffix -იან: იგი ცოლშვილიანად დაბრუნდა He came together with his wife and child.

The Adverbial case is governed by the postposition -მდე (-მდის). After adding the postposition to the noun the case-marker is lost either completely (if it is a vowel-stem noun) or partially (if it is a consonant-stem noun): წყარო-დ-მდე/-მდის > წყარო-მდე/-მდის as far as the spring; ქალაქ-ად-მდე/-მდის > ქალაქ-ამდე/-ამდის as far as the town.

The forms comprising the postpositions -მდე/-მდის denote the final point of the action (with reference to place, time, etc. ...): სწავლა სიკვდილამდე Live and learn (literally: Learning lasts till death); სიბერეს კაცი სირვევნემდე მიჰყავსო Old age makes a fool of a man. მთვრალ კაცს ზღვა მუხლებამდის ჰგონიაო A drunk man thinks that the sea is only knee-deep.

Postpositions are not used either with the Ergative or with the Vocative cases.

Remember:

სად მიდიხარ(თ)? (სად იყავი(თ)?) Where are you going? (Where have you been?)

თეატრში To (at) the theatre, კინოში to (at) the cinema, სკოლაში to (at) school, უნივერსიტეტში to (at) the University, სამსახურში to (at) the office, მაღაზიაში to (at) the shop, ბაზარში to (at) the market, ინგლისში to (in) England, ამერიკაში to (in) America, ამსტერდამში to (in) Amsterdam, but:

კონცერტზე to (at) the concert, სპექტაკლზე to (at) the performance, ლექციებზე to (at) the classes, კონფერენციაზე to (at) the conference, სხდომაზე to (at) the meeting, სიმპოზიუმზე to (at) the symposium.

საით იხედები? Where are you looking?

სახლისაკენ in the direction of the house, გოგონასაკენ in the direction of the girl, ბიჭისაკენ in the direction of the boy, დედისაკენ in the direction of Mother, ქალბატონისაკენ in the direction of the lady, სოფლისაკენ in the direction of the village, ქალაქისაკენ in the direction of the city.

საიდან მოდიხარ? Where are you coming from?

კინოდან From the cinema, თეატრიდან from the theatre, ფილარმონიკიდან from the philharmonic concert hall, სკოლიდან from school, სამსახურიდან from the office, მაღაზიიდან from the shop, ბაზარიდან from the market, ინგლისიდან from England, ამერიკიდან from America, ამსტერდამიდან from Amsterdam.

¹⁵ When used independently მეტი means "more"

Read the text. Pay particular attention to the forms used with postpositions:

ჩვენ თბილისში ვცხოვრობთ, ძველებური ორსართულიანი სახლი მეორე სართულზე. ჩვენი ბინა ოთხთაბიანია: ერთი სასტუმრო (სასტუმრო drawing room), მეორე — სასადილო (dining-room), მესამე საწოლი (bedroom), მეოთხე კი სამუშაო კაბინეტი (study). გვაქვს დიდი სამზარეულო (kitchen). სააბაზანო (bathroom) და საპირფარეო (toilet) ცალ-ცალკეა.

სასტუმრო ოთახში დგას რამდენიმე სავარძელი, სკამები, ჟურნალების მაგიდა, კედელთან — ტელევიზორი, პატარა მაგიდაზე — რადიომღებები და მაგნიტოფონი. იატაკზე ხალიჩა აფენია, ჭერზე ჭალი ჭდება, კედლებზე — სურათები, ფანჯრებზე — ფარდები.

სასადილო ოთახში დგას ჭურჭლის კარადა, მაგიდა, სკამები. საწოლო ოთახში ტანსაცმლის კარადაა, ორი საწოლი, ტუალეტის მაგიდა სკამითურთ. სამუშაო კაბინეტში საწერი მაგიდა და სავარძელი დგას თაროებზე და კარადებში წიგნები აწყვია.

სამზარეულოში არის ჭურჭლის კარადები და თაროები. კარადა და გასქურას შორის (შუა) დგას მაცივარი, ფანჯარასთან — მაგიდა რამდენიმე სკამი. აქვე გვაქვს ჭურჭლის სარეცხი ნიჟარა, რომელშიც ვრეცხავთ თევშებს, ჭიქებს, დანებს, ჩანგლებს, კოვზებს, ქვაბებს, ჭებებს. ონკანში ყოველთვის მოდის ცივი და ცხელი წყალი.

ძველებური-ი old-fashioned;
ორსართულიანი-ი two-storeyed;
სართულ-ი storey, floor
მეორე სართულზე on the first floor
ბინა flat

ძველ-ი old (said of things)

სასტუმრო ოთახ-ი drawing room;
სასადილო dining-room
საწოლ-ი ოთახ-ი bedroom
სამუშაო კაბინეტი study
სამზარეულო kitchen
სააბაზანო bathroom
აბაზანა bathtub
საპირფარეო toilet
სავარძელ-ი armchair
სკამ-ი chair

სასტუმრო hotel

ჟურნალ-ი magazine, journal
მაგიდა table

ტელევიზორ-ი TV set
ჩიხილ-ი wall
ცალ-ცალკე apart, separately
პატარა little, small
რადიომღებ-ი radio-set
მაგნიტოფონ-ი tape-recorder
იატაკ-ი floor
ხალიჩა carpet
აფენი-ა is spread
ჭერ-ი ceiling
ჭალ-ი lamp

ჩიხილ-ი it is hanging

სურათ-ი picture

ფარდ-ებ-ი curtains;

ფარდა curtain

ჭურჭლის კარადა sideboard, cupboard

ტანსაცმლის კარადა wardrobe

ტანსაცმელ-ი clothes

ტუალეტის მაგიდა dressing-table

თარო shelf

თაროებზე on the shelves

წიგნ-ი book

წიგნის კარადა bookcase

აწყვია are placed, lying

გასქურა gas-stove

მაცივარ-ი refrigerator

აქვე გვაქვს Here we also have . . .

ჭურჭლის სარეცხი ნიჟარა kitchen-sink; ნიჟარა 1. Snail/oyster shell, 2. (Kitchen) sink, wash-bowl

რომელშიც where, in which

რომელ-ი? which?

რეცხვა to wash (up)

ვრეცხავთ we wash (up)

თევშ-ი plate

ჭიქა glass

დანა knife

ჩანგალ-ი fork

კოვზ-ი spoon

ქვაბ-ი saucepan

¹⁶ In the given context sentences containing the verbs: დევს, აწყვია, დგას, ჩიხილ-ი can have alternative translations with „there is/are“: There are some books on the bookshelves and in the bookcases.

ტაფა frying-pan
ონკან-ი tap
ყოველთვის always

In the text we came across some irregular verbs: აფენი-ა is/are spread, ჰკიდია is/are hanging, აწყვი-ა are placed, lying. The past tense-forms of these verbs are: ეფინ-ა was/were spread, ეკიდ-ა was/were hanging, ეწყო-ა were placed/lying. The last verb (აწყვი-ა ეწყო) is specific in that its stem has a plural meaning. The singular is expressed by another stem — დევს (ძევს) — იღო, cf.:

თაროზე წიგნები აწყვია	There are books on the shelf.
თაროზე წიგნი იღო	There was a book on the shelf.
თაროზე წიგნები ეწყო	There were books on the shelf.

Now, as usual, try to learn the conjugation of the verbs: იცო- (ცოდნა to know) and გრძნობ-ს (გრძნობა to feel).

მე	ვ-იცო	I know it (Georgian)
შენ	იცო	
მან	იცო-ს	
ჩვენ	ვ-იცო-თ	ის (ქართულ-ი) = Nom.
თქვენ	იცო-თ	
მათ	იცო-ან	

მე	ვ-იცოდ-ი	I knew it (Georgian)
შენ	იცოდ-ი	
მან	იცოდ-ა	
ჩვენ	ვ-იცოდ-ით	ის (ქართულ-ი) = Nom.
თქვენ	იცოდ-ით	
მათ	იცოდ-ნენ	

მე	მ-ეცოდინებ-ა	I will know it (Georgian)
შენ	გ-ეცოდინებ-ა	
მას	ეცოდინებ-ა	ის (ქართული) = Nom.
ჩვენ	გვ-ეცოდინებ-ა	
თქვენ	გ-ეცოდინებ-ა-თ	
მათ	ეცოდინებ-ა-თ	

მე	ვ-გრძნობ	I feel it (calmness)
შენ	გრძნობ	
მან	გრძნობ-ს	
ჩვენ	ვ-გრძნობ-თ	მას (სიმშვიდე-ს) = Dat.
თქვენ	გრძნობ-თ	
მისინი	გრძნობ-ენ	

მე	ვ-გრძნობდი	I was feeling it (calmness)
შენ	გრძნობდი	
მან	გრძნობდ-ა	მას (სიმშვიდე-ს) = Dat.
ჩვენ	ვ-გრძნობდი-თ	
თქვენ	გრძნობდი-თ	
მისინი	გრძნობდ-ნენ	

მე	ვ-იგრძნობ	I will feel it (calmness)
შენ	იგრძნობ	
მან	იგრძნობ-ს	მას (სიმშვიდე-ს) = Dat.
ჩვენ	ვ-იგრძნობ-თ	
თქვენ	იგრძნობ-თ	
მისინი	იგრძნობ-ენ	

მე	ვ-იგრძენი	I felt it (calmness)
შენ	იგრძენი	
მან	იგრძნ-ო	ის (სიმშვიდე) = Nom.
ჩვენ	ვ-იგრძენი-თ	
თქვენ	იგრძენი-თ	
მათ	იგრძნ-ეს	

The Adjective

ზედსართავი სახელი

An adjective is a word that denotes the quality of a noun. E. g.: დიდი (big), ლამაზი (beautiful), ღონიერი (strong), უღონო (without strength).

Adjectives fall into two groups: qualitative, which are simple words by structure (დიდი, ლამაზი . . .) and relative or derived, if the quality of an object is viewed in relation to another object: უღონო, ღონიერი, ღონე; (strength).

The adjectives (mostly qualitative) are gradable, but the gradability of adjectives in Georgian differs from that in English. The basic form is called **დადებითი** positive (დიდი big, შავი black, თეთრი white, ლურჯი blue). The form conveying greater quality is called **უფრობითი** — the „more form“ (უფრობითი < უფრო „more“). It is formed by adding the confix **უ - ეს** to the stem of the positive: უდიდესი (the biggest), ულურჯესი (the bluest) and corresponds to the English superlative.

Georgian also distinguishes the forms of **ოდნობითი ხარისხი** — the „-ish degree“. This form expresses the quality given in a lesser than positive degree. To be more precise, it expresses a quality only approximately and introduces the meaning of „slightly“, „-ish“ (hence the name): მოთეთრო whitish, მოშავო blackish, მოლურჯო bluish, etc.

As we see, the „-ish degree“ is formed by adding the confix **მო - ო** to the positive form.

When taking the degree-forming elements, the word may undergo some changes. For instance, if the stem of an adjective ends in **-ელ**, in the „-ish-form“ **ე** turns into **ა** (ე>ა): წითელი (red) — მოწითალო (reddish), ყვითელი (yellow) — მოყვითალო (yellowish).

Some adjectives having **-ელ**, **-ილ** in the end of their stem lose these suffixes in the degree-forms.

გრძელი (long) — უგრძესი, მოგრძო
ტკბილი (sweet) — უტკბესი, მოტკბო.

Adjectives in Georgian have no comparative degree except the following four suppletive forms, e. g.: ბევრი many/much — მთელი all

კი more, ცოტა few/little — ნაკლები less, კარგი good — უკეთესი better, ცუდი bad — უარესი worse.

The meaning of a degree may also be conveyed in a descriptive (analytical) way. For this purpose the following words are used: უფრო (more), ყველაზე (the most), ოდნავ (slightly, a little), etc. E. g.:

უფრო ტკბილი — sweeter
ყველაზე ტკბილი — the sweetest
ოდნავ ტკბილი — sweetish

When used separately, the adjective follows the pattern of the corresponding noun-stem in its declension.

	big	tall	little
სახელობითი	დიდი	მაღალ-	პატარა
მითითებითი	დიდ-მა	მაღალ-მა	პატარა-მ
მცდელობითი	დიდ-ს(ა)	მაღალ-ს(ა)	პატარა-ს
საოცებლობითი	დიდ-ის(ა)	მაღალ-ის(ა)	პატარა-ის(ა)
მცდელობითი	დიდ-ით(ა)	მაღალ-ით(ა)	პატარა-ით(ა)
საოცებლობითი	დიდ-ად(ა)	მაღალ-ად(ა)	პატარა-დ(ა)
მცდელობითი	დიდ-ო	მაღალ-ო	პატარა-ვ

	green	deaf	wide
სახელობითი	მწვანე	ყრუ	ფართო
მითითებითი	მწვანე-მ	ყრუ-მ	ფართო-მ
მცდელობითი	მწვანე-ს(ა)	ყრუ-ს	ფართო-ს
საოცებლობითი	მწვანე-ის(ა)	ყრუ-ს(ი)	ფართო-ს(ი)
მცდელობითი	მწვანე-ით(ა)	ყრუ-თი	ფართო-თი
საოცებლობითი	მწვანე-დ(ა)	ყრუ-დ	ფართო-დ
მცდელობითი	მწვანე-ვ	ყრუ-ო(ვ)	ფართო-ვ

(The plural: დიდ-ები, დიდ-ნი; მაღალ-ები, მაღალ-ნი; პატარა-ები, პატარა-ნი; მწვანე-ები, მწვანე-ნი; ყრუ-ები, ყრუ-ნი; ფართო-ები, ფართო-ნი).

When declining an adjective with a noun, the following should be taken into consideration: 1) whether the adjective has a vowel or a consonant stem; 2) whether the adjective precedes or follows the noun (i. e. whether the adjective is used in pre- or post position).

If a vowel-stem adjective precedes the noun, it undergoes no change when declined, it takes no case inflections nor does it agree in number with the noun:

a little boy

little boys

სახელობითი
მოთხრობითი
მიცემითი
ნათესაობითი
მოქმედებითი
ვითარებითი
წოდებითი

პატარა ბიჭი
პატარა ბიჭ-მა
პატარა ბიჭ-ს
პატარა ბიჭ-ის
პატარა ბიჭ-ით
პატარა ბიჭ-ად
პატარა ბიჭ-ო

პატარა ბიჭ-ებ-ი
პატარა ბიჭ-ებ-მა
პატარა ბიჭ-ებ-ს
პატარა ბიჭ-ებ-ის
პატარა ბიჭ-ებ-ით
პატარა ბიჭ-ებ-ად
პატარა ბიჭ-ებ-ო

If a consonant-stem adjective precedes the noun, it retains fully the case marker in the Nominative, Ergative, and Vocative. In the Dative and Adverbial the markers are completely clipped in the Dative and Adverbial as for the Genitive and Instrumental, the vowel *o* is retained and the consonants (*ს*, *თ*) are lost. In the plural again no agreement is observed.

a big bell

big bells

სახ.
მოთხ.
მიც.
ნათ.
მოქ.
ვით.
წოდ.

დიდ-ი ზარ-ი
დიდ-მა ზარ-მა
დიდ ზარ-ს(ა)
დიდ-ი ზარ-ის(ა)
დიდ-ი ზარ-ით(ა)
დიდ ზარ-ად(ა)
დიდ-ო ზარ-ო

დიდ-ი ზარ-ებ-ი
დიდ-მა ზარ-ებ-მა
დიდ ზარ-ებ-ს(ა)
დიდ-ი ზარ-ებ-ის(ა)
დიდ-ი ზარ-ებ-ით(ა)
დიდ ზარ-ებ-ად(ა)
დიდ-ო ზარ-ებ-ო

When the adjective is used postpositively, both the noun and the adjective have the corresponding case markers:

სახ.
მოთხ.
მიც.
ნათ.
მოქ.
ვით.
წოდ.

ზარ-ი დიდ-ი
ზარ-მა დიდ-მა
ზარ-ს დიდ-ს
ზარ-ის დიდ-ის
ზარ-ით დიდ-ით
ზარ-ად დიდ-ად
ზარ-ო დიდ-ო

ბიჭ-ი პატარა
ბიჭ-მა პატარა-მ
ბიჭ-ს პატარა-ს
ბიჭ-ის პატარა-ის
ბიჭ-ით პატარა-ით
ბიჭ-ად პატარა-ად
ბიჭ-ო პატარა-ვ

In Modern Georgian the postpositive order is less common than the prepositive. The same is true of the „ნარ-თან plural“ compared with the „-ებ plural“. It should be borne in mind that the „ნარ-თან plural“ agreement is obligatory:

სახ.
მოთხ.
მიც.
ნათ.
მოქ.
ვით.

ზარ-ნ-ი
ზარ-თა
“
“
-
-
ზარ-ნ-ო

დიდ-ნ-ი
დიდ-თა
“
“
-
-
დიდ-ნ-ო

In Georgian the function of the modifier (attribute) is often performed by a noun in the Genitive case. Here are some examples from previous texts: ჟურნალის მაგიდა; ტანსაცმლის კარადა; ქაღალდის სარეცხი. If used in preposition, the noun in question remains unchanged both in the singular and in the plural:

a neighbour's girl

neighbour's girls

მეზობლის

გოგონა

მეზობლის

გოგონა-ები

“ გოგონა-მ
“ გოგონა-ს
“ გოგონა-ს(ი)
“ გოგონა-თი
“ გოგონა-დ
“ გოგონა-ვ

“ გოგონა-ებ-მა
“ გოგონა-ებ-ს
“ გოგონა-ებ-ის
“ გოგონა-ებ-ით
“ გოგონა-ებ-ად
“ გოგონა-ებ-ო

In the postpositive order (გოგონა მეზობლისა) the Genitive inflection is necessarily extended by the vowel *a*, the case-inflection remains extended in all the cases and to this in Ergative, Dative and Vocative the case-inflections of the keyword (inflected noun) are added; the Nominative and Adverbial remain uninflected, the Genitive and Instrumental cases are not used in Modern Georgian.

The pattern below sums up the foregoing theory:

გოგონა
გოგონა-მ
გოგონა-ს
-
-
გოგონა-დ
გოგონა-ვ

მეზობლ-ისა
მეზობლ-ისა-მ
მეზობლ-ისა-ს
-
-
მეზობლ-ისა
მეზობლ-ისა-ო/-ვ

Now read attentively the text which abounds in adjectives and nouns used as attributes:

ჩვენი სახლის პირველ სართულზე დიდი სასურსათო მაღაზიაა. არის პურის, ხორცის, თევზის, რძის ნაწარმისა და საკონდიტრო ყოფილებები. ბოსტნეულის განყოფილებაც აქვეა. მაღაზიაში შეგიძლიათ იყიდოთ კარაქი, ყველი, რძე, მაწონი, ხაჭო, არაყანი, მრავალნაზამცხვარი და ფუნთუშა.

ბოსტნეულის განყოფილებაში იყიდება კარტოფილი, ლობიო, სტაფილო, ჭარხალი, კომბოსტო, ხახვი, ნიორი, კიტრი, პამიდორი სხვადასხვა მწვანილი: ოხრახუმი, ქინძი, კამა, ნიახური.

მაგრამ მაინც ბაზარში წასვლა სჯობს: ძალიან მდიდარია თბილისური ბაზარი. დახლები სავსეა ძროხის, ღორისა და ცხვრის ხორცი, ქათმებითა და გოჭებით, ფქვილითა და მრავალნაირი ყველით (იმერული, სულუგუნი, გუდის ყველი), ბოსტნეულითა და ხილით. განსაკუთრებით ბევრია ხილი: ვაშლი, მსხალი, ატამი, ყურძენი, ლეღვი, კომბოსტო.

ბაზარში ყვავილებიც იყიდება. რას არ ნახავთ აქ: თეთრი, წითელი, ვარდისფერი თუ ყვითელი ვარდები, თეთრი და წითელი მიხაკი, ზამბახი და ხმალი, ია და იასამანი, სხვადასხვა ფერის ტიტა. საოცარ ლამაზია მინდვრის ყვავილები: ყოჩივარდა, ენძელა, გვირილა, ყაყვანა...

ზოგი იაფად ყიდის, ზოგი — ძვირად. რას იზამ, ბაზარია!

სასურსათო მაღაზია grocery (store); the grocer's

სურსათ-ი food product

პურ-ი bread

ხორც-ი meat

თევზ-ი fish

რძის ნაწარმ-ი dairy products

რძე milk

საკონდიტრო განყოფილება confectioner's section, department

ბოსტნეულ-ი vegetables

შე-გი-ძლი-ათ იყიდო-თ you can buy

კარაქ-ი butter

ყველ-ი cheese

მაწონ-ი yogurt

ხაჭო curds

არაყან-ი sour cream

მრავალნაირ-ი ნამცხვარ-ი here: various cakes

ფუნთუშა bun

იყიდებ-ა is sold, on/for sale

კარტოფილ-ი potato

ლობიო beans

სტაფილო carrot

ჭარხალ-ი beet root

კომბოსტო cabbage

ხახვი onion

ნიორ-ი garlic

კიტრ-ი cucumber

პამიდორ-ი tomato

სხვა, another, other

სხვადასხვა various

მწვანილ-ი greens

ოხრახუმ-ი parsley

ქინძ-ი coriander

კამა dill, fennel

ნიახურ-ი celery

აქ here: yet

ბაზარ-ი market

წასვლა to go

მდიდარ-ი rich, abundant

თბილისურ-ი pertaining to Tbilisi, characteristic of Tbilisi

ქახლ-ი counter

სავსეა is full

სავსე full

ძროხა cow

ღორის ხორც-ი beef

ღორი-ი pig

ღორის ხორც-ი pork

ქოჩარ-ი sheep

ცხვრის ხორც-ი mutton

ქათამ-ი hen

გოჭი piglet

ფქვილ-ი flour

იმერულ-ი ყველ-ი cheese made in Imereti (a region in West Georgia)

სუკიუგუნ-ი special kind of cheese made in West Georgia

თუშეთის ყველ-ი special kind of cheese made in Tusheti (a part in East Georgia)

თუთა whole skin of a goat/sheep sewn up and used for making cheese

ხილ-ი fruit

განსაკუთრებით particularly, especially

აქ-ი apple

მანდ-ი pear

აქ-ი peach

აქ-ი fig

კომში quince
 რას არ ნახავთ აქ! You can see whatever you wish here!
 ნახავთ you can see; you will see
 ვარდი rose
 ფერი colour
 ვარდისფერი pink
 მინაჟი carnation, pink
 ზაშაბაზი iris
 ხმალა sword-lily;
 ტიტა tulip
 საოცრად surprisingly, amazingly
 საოცარი surprising, amazing
 ლამაზი beautiful, lovely
 ყოჩივარა cyclamen
 ენძელა snowdrop
 გვირილა ox-eye daisy
 კესანე forget-me-not
 იაფად cheaply;
 ძვირად expensively;
 რას იზამ! What's to be done!

ხმალ-ი sword

იაფ-ი cheap
 ძვირ-ი expensive

Now, as usual, learn the declension of two verbs used in the text:

ყიღვა (ყიღულობ-ს he buys)
 გაყიღვა (ყიღი-ს he sells).

მე	ყიღულობ	I buy/am buying it	ყიღულობდი	I was buying
შენ	ყიღულობ		ყიღულობდი	
ის	ყიღულობს	მას (Dat.)	ყიღულობდა	მას (Dat.)
ჩვენ	ყიღულობთ		ყიღულობდით	
თქვენ	ყიღულობთ		ყიღულობდით	
ისინი	ყიღულობენ		ყიღულობდნენ	

	ვიყიდი	I will buy it	ვიყიდე	I (have) bought
	იყიდი		იყიდე	
ის	იყიდი-ს	მას (Dat.)	იყიდა	ის (Nom.)
	ვიყიდი-თ		ვიყიდეთ	
	იყიდი-თ		იყიდეთ	
ისინი	იყიდი-ან		იყიდეს	

მე	ვიყიდი	I sell/am selling it	ვიყიდდი	I was selling it
შენ	ყიდი		ყიდდი	
ის	ყიდი-ს	მას (Dat.)	ყიდა	მას (Dat.)
ჩვენ	ვიყიდი-თ		ვიყიდით	
თქვენ	ყიდი-თ		ყიდით	
ისინი	ყიდი-ან		ყიდნენ	

მე	გა-ვიყიდი	I shall sell it	გა-ვიყიდე	I (have) sold it
შენ	გა-ყიდი	მას (Dat.)	გა-ყიდე	
ის	გა-ყიდი-ს		გა-ყიდა	ის (Nom.)
ჩვენ	გა-ვიყიდი-თ		გა-ვიყიდეთ	
თქვენ	გა-ყიდი-თ		გა-ყიდეთ	
ისინი	გა-ყიდი-ან		გა-ყიდეს	

UNIT 12

The Numeral

რიცხვითი სახელი

The numeral denotes the quantity of things (cardinal numerals: სამი three, ხუთი five, ცხრა nine, ასი one hundred...), their order (ordinal numerals: მესამე the third, მეხუთე the fifth, მეცხრე, მეცხრე), or a part as opposed to a whole (fractional numerals: მესამე მეხუთედი, მეცხრედი, მესამედი . . . one third, one fifth . . .)

Structurally **cardinal** numerals fall into simple (ორი, ათი, ათასი) and compound (ოცდაორი, სამოცდაათი, ოთხმოცი . . .)

In Unit 3 we pointed out that for the stem of the numerals from 11 up to 19 (included) the stem ათ- is taken (its initial vowel is clipped), to which the stems of simple numerals (ერთ-, ორ-, სამ-, ცხრა-) and the word მეტი (more) are added: 11 — ათ-ერთ-მეტი, 12 — ათ-ორ-მეტი, 14 — ათ-ოთხ-მეტი... 19 — ათ-ცხრა-მეტი (in the last case the stem denoting a decimal number disappears altogether). In some numerals other phonetic changes also take place: 1) affricatization (თ+ს > ც: ათსამამეტი - ცამეტი; თ+შ > ჩ: ათშვიდმეტი > ჩვიდმეტი. 2) metathesis: ათრვამეტი > თვრამეტი.

From 21 up to 39 numerals are formed by adding to the stem of the conjunction **და** (and) and corresponding numerals from 1 up to 19: 21 — ოცდაერთი (20 and 1), 22 — ოცდაორი (20 and 2), ..., 30 — ოცდაათი (20 and 10), 31 — ოცდათერთმეტი (20 and 11), 32 — ოცდათორმეტი (20 and 12), 39 — ოცდაცხრამეტი (20 and 19).

Pay attention to the structure of the following numerals: 40 — ორ-მოცი (2x20), 60 — სამ-ოცი (3x20), 80 — ოთხ-მოცი (4x20). It is clearly seen that the reading of these numerals differs from their writing. The keyword is the meaning of 20, the quantity of scores in the numerals. The element **მ-** is the remainder of the old Georgian infix **-მე-**, which obviously meant „multiplied by“ (ორ-მე-ოცი; სამ-მე-ოცი; ოთხ-მე-ოცი).

From 41 to 59, also from 61 to 79 and from 81 to 99 the numerals are formed similarly to those from 21 to 39 (41 — ორმოცდაერთი, 42 — ორმოცდაორი, ..., 51 — ორმოცდათერთმეტი, ..., 59 — ორმოცდაცხრამეტი, ..., 62 — სამოცდაორი, ..., 69 — სამოცდაცხრა, ..., 71 — სამოცდათერთმეტი, ..., 87 — ოთხმოცდაშვიდი, ..., 98 — ოთხმოცდაათი, ..., 100 — ასი).

The reading and writing of the numerals expressing hundred coincide, but the first figure is read in the form of a stem:

- 200 — ორ-ასი
- 300 — სამ-ასი
- 400 — ოთხ-ასი
- 500 — ხუთ-ასი
- 600 — ექვს-ასი
- 700 — შვიდ-ასი
- 800 — რვა-ასი
- 900 — ცხრა-ასი
- 1000 — ათ-ასი

The principle of numeral-formation between hundreds is the same as that from 1 to 100.

The stems of the numerals denoting thousands also correspond to their writing, but this time the numeral denoting the first figure takes the Nominative case. (Note that რვა and ცხრა are stems but they coincide with the Nominative case).

- 2000 — ორი ათასი, 3000 — სამი ათასი, ..., 10000 — ათი ათასი, ..., 20000 — ოცი ათასი, 39000 — ოცდაცხრამეტი ათასი, ...

So far we have been dealing with the so-called „round“ numerals denoting hundreds and thousands. In all other cases when pronouncing compound numerals the component parts are read in

the form of the stem except the last one that has the appropriate case-form. E. g.:

- 381 — სამას ოთხმოცდაერთი,
- 1949 — ათას ცხრას ორმოცდაცხრა¹⁷
- 7563 — შვიდი ათას ხუთას სამოცდასამი, etc.

Ordinal numerals are formed from cardinal ones by adding the confix **მე-ე** to the stem of the latter: მე-ორ-ე (the second), მე-ხუთ-ე (the fifth), მე-ოც-ე (the twentieth), etc. The exception is პირველი (the first) instead of მე-ერთ-ე. The latter is used to build up the ordinal form of compound numerals: ოცდა-მე-ერთ-ე (the twenty first), სამოცდა-მე-ერთ-ე (the sixty-first), ას-მე-ერთ-ე (the one hundred and first), ათას შვიდას ორმოცდა-მე-ერთ-ე (the one thousand seven hundred and forty first), etc.

It is of special notice that in compound numerals the prefix **-მე** is placed before the last element and not before the stem of the numeral, i. e. in this case it is already an infix.

Spelling rules: Note that when ordinal numerals are expressed by Arabic figures, **მე-** should be placed before the figures only when it is a prefix, i. e. in simple numerals: მე-2, მე-5, მე-20... But in compound ordinal numerals, where მე- is an infix, it is never indicated in writing. We indicate an Arabic figure and the suffix **-ე**: 21-ე, 61-ე, 301-ე, 1741-ე...

When ordinal numerals are expressed by Roman figures, neither of the elements of the confix მე-ე should be written: X, V, XIX, etc.

Fractional numerals are formed from ordinal ones. To be more precise, they take the Adverbial case-form as a stem (მე-ხუთ-ედ) and add any required case marker:

- მეხუთედ-ი (the one-fifth)
- მეხუთედ-მა
- მეხუთედ-ს, etc.

Note that ნახევარი (a half) is used instead of მეორედი.

The declension of the numerals taken separately is similar to that of the nouns, i. e. consonant-stem numerals (ერთ-ი, ხუთ-ი, მილიონ-ი, პირველ-ი, მეხუთედ-ი) belong to the 1st type of declension, and vowel-stem numerals (რვა, ცხრა, სამოცდაცხრა, მეორე...) — to the 2nd type of declension. (In compound numerals only the last element is declined). Cardinal numerals are peculiar: they do not have the Vocative case and the „-ებ-plural“. When a numeral

¹⁷ Unlike English, years in Georgian are read by thousands.

takes the plural suffix, it turns into a noun (ორ-ებ-ი twos ... ხუთ-ებ-ი fives ...)

Patterns of numeral declension:

	Cardinal		Ordinal		Fractional
	singular	plural	sing.	pl.	
სახ.	შვიდ-ი	შვიდ-ნი	ცხრა	ცხრა-ნი	მეშვიდე
მოთ.	შვიდ-მა	შვიდ-თა	ცხრა-მ	ცხრა-თა	მეშვიდე-მ
მიც.	შვიდ-ს	შვიდ-თა	ცხრა-ს	ცხრა-თა	მეშვიდე-ს
ნათ.	შვიდ-ის	შვიდ-თა	ცხრა-ის	ცხრა-თა	მეშვიდ-ის
მოქ.	შვიდ-ით	-	ცხრა-ით	-	მეშვიდ-ით
ვით.	შვიდ-ად	-	ცხრა-ად	-	მეშვიდე-ად
წოდ.	-	-	-	-	მეშვიდე-ო

Numerals are generally used in the function of attribute: შვიდი სტუდენტი, ცხრა მეომარი, მეშვიდე ღღე, მეშვიდედი ნაწილი ... When used with nouns, numerals are declined like adjectives used with nouns (see Unit 9). For example:

სამი მეგობარი three friends
მეცხრე ტალღა the ninth wave
ცხრის ნახევარი half past eight (lit.: "Half of nine")

სახ.	სამ-ი	მეგობარ-ი	მეცხრე	ტალღა	ცხრის	ნახევარ-ი
მოთ.	სამ-მა	მეგობარ-მა	მეცხრე	ტალღა-მ	ცხრის	ნახევარ-მა
მიც.	სამ-ს	მეგობარ-ს	მეცხრე	ტალღა-ს	ცხრის	ნახევარ-ს
ნათ.	სამ-ის	მეგობარ-ის	მეცხრე	ტალღა-ის	ცხრის	ნახევარ-ის
მოქ.	სამ-ით	მეგობარ-ით	მეცხრე	ტალღა-ით	ცხრის	ნახევარ-ით
ვით.	სამ-ად	მეგობარ-ად	მეცხრე	ტალღა-ად	ცხრის	ნახევარ-ად
წოდ.	სამ-ო	მეგობარ-ო	მეცხრე	ტალღა-ო	ცხრის	ნახევარ-ო

The Georgian numerals may take certain particles, such as: -ც(ა) (it serves to relate, cf: ვინ-ც, or to intensity, cf.: მე vs. მე-ც, ორი-ც, სამი-ც); -ვე (means "the/that same": ორი-ვე both; სამი-ვე all the three -ლა (stresses the remaining small quantity and is near to "only..." e.g.: სამი-ლა (=მხოლოდ სამი) only three, ორი-ლა (=მხოლოდ ორი) only two; -ოდე (indicates approximation to the given number: ორი-ოდე (=დაახლოებით ორი) approximately/about two, სამი-ოდე (=დაახლოებით სამი) approximately/about three.

In the forms of declension -ც and -ლა are placed after the case markers (ორ-მა-ც, ორ-ს-ლა...) but -ვე and -ოდე are first joined to the Nominative case-form and then declined: ორი-ოდე-მ, ორი-ოდე-ს... ორი-ვე-მ, ორი-ვე-ს... Remember:

5 კაპიკი = შაური	5 kopecks
10 კაპიკი = ორი შაური	
15 კაპიკი = სამი შაური	
20 კაპიკი = აბაზი	
40 კაპიკი = ორი აბაზი	
60 კაპიკი = სამი აბაზი	
80 კაპიკი = ოთხი აბაზი	
100 კაპიკი = მანეთი	100 kopecks = a rouble
10 მანეთი = თუმანი	10 roubles
50 მანეთი = ხუთი თუმანი	

Read the text:

დღით ადრე ვღებები, შვიდ საათზე, ნახევარ საათს ვვარჯიშობ, შხაპის მიღების (ხელ-პირის დაბანის) შემდეგ ვსაუზნობ და რვა საათზე შინიდან გავდივარ. ჩვენი ფაქულტეტი პირველ ცვლაშია, ამიტომ ლექციები ცხრის ნახევრიდან გვეწყება. ყოველდღე სამი ან ოთხი ლექცია გვაქვს. ლექციებს შორის ათწუთიანი შესვენებაა. მეცადინეობის დამთავრების შემდეგ შინ ვბრუნდები. ვსადილობ ორ საათზე. შემდეგ ცოტა ხანს ვისვენებ. ოთხიდან შვიდ საათამდე ვმეცადინეობ (ხან — შინ, ხან — ამხანაგთან, ხან კი (ხანაც) — ბიბლიოთეკაში). შვიდ საათზე ვვარჯიშობ და, თუ ძალიან დაღლილი არა ვარ, მივდივარ ფილმის ან სპექტაკლის სახახავად, ზოგჯერ — სტუმრად ან კონცერტზე. საღამოობით, როცა (როდესაც) შინ ვრჩები, ვუყურებ ტელევიზორს ან ვუსმენ მუსიკას, ან კიდევ ვკითხულობ ჟურნალ-გაზეთებს ... ძილის წინ ცოტა ხანს ვსეირნობ. თერთმეტ საათზე (ან უფრო გვიან) ვიღებ აბაზანას (ცხანობ) და ვიძინებ.

ადრე early	
ვღებები I get up	
ვვარჯიშობ I do my exercises;	ვარჯიშ-ი exercise
შხაპი shower	
შხაპის მიღება to take a shower	
შემდეგ then	
ხელ-პირის დაბანა to wash (one's hands and face)	
ვსაუზნობ I have breakfast;	საუზმე breakfast

შინიდან გა-ვ-დი-ვარ I leave home;
 ფაკულტეტი department, faculty
 ცვლა shift, change
 ამიტომ that is why, therefore
 ლექციები lectures, classes;
 გვ-ეწყება our classes begin;
 ყოველდღე every day
 ათწუთიანი lasting 10 minutes
 ათ-ი წუთ-ი 10 minutes
 შესვენება break, interval
 მეცადინეობა classes
 დამთავრება to be over, to finish
 ვ-ბრუნდები I come back, I return;
 ვ-სადილობ I have dinner;
 ცოტა ხანს (for) a while;
 ვ-ისვენებ I (have a) rest;
 ვ-მეცადინეობ I do my lessons
 ხან . . . ხან sometimes
 ამხანაგ-ი friend
 ბიბლიოთეკა library
 ვ-ვანშობ I have supper;
 თუ 1. If; 2. Or (in interrogative sentences) 3. And
 ფილმი film
 სპექტაკლი play, performance
 სანახაუდ in order to see
 ზოგჯერ sometimes, occasionally
 სტუმრად მი-ვ-დი-ვარ I (pay a) visit;
 კონცერტი concert
 საღამოობით in the evenings
 როდესაც (როცა) when
 ვ-რჩები I stay;
 ვ-უყურებ ტელევიზორს I watch TV;
 მუსიკა music
 ვ-უსმენ I listen to;
 ვ-კითხულობ here: I read/am reading;
 გაზეთი newspaper
 ძილის წინ before going to bed;
 ვ-სეირნობ I have a walk;
 უფრო გვიან later;
 ვ-იღებ აბაზანას I take a bath;
 ვ-იძინებ I go to bed;

გასვლა to leave, to go out

ლექცია a lecture, a class
 დაწყება to begin

დაბრუნება to come/go back
 სადილი dinner
 ცოტა a little, ხან-ი time
 დასვენება to (have a) rest

ვანშამ-ი supper

სტუმარ-ი guest

დარჩენა to stay
 ყურება to look, to watch

მოსმენა to listen to
 კითხვა here: to read

ძილი sleep
 სეირნობა to have a walk
 გვიან late
 აბაზანა bath
 დაძინება to go to bed

The use of the numerals in phrases denoting time:

- რომელი საათია? (რა დროა?) What time is it? (What is the time?)
- 9.05 — ათის ხუთი წუთია It's five minutes past nine.
- 9.10...29 — ათის ათი წუთია, . . . , ათის ოცდაცხრა წუთია It's ten minutes past nine . . . it's twenty-nine minutes past nine.
- 9.30 — ათის ნახევარია It's half past nine
- 9.35 — ათს ეკლია (აკლია) ოცდახუთი წუთი It's twenty five minutes to ten
- 9.59 — ათს უკლია ერთი წუთი It's one minute to ten.

As these phrases show, the first half of an hour (thirty minutes included) is expressed by the Genitive case-form of the cardinal numeral and from thirty minutes on — by Dative, to which the word უკლია (აკლია) (lacks) is added.

- რომელი საათია? What time is it?
- 10.00 — ათი საათია (ზუსტად ათი საათია. ზუსტად exactly) It's ten o'clock (it's exactly ten o'clock).
- 11.00 — ზუსტად თერთმეტი საათია It's exactly eleven o'clock.

All the exact numbers are given in the Nominative case. All the numerals indicating time are cardinal numbers except 01/13 o'clock (01 a. m. and 01 p. m.) პირველი, which is ordinal (the first“):

- (01/13) პირველი საათია It's one o'clock.
- რომელ საათზე? At what time?
- პირველ (ორ, სამ, ოთხ, . . . თორმეტ) საათზე At one (two, three... twelve) o'clock.

— ორ საათსა და თხუთმეტ წუთზე or სამის თხუთმეტ წუთზე At a quarter past two; ხუთ საათსა და ოც წუთზე or ექვსის ოც წუთზე At twenty minutes past five. (Note that the emphatic ა in the Dative before და is obligatory). ექვსის ნახევარზე at half past five; იქვსს რომ დააკლდება ხუთი წუთი at five minutes to twelve...

Remember:

ცოცხალი it's early yet
 უკვე გვიანაა it's late already
 მთელი დღე all day long, the whole day
 მთელი ღამე all the night, the whole night
 ყოველდღე every day
 ყოველღამ(ე) every night
 ხანდახან sometimes, occasionally

ხშირად often
 იშვიათად seldom

Now, as usual, we will deal with the conjugation of some irregular verbs, given in the text: ვ-ვარჯიშობ, ვ-სადილობ, ვ-ვახშობ, ვ-სეირნობ. In terms of conjugation they present one type, so only one verb will be given below as a sample:

ვ-ვარჯიშობ (ვ-საუზმობ, ვ-სადილობ, ვ-ვახშობ, ვ-სეირნობ) I do my exercises (I have breakfast/dinner/supper; I have a walk).

ის (Nom.) ვარჯიშობ
 ვარჯიშობ-ს
 ვ- ვარჯიშობ-თ
 ვარჯიშობ-თ
 ისინი (Nom.) ვარჯიშობ-ენ

ვ-ვარჯიშობდი (ვ-საუზმობდი, ვ-სადილობდი, ვ-ვახშობდი, ვ-სეირნობდი) I was doing my exercises (I was having breakfast/dinner/supper; I was having a walk).

ის ვარჯიშობდი
 ვარჯიშობდი-ა
 ვ- ვარჯიშობდი-თ
 ვარჯიშობდი-თ
 ისინი ვარჯიშობდი-ენ

ვ-ვარჯიშებ (ვ-საუზმებ, ვ-სადილებ, ვ-ვახშებ, ვ-სეირნებ) I shall do my exercises (I shall have breakfast/ dinner/supper; I will have a walk).

ის ვარჯიშებ
 ვარჯიშებ-ს
 ვ- ვარჯიშებ-თ
 ვარჯიშებ-თ
 ისინი ვარჯიშებ-ენ

ვ-ვარჯიშე (ვ-საუზმე, ვ-სადილე, ვ-ვახშე, ვ-სეირნე) I did my exercises (I had breakfast/dinner/supper; I had a walk).

ივარჯიშე
 ივარჯიშ-ა
 ვ- ივარჯიშე-თ
 ივარჯიშე-თ
 ივარჯიშ-ეს

The verb ვ-კითხულობ (I read) is also irregular. Here are given the forms of the present, imperfect, future and aorist of this verb:

ვ-კითხულობ I (am) read(ing) it (a book)
 კითხულობ
 კითხულობ-ს მას (წიგნ-ს)
 ვ-კითხულობ-თ
 კითხულობ-თ
 კითხულობ-ენ

ვ-კითხულობდი I was reading it (a book)
 კითხულობდი
 კითხულობდი-ა მას (წიგნ-ს)
 ვ-კითხულობდი-თ
 კითხულობდი-თ
 კითხულობდი-ენ

ვ-ვ-კითხავ I shall read it (a book)
 ვ- კითხავ
 ვ- კითხავ-ს მას (წიგნ-ს)
 ვ-ვ-კითხავ-თ
 ვ- კითხავ-თ
 ვ- კითხავ-ენ

ვ-ვ-კითხე I read (Past) it (a book)
 ვ- კითხე
 (Erg.) ვ- კითხ-ა ის (წიგნ-ი)
 ვ-ვ-კითხე-თ
 ვ- კითხე-თ
 (Erg.) ვ- კითხ-ეს

The Pronoun

ნაცვალსახელი

The pronoun is a word used in place of another word in phrase. It can be used to substitute a noun: *კაცი მოვიდა — ის მოვიდა* (a man came — he came), an adjective: *კარგი მაგალითი ამისთანა მაგალითი* (a good example — such an example) or numeral: *ხუთი შვილი — ამდენი შვილი* (five children — so many children).

Notionally pronouns fall into the following groups:

1. **პირიბა** — Personal: მე I, შენ you, ის (იგი) he/she/it, ჩვენ we, თქვენ you, ისინი they. The demonstrative pronouns ეს this, ეგ that (the plural: ესენი these, ეგენი those) may function as personal pronoun if they combine with a verb. Cf.: *ეს ამბობს* and *ეს კაცი ამბობს ...* In the first example ეს is a personal pronoun, in the second — a demonstrative pronoun.

ეს and ეგ, respectively, denote objects that are near to the 1st (ეს) and 2nd (ეგ) persons. ის and იგი are synonyms and denote nearness to the 3rd person.

The reflexive pronoun თავი that can also be a noun, is considered to be a personal pronoun. Cf.: *თავი აქვს* he has a head (where თავი is a noun), and *თავი მოიკლა* he committed suicide (where თავი is a pronoun).

Remember some phrases comprising თავი as a reflexive pronoun: *თავს შესწირავს* He will sacrifice himself, *თავი შესწირა* he sacrificed himself, *თავი გამოიჩინა* He distinguished himself, *თავი ისახელა* He became famous, *თავი შეირცხვინა* He brought shame upon himself.

2. **ჩვენებითი** — Demonstrative: ეს this, ეგ this/that, ის (იგი) that (They function as demonstratives only when combined with a noun: *ეს კაცი* this man, *ეგ ბიჭი* this/that boy, *ის ქალი* — the woman).

ასეთი-ი, ამნაირი-ი, ამისთანა, ამგვარი (such, this kind of; said of the objects that are near to the 1st person);

ეგეთი-ი, მაგნაირი-ი, მაგისთანა, მაგგვარი (such, this/that kind of; said of the objects that are near to the 2nd person);

ისეთი-ი, იმნაირი-ი, იმისთანა, იმგვარი (such, that kind of; said of the objects that are near to the 3rd person);

ამდენ-ი, მაგდენ-ი, იმდენ-ი (so many/so much; said of the objects that are near to the 1st, 2nd and 3rd persons, respectively).

3. **კუთვნილობითი** — Possessive: ჩემ-ი my (mine), შენ-ი your(s), (ი)მის-ი his/her(s)/its, ჩვენ-ი our(s), თქვენ-ი your(s), (ი)მათ-ი their(s), თავის-ი his/her/its. Possessive pronouns derive from the genitive case of the corresponding personal pronouns, which get a new paradigm of declension.

4. **კითხვითი** — Interrogative: ვინ? Who? რა? What? როგორ-ი (რანაირ-ი)? What kind of? რომელ-ი? Which? რამდენ-ი? How many/much? სადაურ-ი? Where from? Of what descent/make? (specifies space relations), როდინდელ-ი? Of which time/date? Which? (specifies time relations).

5. **კითხვით-კუთვნილობითი** — Interrogative-possessive: ვისი? Whose? რისი-ი? რისა? Whose?

6. **მიმართებითი** — Relative: they are formed by adding the particle -ც to the interrogative pronouns. The particle neutralizes the interrogative meaning and turns it into relative): ვინ-ც who; რა-ც that; რომელ-ი-ც which, that; როგორ-ი-ც, რანაირ-ი-ც such as; ამდენ-ი-ც as many/much as; სადაურ-ი-ც wherever from; როდინდელ-ი-ც of whatever time.

7. **განსაზღვრებითი** — Definite: თვით/თვითონ/თავად he himself, თითოეულ-ი each; სხვა other, another; ყოველ-ი every, each; ყველა all; მავან-ი someone, some (used to avoid mentioning a person's name).

8. **განუსაზღვრელობითი** — Indefinite: they are all (except the 1st one) formed by adding the particles -მე, -ლა(ც) to the interrogative pronouns: ვინმე, ვინ(ნ)ლაც(ა) somebody, რაიმე, რაღაც(ა) — something, რომელიმე, რომელიღაც(ა) some, რამდენიმე/რამდენიმე(ა) several, a certain amount of, ზოგი some.

The words ერთ-ი (one) and კაცი (man) may be used as indefinite pronouns; e. g. *ერთ (=რომელიღაც) მშვენიერ დღეს ის მოვიდა* ზემოთ One day he came to my place; *კაცმა (=ვინმემ, ვიღაცამ) რომ თქვას, ეს არ უნდა მომხდარიყო* One might say it should have happened.

9. **ურთიერთობითი** — Reciprocal: ერთმანეთ-ი, ერთ-ერთ-ი, ერთმანეთ-ი each other, one another.

10. **უარყოფითი** — Negative: they are formed by adding the negative particles არა, ვერა, ნურა — either to the interrogative pronouns ვინ, რა: არავინ, არარა, ვერავინ, ვერარა, ნურავინ, ნურარა — nobody, nothing, or to the noun ფერ-ი: არაფერი, ვერაფერი, ნურაფერი — nothing.

It is of special notice that the negative particles (and, to a certain extent, the pronouns, containing these particles) are not

identical in meaning: არა is a simple (neutral) negation, while ვერ and წუ, respectively, specify possibility and prohibition of an action. Cf.:

არ მოსულა
ვერ მოვიდა
წუ მოვა

He hasn't come
He couldn't come
Let him not come. He needn't come.

არ წერს
ვერ წერს
წუ წერს

He doesn't write
He can't write
Let him not write. He needn't write

Declension of Personal Pronouns

I p., singular

სახ.	მე	(აღამიან-ი) ვამბობ	I (a man) say
მოთხრ.	მე	(აღამიან-მა) ვთქვი	I (a man) said
მიც.	მე	(აღამიან-ს) მაქვს	I (a man) have (has)
ნათ.	ჩემ	+ postposition: ჩემგან	(from me), ჩემთვის
მოქმ.			
ვით.			
წოდ.			

plural

სახ.	ჩვენ	(აღამიან-ებ-ი) ვამბობთ
მოთხრ.	ჩვენ	(აღამიან-ებ-მა) ვთქვით
მიც.	ჩვენ	(აღამიან-ებ-ს) გვაქვს
ნათ.	ჩვენ	+ postposition: ჩვენთვის, ჩვენგან. . .
მოქმ.		
ვით.		
წოდ.		

II p., singular

სახ.	შენ	(აღამიან-ი) ამბობ
მოთხრ.	შენ	(აღამიან-მა) თქვი
მიც.	შენ	(აღამიან-ს) გაქვს

მოქმ.

ვით.

წოდ.

შენ

or შე აღამიანო! You, man!

plural

სახ.	თქვენ (აღამიან-ებ-ი) ამბობთ
მოთხრ.	თქვენ (აღამიან-ებ-მა) თქვით
მიც.	თქვენ (აღამიან-ებ-ს) გაქვთ
ნათ.	თქვენ+postposition: თქვენთვის, თქვენგან. . .
მოქმ.	
ვით.	
წოდ.	თქვენ or თქვე აღამიანებო! You, men!

The pattern shows that personal pronouns in fact have no case-forms.¹⁸ The exceptions are: the Genitive, where მე changes its stem (ჩემ) and is necessarily used with a postposition, and the Vocative of the pronouns შენ, თქვენ that have alternative forms. (წ.: ეი, შენ, აქეთ მოიხედ! (Hey, you, look here!) and შე კაი კაცი! (you, good man!); also: ეი, თქვენ, არაგველებო! (Hey, you Aragvians!), and თქვე კაი ხალხო! (You, good people!))

Most of the pronouns have no Vocative case.

The pronouns ეს, ეგ, ის (იგი) have suppletive case-forms: one for the Nominative and the other — for the rest of the cases.

singular

სახ.	ეს(ე) ²⁰	ეგ(ე)	ის(ი)	იგი
მოთხრ.	ამა-ნ ²¹	მაგა-ნ	იმა-ნ	მა-ნ
მიც.	ამა-ს	მაგა-ს	იმა-ს	მა-ს
ნათ.	ამ-ის	მაგ-ის	იმ-ის	მ-ის

¹⁸ In the above-given paradigm nouns and verbs have been introduced deliberately to set off semantic differences contained in identical case-forms of these pronouns.

¹⁹ The Aragvi is a river in central Georgia.

²⁰ The vowel inserted in the brackets is lost in Modern Georgian, but it is retained in the plural (see the pattern above) and before the particle -ც: ესეც, იმეც.

²¹ -ნ is the old Ergative case marker.

მოქ.	ამ-ით	მაგ-ით	იმ-ით	მ-ით
ვით.	ამა-დ	მაგა-დ	იმა-დ	მა-დ
წოდ.	-	-	-	-

plural

სახ.	ესე-ნი	ეგე-ნი	ისი-ნი	იგი-ნი
მოთხრ.				
მიც.	ამა-თ	მაგა-თ	იმა-თ	მა-თ
ნათ.				
მოქ.	-	-	-	-
ვით.	-	-	-	-
წოდ.	-	-	-	-

(The plural formed by -ებ: ესე-ები, ეგე-ები is extremely rare).

Of all the interrogative pronouns only the declension of ვინ is marked by some peculiarity.

სახ.	ვინ
მოთხრ.	ვინ
მიც.	ვინ-ს(ა)
ნათ.	ვინ-ს(ი)
მოქ.	- [ვის-ით(ა)]
ვით.	- [ვის-ად(ა)]
წოდ.	-

As we see, ვინ has only two forms: ვინ for the Nominative and Ergative, ვის — for the Dative and Genitive. The case is identified through the context. E. g.:

- ვინ ამბობს? (Who says?) — კაც-ი ამბობს (The man says)
- ვინ თქვა? (Who said?) — კაც-მა თქვა (The man said)
- ვის ხედავ? (Whom do you see?) — კაც-ს ხედავ (I see a man)
- ვის წერილს კითხულობ? (Whose letter are you reading?) — კაც-ის წერილს კითხულობ (I am reading the man's letter)

The pronoun ვინ has no other case-forms. To make up for the lacking forms the corresponding cases of possessive pronoun may be used: ვის-ით and ვის-ად (they have no Vocative case)

- ვის-ით ამაყობ? (Who are you proud of?)
- შვილ-ით ვ-ამაყობ (I am proud of my child)
- ვის-ად თვლი? (Who do you consider it to belong to?) — ჩემ-ად ვ-თვლი (I consider it to belong to me)

Note that negative pronouns containing the element ვინ — არავინ, ვერავინ, ნურავინ — are declined in the same way.

As for the rest of the pronouns (ჩემ-ი, შენ-ი, ჩვენ-ი, თქვენ-ი, ჩემ-ი, როგორ-ი, რამდენ-ი, რა, etc.), they are declined like nouns with similar stems. The patterns of pronoun declension are given below:

	my	which	how many	what kind of	what
სახ.	ჩემ-ი	რომელ-ი	რამდენ-ი	როგორ-ი	რა
მოთხრ.	ჩემ-მა	რომელ-მა	რამდენ-მა	როგორ-მა	რა-მ
მიც.	ჩემ-ს(ა)	რომელ-ს(ა)	რამდენ-ს(ა)	როგორ-ს(ა)	რა-ს(ა)
ნათ.	ჩემ-ის(ა)	რომელ-ის(ა)	რამდენ-ის(ა)	როგორ-ის(ა)	რა-ის(ა)
მოქ.	ჩემ-ით(ა)	რომელ-ით(ა)	რამდენ-ით(ა)	როგორ-ით(ა)	რა-ით(ა)
ვით.	ჩემ-ად(ა)	რომელ-ად(ა)	რამდენ-ად(ა)	როგორ-ად(ა)	რა-დ(ა)
წოდ.	ჩემ-ო	-	-	-	-

Pronouns may take particles; here are the patterns of their declension:

	somebody	something	somebody	something	the same
სახ.	ვინმე	რამე	ვიღაც(ა)	რაღაც(ა)	იგივე
მოთხრ.	ვინმე-მ	რამე-მ	ვიღაცა-მ	რაღაცა-მ	(ი)მან-ვე
მიც.	ვინმე-ს	რამე-ს	ვიღაცა-ს	რაღაცა-ს	(ი)მას-ვე
ნათ.	ვინმე-ს(ი)	რამე-ს	ვიღაც-ის	რაღაც-ის	(ი)მის-ვე
მოქ.	ვინმე-თ(ი)	რამე-ით	ვიღაც-ით	რაღაც-ით	(ი)მით-ვე
ვით.	ვინმე-დ	რამე-დ	ვიღაცა-დ	რაღაცა-დ	(ი)მალ-ვე
წოდ.	-	-	-	-	-

The last pronoun deserves special attention: in the expression ერთი და იგივე (one and the same) the word იგივე must be used only in the Nominative; for all other cases the stem იმა- must be used:

- ერთ-ი და იგივე ამბავ-ი (one and the same news), but:
- ერთ-მა და იმავე ამბავ-მა
- ერთ-სა და იმავე ამბავ-ს..., etc.

The Declension of the Phrase "pronoun + noun":

When using the pronouns ეს, ეგ, ის as attributes, the following should be taken into consideration: in all the cases except the

Nominative suppletive stems (ამა-, მაგა-, იმა-) appear in a clipped form:

სახ.	ეს (ეგ, ის)	კაც-ი
მოთხრ.	ამ (მაგ, იმ)	კაც-მა
მიც.	ამ (მაგ, იმ)	კაც-ს
ნათ.	ამ (მაგ, იმ)	კაც-ის
მოქ.	ამ (მაგ, იმ)	კაც-ით
ვით.	ამ (მაგ, იმ)	კაც-ად
წოდ.	-	-

In the plural there is no agreement: ეს (ეგ, ის) კაც-ებ-ი, (მაგ, იმ) კაც-ებ-მა, ამ (მაგ, იმ) კაც-ებ-ს, etc.

When using possessive pronouns ჩემი, შენი, ჩვენი, თქვენი attributes, we have the same picture as with the declension of consonant-stem adjectives or numerals with nouns (see Units 11); the only difference consists in the obligatory use of the dative case inflection; thus a consonant-stem attribute used with a preposition has this time five full inflected case-forms instead of three:

სახ.	ჩემ-ი (ჩვენ-ი, შენ-ი, თქვენ-ი)	მიწა (land, ground)
მოთხრ.	ჩემ-მა (ჩვენ-მა, შენ-მა, თქვენ-მა)	მიწა-მ
მიც.	ჩემ-ს (ჩვენ-ს, შენ-ს, თქვენ-ს)	მიწა-ს
ნათ.	ჩემ-ი (ჩვენ-ი, შენ-ი, თქვენ-ი)	მიწა-ის
მოქ.	ჩემ-ით (ჩვენ-ით, შენ-ით, თქვენ-ით)	მიწა-ით
ვით.	ჩემ-ად (ჩვენ-ად, შენ-ად, თქვენ-ად)	მიწა-ად
წოდ.	ჩემ-ო (ჩვენ-ო, შენ-ო, თქვენ-ო)	მიწა-ვ (I-ო)

If a pronoun occurs in post-position, both elements of the phrase have fully inflected forms and in the Dative the pronoun takes a two-fold inflection.

სახ.	მიწა	ჩემ-ი (ჩვენ-ი, შენ-ი, თქვენ-ი)
მოთხრ.	მიწა-მ	ჩემ-მა (ჩვენ-მა, შენ-მა, თქვენ-მა)
მიც.	მიწა-ს	ჩემ-ს-ა-ს (ჩვენ-ს-ა-ს, შენ-ს-ა-ს, თქვენ-ს-ა-ს)
ნათ.	მიწა-ის	ჩემ-ის (ჩვენ-ის, შენ-ის, თქვენ-ის)
მოქ.	მიწა-ით	ჩემ-ით (ჩვენ-ით, შენ-ით, თქვენ-ით)
ვით.	მიწა-ად	ჩემ-ად (ჩვენ-ად, შენ-ად, თქვენ-ად)
წოდ.	მიწა-ვ	ჩემ-ო (ჩვენ-ო, შენ-ო, თქვენ-ო)

Now read a poem by Mukhran Machavariani, a modern Georgian poet. The poem abounds in various pronouns:

მიწას — ჩემსას, შენსას, მისას —
 ცა დაწყურებს არავისი.
 აი მთვარე,
 აი წვიმა,
 აი თოვლი,
 აი ნისლი,
 და ეს მთვარე,
 და ეს წვიმა,
 და ეს თოვლი,
 და ეს ნისლი —
 ჩემთან — ჩემი,
 სხვასთან — სხვისი,
 არის ვისი?
 — არავისი!

the sky
 დაწყურებს-ს looks down
 არავის-ი nobody's
 მთვარე the moon
 წვიმა rain
 ნისლი fog
 ჩემთან here: in my country
 სხვასთან here: in somebody else's country
 სხვისი somebody else's

Try to remember the following aphorisms by Shota Rustaveli
 (Note the use of pronouns)

ის მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია He who seeks no
 well-wisher (= friend) is an enemy to himself
 რასაცა გაცემ, შენია, რას არა — დაკარგულია Whatever you give is
 yours and what you don't give is lost to you

ის ს ეძებს, ეძებნა he seeks, looks for; ეძებნა to seek, to look for
 რასაცა გაცემ you give (smth. to others); გაცემა to give smth. to others
 დაკარგულია is lost; დაკარგვა to lose; დაკარგული lost

Now, as usual, the conjugation of an irregular verb ეძებნა (to
 seek) and its semantic counterpart პოვნა (to find) will be given.
 (This time we present both the subjective and the objective con-
 jugations):

ე	ვ-ეძებ და ვ-პოულობ	I seek and find him (the man)
სენ	ეძებ ...	
ს	ეძებ-ს ...	მა-ს (აღაძიან-ს)
ვენ	ვ-ეძებ-თ ...	
ეძებენ	ეძებ-თ ...	
სინი	ეძებ-ენ ...	

	მ- ეძებ-ს და მ-პოულობ-ს	მე	He seeks and finds me
	გ- ეძებ-ს ...	შენ	
ს (აღაძიან-ი)	ეძებ-ს ...	მას	
He (the man)	გვ-ეძებ-ს ...	ჩვენ	
	გ- ეძებ-თ ...	თქვენ	
	ეძებ-ს ...	მათ	

ვ	ვ-ეძებდი და ვ-პოულობდი	I sought and found him (the man)
სენ	ეძებდი ...	
ს	ეძებდი-ა ...	მა-ს (აღაძიან-ს)
ვენ	ვ-ეძებდი-თ ...	
ეძებდნენ	ეძებდი-თ ...	
სინი	ეძებდნენ ...	

	მ- ეძებდი-ა და მ-პოულობდი-ა	მე	He sought and found me
	გ- ეძებდი-ა ...	შენ	
ს (აღაძიან-ი)	ეძებდი-ა ...	მას	
He (the man)	გვ-ეძებდი-ა ...		
ვენ	გ- ეძებდი-ა-თ ...		
თქვენ	ეძებდი-ა ...	მათ	

ვ	მ-ვ-ძებნი და ვ-იპოვი	I shall seek and find him (the man)
სენ	მ- ძებნი ...	
ს	მ- ძებნი-ს ...	მა-ს (აღაძიან-ს)
ჩვენ	მ-ვ-ძებნი-თ ...	
თქვენ	მ- ძებნი-თ ...	
სინი	მ- ძებნი-ან ...	

S	მ-ვ-ძებნი-ს და ვ-იპოვი-ს	შენ	He will seek and find me
ის (აღაძიან-ი)	მ- ძებნი-ს ...	მას	
He (the man)	მ-ვ-ძებნი-ს ...	ჩვენ	
	მ-ვ- ძებნი-თ ...	თქვენ	
	მ- ძებნი-ს ...	მათ	

S	მ-ვ-ძებნე და ვ-იპოვე	I (have) sought and found him (the man)
მე	მ- ძებნე ...	
შენ	მ- ძებნე-ა ...	
მან	მ-ვ-ძებნე-თ ...	ის (აღაძიან-ი)
ჩვენ	მ- ძებნე-თ ...	
თქვენ	მ- ძებნე-ს ...	
მათ		

მ-მ- ძებნე-ა და მ-იპოვე-ა	მე	He (has) sought and found me
---------------------------	----	------------------------------

S	მ-ვ- ძებნე-ა ...	შენ
მან (აღაძიან-მა)	მ- ძებნე-ა ...	ის
He (the man)	მ-ვ-ძებნე-ა ...	ჩვენ
	მ-ვ- ძებნე-ა-თ ...	თქვენ
	მ- ძებნე-ა...	სინი

Read the text "Tbilisi". Pay special attention to the pronouns:

თბილისი

ლევენდა მოგვითხრობს, რომ უძველეს დროში ის ტერიტორია, სადაც ახლა თბილისია, ტყით ყოფილა დაფარული. ერთხელ ამ ტყეში საღირობდა მეფე ვახტანგ გორგასალი. მეფემ და მისი ამაღლის წევრებმა ხოხობი ააფრინეს. მეფის მიმინო დაედევნა ხოხობს, მაგრამ მალე ორივე გაუჩინარდა. დიდი ხნის ძებნის შემდეგ მეფემ და მისმა მხლებლებმა ნახეს, რომ მიმინოცა და ხოხობიც მიწიდან ამომაველ ცხელ წყალში ჩაცვივებულიყვნენ. მეფემ დაათვალიერა იქაურობა, ძალიან მოეწონა გრილი, თბილი და ცხელი წყაროები, რომელთაც სამკურნალო თვისებები ჰქონდათ, და ბრძანა ქალაქის აშენება. ამ ქალაქს მან ტფილისი უწოდა (ტფილი = თბილი) სწორედ ბუნებრივი თბილი წყაროების გამო.

ლეგენდა მოგვითხრობს a legend has it

უძველეს დროში in ancient times

ტერიტორია territory

ახლა now

ტყით ყოფილა დაფარულ-ი it was covered with woods (ტყე wood)

ერთხელ once

ნადირობდა he was hunting (inf. ნადირობა to hunt)

მეფე king

ამალის წევრები members of suite

ამალა suite

წევრი member

ხოხობი ააფრინეს they flushed a pheasant

მიმინო falcon

დაედევნა pursued

გაუჩინარდა he disappeared (inf. გაუჩინარება to disappear)

დიდი ხნის ძებნის შემდეგ having looked for it for a long time

მსლემბლები attendants; მსლემბელი attendant

მიწიდან ამოძვალ წყალში ჩაცვივებულიყვნენ they had fallen into warm spring

დაათვალიერა იქაურობა he looked around

ძალიან მოეწონა he liked it very much

გრილი cool

თბილი warm

ცხელი hot

სამკურნალო თვისებები healing properties; თვისება proper

ქალაქის აშენება to build a town

ბრძანა he ordered

სახელად ტფილისი უწოდა he called it Tbilisi (ტფილი arch. თბილი warm)

სწორედ just, namely

ბუნებრივი natural

Wordbuilding. Derivation

სიტყვაწარმოება. დერივაცია

A noun (or its equivalent) may undergo two kinds of change: grammatical — declension through which lexically identical words acquire different grammatical meanings (for example see Units 6-7), lexical, which deals with the forming of new lexical units and is basically of two types: derivation and compounding (composition).

Derivation is the making of new words by joining stems and affixes. For instance: the word ბავშვი (child) can produce a number of new words, such as: ბავშვობა (childhood), ბავშვიანი (having a child), ბავშვური (childish), საბავშვო (children's), etc.

The word whose stem is employed to produce a new word is called a root-word (in our examples this is ბავშვ); the new lexical items thus produced are derived words or derivatives (ბავშვობა, ბავშვური, საბავშვო). A derived word has a new stem that is longer than the basic one.

Derivation in Georgian is actualized by means of suffixes and infixes. Prefixes alone seldom produce new words in Georgian (Cf.: რიცხვი number and ურიცხვი numerous; კაცი man and არაკაცი worthless man). Infixes are never employed in word-building in Georgian.

Derived words form the following groups according to their meaning:

1. Place of origin — the suffix -ელი, which indicates the place where one belongs by birth: ქალაქელი city-dweller (ქალაქი city), სოფელი villager, country-dweller (სოფელი village, country), ინგლისელი an Englishman.

In modern Georgian the suffix -ელი also indicates membership: ფეხბურთელი (ფეხბურთი football), კალათბურთელი (კალათბურთი basketball), ხელბურთელი (ხელბურთი handball).

The suffix -ური (dissimilated variant -ულ) indicates the place of origin with all the nouns except human beings. Cf.: ქალაქური urban clothes, სოფელიური პური rural bread, ინგლისური ენა the English language, ამერიკული ინტონაცია American intonation)...

The suffix **-ურ** may (rarely) indicate the place of origin of human beings (e. g. an inhabitant of Guria, a region in Western Georgia, is **გურ-ულ-ი**), someone who comes from the city of Kutaisi is **ქუთათ-ური**.

Apart from place of origin (expressed prevalently through Geographical names) the suffix **-ურ** may denote a quality (viewed in relation with some object): **ბავშვ-ურ-ი** childish, **ქალ-ურ-ი** feminine, womanly, **კაც-ურ-ი** manly, virile. Dissimilated variants: **ვაჭარ-ულ-ი** mercenary (ვაჭარი merchant), **მხატვრ-ულ-ი** artistic (მხატვარი artist, painter), **ღორ-ულ-ი** piggyish (ღორი pig).

The suffix **-ურ** is contained in the word-building element **იური-ი** (**იური**): **მზიურ-ი** sunny, **წლიურ-ი** yearly, annual, **იური** heavenly, **აქტიურ-ი** active, **პასიურ-ი** passive, **პოზიტიურ-ი** positive.

The suffix **-ეულ** expressed both origin (and then it is added to the Genitive case: **მამის-ეულ-ი** father's, **დედის-ეულ-ი** mother's) and a certain genus comprising different sorts of things: **ხილ-ეულ-ი** fruits, **ტკბილ-ეულ-ი** pastry, **თევზ-ეულ-ი** fishes, **ბოსტნ-ეულ-ი** vegetables (**ბოსტან-ი** kitchen garden).

The suffix **-დელ** is usually used with words denoting time: **გუშინ-დელ-ი** yesterday's, **შარშან-დელ-ი** last year's (**შარშან** last year), **ხვალის-დელ-ი** tomorrow's, **დღევან-დელ-ი** today's.

2. The words expressing possession are formed by several suffixes: **-იან**, **-იერ**, **-ივან**, **-იხან**, **-ედ**, **-ა**.

In modern use the suffix **-იან** denotes possession: **ცოლ-იან-ი** having a wife, **შვილ-იან-ი** having a child, **ქმრ-იან-ი** having a husband, **ჩანთ-იან-ი** having a bag (**ჩანთა** a bag). Obviously in its origin this suffix expressed origin, and later — possession and membership as well: **ქრისტიან-ი** a Christian, **მაჰმად-იან-ი** a Mohammedan, **ადამ-იან-ი** man, human being.

The suffix **-იერ/-იელ** forms adjectives mostly from nouns: **გონიერ-ი** intelligent, clever (**გონ-ი** intellect, mind), **ლონიერ-ი** strong (**ლონე** strength), **წესიერ-ი** decent (**წესი** rule, order), **ნიჭიერ-ი** talented, gifted (**ნიჭი** gift), **ბედნიერ-ი** happy (**ბედი** fortune, luck)²², **ხორციელ-ი** carnal (**ხორცი** 1. Flesh, 2. Meat).

The words containing the suffixes **-იხან**, **-ივან** are of old formation: **მანდილ-იხან-ი** is an epithet for „woman“ (**მანდილ-ი** kerchief), **წვერ-იხან-ი** bearded (**წვერ-ი** beard), **ვეფხისტყა(ვ)-იხან-ი** someone wearing a tiger's skin, **ცხენ-იხან-ი** horseman, rider (**ცხენი** horse).

სახელ-ოვან-ი glorious, **კლდ-ოვან-ი** rocky (**კლდე** rock), **მცოვან-ი** old and venerable (**სცე** (arch.) grey hair).

The two nouns derived from the root-word **ხელ-** by adding these suffixes are of special interest. They are: **ხელ-ოვან-ი** that means „an artist“, „a person working in the field of arts“, and **ხელ-იხან-ი** that means „a craftsman, a person skilled in a craft.“

The suffix **-ედ** is presented in few words (it was rare in Old Georgian as well): **უჯრ-ედ-ი** cell, **სამკუთხ-ედ-ი** triangle, **ოთხკუთხ-ედ-ი** quadrangle, **მართკუთხ-ედ-ი** rectangle (**მართ-ი**, **სწორ-ი** right).

The suffix **-ა** is contained in the following words: **შავთვალ-ა** dark-eyed, **ლურჯთვალ-ა** blue-eyed, **ცისფერთვალ-ა** having light blue eyes, **შავტარ-ა** having a black handle (**ტარ-ი** handle), **რვაფეხ-ა** octopus, **ქერ-ა** blonde (= **ქერის ფერისა** having the colour of rye; **ქერი** rye), etc.

3. The idea of lacking something is expressed by the confixes: **უ-ო**, **უ-ურ/ულ** or **უ-ი** (rare). Examples: **უ-ო** (it is the most productive suffix): **უ-თავ-ო** headless, **უ-ფეხ-ო** having no leg (legs), **უ-ქალი-ო**, having no wife, **უ-შვილ-ო** childless, **უ-ქმრ-ო** having no husband, **უ-ტვინ-ო** brainless.

უ-ურ/ულ: **უ-ბედ-ურ-ი** unfortunate, unhappy, **უ-დაბ-ურ-ი** uninhabited (**დაბა** a settlement, larger than a village and smaller than a town), **უ-ფერ-ულ-ი** pale, colourless, **უ-წვერ-ულ-ი** beardless.

უ-არ: **უ-შიშ-არ-ი** fearless (**შიშ-ი** fear), **უ-ჩინ-არ-ი** invisible (**ჩინ/ჩინ** is a verbal root. Cf.: **ჩან-ს** is visible, seen; **ა-ჩენ-ს** reveals, shows; **გამო-ა-ჩინ-ა** he revealed, showed).

4. Abstract nouns are formed by the suffixes: **-ება** and **-ობა**, also by the confix **სი-ე**.

-ება: **თავისუფლ-ება** freedom, liberty (**თავისუფალ-ი** free²³), **არს-ება** creature, **ბედნიერ-ება** happiness, **ზომიერ-ება** moderation (**ზომიერ-ი** moderate; **ზომა** measure, extent), **გონიერ-ება** intelligence, prudence.

As we see, the words ending in **-იერ** form abstract nouns chiefly with the help of the suffix **-ება**.

-ობა: **შვიდ-ობა** peace (**შვიდ-ი** peaceful, quiet, calm), **მეგობრ-ობა** friendship, **ბავშვ-ობა** childhood, **ამხანაგ-ობა** companionship, friendship.

სი-ე: **სი-ლამაზ-ე** beauty, **სი-კეთ-ე** kindness, **სი-ბრძნ-ე** wisdom (**ბრძნ-ი** კაცი wise man), **სი-შვიდ-ე** calmness, **სი-ზარბაც-ე** laziness (**ზარბაც-ი** lazy), **სი-წითლ-ე** redness, **სი-მაღლ-ე** height.

²² ნ is an interpolated sound.

²³ თავის უფალი = თავის ბატონი one's own master.

Note that -ობა forms abstract nouns mostly from nouns, while -ება forms them from adjectives.

5. Nouns denoting profession are formed with the help of the confixes მე-ე and მე-ურ/ულ (the latter is rather rare).

მე-ე: მე-პურ-ე baker, მე-ჩემ-ე boot-maker (ჩემბა boot), მე-სათ-ე watchmaker, მე-ეტლ-ე coachman (ეტლი coach), მე-ნავ-ე boatman (ნავი boat), მე-თევზ-ე fisherman.

მე-ურ/ულ: მე-ბად-ურ-ი fisherman (ბადე net), მე-ზღვა-ურ-ი sailor (ზღვა sea), მე-თა(ვ)-ურ-ი commander (თავი head), მე-ბარ-ულ-ი porter (ბარგი luggage).

6. Nouns indicating application are formed with the help of the confixes: სა-ე, სა-ო, and სა-ურ/ულ. The most productive of them is სა-ო; სა-ურ is very rare.

სა-ე indicates application or „intended for“: სა-თვალ-ე spectacles, eye glasses, სა-ყურ-ე ear-ring, სა-ფულ-ე purse (ფული money), სა-ყინულ-ე ice-box (ყინული ice), სა-კაბ-ე cloth for a dress (კაბა dress, frock).

სა-ო: სა-სადილ-ო, სა-მზარეულ-ო, სა-სკოლ-ო, სა-სამართლო court, სა-ყელ-ო collar (ყელი neck), სა-ხელოსნ-ო work-shop, სა-დიო.

სა-ურ/ულ: სა-ფეხ-ურ-ი step, სა-თა(ვ)-ურ-ი title, headline, განძ-ურ-ი treasure-house (განძი treasure), სა-ბარგ-ულ-ი luggage van.

Geographical names are chiefly formed with the help of the suffix -ეთი; the confix სა-ეთი is relatively rare. -ეთი: კახ-ეთ-ი, იმერ-ეთ-ი, სვან-ეთ-ი (these are names denoting various regions of Georgia), ჩინ-ეთ-ი China, ინდო-ეთ-ი India, პოლონ-ეთ-ი Poland, უნგრ-ეთ-ი Hungary, ფინ-ეთ-ი Finland, რუს-ეთ-ი Russia.

სა-ეთი: სა-ფრანგ-ეთ-ი France, სა-ბერძნ-ეთ-ი Greece, სა-საბურთ-ეთ-ი It is a village in Eastern Georgia (სირი (arch.) bird).

სა-ო: სა-ქართველ-ო Georgia, სა-მეგრელ-ო (a region in Western Georgia), სა-ინგილ-ო (a historical region of Georgia, now Azerbaijan).

These are geographical names, formed by using the confix სა-ო meaning „possessed by“.

The types of Geographical names in Georgian, as well as the ways of their formation, vary greatly, but they will not be discussed here.

8. The nouns denoting the former state are created with the help of the confixes: ნა-არ/ალ (this is the basic means), ნა-არ/ურ (less common). The nouns containing these confixes will be noted:

a) an object that used to be identical to the one expressed by the root-word: ნა-ცოლ-არი former wife, ex-wife, ნა-ქმ(ა)-რ-ე-ი former husband, ex-husband, ნა-რძლ-ე-ი former daughter/sister-in-law.

b) the place where the object denoted by the root-word was situated in the past: ნა-ქალაქ-არი a place that used to be a town, ნა-სოფლ-არი a place that used to be a village, ნა-მდინარ-ე-ი a place that used to be river-bed, ნა-ფეხ-ურ-ი footprint.

c) the time, when the one denoted by the root-word has passed: ნა-შუადღ-ე-ი afternoon, ნა-შუალამ-ე-ი the time after midnight.

9. Nouns containing diminutive suffixes are used to express endearment, humiliation or smallness of the nominated object as compared with the one denoted by the root-word.

Diminutive suffixes expressing endearment are:

-ა: this suffix is not common in literary Georgian: დედოფალ-ა - პატარა დედოფალი small queen = doll. Its use with proper nouns is more common: ვაჟ-ა, ბეჟან-ა, იმედა-ა . . .

-აკ: this suffix also indicates smallness; cf. წიგნ-ი book and წიგნ-აკ-ი (= პატარა წიგნი, small book), booklet; also გორა hill and გორ-აკ-ი hillock.

-იკო, -ილო: these suffixes are used to express only endearment: დედიკო, დედილო Mummy, მამიკო, მამილო Daddy; of the two suffixes -იკო is more productive: ძამიკო, ღამიკო, ვასიკო (the last is a Christian name).

The suffix -უნა also expresses endearment: ბიჭ-უნა, დათ-უნა. With the stem კაც- it acquires a humiliating function: კაც-უნა.

ზოგსა კაცსა კაცი ჰქვია, ზოგსა კაცსა — კაცუნა, ზოგსა დედაკაცს — დედაკაცი, ზოგსა — დედაკაცუნა (ხალხური).

Some men are called men and some — little men,

Some women are called women and some — little women“

(folk poem).

10. The nouns with suffix -ნარი point out a place abundant in the object, chiefly — a plant denoted by the root-noun: ფიჭვნარი pine-grove (ფიჭვი pine-tree), ნაძვნარი fir-grove (ნაძვი fir-tree), ბუჩხნარი oak-grove (ბუხა oak), ბუჩქნარი shrubbery (ბუჩქი bush, shrub), თიხნარი clay soil (თიხა clay), ქვიშნარი sandy soil (ქვიშა sand).

11. Some case-inflections and postpositions have the function of derivation-affixes. For instance:

Genitive-case inflection -ის: თბილ-ის-ი (თბილი warm), შინდ-ის-ი (შინდი Cornelian cherry), ვეფ-ის-ი (ვეფი mineral water) (= geographical names), თავ-ის-ი (თავი reflexive pronoun).

sional (შეძთხვევა occasion), რიცხვ-ით-ი numerical (რიცხვი-ი number), მიცემა-ით-ი Dative (მიცემა to give), მოთხრობ-ით-ი Ergative (მოთხრობა a story, to retell).

Adverbial case-inflection: -ად: გულ-ად-ი brave (გულ-ი heart), პურ-ად-ი hospitable (პურ-ი bread), ტან-ად-ი well-built (ტან-ი body).

The combination of -ით + -ად: გულ-ით-ად-ი cordial.

Postpositions: -გან: ჩვენ-გან-ი of us, თქვენ-გან-ი of you

-ებრ: ღომ-ის-ებრ-ი like (similar to) the lion, თევზ-ის-ებრ-ი like (similar to) the fish, სოკო-ს-ებრ-ი like (similar to) the mushroom.

12. Derived words with borrowed affixes are quite common in Georgian. Here are some of them:

-დან (Persian): ჩაი-დან-ი tea-kettle, ყავა-დან-ი coffee-pot (ყავა coffee). Its Georgian equivalents are the confixes სა—ე or სა—ო.

-ხანა (Persian: house); ყავა-ხანა coffee-house, ლუდ-ხანა beer-house (ლუდი beer).

-დარ (Persian): დახლ-ი-დარ-ი salesclerk (დახლ-ი counter), ზინა-დარ-ი treasurer. Its Georgian equivalent is the confix მე—ე.

-იზმ (Greek): პატრიოტ-იზმ-ი patriotism, ლიბერალ-იზმ-ი liberalism, დარვინ-იზმ-ი Darwinism.

-ისტ (Greek): დარვინ-ისტ-ი Darwinist, სოციალ-ისტ-ი socialist.

-ანტი - (Greek): ანტი-ქართულ-ი antigeorgian, ანტი-კოლონ-ურ-ი anticolonial.

Read the text. Pay special attention to derived words.

A Few Words about Georgia

ზოგი რამ საქართველოზე

საქართველო მდებარეობს შავ ზღვასა და კასპიის ზღვას შორის. იგი ზომიერი ჰავის მქონე მთაგორიანი ქვეყანაა. ჩრდილოეთით ესაზღვრება კავკასიონის ქედი. დასავლეთ საქართველოში შუამდინეთი, რაჭა, ლეჩხუმი, სამეგრელო, გურია, იმერეთი, აჭარა, აფხაზეთი და ალმოსავლეთ საქართველოში — ქართლი, კახეთი, ზეესურეთი, ფშა, მთიულეთი, ხევი, თუშეთი, ყოფილი სამხრეთ ოსეთი (ისტორიული და ქართლი). სამხრეთით მესხეთ-ჯავახეთია.

საქართველო უძველესი კულტურის ქვეყანაა. ჩვენს მიწა-წყალზე ჯერ კიდევ ძველი წელთაღრიცხვის პირველ ათასწლეულში ჩამოყალიბდა ორი სახელმწიფო: კოლხეთი (დასავლეთ საქართველო) და იბერეთი (აღმოსავლეთ საქართველო). ქართველთა წინაპრებმა ჩვენს წელთაღრიცხვის პირველი ათასწლეულიდან დაიწყეს სახელმწიფოებრივი ცხოვრება. საქართველოში არსებული სახელმწიფოებრივი ცხოვრების საფუძველი გადმოვიტანეთ ჩვენს დღევანდელ სახელმწიფოში.

თოთხმეტი ახმახიდახ, რომლებითაც მსოფლიოს მრავალ ენაზე მოლაპარაკე ხალხი სარგებლობს. ეს ანბანებია: ლათინური, ბერძნული, არაბული, ჩინური, იაპონური, კორეული, ინდური, ეთიოპური, ქართული, სომხური, ებრაული, სირიული, მონღოლური, სლავურ-კირილიცური.

საქართველო უძველესი ქრისტიანული ქვეყანაა. ქრისტიანობის მიმდევრები ჩვენში პირველი საუკუნიდანვე იყვნენ, ხოლო მეოთხე საუკუნეში ქრისტიანობა უკვე ჩვენი სახელმწიფო რელიგია იყო. ქართველთა განმანათლებლად ითვლება წმინდა ნინო კაპადოკიელი, თუმცა ქრისტიანობა მანამდე იქადაგეს ჩვენში ანდრია პირველწოდებულს. სვიმონ კანანელმა და ბართლომემ. საქართველო იწოდება ღვთისმშობლის (ღვთისმშობლის) წილხვდომილ ქვეყნად.

ერთიანი, ძლიერი, დამოუკიდებელი საქართველო შეიქმნა მეოთხე საუკუნეში, დავით აღმაშენებლის მეფობის პერიოდში. დავითისა და თამარის მეფობის დრო „ოქროს ხანად“ იწოდება საქართველოს ისტორიაში.

აკაკი წერეთელი

Akaki Tsereteli

ჩონგური (ნაწყევტი)

Chonguri (excerpt)

ჩონგურს სიმები გავუბი,
მოვმართე ნელა-ნელაო,
შევეუხმატკბილე ერთმანეთს,
ოდელა-დელა-დელაო.

ჩონგური საქართველოა,
სიმები ჩვენ ვართ ყველაო,
სხვადასხვა კუთხის მცხოვრებნი,
ოდელა-დელა-დელაო.

(ქ) (some)thing

ქართველ-ს is situated

ქ. შავა the Black Sea;

ქ. კასპის ზღვა the Caspian Sea

ქ. ზომიერი ჰავის მქონე having a moderate climate

ქ. მთიან-ი mountainous;

ქ. ჩრდილოეთით from the North;

ქ. საზღვრებ-ა it borders on;

ქ. კასპონ-ი the Caucasus

ქ. მთიან-ი mountain chain, mountain ridge

შავ-ი black

მთა mountain

ჩრდილოეთ-ი the North

საზღვარ-ი border

დასავლეთ-ი the West
შედი-ს includes, comprises
რაჭა, ლეჩხუმი, სამეგრელო,
გურია, იმერეთი, აჭარა, აფხაზეთი,
ქართლი, კახეთი,
ხევსურეთი, ფშავი, მთიულეთი,
ხევ-ი, თუშეთი, მესხეთ-ჯავახეთი-
აღმოსავლეთი the East
სამხრეთი the South

Geographical names,
regions of Georgia

ისტორიული-ი historical
შიდა ქართლი-ი Inner Kartli
მიწა-წყალი land, territory
ჯერ კიდევ here: as far back as
ძველი-ი წელთაღრიცხვის Before Christ
ძვ. წ. 1 ათასწლეულში in 1000 B. C.
ათასწლეული-ი millennium, thousand years

historical names for West and E
Georgia, respectively

სახელმწიფო state
კოლხეთი-ი Colchis
იბერია Iberia
ჩამოყალიბდა-ა was founded/formed
წინაპრ-ებ-ი ancestors;
შექმნ-ეს they created
ორიგინალური-ი original
ანბან-ი alphabet
ერთ-ერთი-ი one of
მსოფლიო the world
ხალხ-ი სარგებლობ-ს people use, employ
ლათინური-ი Latin
ბერძნული-ი Greek
არაბული-ი Arabic
ჩინური-ი Chinese
იაპონური-ი Japanese
კორეული-ი Korean
ინდური-ი Hindi
ეთიოპური-ი (ანბან-ი) Amharic (alphabet)
სომხური-ი Armenian
ებრაული-ი Hebrew
სირიული-ი Syrian
მონღოლური-ი Mongolian
სლავურ-კირილიურ-ი Cyrillic
ქრისტიანობა Christianity
ქრისტიანი-ი a Christian
მომდევარ-ი follower

ებრაელ-ი a Hebrew

already

religion

აღმანათლებელი-ი enlightener

აღმანათლებლად ითვლება-ა is considered to be the enlightener

ითვლება-ა is considered

წინდა წინო Saint Nino

წინამდე earlier, before

ჩაესაგ-ეს they preached

ჩვენში in our country

წოდებოდა პირველწოდებულ-ი Andrew the First-Called

სიმონ კანანელი-ი Simon of Canaan

ბართლომე Bartholomew

წმინდა მარიამ-ი < ღვთისმშობელი-ი Virgin Mary. Our Lady

ღვთისმშობლის წილხვდობილი-ი under the special protection of
the Holy Virgin, fallen by lot to the Holy Virgin

ერთიანი-ი united

ძლიერი-ი powerful, mighty

შექმნ-ა was created

დავით აღმაშენებელი-ი David the Builder, king of Georgia (11th c.)

თამარ მეფე Queen Tamar, king of Georgia (12th c.)

სოცური-ი Georgian folk stringed instrument

სიმ-ები strings;

სიმ-ი string

ჩაეუბი here: I fixed

ჩაეძართე I tuned

ქალი ნელა[ო] slowly, gently

ჩაეუბათკბილე ერთმანეთ-ს I put them to perfect harmony

რეცელა-დელა-დელაო" refrain used in Georgian folk songs

რეცელა-დელა-დელაო" different, various

ჩაეხე here: region, part

ჩაეხე-ნი-ი inhabitants, folk;

მცხოვრებ-ი inhabitant

Let us conjugate the verb „სარგებლობს“ (სარგებლობა to use,
to take advantage of)

Present

ვ-სარგებლობ

სარგებლობ

სარგებლობ-ს

ვ-სარგებლობ-თ

სარგებლობ-თ

სარგებლობ-ენ

Future

ვ-ისარგებლებ

ისარგებლებ

ისარგებლებ-ს

ვ-ისარგებლებ-თ

ისარგებლებ-თ

ისარგებლებ-ენ

Imperfect

ვ-სარგებლობდი
სარგებლობდი
სარგებლობდა
ვ-სარგებლობდი-თ
სარგებლობდი-თ
სარგებლობდნენ

Aorist

ვ-ისარგებლე
ისარგებლე
ისარგებლა
ვ-ისარგებლე-თ
ისარგებლე-თ
ისარგებლეს

Remember: this verb governs the Instrumental case of the noun

გამარჯვებით	takes advantage of victory
წარმატებით	is a success
ყურადღებით	is paid attention to
მოთმინებით	takes advantage of patience
პატივისცემით	is respected
შემთხვევით	takes advantage of the opportunity
და ა. შ.	etc.

UNIT 15

Wordbuilding (continued)

Compound Words

სიტყვაწარმოება (გაგრძელება)

რთული სიტყვები (კომპოზიტები)

So far we have discussed one of the means of wordbuilding derivation. In this unit compounding (composition) will be discussed. Compound words (compounds) are formed by stem reduplication or by joining two or more different stems. Here are the principle types of compounding:

1. Simple repetition (reduplication) of stems:

წამ-წამი	eyelash
თავ-თავი	ear (of corn, rye, etc.).
კაჭ-კაჭი	magpie;

2. Reduplication accompanied by dissimilation of a consonant:

გვირ-გვინი	crown
წერ-წეტი	slender, slim
ჩერ-ჩეტი	fool, blockhead;

3. Reduplication accompanied by loss of consonants:

პაწ-(პ)აწა	tiny
ბე(რ)-ბერი	old (said mostly of living beings)
ქუთ-(ქ)უთო	eye-lid;

4. Reduplication accompanied by vowel change:

• უ: ბალახ-ბულახი	different sorts of grass (ბალახი grass)
რამე-რუმე	different things
ნაყარ-ნუყარი	rubbish, waste (ნაყარი = გადაყრილი thrown away)

5. • უ ერთ-ერთი each other, one another

• უ ბიჭ-ბუჭები blokes
ბინდ-ბუნდი dusk, twilight (ბინდი dusk)

• რიყ-რაყი dawn
ჭივ-ჭავი a kind of sparrow

• (+ dissimilation of რ):

ბორ-ბალი	wheel
გორ-გალი	clew

6. Reduplication with a change of the initial syllable:

ციყ-მაყი	crazy, joyfully excited (გიყი mad, madman)
კუჭ-მაჭი	a dish made of internal parts of a pig, hen, etc. (კუჭი stomach);

7. The stem linked by the conjunction და and:

ხან-და-ხან	sometimes
პირ-და-პირ	opposite, across from, straight
კარ-და-კარ	from door to door
დღე-და-ღამ(ე)	day and night
სხვა-და-სხვა	various, different
ოც-და-ერთი	twenty-one;

8. Compound words composed of different parts of speech; the first element usually functions as an attribute and is expressed by a noun, adjective or numeral. The first element of a compound word is often used in the Genitive case, though other cases are also possible:

დედა-მიწა	the Earth
ვაჟ-კაცი	a manly man
ქვა-ნახშირი	coal (ქვა stone, ნახშირი charcoal);

9. The adjective:

ავ-ღარი bad weather (ავი bad, evil; ღარი weather);

დიდედა (<დიდი დედა) grandmother

10. The numeral:

ორ-შაბათი	Monday (literally: two-Sabbath = days after Sabbath/Saturday)
სამ-შაბათი	Tuesday (three-Sabbath = three days after Sabbath)
ათ-ასი	thousand (ten-hundred)
ორ-ლობე	lane (lit. two-fences)

As we mentioned above the first element of a compound word can appear in various case-forms of which the Genitive is most common:

ცის-კარი dawn (კარი door; lit.: the door of the sky)
 ქინძის-თავი pin (ქინძი coriander, თავი head; literally: the head of coriander).

დის-შვილი sister's child
 ძმის-შვილი niece, nephew; literally: brother's child
 დედის-ნაცვალ-ი (<დედის-ნაცვალ-ი) stepmother (ნაცვალ-ი = substitute)

მამის-ნაცვალ-ი (<მამის-ნაცვალ-ი) stepfather
 ტანის-სამოსი (<ტანის-სამოსი) clothes (ტანი body, სამოსი-ი (<ტანის-სამოსი) clothes)

წუთის-სოფელი (<წუთის-სოფელი) this life, ephemeral
 (წუთი minute, სოფელი here: world).

Here are a few compounds containing other case-forms:

Ergative: ერთმანეთი (<ერთმან-ე(რ)თი each other, one another)
 მან is an old Ergative case marker);

Dative: თავს-ლაფი shame (ლაფი soft mud);
 პირ-ჯვარი (<პირს-ჯვარი) the sign of the cross made over the face.

თავ-ზარი (<თავს-ზარი) horror, awe (ზარი here: misfortune)

Instrumental: ჯვარცმა (<ჯვარს-ცმა) crucifixion;
 ქვით-კირი masonry and lime (ქვით (Instr.) lime);

ხელ-ნაწერი (<ხელით-ნაწერი) manuscript (ხელი (Instr.) hand, ნაწერი something written)

Adverbial: ავად-ყოფი sick man (ყოფი being)
 ყურადღება attention (literally: to get by ear)

It is of special notice that in the first element of compound words either complete or partial loss of case-inflections may occur.

Compound words are composed not only of nouns (for instance: დედ-მამა mother and father, ცოლ-შვილი wife and child(ren), ქმარ-შვილი husband and child(ren), but other parts of speech as well. The modified element can appear both in pre- and post position. E. g.:

კულ-მოკლე short-tailed (კული tail, მოკლე short)
 თმა-გრძელი long-haired (თმა hair, გრძელი long)
 გულ-კეთილი kind-hearted (გული heart, კეთილი kind)

დიდი-ყურ-ა big-eared, lop-eared (word for word: having big ears)

გრძელ-წვერ-ა long-bearded (having long beard)
 შავ-თვალი-ა black-eyed

A numeral always precedes a noun to form a compound word:

ოთხ-ფეხ-ა four-legged, four-footed
 სამ-ყურ-ა trifoliate, clover (ყური here means „a leaf“)
 ას-ფურცელ-ა having one hundred leaves (a popular character in Georgian folk tales).

The elements of a compound word are written together except in the cases when the conjunction და (=and) is felt as missing. In such cases the elements are joined with a hyphen. Cf.: წამწამი, ხორი, ცისკარი, ავადყოფი, პირდაპირი, სხვადასხვა, but: დედა-შვილი, და-ძმა, დედამთილ-მამამთილი, etc.

Now read some extracts from the poem „My Native Land“ written by the famous Georgian poet Galaktion Tabidze. Pay special attention to derived and compound words (Many Georgian geographical names given in the text are already familiar to you).

ორ ზღვას შუა ძველისძველად
 საომარი იყო ლელო,
 ის გადარჩა და სახელად
 ეწოდება საქართველო...
 მიყვარს მარად მხნე და ძმური
 ის გურია და სვანეთი,
 თუმი, ფშავი და ხევსურთი,
 აჭარა და თრიალეთი...
 მშობლიურო ჩემო მიწავ,
 შენს საყვარელ სახელს ვფიცავ,
 რომ დავიცავ შენს სიმაღლეს,
 სისხლით ნაპოვნ გზებს დავიცავ.
 აღმოსავლეთ-დასავლეთის
 გზა მიხვეულ-მოხვეული,

„იავნანა“ მეგრულ დედის,
 აფხაზური, მოხვევური,
 ლაზთა რბევა, სისხლის ტბორით
 შეღებილი ქართლ-კახეთი!
 რაჭა-ლეჩხუმია შორით,
 ახლო — მესხეთ-ჯავახეთი...
 მშობლიურ ჩემო მიწავ,
 შენს საყვარელ სახელს ვფიცავ,
 გიცავდი და გიცავ მარად,
 გიცავდი და კვლავ დაგიცავ!

ძველისძველად long, long ago (ძველად long ago, in old times)
 საომარი იყო ლელო (ასპარეზი)

there used to be a
 field;(ომ-ი war; ლელო
 Georgian outdoor
 played with a ball
 teams of 15 players each

გადარჩა has survived

სახელად ეწოდება it is called, bears the name of (ეწოდება
 called)

მარად (syn. მუდამ; ყოველთვის) always, eternally, forever, ever

მხნე brave, cheerful

ძმურ-ი brotherly, fraternal

მშობლიურ-ი მიწა native land

საყვარელ-ი beloved

ვ-ფიცავ I swear solemnly, I make a vow

და-ვ-იცავ I shall defend it (inf. დაცვა to defend)

სისხლ-ი blood

ნაპოვნ-ი something found

მიხვეულ-მოხვეულ-ი winding, curved

ლაზთა = ლაზების (Gen. of the ლაზ-ი a Laz; a Laz is a member

one of Georgian tribes, living at the Black
 coast (Now in Turkey)

რბევა pogrom, massacre, manslaughter

ტბორ-ი pool, pond

შეღებილ-ი dyed, painted

შორით, შორს far away

გ-იცავდი I defended you

გ-იცავ I defend you

და-გ-იცავ I shall defend you.

Pay particular attention to different person, tense and subject
 and objective-person variation forms of the verb დაცვა (to
 defend), which occurs in the text several times. It is a regular
 verb. Below we give the conjugation of this verb:

ვ-იცავ

იცავ

იცავ-ს

ვ-იცავ-თ

იცავ-თ

იცავ-ენ

I defend it (my Motherland)

○ = მა-ს (სამშობლო-ს)

○

მ- იცავ-ს

მე it (my Motherland) defends me

გ- იცავ-ს

შენ

იცავ-ს

მას

გვ-იცავ-ს

ჩვენ

გ- იცავ-თ

თქვენ

იცავ-ს

მათ

ვ-იცავდი

იცავდი

იცავდ-ა

ვ-იცავდი-თ

იცავდი-თ

იცავდ-ნენ

I was defending/defended it (my Motherland)

○ = მა-ს (სამშობლო-ს)

○

მ- იცავდ-ა

მე

it (my Motherland) was

გ- იცავდ-ა

შენ

defending/defended me.

იცავდ-ა

მას

გვ-იცავდ-ა

ჩვენ

გ- იცავდ-ა-თ

თქვენ

იცავდ-ა

მათ

და-ვ-იცავ

და- იცავ

და- იცავ-ს

და-ვ-იცავ-თ

I shall defend it (my Motherland)

○ = მა-ს (სამშობლო-ს)

თქვენ და- იცავ-თ
ისინი და- იცავ-ენ

S = ის (სამშობლო)
და-მ- იცავ-ს მე
და-გ- იცავ-ს შენ
და- იცავ-ს მას
და-გ-იცავ-ს ჩვენ
და-გ- იცავ-თ თქვენ
და- იცავ-ს მათ

S
მე და-ვ-იცავ-ი
შენ და- იცავ-ი
მან და- იცვ-ა
ჩვენ და-ვ-იცავ-ი-თ
თქვენ და- იცავ-ი-თ
მათ და- იცვ-ეს

O
I (have) defended it (my Motherland)
O = ის (სამშობლო)

O
და-მ-იცვ-ა მე it (Erg.) (my Motherland)
და-გ-იცვ-ა შენ (has) defended me (N)
და- იცვ-ა ის
და-გ-იცვ-ა ჩვენ
და-გ- იცვ-ა-თ თქვენ
და- იცვ-ა ისინი

Note that the stem of a regular verb undergoes change in conjugation which is not the case with irregular verbs. The future is distinguished from the present only by a preverb. This is the conventional way in which many regular verbs form their future tense:

ხატავ-ს he draws (paints)	და-ხატავ-ს he will draw
ვისმენ-თ we hear	მო-ვისმენ-თ we shall hear
ვიცნობ-თ we know/are acquainted	გა-ვიცნობ-თ we shall get acquainted
ყიდი-ს he sells	გა-ყიდი-ს he will sell
ვდგები I get (stand) up	ა-ვ-დგები I shall get (stand) up

ისვენებ I have a rest
იძინებ I go to bed
იბან I wash
ბრუნდები I return

და-ვ-ისვენებ I shall have a rest
და-ვ-იძინებ I shall go to bed
და-ვ-იბან I shall wash
და-ვ-ბრუნდები I shall return.

The principal forms of the regular verb წერ-ს (წერა to write) as follows (only the 3rd person forms are given here):

(Nom.)	წერ-ს	სტატია-ს (Dat.)	he is writing an article
	წერდ-ა	სტატია-ს	he was writing an article
	და-წერ-ს	სტატია-ს	he will write an article
(Prog.)	და-წერ-ა	სტატია (Nom.)	he has written an article

Now read the Dialogue:

გოგია, შეიძლება დავრეკო?
Excuse me, may I use your telephone?
აქ უნდა, აპარატი შემოსასვლელშია.
Here, the telephone is in the hall.
ალობო (რეკავს). ალო!
Thanks. (He dials). Hullo!
სმენს!
I'm listening!
შეიძლება, გოგის სთხოვეთ.
Please, ask Gogi (to the telephone).
შინ არ გახლავთ (შინ არაა), გასულია.
He isn't in, he is out.
მეტი მგეტყვი, როდის იქნება (როდის დაბრუნდება?)
Could you tell me when he will be back?
არ ვიცი, შეიძლება შვიდი საათისათვის დაბრუნდეს. ვინ კითხუ-
ნობ?
I don't know, he may be back by 7 o'clock. Who's asking?
მასი ნაცნობი ვარ, რობერტ ფულერი, შეიძლება მოგვიანებით
დავრეკო?
I am an acquaintance of his, Robert Fuller. May I call later?
არ ვიცი, დარეკეთ, ნუ მოგერიდებათ.
Please, call any time you like (lit....call, don't be shy)
ალობო. თუ ვერ დავრეკე, გადავცით გოგის ჩემი მოკითხვა.
Hello, I am, I will pass your message to Gogi.
გთხოვთ. თუ ვერ დავრეკე, გთხოვთ გთხადოთ „ივერიაში“ დამირეკოს.
Please call me at the hotel „Iveria“ if he can.
გთხოვთ გადამცემ.

- I'll give him the message for sure.
- დიდი მადლობა. კარგად ბრძანდებოდეთ.
- Thank you very much. Good-bye!
- ნახვამდის.
- Good-bye!

UNIT 16

Verb. Person and Number

ზნა. პირი და რიცხვი

The verb is an inflected word denoting the action or state of person or thing. For example: the verbs — ვ-წერ I am writing, ვ-ხატავ I am painting, ვ-მუშაობ I am working — express an action, but the verbs დგას he is standing, წევს he is lying, გლია he is sprawling — denote a state.

The verb has three persons: 1st person: მე ვ-ხატავ, I am painting, მე მაყავს I have; the 2nd person: შენ ხატავ you are painting, შენ გ-ყავს you have; the 3rd person: ის ხატავს he is painting, მას ჰ-ყავს he has.

The 1st person form gives an idea about the action of a person or persons that are indicated by the word მე I (in the singular) or ჩვენ we (in the plural); the 2nd person form assumes the action of the persons denoted by the pronouns შენ you (singular) and თქვენ you (plural); the verb is of the 3rd person if it implies one of these pronouns: ის, იგი, მან, მას he /she/it/ (in the singular) and ისინი/ივინი, მათ they (in the plural).

One of the peculiarities of the Georgian verb, unlike many other languages, is its polypersonalism. It can indicate not only the agent, i. e. the subject of the verb, but also the object (either direct or indirect). E. g.: მ-ხატავს ის მე (he²⁴ is painting me): the 3rd subjective person (ის he) is represented by the suffix -ს and the 1st indirect object person (მე me) by the prefix მ-. In the verb მი-ს-წერა მან მას ის (he wrote it to him) the 3rd subjective person (მან) is indicated by the suffix -ა; the 3rd indirect object person

ის is indicated by the prefix ს- (which stands before the verb-stem, after the preverb) and the 3rd direct object person ის (it) is expressed by the zero marker Ø. (In the case of the 1st and the 2nd persons the direct object can have the marker).

Thus, the Georgian verb can be mono-personal, bi-personal and tri-personal. The verb form itself determines how many and namely which persons are involved in the action described by the given verb.

To define the number of persons in the verb, we must choose personal pronouns to suit the given verb, and will have as many persons as are involved in the action. E. g.: mono-personal are the verbs: დგას ის he is standing, წევს ის he is lying, გლია ის he is sprawling, თბება ის he is warming himself (herself, itself), რჩება ის he is staying (he is getting better), არის ის he is . . . , etc.

Bi-personal are the verbs: ხატავს ის მას he is painting him, ამბობს ის მას he is saying it, იცის მან ის he knows it, ს-ჯობს ის მას he is better than she, ყიდი-ს ის მას he is selling it, უყვარს ის მას he loves her, etc.

Tri-personal verbs are: უპასუხა მან მას ის he has answered him smth., ჰკითხა მან მას ის he has asked him smth., ს-წერს ის მას მას he is writing it to him, უშენებს ის მას მას he is building it for him.

The semantic connection of the pronouns to the verbs is possible in other languages too. Therefore, the polypersonalism of the verb cannot be explained only in this way. The pronouns combined to the Georgian verb have their own subject and object markers within the verb-stem.

In mono-personal verbs usually the subject-person marker is present, though on the synchronic level there are cases when mono-personal verbs have an object-person marker functioning as a subject-person. მ-შია I'm hungry, მ-ცივა I'm cold, მ-ცხელა I'm hot, etc.

A bi-personal verb has subject and object markers (either direct or indirect), in tri-personal verbs we have subject and direct and indirect objects (it must be mentioned that there are some verbs in Georgian, e. g.: შეეკითხა ის მას მას he asked him smth., შეჰპირდა ის მას მას he promised him smth., where we have two indirect objects with one subject).

The difference in form between direct and indirect objects is worth noting: the direct object stands in the Dative — in the Present, Past Continuous and Future tenses, and when in Aorist, it takes the Nominative case. The indirect object, however, invariably stands in the Dative case.

²⁴ For easy reference he is used to imply she, it (see Unit 1, footnote 2).

The use of pronouns with verbs is not necessary in Georgian as the markers of the subject and the object are given in the verb stem. The verb-stem implies the definite person or persons.

E.g.	და-გ-ხატე	I've painted it
	და- ხატე	You've painted it
	და- ხატ-ა	He has painted it
	და-მ-ხატ-ა	He has painted me
	და-გ-ხატ-ა	He has painted you
	და-გ-ხატ-ე	I've painted you
	და-მ-ხატ-ე	You've painted me

We already know the subjective and the objective person markers. We know also that the verb can be conjugated by the subjective and the objective person conjugations. If the verb is conjugated by the subjective pattern we say the verb has the subjective order, e. g.:

მე	ვ-ხატავ	I am painting
შენ	ხატავ	You are painting
ის	ხატავ-ს	He is painting, etc.

In this case მე, შენ, ის denote the subjective person, and the verb has the subjective person markers. If we conjugate the verb according to the objective persons, then it is of the objective order, e. g.:

მე	მ-ხატავ-ს	he is painting me
შენ	გ-ხატავ-ს	he is painting you
მას	ხატავ-ს	he is painting him, etc.

In this case მე, შენ, მას are used in the function of the objective persons and the verb has objective person markers.

cf.	მე ვ-წერ	I'm writing	Subjective order
	მე მ-წერ-ს	He is writing to me	Objective order
or	მე ვ-ათბობ (ოთახს)	I'm warming (the room)	Subjective order
	მე მ-ათბობ-ს	It is warming me	Objective order

The 1st subjective person morpheme **ვ-** is always indicated in the verb: ვ-წერ I'm writing, ვ-ხატავ I'm painting, ვ-ათბობ I'm warming. The sound **ვ-** is doubled if the verb-stem begins with **ვ**. E.g.: ვ-ვარჯიშობ I'm training, ვ-ვახშობ I am having supper.

The only exception is the verb მოვალ I'll come, მოვედი I've come, where the 1st subjective person marker is not present; cf. the 2nd person form: მოხვალ you'll come, მოხვედი you've come. The 1st subjective person marker is not present either when the 1st subjective person and the 2nd objective person are actualized simultaneously in the same verb-stem: მე (=S₁) და-გ-ხატე შენ (O₂) I've painted you. მე გათბობ შენ (O₂) I am making you warm. As we see, there is only the 2nd objective person marker (გ-) and the 1st subjective person marker (ვ-) is absent. But we can have the prefix **ვ-** twice in the same verb form when the main verb-stem is fused with the auxiliary verb, e. g.:

ის დგას he is standing, but: მე ვდგავარ I am standing,
 ის ზის he is sitting, but: მე ვზივარ I am sitting, etc.

The 2nd subjective person usually has no marker in modern Georgian: შენ ხატავ you are painting, შენ იცი you know, შენ ამბობ you say. Only two verbs (ყოფნა to be, and სვლა to walk; here: come, go) have preserved the ancient marker of the 2nd subjective person: **ხ-**: ხარ you are, მოხვალ you'll come, მოხვედი you've come (In the 5-7th centuries all the verb forms, except imperative, had the prefix **ხ-** to indicate the 2nd subjective person).

In modern Georgian one can meet either **ჰ-** or **ხ-** prefixes as the 2nd subjective person markers as well (ჰკივი you are screaming, ხ-წყურები you are getting angry). But according to the norm of modern literary language their usage is not necessary.

The suffixes **-ბ**, **-ა**, **-ო** are, as we know, the markers of the 3rd subjective person. They are distributed as follows²⁵: the suffix **-ბ** occurs in the Present or in the Future tense and also in the forms of the subjunctive mood (ისმენ-ს he is listening to, მოისმენ-ს he'll listen to, (რომ) ისმენდეს if he were listening to, (იქნებ) მოისმინოს he may listen to it, etc.). In the Past Continuous tense (Imperfect) the marker of the 3rd subjective person (singular) can be only suffix **-ა** (ისმენდა he was listening), წერდა he was writing, ხატავდა he was painting). This suffix occurs in the Present passive and Future passive forms too (იხატება it is being painted, დაიხატება it will be painted, შენდებ-ა it is being built, აშენდებ-ა it will be built). The suffix **-ა** also occurs in the Aorist of transitive and intransitive verbs (უთხრა he told him, მოიტანა he brought it, მოვიდა he came, აშენდა it was built).

The suffix **-ო** in the 3rd subjective person occurs in the Aorist only (the number of such verbs is limited: მოიგო he won, წააგო

²⁵ For the detailed treatment of person and number markers see Units 21, 22, 26.

he lost (the game, battle), დაიწყო he began, დადო he laid, წაიღო he took, etc.).

As we know the 1st person and the 2nd subjective person markers are retained in the plural. To express plurality the suffix -თ is added to them: ვართ we are, ხართ you are, ვხატავთ we are painting, ხატავთ you are painting. Unlike them the 3rd subjective person markers do not occur in the plural forms: plurality is expressed in these cases by other suffixes: -ენ, -ან, -ნენ, -ნა, -ებს. These suffixes involve two functions — the function of the 3rd subjective person and that of plurality: ხატავენ they are painting, დარეკავენ they are phoning, დაწერავენ they are writing, დაიწყებენ they will begin, მოიგეს they won. The plural forms of the 3rd objective person are distributed in the following way: -ენ and -ან occur in the Present and in the Future: ხატავენ they are painting, დაიწყებენ they'll build, ღვებინებენ they are getting up, აღგებინებენ they'll get up.

The suffix -ნენ is the only plural marker for the 3rd subjective person in the Past Imperfect: წერდნენ they were writing, ხატავდნენ they were painting, აშენებდნენ they were building, ისმენდნენ they were listening (note that in the singular the imperfect has only the suffix -ა).

The suffix -ს occurs only in the 2nd Subjunctive forms (იკნებ წააგონს they may lose, იქნებ მოიგონს they may win, იქნებ დარეკონს they may phone, რომ წააგონს if they lose, რომ მოიგონს if they win, რომ დარეკონს if they phone, ნეტავ წააგონს I wish the lost, ნეტავ მოიგონს I wish they won, ნეტავ დარეკონს I wish they phoned) or in the imperative forms: დაწერონ! let them write! დახატონ! let them paint! These forms are obtained from the 2nd subjunctive.

Cf.: რომ დარეკონს, კარგი იქნება If they phone it would be good, and: აუცილებლად დარეკონს! Let them phone for sure!

The suffix -ებს expresses the plurality of the 3rd subjective person in the Aorist of transitive verbs: დაწერეს they wrote, დახატეს they painted, ააშენეს they built, დარეკეს they phoned, etc.

Now let us return to objective person markers and obtain some new information about them.

The 1st objective person morpheme is the prefix მ- in the singular and the prefix გვ- in the plural. Both the 1st direct objective person and the 1st indirect objective person are expressed by these morphemes. E. g. in the forms ის მხატავს მე he is painting me, or ის გვხატავს ჩვენ he is painting us, the prefixes მ- and გვ- define the 1st objective person and at the same time in the forms ის მწერს მე წერილს he is writing a letter to me or

მე წერს ჩვენ წერილს he is writing a letter to us, the same prefixes (მ- and გვ-) present the indirect objective person (მე I — in the singular and ჩვენ we — in the plural).

When a verb begins with მ-, the latter is doubled in the 1st objective person form: მამალავს he hides me, and we have double გვ- in the words beginning with გვ- in the 1st objective person plural: გვგვრის ის ჩვენ სიამოვნებას he/it gives us pleasure.

The direct and indirect objects share common markers: the 2nd objective person prefix გ- in the singular and the confix გ- in the plural. For example, in the verb გხატავს ის შენ he is painting you, the prefix გ- is the 2nd direct objective person marker, but in the verb გწერს ის შენ წერილს the prefix გ- indicates the 2nd indirect objective person.

It should be remembered that in the plural the marker of the 3rd subjective person ს- is always dropped before the suffix -თ: გხატავს-თ he is painting you, გწერს-თ he is writing to you. (When the 3rd subjective person is marked by the suffix -ა it is retained in the plural: გხატავდა-თ he was painting you, გწერდა-თ he was writing to you).

If the verb begins with the phoneme გ-, double გ- appears in the 2nd objective person form: the first is the person marker and the second belongs to the verb-stem: გგონია ის შენ you think that... გგავს ის შენ he looks like you.

The 3rd objective person morphemes are the prefixes მ-, ს-, or Ø. It must be noted that these prefixes indicate only the 3rd objective person. The prefix მ- is used when the verb-stem begins with the following consonants: გ, კ, ქ, პ, ყ and very rarely with ზ, ფ. E. g.:

მ-გავს ის მას	he looks like him
მ-კითხა მან მას ის	he asked him smth.
მ-ქონდა ის მას	he had smth.
მ-პირდება ის მას მას	he promises him smth.
მ-ყვება ის მას	he retells it
შე-მფიცა მან მას	he swore an oath to him
შე-მბელა მან მას	he dared to address him

ს- is used when the verb stem begins with the following consonants: დ, ტ, თ, ძ, წ, ც, ჯ, ჰ, ჩ. E. g.:

მი-სდევს ის მას	he is following him
და-სტირის ის მას	he is crying over him

ს-თხოვ-ა მან მას ის
შე-სძინ-ა მან მას ის
მი-სწერ-ა მან მას ის
მი-ს-ც-ა მან მას ის
ს-ჯობ-ს ის მას
მო-ს-ჭრ-ა მან მას ის
მი-ს-ჩერებო-ა ის მას

he asked him for smth.
he helped him to gain smth.
he wrote him smth.
he gave him smth.
he is better than she
he cut it from smth.
he is staring at him

In other cases (i. e. before vowels or other consonants) there are no markers of the 3rd indirect objective person — Ø. E. g.:

უშენებ-ს ის მას სახლს he is building a house for him
უთხრ-ა მან მას ის he said smth. to him
გა-უგზავნი-ს ის მას წიგნს he'll send him a book

The above-mentioned prefixes (ჰ-, ს-) remain in the plural. For indicating plurality the suffix -თ is added to a small number of verbs:

მათ	აქვ-თ		they	have it
	ჰ-ქონდა-თ			had it
	ჰ-ყავ-თ	ის	they	have him
	მო-ჰ-ყავ-თ			bring him
	ს-ძულ-თ			hate him

cf.:

მას	აქვ-ს		he	has it
	ჰ-ქონდა-ს			had it
	ჰ-ყავ-ს	ის	he	has him
	მო-ჰ-ყავ-ს			brings him
	ს-ძულ-ს			hates him

In most cases the plurality of the 3rd indirect objective persons of verbs remains unmarked.

ის	უშენებ-ს მას/მათ = Ø	He is building smth. for him/them
მან	უთხრ-ა მას/მათ	He told him/them
მან	მი-ს-წერ-ა მას/მათ	He has written to him/them
მან	ჰ-კითხ-ა მას/მათ	He asked him/them
ის	გა-უგზავნი-ს მას/მათ	He will send him/them, etc.

As we noted above, of the 3rd objective persons only the indirect object needs the marker in some cases. According to mode

Georgian literary norm the 3rd direct objective person has no marker in the singular verb-stem or in the plural, though occasionally some incorrect forms may occur: ს-თქვ-ა მან ის he said it (should be: თქვ-ა), მო-ჰ-კლა მან ის he killed it (should be: მო-კლ-ა), etc. Here the person markers (ს-, ჰ-) belong to the direct object, which of course is incorrect. (It is also wrong to use the objective person morphemes in mono-personal forms as they do not generally take the objective person: ს-ჩან-ს he is seen (should be: ჩან-ს), ჰ-კივი-ს he is screaming (should be: კივი-ს), and so on.

Thus, the 3rd direct objective person has no marker:

ხატავ-ს ის სურათს	He is painting a picture
წერ-ს პოეტი ლექსს	A poet is writing a poem

(ს-წერ-ს is incorrect in this case),
but:

ს-წერ-ს პოეტი დედას წერილს A poet is writing a letter to his mother. Here the prefix ს- is necessary as it indicates the indirect object (დედას).

Read the dialogue. Pay special attention to the subjective and the objective markers of the verb.

საუბარი ჯანმრთელობის შესახებ

A Conversation about Health

გოგი, როგორ(ა) ხარ? How are you, Gogi?
(რალაც) ვერა ვარ კარგად. I'm not very well.
რა მოგივიდა? What's the matter with you?
გაციებულები ვარ I've caught a cold.
სურდო მაქვს I have a running nose.
თავი მტკივა I've got a headache.
მახველებს და ყელიც მაწუხებს I'm coughing and I have a sore throat
სიცხე გაქვს? Have you got a temperature?
გუშინ მაღალი სიცხე მქონდა, დღეს კი ცოტა დამიწია. Yesterday I had a high temperature and today it went down a little.
მალა (appetite) როგორი გაქვს? What about your appetite?
მალა კარგი მაქვს; შენ თვითონ როგორ(ა) ხარ? I've got a good appetite; and how are you?
მეც არ ვიყავი კარგად I was not well either.
შენ რაღა დაგეძრათ? What was the matter with you?

— რა ვიცი, გუშინ კუჭი მტკიოდა, გული მერეოდა და თითქოს თავბრუსმობდა I don't know. Yesterday I had a stomachache, I felt sick and I was dizzy.

— ახლა როგორ(ა) ხარ? How are you now?

— ახლა არა მიშავს რა, უკეთესად ვარ, მხოლოდ დილით კბილის ანთქივდა Now I'm not bad, I feel better, but this morning I had toothache.

— ახლაც გტკივა? Does it ache now too?

— არა, ახლა აღარ მტკივა. No, it doesn't ache now.

— აბა, კარგად იყავი. Well, so long.

— ნახვამდის, იმედი მაქვს შენც მალე გამოჯანმრთელდები Good-bye hope you'll soon recover too.

ვისწავლოთ აფორიზმები შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ დან: Let us learn aphorisms from Shota Rustaveli's epic „The Knight in the Panther's Skin“:

ბოროტსა სძლია კეთილმა, არსება მისი გრძელია Evil was defeated by good, its being is everlasting.

ბოროტ-ი wicked, evil;	(here: ბოროტება wickedness)
კეთილ-ი kind	(here: good. სიკეთე kindness)
არსება being, creature;	(here: არსებობა being, existence)
გრძელ-ი long;	(here: ხანგრძლივი long, everlasting)

სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსა სიკვდილი სახელოვანი It is better to die with fame than to live dishonorably; glorious death is better than dishonorable life.

სიცოცხლე life
ნაძრახ-ი dishonorable
სიკვდილ-ი death
სახელოვან-ი glorious

სჯობს სახელისა მოხვეჭა ყოველსა მოსახვეჭელსა To gain good name is better than to gain anything else; take away my good name and take away my life.

სახელის მოხვეჭა to gain the name (reputation)
მოსახვეჭელ-ი = რაც შეიძლება მოიხვეჭოს (მოხვეჭილ იქნეს) smth. to be gained

UNIT 17

Preverb

შენიშვნა

The Georgian language is rich in preverbs, i. e. one or two syllabic particles preceding the verb-stem indicating the direction of the action. They are followed by the person markers — prefixes.

ი-ვიდა	He went (the speaker is not there)
ი-ვიდა	He came (to where the speaker is)
ი-ვიდა	He entered (from outside)
ი-ვიდა	He went out (the action from inside)
ი-ვიდა	He went away
ი-ვიდა	He crossed smth., went over smth.

According to their structure preverbs can be simple or complex. All simple preverbs (მი-, ა-, და-, ჩა-, შე-, გა-, გადა-, წა-) indicate an action directed away from the 1st (and 2nd) persons. Complex preverbs formed by adding მო- to the simple preverb indicate actions directed towards the 1st and the 2nd persons (ამო-, ჩამო-, შემო-, გამო-, გადმო-, წამო-).

In addition to these two main directions (from and to the 1st and the 2nd persons) each preverb can indicate the action upwards (ა-, ამო-), downwards (და-), downwards and inside (ჩა-, ჩამო-), from inside to outside (გა-, გამო-), from outside inwards (შე-, შემო-), a movement overcoming obstacles (გადა-, გადმო-), etc.

Examples:

ქალი აივანზე ა-ვიდა	A woman ascended the balcony (the speaker is not on the balcony)
ქალი აივანზე ამო-ვიდა	A woman ascended the balcony (the speaker — the 1st person is on the balcony).
ი-ვიდა სათამაშო იატაკზე და-ავდო	The child dropped the toy on the floor (the action from above downwards)

ბურთი მიწაზე და-ვარდა²⁶
 ბურთი ორმოში ჩა-ვარდა
 cf.: ბურთი ორმოში
 ჩამო-ვარდა
 კაცი ოთახში შე-ვიდა და
 ბიჭიც შე-იყვანა
 cf.: შემო-ვიდა და
 შემო-იყვანა
 გოგონა ოთახიდან გა-ვიდა
 და ბიჭიც გა-იყვანა
 cf.: გამო-ვიდა და გამო-იყვა-
 ნა
 მამა ვიწრო ხილზე გადა-ვიდა
 და შვილიც გადა-იყვანა
 cf.: გადმო-ვიდა და გადმო-
 იყვანა
 დედა შინიდან წა-ვიდა და
 ვაჟიც წა-იყვანა
 cf.: წამო-ვიდა და წამო-იყვა-
 ნა

The ball fell to the ground
 The ball fell into the pit
 The ball fell into the pit (the
 speaker is also there)
 The man entered the room and
 took the boy in
 He entered; he brought him in (the
 1st person is there)
 The girl went out of the room and
 took the boy too
 (... the 1st person is there)
 Father crossed the narrow bridge
 and took the son with him
 He crossed ... and he brought him
 along (they came where the speaker
 was)
 Mother left the house and took
 her son too
 (motion towards the speaker)

Besides indicating direction the preverb has other functions:

a) it can form the Future from the Present tense;

ვ-წერ I'm writing, cf.:	და- ვ-წერ	I'll write
	მი- ვ-წერ	I'll write to him
	ჩა- ვ-წერ	I'll put it down
	გადა-ვ-წერ	I'll copy it
	ჩამო-ვ-წერ	I'll make a list of

²⁶ In verbs of motion indicating change of place on the surface the preverb can indicate the indefinite direction of the movement: და-რბის he is running, cf. რბის (იქით) he is running that way and მო-რბის he is running this way. But preverb და- (as well as other preverbs) can also express the so-called intensity repetition of the action on numerous objects.

ფანქარი გა-თალა he (has) sharpened the pencil,
 ფანქრები და-თალა he sharpened the pencils (one by one)

Also:

ჩა-ტავ	I'm painting, cf.:	და-ვ-ტავ	I'll paint
ა-შენებ	I'm building, cf.:	ა-ვ-ა-შენებ	I'll build, etc.

b) The preverb can also form the complete aspect:

წერე I was writing, cf.:	და- ვ-წერე	I wrote
	ჩა- ვ-წერე	I've put it down
	გადა-ვ-წერე	I've copied it

The action in all these cases takes place in the past; the forms without preverbs refer to the incomplete aspect, whereas the forms with preverbs indicate the complete aspect:

ჩა-ტე I was painting, cf.:	და-ვ-ტე	I (have) painted
ა-შენე I was building, cf.:	ა-ვ-ა-შენე	I (have) built, etc.

c) The preverb can change the lexical meaning of the verb, i. e. sometimes we can derive new words by substituting preverbs:

ა-ვაგე I (have) built
 და-ვაგე (ხალიჩა) I (have) spread (a carpet)
 ჩა-ვაგე (ხმალი) I (have) put smth. (sword) inside
 ჩა-ვაგე (პატივი) I (have) given smb. full credit, etc.
 წა-ვაგე (ბრძოლა/თამაში) I've lost (the battle/game)

Most of the Old Georgian preverbs were simplified but some preserved the old form often with different semantics. For example: ა- is derived from აღ-, which we have in simplified form of the words: ა-ვიდა he ascended (the old form was აღ-ვიდა), ა-ანთო he lit it (cf. old აღ-ანთო). Old forms are retained in the verbs: აღ-წერა he has described, აღ-ნიშნა he has marked (mentioned), აღ-იქროვანდა he was delighted. It's interesting to note that when there exist two parallel forms (old and new) they have different meanings. Cf.: აღ-ნიშნა (bi-personal) he (has) marked it and ა-ნიშნა (tri-personal) he gave him a sign.

The old form of ჩა- is შთა- retained in such words as: შთა-გო-
 ლება inspiration (cf. ჩა-გონება reassurance). შთა-აგონებს he will

inspire him, he inspires him (cf. ჩააგონებს he reassures him);
ბეჭდილება impression.

The complete form of the preverb გა- is გან used in words:

გან-აგრძო he continued; გან-აცხადა he declared (cf. the simplified form გა-აცხადა = ცხადი გახადა he made it clear).

The old form of the preverb გადა- is გარდა-; it occurs in words as:

გარდა-ქმნა reconstruction, გარდა-იქმნა it was reconstructed
გარდა-სახვა transformation, გარდა-ისახა it was transformed
გარდა-ცვალება to die გარდა-იცვალა he died.

Rarely the preverb წა- can be found in its old form წარ-:
აღვინა he presented; the complicated form of this preverb წარმო-:
წარმო-დგენა presentation, წარმო-აღვინა he presented smth.,
წარმო-ჩენა to reveal, to show up, წარმო-აჩინა he revealed.

Other above-mentioned preverbs also have old forms:
აღმო-ჩენა to discover, discovery, აღმო-აჩინა he discovered,
აღმო-სავლეთი the East, აღმო-ფხვრა to root out, to exclude,
შთამო-მავალი offspring, შთამო-მავლობა posterity.

As we see, the preverb can be added to verbs, infinitives and participles.

Read the fable „The Crow and The Fox“, pay attention to preverbs:

ყვავი და მელია

ერთხელ მშვიერმა ყვავმა ყველი იპოვა, ზეზე დაჯდა და შექმა და
რა. ამ დროს ხის ქვეშ მელია გაჩნდა და ყვავს შესძახა:

— ყვავო, ყვავო! ერთი შენი მშვენიერი ხმა გამაგონე!

ყვავმა სიხარულით პირი გააღო და დაიჩხავლა: „ყვა! ყვა!“
პირიდან ყველი გაუვარდა. მელიამ პირი დაავლო და გადაყლაპა იგი.

ერთხელ once
მშვიერ-ი hungry;

იპოვა he found
დაჯდა he sat
შექმა to eat

მ-შია I'm hungry
გ-შია you're hungry
შია he is hungry

ჭკმა დააპირა-ა he was going to eat

დროს at that time

ჩნდა he appeared

სძახა he cried, shouted

შენი მშვენიერი ხმა გამაგონე! let me hear your charming voice!

მშვენიერ-ი charming

voice

ჭკონე let me hear

(inf. გაგონება to hear)

სიხარულით with joy (სიხარულ-ი joy)

პირი გააღო he opened his mouth

დაიჩხავლა he cawed (ჩხავილ-ი caw)

პირიდან გაუვარდა (he) dropped smth. (out of his mouth)

დააეღო და გადაყლაპა he caught it and swallowed

Now let's study Anna Kalandadze's (a well-known modern Georgian poet) untitled verse, which has for an epigraph the first line from Shota Rustaveli's „The Knight in the Panther's Skin“:
რომელმან შექმნა სამყარო... „He who created the Universe“ (here „რომელმან“ is God's synonym) and is repeated in slightly changed forms in every fourth line. Pay attention to the preverbs:

როლისფერ ოზონს გაუჩნდა ბზარი

გახსნა პირი აქ მიწის ქერქმა...

„კი... უზადოდ შექმნა ყოველი,

სამყარო ესე რომელმან შექმნა!“

და... აიწყვიტეს გრიგალ-ქარებმა,

დაცურდა ზვავი, მოვარდა დელგმა...

„მან“ კი... უზინჯოდ შექმნა ყოველი,

„სამყარო ესე რომელმან შექმნა!“

„რომელმან“... „საიდუმლონი“,—

„ცა და მიწა ჩიჩქნა ყოველმან...“

„კი... მძივივით ასხა ყოველი,

სამყარო ესე შექმნა რომელმან!“

როლისფერ-ი = ლურჯ-ი blue

(ლილა blue)

ოზონ-ი ozone

ბზარ-ი (=გაიბზარა) it got a crack

ბზარი crack, syn. ნაპრალ-ი fissure, rift

პირ-ი it opened its mouth

ქერქ-ი the earth's crust

ქერქ-ი crust, (syn. კანი skin, ზედაპირ-ი surface)

უზადოდ შექმნა he created flawlessly; უზადოდ (syn. უნაკლავად) faultlessly)

ყოველ-ი (= ყველაფერ-ი) every (everything)

სამყარო universe, world, cosmos

აიწყვიტეს გრიგალ-ქარებ-მა (Erg.) storms broke loose

გრიგალ-ი storm

დაცურდა ზვავ-ი an avalanche descended

ზვავ-ი avalanche

მოვარდა დელგმა downpour came; (inf. მოვარდა to come lenently)

დელგმა downpour

გადმოიშალ-ნენ... საიდუმლო-ნი mysteries were revealed

საიდუმლო mystery

ჩიჩქნა he dug ჩიჩქნა (syn. თხრა) to dig

მძივივით ასხა ყოველ-ი He threaded (everything) like beads

მძივი beads

ასხა = აასხა he threaded (inf. ასხმა, syn. აკინძვა to thread)

UNIT 18

Transitive and Intransitive Verbs

გარდამავალი და გარდაუვალი ზმნები

The verb is transitive if it indicates that the action of subject is transferred to the direct object. The existence of direct object with the verb is necessary for transitivity (the direct object can be present or implied in the sentence):

კაცი (S) აშენებს სახლს (O) The man is building a house

ქალი (S) ამზადებს სადილს (O) The woman is cooking dinner

ბიჭმა (S) მოიყვანა ლეკვი (O) The boy (has) brought a puppy

სახლს, სადილს, ლეკვი are direct objects in the given sentences. Note the fact that the direct object has two case forms in Georgian: Dative (when the verb is in the Present, Imperfective) and Nominative (when the verb is in the Aorist).

We already know that the verb can have the indirect object too, which is always in the Dative. Since the direct object can also be in the Dative, it is possible in Georgian that both direct and indirect objects are in the Dative case. E. g.:

მემა (S) უგზავნის (უგზავნიდა, გაუგზავნის...) შვილ-ს (O') ამანათ-ს (O) Mother is sending (was sending, will send...) a parcel to her son

მემა-მ (S) გაუგზავნა შვილ-ს (O') ამანათ-ი (O') Mother has sent to her son a parcel. შვილს is the indirect object, it does not change the case in the verb conjugation. It is always in the Dative. ამანათ-ს, ამანათ-ი are the direct objects, and that is why they agree with the verb either in the Dative or in the Nominative case.

If the verb has no object at all or has only an indirect one, it is intransitive. So all mono-personal verbs are intransitive (ხე დგას A tree is standing, stands; ბავშვი იზრდება the child is growing; ადამიანი იბადება ერთხელ man is born once, ლეკვი ზის The puppy is sitting, etc.). Bi-personal verbs are intransitive if they are accompanied by the subject and the indirect object (ვაჟი უდგას გოგონას A boy is standing beside a girl, ბავშვი ღვავდება A child is growing up for the mother, ადამიანი ებადება ქვეყნისთვის A man is born for his country, ლეკვი უზის ბიჭის მუხლებზე A puppy is sitting on the boy's knees).

Tri-personal verbs are transitive²⁸, but bi-personal verbs are either transitive (a verb + a subject + a direct object) or intransitive (a verb + a subject + an indirect object).

Bi-personal transitive verbs are: ხატავს he is painting, აშენებს he is building, აკეთებს he is making, ანათებს it is shining, ათბობს (თბობს) it is warming (the room).

Bi-personal intransitive verbs are: ეხატება it is being drawn for him, უშენდება it is being built for him, უკეთდება it is being done for him, უნათდება it is being shone for him, უთბება it is being warmed for him.

Now learn the conjugation of an irregular verb სწავლება to teach – in the subjective and in the objective order:

²⁸ There are some exceptions of course, e.g., ეკითხება ის (მასწავლებელი) მას (სწავლელს) მას (გაკვეთილს) he, she (a teacher) is asking him (a pupil) it (a lesson). This verb is tri-personal but at the same time it is intransitive, because both subjects are indirect. Cf.: შევეკითხა ის (S=მასწავლებელი) მას (O'=მოსწავლელს) მას (გაკვეთილს) she (a teacher) has asked him (a pupil) it (a lesson).

²⁷ For further treatment see the following Unit.

Present

S	მე	ვ-ასწავლი	სტივენ-ს (=O ¹) ქართულ-ს (=O ^d)
	შენ	ასწავლი	
	ის	ასწავლი-ს	
	ჩვენ	ვ-ასწავლი-თ	
	თქვენ	ასწავლი-თ	
	ისინი	ასწავლი-ან	

I am
you are
he is
we are
you are
they are

teaching Stephen Georgian

S = ის (სტივენ-ი)	მ-ასწავლი-ს	O ¹ მე	(=O ^d) ინგლისურ-ს
	გ-ასწავლის	შენ	
	ასწავლის	მას	
	გვ-ასწავლი-ს	ჩვენ	
	გ-ასწავლი-თ	თქვენ	
	ასწავლი-ს	მათ	

S = He (Stephen) is teaching	O ¹ me	English (=O ^d)
	you	
	him	
	us	
	you	
	them	

Imperfect

S	მე	ვ-ასწავლიდი	სტივენ-ს (=O ¹) ქართულ-ს (=O ^d)
	შენ	ასწავლიდი	
	ის	ასწავლიდ-ა	
	ჩვენ	ვ-ასწავლიდი-თ	
	თქვენ	ასწავლიდი-თ	
	ისინი	ასწავლიდ-ნენ	

I was teaching
you were teaching
he, she was teaching Stephen (=O¹) Georgian (=O^d)
we were teaching
you were teaching
they were teaching

(სტივენ-ი)	მ-ასწავლიდ-ა	O ¹ მე	ქართულ-ს (=O ^d)
	გ-ასწავლიდ-ა	შენ	
	ასწავლიდ-ა	მას	
	გვ-ასწავლიდ-ა	ჩვენ	
	გ-ასწავლიდ-ა-თ	თქვენ	
	ასწავლიდ-ა	მათ	

(სტივენ-ი)	was teaching	O ¹ me	English (=O ^d)
	was teaching	you	
	was teaching	him	
	was teaching	us	
	was teaching	you	
	was teaching	hem	

Future

მე	(შე) ²⁹	ვ-ასწავლი	სტივენ-ს (=O ¹) ქართულ-ს (=O ^d)
შენ	(შე)	ასწავლი	
ის	(შე)	ასწავლი-ს	
ჩვენ	(შე)	ვ-ასწავლი-თ	
თქვენ	(შე)	ასწავლი-თ	
ისინი	(შე)	ასწავლი-ან	

I shall teach
you will teach
he will teach Stephen (=O¹) Georgian (=O^d)
we shall teach
you will teach
they will teach

²⁹ The preposition in this case is not necessary: ვ-ასწავლი may be either the present or the future tense (the context makes it clear).

ის (S=სტივენი) Oi
 (შე) - მ-ასწავლი-ს მე
 (შე) - გ-ასწავლი-ს შენ
 (შე) - ასწავლი-ს მას ინგლისურ-ს (=O¹)
 (შე) - გვ-ასწავლი-ს ჩვენ
 (შე) - გ-ასწავლი-თ თქვენ
 (შე) - ასწავლი-ს მათ

He (S=Stephen) English (=O¹)
 will teach me
 will teach you
 will teach him
 will teach us
 will teach you
 will teach them

S Aorist
 მე (შე) - ვ-ასწავლე
 შენ (შე) - ასწავლე
 მან (შე) - ასწავლ-ასტივენ-ს (=O¹) ქართულ-ი (=O¹)
 ჩვენ (შე) - ვ-ასწავლე-თ
 თქვენ (შე) - ასწავლე-თ
 ჩვენ (შე) - ვ-ასწავლე-თ
 მათ (შე) - ასწავლ-ეს

I have taught
 you have taught
 S he has taught Stephen (=O¹) Georgian (=O¹)
 we have taught
 you have taught
 they have taught

O¹
 მან (S=სტივენ-მა) ინგლისურ-ი (=O¹)
 (შე) - მ-ასწავლ-ა მე
 (შე) - გ-ასწავლ-ა შენ
 (შე) - ასწავლ-ა მას
 (შე) - გვ-ასწავლ-ა ჩვენ
 (შე) - გ-ასწავლ-ა-თ თქვენ
 (შე) - ასწავლ-ა მათ

(S=Stephen) has taught you
 has taught him English
 has taught us
 has taught you
 has taught them

გავეცნოთ სწავლასთან დაკავშირებულ რამდენიმე ქართულ ანდა-

Below are given some Georgian proverbs pertaining to Learning:

სწავლა მძიმე შრომააო Learning is hard work
 სწავლა შრომაა work

სწავლა მადლის დედაა და ბედის გასაღებიაო Learning is the mother of grace and a key to the fate
 გასაღები key

სწავლა სინათლეა, უსწავლელობა — სიბნელო Learning is light and ignorance is darkness.

უსწავლელი კაცი უტარო ცულიაო An ignorant man is an axe without a handle
 ცული axe

სწავლელი ჭკვიანი ჯაჭვით მიბმული ლომიაო A clever but illiterate man is a lion tied with a chain
 ჯაჭვი chain
 მიბმული tied

ახლა წავიკითხოთ დიალოგი, საიდანაც შეიძლება შევიტყოთ ზოგი ქართული ენის უძველესი ძეგლების შესახებ.

Now read the dialogue that gives some information about the ancient works of the Georgian language:

რა იცით ქართული ენის შესახებ?
 ქართული ენა ერთ-ერთი უძველესი სამწერლობო ენაა.
 რა დროიდანაა იგი წარმოდგენილი წერილობითი ძეგლებით?
 ქართული ენა წერილობითი ძეგლებით წარმოდგენილია მეხუთე სა-
 სულისიდან, თუმცა მეცნიერებს უძველესად მიაჩნიათ, რომ ქართული
 წერილობა V საუკუნეზე გაცილებით ადრე უნდა ყოფილიყო შე-
 სრული.

რამდენი იცით, ვის სახელს უკავშირებენ ქართული ანბანის შექმნას?

— ამ საკითხზე რამდენიმე მოსაზრება არსებობს. მაგალითად, XI კუნის ქართველი ისტორიკოსი ლეონტი მროველი ქართული და ლობის შექმნას მიაწერს მეფე ფარნავაზს. იგი მეფობდა ძველი თაღრიცხვის III საუკუნეში.

— რომელია ჩვენამდე მოღწეული უძველესი ნაწარმოები?

— ჩვენამდე მოღწეული უძველესი ნაწარმოებია იაკობ ცურტაველი (ხუცესის) „მუშანიკის წამება“ — ორიგინალური აგიოგრაფიკული თხზულება, რომელიც დაიწერა 476-482 წლებში.

— საქართველოში ძალიან ზმირად ვხვდებით წარწერებსაც (ძირადად ეკლესია-მონასტრების კედლებზე). რომელია მათგან უძველესი? — უძველესია ბოლნისის სიონის კედლის წარწერა 493-494 წლებში (ბოლნისი ქალაქია თბილისის სამხრეთით).

— არსებობს თუ არა ამაზე აღრიხეული წარწერა?

— დიახ, არსებობს. იგი აღმოჩენილ იქნა პალესტინაში, ბეთლემში რუსალიმის მახლობლად, დათარიღებულია 430-იანი წლებით (430-იან წლებში).

— საქართველოს ტერიტორიაზე თუ გვხვდება სხვა წარწერები?

— დიახ, გვხვდება. ესაა მცხეთის ჯვრისა და წყისის (ახალციხის რაიონში) წარწერები VI-VII საუკუნეებისა.

— საქართველო ზომ ერთ-ერთი უძველესი ქრისტიანული ქვეყანაა ინტერესოვს, როდის ითარგმნა ქართულად „სახარება“?

— ფიქრობენ (=ვარაუდობენ), რომ „სახარება“ („ოთხთავი“), აგრ „ფსალმუნნი“ ქართულად უკვე იყო თარგმნილი V საუკუნის II ვარში.

— კიდევ რომელ უძველეს წერილობით ძეგლებს იცნობთ?

— შეიძლება დავისახელოთ საბაწმინდის ლავრაში (იერუსალიმში) გადაწერილი „სინური მრავალთავი“, რომელიც დათარიღებულია V-VI საუკუნეებით. ეს ქართული ხელნაწერი ამჟამადაც სინას მთაზე ინახება.

— საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს უძველესი ქართული ჰიმნოგრაფიკული, რომელიც შეიცავს სანოტო ნიშნებს.

— ქართული განათლებისა და კულტურის ცენტრებიდან რომელსა სახელობთ?

— ქართული განათლებისა და კულტურის ცენტრები იყო საქართველოს ტერიტორიაზეც და საზღვარგარეთაც. უცხოეთის ცენტრები უნდა აღინიშნოს სინა, ათონის მთა (საბერძნეთში), შავი მთა (ანტიოქიაში), პალესტინა, იერუსალიმი და სხვა. ძველ საქართველოში ბულ ცენტრთაგან მხოლოდ რამდენიმეს დავასახელებ: ხანძთას, ზას, შატბერდს, იშხანს . . . აგრეთვე გრემის, იყალთოსა და გელაქალაქებს.

Dialogue (a Few Words about the Ancient Monuments of the Georgian Language)

— What do you know about the Georgian language?

— Georgian is one of the ancient literary languages.

Since what time has the Georgian language been represented in written monuments?

The Georgian language has been represented in written monuments since the fifth century though scholars consider that it was undoubtedly created much earlier than the fifth century.

Do you know whose name is the creation of the Georgian alphabet ascribed to?

There are several suggestions on this point. For example Leonti Mroveli — a Georgian historian of the eleventh century — ascribes the creation of the Georgian alphabet to King Parnavaz. He reigned in the third century B.C.

Which is the oldest literary work that has reached us?

The oldest literary work that reached us is Iakob Tsurtaveli's "The Passion of Shushanik" — an original hagiographic work that was written in 476-482.

In Georgia we often meet ancient inscriptions mainly on the walls of churches and monasteries; which of them are the oldest?

The oldest is the inscription on the wall of Sioni church in Bolnisi dating back to 493-494 years (Bolnisi is a town situated to the south of Tbilisi).

Is there any earlier inscription than this?

Yes, there is. It was discovered in Palestine in Bethlehem near Jerusalem and is dated back to 430.

Do we meet any other inscriptions on the territory of Georgia?

Yes, we do. These are the inscriptions of the sixth and seventh centuries in Jvari Monastery in Mtskheta and in Tskisi (Akhaltzikhe region).

Georgia is one of the oldest Christian countries. It is interesting when was "The Gospel" translated into Georgian?

It is supposed that "The Gospel" and "Psalms" were translated in the second half of the fifth century.

Do you know any other ancient literary works?

I can name "Collection of Works from Sinai" that were recopied in the Shrine of Sabatsminda and are dated back to 864. At present this Georgian manuscript is kept on the Mount Sinai. The hymnographic collection of works deserves special notice; it contains music signs.

Which Georgian cultural and educational centres could you name?

There were Georgian cultural and educational centres on the territory of Georgia and abroad as well. Among the foreign centres must be noted Mount Athos (in Greece), the Black Mountain (in Antioch), Palestine, Jerusalem, etc. Among the centres existing

in the ancient Georgia I'd name only some: Khandzta, Opi
Shatberdi, Ishkhani, and also the Academies of Gremi, Ikalto and
Gelati.

ძეგლის შესახებ about the monument

ძეგლი monument

სამწერლობო literary

წარმოდგენილი represented

წერილობითი ძეგლები written monuments

თუმცა მეცნიერებს ეს უეჭველად მიაჩნიათ though scholars consider
it undoubtable

მეცნიერი scholar

ეჭვი doubt

უეჭველად undoubtedly

დამწერლობა writing, script

გაცილებით ადრე much earlier

უნდა ყოფილიყო შექმნილი must have been created

უკავშირებენ they connect

ანბანის შექმნა the creation of the alphabet

ამ საკითხზე on this question

რამდენიმე მოსაზრება არსებობს there are several suggestions
views

მოსაზრება suggestion, view

შექმნას მიაწერს he ascribes its creation to

მეფე the king

მეფობდა he reigned

(inf. მეფობა to reign)

ძველი წელთაღრიცხვით = ჩვენს წელთაღრიცხვამდე B.C.

ჩვენამდე მოღწეული that has reached us, extant

წარმოებები (syn. თხზულება) literary work

„შუშანიკის წამება“ “The Passion of Shushanik”

ხშირად ვხვდებით we often meet

წარწერა inscription

ძირითადად mainly

ეკლესია-მონასტრები churches and monasteries

ეკლესია church

მონასტერი monastery

არსებობს თუ არა does it exist or not

ამაზე ადრინდელი earlier than this

იგი აღმოჩენილი იქნა = აღმოჩნდა it was discovered

იერუსალიმის მახლობლად near Jerusalem

დათარიღებულია is dated back to

საინტერესოა it is interesting

როდის ითარგმნა (ქართულად) when was it translated (into Georgian)

სახარება The Gospel

ფსალმუნნი Psalms

გარაუდობენ, ფიქრობენ it is supposed

სინური მრავალთავი Collection of works from Sinai

ხელნაწერი manuscript

ამჟამად at present too

იხსება it is kept

საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს it deserves special notice

საგანგებოდ especially

რეზულ-ი collection of works

შეიცავს სანოტო ნიშნებს it contains music signs

ნოტ-ი music note

საზღვარგარეთაც abroad too

რეზოვით-ი foreign (country)

ბოლნისი Bolnisi (place name)

პალესტინა Palestine

ბეთლემი Bethlehem

იერუსალიმი Jerusalem

მცხეთის ჯვარ-ი Jvari (Cross) monastery in Mtskheta

ტყისი Tskisi (place name)

ახალციხის რაიონი Akhaltsikhe region

საბაწმინდის ლავრა Laura of Sabatsminda

სინას მთა Mount Sinai

ათონის მთა Mount Athos

შავი მთა The Black Mountain

UNIT 19

Voice

გვარი

There are three voices in Georgian: the active voice (მოქმედ-
ბითი), the passive voice (ვნებითი) and the medial (neuter) voice
(საშუალო).

The active voice verb indicates that the action of the subject
is transferred to the direct object. Therefore all transitive verbs

are in the active voice. The active voice verb has no special voice markers. For example: ის (დედა) ამზადებს მას (სადილ-ს) she (the mother) is cooking it (dinner), მან (კაც-მა) აუშენა მას (მეზობელის) ის (სახლი-ი) he (the man) has built it (a house) for him (his neighbor).

Intransitive verbs can be of passive or neuter voice. Passive voice verbs have special markers. These are prefixes ი-, ე-, and also the suffix -ლ.

The passive voice verbs with prefix ი- (ინიანი ვნებითი) are usually monopersonal:

- იწერება ის (წერილ-ი) — the letter is being written
- იხატება ის (სურათ-ი) — the picture is being painted
- იზრდება ის (ბავშვ-ი) — the child is growing up.

The passive voice verbs with prefix ე- (ენიანი ვნებითი) are mainly bi-personal:

- ეწერება ის (წერილ-ი) მას (მამა-ს) — It (the letter) is being written to him (the father)
- ეხატება ის (სურათ-ი) მას (გოგონა-ს) — It (the picture) is being painted to her (the girl).
- ეზრდება ის (ბავშვ-ი) მას (დედა-ს) — He (the child) is being grown to her (the mother).

Passive voice verbs with suffix -ლ (დონიანი ვნებითი) can be mono-personal and bi-personal as well.

Monopersonal verbs are:

- თეთრ-ლ-ება ის (სახე) — It (the face) is being whitened
- შენ-ლ-ება ის (სახლი-ი) — It (the house) is being built
- კეთ-ლ-ება ის (საქმე) — It (the affair) is being done.

Bi-Personal verbs are:

- უთეთრ-ლ-ება ის (სახე) მას (ქალ-ს) — It (the face) is being whitened to her (the woman)
- უშენ-ლ-ება ის (სახლი-ი) მას (ოჯახ-ს) — It (the house) is being built for it (the family)
- უკეთ-ლ-ება ის (საქმე) მას (კაც-ს) — It (the affair) is being done for him (the man).

The passive voice verbs are those intransitive (mono-personal and bi-personal) verbs that have no special voice-indicating morphemes; most of them have the ending -ები in the 1st and 2nd persons, and the ending -ება in the 3rd person present tense:

- ვ-თბები I'm getting warm
- თბები you're getting warm
- თბება he is getting warm
- ვ-დგები I'm getting up
- დგები you're getting up

- გე-ბ-ა he is getting up
- რე-ბი I'm getting dry
- რე-ბი you're getting dry
- რე-ბ-ა he is getting dry

They are called passives without voice indicating morphemes (unmarked passives უნიშნო ვნებითი)

Cf. the unmarked passives of the mono-personal and bi-personal verbs: ხმება ხე the tree is getting dried, უხმება ხე გლეხს a peasant's tree is getting dried. დნება ნაყინი the ice is being melted, უდნება ნაყინი ბავშვს the child's ice-cream is melting.

All the above-mentioned verbs (with markers ი-, ე-, -ლ and without a marker) belong to the dynamic passives. Static passives belong to a separate group: გლია he is sprawling, ყრია they are scattered (sprawling), აფენია it is spread (the ending in the 3rd person present tense is typical of the static verbs).

Compare the following forms of the dynamic and static passives: the dynamic — მზის სხივები ფენება ფერღობს the sun's rays are being spread on the slope the static — მზის სხივები აფენია ფერღობს the sun's rays are spread on the slope.

The other intransitive verbs³⁰ are of the medial voice. They can be mono-personal and bi-personal as well. Cf., ის (ბიჭი) უხის მას (ოქლას) მუხლებზე he (the boy) is sitting on his (mother's) knees.

and: ის (ბიჭი) he (the boy) is sitting.

წევს ავადმყოფი the sick person is lying

and:

წევს ავადმყოფი ექიმს the sick person is lying for the doctor's treatment

The neuter voice verbs have no special markers. Note some of their peculiarities:

1) The auxiliary verbs are used for the formation of the 1st and 2nd persons of the neuter verbs in the present tense: ვარ (თ) — I am (we are), ხარ (თ) you are.

- ის დგა-ს he is standing,
- but:
- მე ვ-დგა-ვ-არ I'm standing
- შენ დგა-ხ-არ you are standing
- ჩვენ ვ-დგა-ვ-არ-თ we are standing
- თქვენ დგა-ხ-არ-თ you are standing

³⁰ If only they have voice category: some verbs having no oppositional forms like voice category (e.g.) არის he is, აქვს he has, ღირს it costs.

but:	ის	წევს	he is lying,
მე	ვწევ-არ		I'm lying
შენ	წევ-ხ-არ		you're lying
ჩვენ	ვწევ-ვ-არ-თ		we are lying
თქვენ	წევ-ხ-არ-თ		you're lying

but:	ის	წუხს	he is worried,
მე	ვწუხ-ვ-არ		I'm worried
შენ	წუხ-ხ-არ		you're worried
ჩვენ	ვწუხ-ვ-არ-თ		we're worried
თქვენ	წუხ-ხ-არ-თ		you're worried, etc.

Present tense auxiliary verb formation is characteristic of static passives too:

ის გლი-ა he is sprawling. ისინი ყრი-ა they are sprawling, scatter

but:
მე ვ-გლი-ვ-არ I'm sprawling. ჩვენ ვ-ყრი-ვ-არ-თ we are sprawling
შენ გლი-ხ-არ you're sprawling. თქვენ ყრი-ხ-არ-თ you are sprawling

Note that in the plural the stem of the verb is changed.
2) For the Future tense formation the absolute majority of medial voice verbs use ი/ე — ებ forms; thus, in the Future tense forms the verb always has -ებ base-marker³¹, despite the fact whether verbs of medial voice have base-markers in the Present tense forms or not.³²

For example:

ღუღ-ს it boils	ი-ღუღ-ებ-ს it will boil
წუხ-ს he worries	ი-წუხ-ებ-ს he will worry
ცურ-ავ-ს he swims	ი-ცურ-ებ-ს he will swim
ბრუნ-ავ-ს it rotates/whirls	ი-ბრუნ-ებ-ს it will rotate/whirl
ცხოვრ-ობ-ს he lives	ი-ცხოვრ-ებ-ს he will live
მეფ-ობ-ს he reigns	ი-მეფ-ებ-ს he will reign
ტრიალ-ებ-ს it spins	ი-ტრიალ-ებ-ს it will spin
ღიღინ-ებ-ს he hums	ი-ღიღინ-ებ-ს he will hum

3) All the medial voice verbs (without exception) are defective: they lack some tense and mood forms (Present, Past Continuous and Present Subjunctive, sometimes only Present), they use active and passive voice verbs of the same root to fill up the lack.

³¹ The suffixes -ავ, -ამ, -ებ, -ი ... in the verb stem of the present tense are called base-markers (see Unit 22).

³² Medial voice verbs often have -ავ and -ობ base-markers. If the medial voice verb has -ებ, it is preserved in the future forms.

verbs. This is why medial voice verbs form two groups: the so-called medio-active (if the loan-form is active) and medio-passive (when the loan-form is passive). For example:

Medio-active verbs:

Present	
თამაშობ-ს	he is playing
ცხოვრობ-ს	he lives
ბანაობ-ს	he is bathing
Future	
ითამაშებ-ს	he will play
იცხოვრებ-ს	he will live
იბანაუვებ-ს	he will bathe
Aorist	
ი-თამაშ-ა	he played
ი-ცხოვრ-ა	he lived
ი-ბანაუვ-ა	he bathed

Medio-passive verbs:

Present	
დგა-ს	he is standing
წევს	he is lying
ღევს	it is lying
Future	
ი-დგებ-ა	he will stand
ი-წვებ-ა	he will lie
ი-ღებ-ა	it will lie
Aorist	
ი-დგ-ა*	he was standing
ი-წვ-ა*	he was lying
ი-ღვ-ა>ი-ღ-ო*	it was lying

Medio-active verbs (თამაშობ-ს he is playing, he plays, ცხოვრობ-ს he is living, lives, ბანაობ-ს he is bathing, he bathes require

* The forms with the prefix ი- are of the passive voice.

* The forms with the prefix ი- are of the passive voice.

* The forms with the prefix ი- are of the passive voice.

the subject in the Ergative: მახ (კაც-მა) ითამაშა, იცხოვრა, იბანა (it is typical of the Aorist of the active voice verbs: კაც-მა დაწერა a man wrote, ბავშვ-მა დახატა the child painted, მუშა-მ ააშენა worker built), but the subject of the medio-passive verbs (ის წევს, დევს...) in the Aorist remains in the Nominative case (ის გა, იწვა, იღო...) that is characteristic of the passive voice: წერილი დაიწერა the letter is written, სურათი დაიხატა the picture painted, სახლი აშენდა the house was built).

It must be emphasized that one more person is always mentioned in the active voice verb, than in the same root of the passive and neuter voices. There is no person in the passive form that would be the subject for the active voice. The subject of the passive voice is the person present as the direct object in the active voice. For example:

Active: ღარდი (=S) აწუხებს კაცს (=O^d) sorrow (=S) bothers man (=O^d);

Passive: კაცი (=S) წუხდება the man is bothered;

Medial კაცი (=S) წუხს the man bothers

In the process of changing a passive verb into an active verb the indirect object remains unchanged.

Active: გაუმზადა ღელამ (=S) შვილს (=Oⁱ) საუზმე (=O^d) mother cooked breakfast for her son (lit.: ... prepared ...).

გაუმზადა საუზმე (=S) შვილს (=Oⁱ) breakfast was cooked, the child.

Active and passive forms are present side by side in the following text:

რაც კეთდება, აკეთებს: what can be done, he does:

(კეთება to do)

რაც იჭმება, ჭამს what can be eaten, he eats,

(ჭამა to eat)

რაც იქცევა, აქცევს what can be spilt, he spills,

(დაქცევა to spill)

რაც ისმება, სვამს what can be drunk, he drinks,

(სმა to drink)

რაც კი სძვრება, აძრობს what can be removed, he removes,

(გაძრობა to remove)

რაც ითლება, თლის what can be sharpened, he sharpens,

(გათლა to sharpen)

რაც ინგრევა, ანგრევს, what can be destroyed, he destroys,

(ნგრევა to destroy)

რაც იხსნება, ხსნის, what can be opened, he opens,

(გახსნა to open)

წუხდება, აწუხებს, he himself does not bother, (აწუხება to bother)

იშლება, შლის... what can be divided, he divides...

(იშლა to divide)

მ ბევრ რამეს აკეთებს, he does a lot of things (work),

რამ არას ქმნის! but he creates nothing! (შექმნა to create)

Read the text, pay attention to the transitivity and voice of the verbs; at the same time learn the world of birds.

ბატი The Goose

ერთი ბატი წყალში დაცურავდა და თავის თავს ელაპარაკებოდა:

„მე სწორედ რომ საკვირველი ფრინველი ვარ: მიწაზედაც დავდივარ,

საქონელზეც დავფრინავ და წყალშიც დავცურავ.“

ეს გაიგონა წერძნემ და უთხრა ბატს:

„მე საწყალო, არც სიარული გივარგა, არც ფრენა იცი წესიერი და

არც ცურვა. ისევ ის სჯობდა, რომ ერთი რამე გცოდნოდა კარგად, ვიდრე

ბევრი რამე — ცუდად.“

ასდაზა: უჭკუო ადამიანს ცოტა გაუკვირდება.

Proverb: A brainless man will not be surprised.

literally: A silly man will be surprised by little.

ბატი goose

დაცურავდა he was swimming; ცურვა to swim

თავის თავს ელაპარაკებოდა he was speaking to himself

ელაპარაკა to speak

საკვირველი surprising, wonderful

ფრინველი bird

საერო air

დაფრინავს it is flying

ფრენა to fly

წყალი water

საგონა he heard;

გაგონება to hear

სრო stork

სრობა he told;

თქმა to tell

სწორედ რომ (syn. ნამდვილად) really; ნამდვილი real

მე (შენ) საწყალო you, poor thing!

საწყალო poor

არც სიარული გივარგა neither your walking is good, nor...

სიარული walking

ჰეჰა mind, brains

— ქათმის შვილია წიწილა (chicken), ბატისა კი — ჭუჭი (gosling)

▲ bird may be known by its wing, a man — by his mind (brains).
▲ the brains

Version

ქვევა

Version is a specific category of the Georgian verb. In transitive verbs it shows that the direct object applies to the subject or indirect object. It can be neutral from this point of view. According to this the transitive verbs can have three versions: subjective სასუბიექტო, სათავისო (for oneself), objective საობიექტო, სასხვისო (for others) and neutral ნეიტრალური, საარვისო (for nobody). For example:

კაცი (S) ი-შენებს სახლს (O^d) A man is building a house for himself. This form shows that the direct object (house) is assigned to the subject (for the man). კაცი (S) უ-შენებს სახლს (O^d) მეზობელს (C) A man is building a house for the neighbour. The form shows that the direct object (სახლი) is intended for the indirect object (მეზობელი). კაცი (S) ა-შენებს სახლს (O^d) a man is building a house. The form is neutral as regards the direct object.

Other examples:

ქალი ი-კერავს კაბას a woman is making a dress (for herself)
ქალი უ-კერავს კაბას გოგონას a woman is making a dress for a girl (the dress is intended for the girl)

ქალი კერავს კაბას a woman is making a dress (the form is neutral)

Each version has its own marker (morpheme).

The subjective version morpheme is ი-. As a rule, the subjective version form is transitive and bi-personal. In intransitive morpho-personal verbs we have the passive voice prefix ი-. When conjugating the verb, ი- prefix remains in all three persons:

S=	მე	ვ-ი-კერავ	კაბას (O ^d)
	შენ	ი-კერავ	
	ის	ი-კერავს	
	ჩვენ	ვ-ი-კერავთ	
	თქვენ	ი-კერავთ	
	ისინი	ი-კერავენ	

I am	making	myself
you are	making	yourself
she is	making	a dress for herself

We are making
you are making
they are making

yourselves
themselves

The objective version has two morphemes: უ- and ა-. Their usage is as follows: when we conjugate a verb by subjective persons (subjective order), the morpheme of the objective version is უ-:

მე	ვ-უ-კერავ	კაბას (O ^d)	I am
შენ	უ-კერავ		you are
ის	უ-კერავს	გოგონას (O ⁱ)	he is making a dress
ჩვენ	ვ-უ-კერავთ		we are for a girl
თქვენ	უ-კერავთ		you are
ისინი	უ-კერავენ		they are

The verbs conjugated by the objective persons (the objective order) take the prefix ა- as the morpheme of the objective version for the first and the second persons (both in the singular and in the plural) and უ- in the third person.

მ-ი-კერავს	მე		me
გ-ი-კერავს	შენ		you
ა-ი-კერავს	მას (O ⁱ)	კაბას (O ^d)	He is making her a dress for us
გ-ი-კერავთ	ჩვენ		us
ა-ი-კერავთ	თქვენ		you
უ-კერავს	მათ		them

The forms of the objective version for transitive verbs as a rule are tri-personal: ის მიხატავს სურათს მე he is drawing a picture for me, ის მიშენებს სახლს მე he is building a house for me, ის მიმზადებს სადილს მე he is cooking dinner for me, etc.

The neutral version is very often without morphemes: კერავს he is sewing, ხატავს he is drawing, წერს he is writing, There is ა- prefix in the neutral version form of some verbs: ა-შენებს he is building, ა-კეთებს he is making, ა-ლაგებს he is tidying (cleaning) the room, ა-თბობს he is warming (the room).

It must be stressed that only transitive verbs can have all three version forms:

- კეთებს, ი-კეთებს, უ-კეთებს
- თბობს, ი-თბობს, უ-თბობს
- სუფთავებს, ი-სუფთავებს, უ-სუფთავებს
- ხატავს, ი-ხატავს, უ-ხატავს
- წერს, ი-წერს, უ-წერს
- მზადებს, ი-მზადებს, უ-მზადებს

making
warming
he is cleaning (neutral, for himself, for somebody else)
drawing
writing
painting

But they can as well have only two forms of version, e.g.:

ი-ნახავს he keeps smth.

უ-ნახავს he keeps it for somebody.

The verb ი-ნახავს is subjective in form, but it has no neutral version (the form ნახავს has a different meaning), but it performs the function of the neutral version.

The verb აღება (to take) has two forms of the version: ა- (he took it) is subjective and ა-უ-ლო (he took it for somebody) is objective.

Intransitive verbs have only two forms of version: neutral and objective. The objective version of intransitive verbs shows the subject of a verb belongs to the indirect object. Compare the example;

neutral — წყალი თბება water is being warmed

and:

objective — წყალი უ-თბება ბავშვს water is being warmed for child.

Further examples:

neutral — სახლი შენდება the house is being built

objective — სახლი უ-შენდება კაცს (O') the house is being built the man.

The objective version in intransitive verbs has the same morphemes as in transitive verbs: უ- and ი- prefixes (their usage is the same).

მე	ვ-უ-ძღვები	I am
შენ	უ-ძღვები	you are
ის	უ-ძღვება-ა	he is leading him/them
ჩვენ	ვ-უ-ძღვები-თ	we are
თქვენ	უ-ძღვები-თ	you are
ისინი	უ-ძღვები-ან	they are

მე	მე	me
გ-ი-ძღვება-ა	შენ	you
ის (=S) უ-ძღვება-ა	მას	(=O') He is leading him (her,
გ-ი-ძღვება-ა	ჩვენ	us
გ-ი-ძღვება-თ	თქვენ	you
უ-ძღვება-ა	მათ	them

Some words about the version in passive forms with prefixes

and ე-.

წერილი ი-წერება the letter is being written

წერილი ე-წერება დედას the letter is being written for the mother.

In the passive with prefixes the version is not indicated by its morphemes (there are only passive morphemes) and, therefore, we cannot say anything here about the grammatical version. The passive form with prefix ი- is neutral in meaning from the point of view of the version (წერილი ი-წერება the letter is being written, but one cannot see in the verb form who it is intended for). The passive form (წერილი ე-წერება დედას the letter is being written for the mother) shows that the letter (S) is intended for the mother (or for O). So it is objective in meaning because we have the same situation as in the case of the objective version - the subject is intended for the indirect object.

Compare:

neutral - სურათი იხატება the picture is being painted

სურათი ეხატება მას the picture is being painted for him

ის წა-ი-შლება it will be rubbed out

ის წა-ე-შლება მას it will be rubbed out for him.

There are some verbs in Georgian that have no category of version at all. E.g.: მან ი-ცის ის he knows it. The verb is transitive, bi-personal. In this case ი- is treated as a morpheme of the subjective version, but this form has no meaning of the version.

Another example: უ-ყვარს he loves (მ-ი-ყვარს I love, გ-ი-ყვარს you love). It is clear that უ- (and ი- with objective markers) are the morphemes of the objective version, but this form lacks the meaning of the version.

The verbs without the version are e.g.: ჰ-გონია he thinks, ჰ-ყვია his name is, უ-ჭირავს he holds, ა-ქვს he has, ა-ხსოვს he remembers, etc.

Now, read the fables "The Lion and the Mouse" and "The Lion, the Donkey and the Fox". Pay attention to the verb forms from the standpoint of the voices and the versions and study the names of some animals:

ერთხელ ლომს ტყეში ეძინა. პატარა თავგვმა ტანზე გადაურბა ლომმა გამოიღვიძა და თავგი დაიჭირა. თავგვმა სთხოვა ლომს:

— ლომო, გამიშვი და მეც დაგეხმარებო.

ლომმა გულთანად გაიცინა და გაუშვა თავგი.

გავიდა დრო. ერთ დღეს მონადირეებმა დაიჭირეს ლომი და კით ხეზე მიაბეს. ლომმა ღრიალი მორთო. თავგვმა გაიგონა ღრიალი, მიივბინა მასთან, გადარღნა თოკი, ლომი გაათავისუფლა და უთხრა:

— გახსოვს, ადრე რომ დამცინე? ახლა ხომ ხედავ, რომ ზოგჯერ ტარა თავგვსაც შესძლებია დიდი ლომის დახმარებაო.

თავგ-ი mouse

იგავ-არაკ-ი fable

ტყეში ეძინ-ა he slept in the forest

ტყე forest

ძილ-ი sleep

ტანზე გადაურბინ-ა he ran across its body; გადარბენა to run across

გამოიღვიძ-ა he woke up

დაიჭირ-ა he caught it

ს-თხოვ-ა he asked;

თხოვნა to request, to ask

გა-მ-ი-შვი let me go;

გაშვება to let smb. go

და-გ-ე-ხმარები I'll help you; დახმარება to help

გულთანად გაიცინ-ა he laughed heartily;

გაცივნება to laugh;

გულთანად heartily

გავიდა დრო some time passed

თოკით ხეზე მიაბ-ეს they tied him to a tree with a rope

თოკ-ი rope

მიბმა to tie

ღრიალ-ი მორთო he roared;

ღრიალ-ი roar.

მიივბინ-ა მასთან he ran up to him

გადარღნ-ა თოკი he bit through the rope

გათავისუფლ-ა he released

თავისუფლება freedom, განთავისუფლება to set free, to release

დაცინვა to mock, to laugh at

და-მ-ცინე you laughed at me

ახლა ხომ ხედავ can you see now...

ზოგჯერ შესაძლებელი-ა sometimes he can

ერთხელ ლომი, ვირი და მელია სანადიროდ წავიდნენ. მათ ბევრი სანადირო დაიჭირეს. ნანადირევის გაყოფა ლომმა ვირს დაავალა. პატიოსანმა ვირმა ნანადირევი სამ თანასწორ ნაწილად დაყო და უთხრა მათ: „იღეთო. ლომი გაბრაზდა, ვირი შეჭამა და მელიას უბრძანა ხელახლა გაეყო ნანადირევი. ჭკვიანმა და ეშმაკმა მელიამ მთელი ნანადირევი ლომს დაუბრუნა წინ, თავისთვის კი ერთი წიწკნა დაიტოვა.

— აი, ყოჩაღ! ვინ გასწავლა ასე კარგი გაყოფა? — ჰკითხა ლომმა მელიას.

— შეჭმულმა ვირმა, — უპასუხა მელიამ.

სანადიროდ წავიდ-ნენ they went hunting

ნადირ-ი animals, beasts

ხანადირევი quarry, prey; მთელ-ი ნანადირევი the whole quarry

გაყოფა to divide

დაავალ-ა he was charged to do smth.

პატიოსან-ი honest

სამ თანასწორ ნაწილად დაყო he divided it into three equal parts

თანასწორ-ი equal

„იღე-თ take it (pl.)

გაბრაზდა-ა he got angry

შეჭამ-ა he ate something.

უბრძან-ა he ordered

უბრძან-ა ხელახლა გაეყო he ordered to divide it once again

ხელახლა again

ჭკვიან-ი clever

ეშმაკ-ი cunning, sly

დაუბრუნ-ა წინ he gathered it before him; დაგროვება to gather

თავისთვის for himself

ერთი წიწკნა one bit

დაიტოვ-ა he left smth. for himself;

დატოვება to leave

„ყოჩაღ! well done, good lad!

ვის გა-სწავლ-ა ასე კარგად გაყოფა? who taught you to divide so well?

„აი-თხ-ა he asked him

შეჭმულ-ი eaten

უპასუხ-ა answered, replied

პასუხ-ი answer, reply

- ლომი და მელა გარეული ცხოველები არიან; კიდევ რომელი გარეული ცხოველები იცით?
- გარეული ცხოველებია: ვეფხე-ი tiger, მგელ-ი wolf, ტურა jackal, დათვი-ი bear, ირემი-ი deer, შველი-ი doe, ჯიხვი-ი wild goat, სპილო elephant და სხვა, etc.
- ვირი შინაური ცხოველია, დამისახელეთ სხვა შინაური ცხოველები.
- შინაური ცხოველებია: ძაღლი-ი dog, კატა cat, ძროხა cow, თხი-ი goat, ცხვარი-ი sheep, ღორი-ი pig, ცხენი-ი horse, აქლემი-ი camel.
- ლომის შვილს რა ჰქვია? What is the word for the young of lion?
- ლომის შვილს ჰქვია ბოკვერი-ი. The young of the lion is a cub.
- მგლის შვილს?
- მგლის შვილს ლეკვი ჰქვია. ძაღლის შვილიც ლეკვია (ლეკვი-ი puppy).
- შვლის (ირმის) შვილს რას ეძახიან?
- შვლის შვილს ნუკრს ეძახიან (ნუკრი-ი baby-deer)
- დათვისას?
- ბელს (ბელ-ი bear-cub)
- კატისას?
- კნუტს (კნუტი-ი kitten)
- ცხვრისას?
- ბატკანს (ბატკანი-ი lamb)
- თხისას?
- ციკანს (თიკანს) (ციკანი-ი/თიკანი-ი kid).
- ძროხის შვილს რა ჰქვია?
- ხბო calf
- ღორისას?
- გოჭი-ი piglet
- აქლემისას?
- კონაკი-ი baby-camel
- ვირისას?
- ჩოჩორი-ი baby-donkey
- ცხენისას?
- კვიცი-ი foal

ანდაზები Proverbs:

მგელს მგლობა დაერქვა, ტურამ კი ქვეყანა დააქციაო A wolf called a wolf and the jackal ruined the world

ბოლო: The wolf was notorious for his deeds while the jackal actually ruined the world.

თუ მოგერიან, „ბაბუა“ დაუძახეო If the bear overcomes you call him grandfather.

ბოლო: If the bear takes an upper hand over you call him grandpa.

ბოლო ახსენე, ჯოხი გვერდზე დაიდოო Talk of the devil and he is sure to appear.

ბოლო: Mention the dog and put a stick beside you.

ბოლო ძაღლის ძეაღს არ გასტეხსო Dog doesn't eat dog.

ბოლო: A dog will not break another dog's bone.

ბოლო ხარი სახრეს არ დაირტყამსო A good horse should be seldom whipped.

ბოლო: A good ox will not deserve whip.

ბოლო ქვეყანაში კატას აყეფებდნენო In the kingdom of the blind the one-eyed man is king.

ბოლო: In the dogless land the cat was made to bark.

ბოლო ბატრონს აღარც თხის კუდიო The goat's master has not even goat's tail.

ბოლო: ბატონი-ი master

ბოლო ცხვარიო, მაგრამ თუ გაცხარდა, ცხარიო However weak the lamb and anger gives it strength.

ბოლო: ბოლო bitter

ბოლო: A sheep is a sheep, but if it gets angry, it is bitter.

ბოლო: გვარზე ხტისო Like father, like son.

ბოლო: A foal jumps like his kind.

ბოლო: ცხრაჯერ რომ გაბანო, მაინც ლაფში ჩაწვებაო If you wash the mud nine times it will still lie in the mud again.

ბოლო: ბოლო mud

ბოლო: ტილი ფეხზე რომ დაისვა, თავზე აგაცოცდებაო If you put a mouse on your foot it will climb up your head.

ვირს უნაგირი განა ცხენად აქცევსო An ass is but ass though laden with gold.

უნაგირ-ი saddle

lit.: A saddle won't turn an ass into a horse.

ლორი სალორეში უნდა იყოსო The pig's place is in the pigsty.

სალორე pigsty

lit.: The pig must be in the pigsty.

ერთი — ცხვრისკენ, მეორე — მგლისკენ One to the sheep, another to the wolf.

Unit 21

The Tense and Mood Forms of the Verb

Mtskrivi (Screeve)

სერიები და მწკრივები

Georgian, like many other languages, has three tenses: Present, Past and Future to reflect present, past and future time, respectively. As for the category of Mood the Georgian verb distinguishes indicative, imperative and subjunctive forms. In subordinate clauses, however, conditional and resultative meanings can also be expressed.

While conjugating the verb 11 groups of forms are singled out; each group being called მწკრივი (screeve). The verb within one mtskrivi (screeve) varies according to person and number only; the categories of tense and mood (as well as aspect) remain unchanged. Thus, the screeve (მწკრივი) is of complex nature, as the above-mentioned categories constitute its elements, e.g.:

The verb ვ-წერდი (I was writing) expresses the 1st person subjective, singular number, past tense, indicative mood, continuous (durative) aspect.

ნუ მოსწვევთ (don't smoke) represents the 2nd person subjective, plural number, Future tense, imperative mood.

The 11 screeves of the Georgian verb are grouped into three series; the first comprising six, the second — two and the third — three screeves.

Below each screeve (მწკრივი) will be dealt with separately.

First Series პირველი სერია

1. The Present Tense — აწმყო

This screeve does not have any special indicator (marker) of tense or mood forms: წერ-ს, ხატავ-ს, აშენებ-ს, თბებ-ა, ათბობ-ს, თხრი-ს (he is digging), გრეხ-ს (She is weaving).

The present screeve (mckrivi) may express:

- a. present time
- b. timeless present
- c. durative aspect
- d. indicative mood
- e. imperative mood (when the negative particle ნუ (don't) is added): ნუ წერ! Don't write!, ნუ ხატავ! ნუ აშენებ! ნუ თბები! ნუ ათბობ! ნუ თხრი! ნუ გრეხ!

As was mentioned above the categories of tense and mood (and aspect) are invariable within one screeve, it is only the categories of person and number that vary. Therefore, in the present screeve as well as in any other, a mono-personal verb may have only 6 forms:

მე	ვ-თბები
შენ	თბები
ის	თბებ-ა
ჩვენ	ვ-თბები-თ
თქვენ	თბები-თ
ისინი	თბები-ან

Relative (i.e. bipersonal or tripersonal) verbs certainly possess much greater number of possible combinations of subjective and objective person forms.

If certain identical forms are excluded there will be 18 forms in each screeve. For the sake of clarity all the possible combinations of bipersonal verbs in the present screeve will be given below.

S=	მე	ვ-ათბობ	მას/მათ(O ^d)
	შენ	ათბობ	
	ის	ათბობ-ს	
	ჩვენ	ვ-ათბობ-თ	
	თქვენ	ათბობ-თ	
	ისინი	ათბობ-ენ	

S=ის	მ- ათბობ-ს	მე	O ^d
	გ- ათბობ-ს	შენ	
	ათბობ-ს	მას	
	გვ-ათბობ-ს	ჩვენ	
	გ- ათბობ-თ	თქვენ	
	ათბობ-ს	მათ	

S=ისინი	მ- ათბობ-ენ	მე	O ^d
	გ- ათბობ-ენ	შენ	
	ათბობ-ენ	მას	
	გვ-ათბობ-ენ	ჩვენ	
	გ- ათბობ-ენ	თქვენ	
	ათბობ-ენ	მათ	

S=მე	გ-ათბობ	შენ	O ^d
	გ-ათბობ-თ	თქვენ	

S=შენ	მ- ათბობ	მე	O ^d
	გვ-ათბობ	ჩვენ	

S=ჩვენ	გ-ათბობ-თ	შენ	O ^d
	გ-ათბობ-თ	თქვენ	

S=თქვენ	მ-ათბობ-თ	მე	O ^d
	გვ-ათბობ-თ	ჩვენ	

2. Past Imperfect (Continuous) ნამყო უწყვეტელი

[The present stem-form +ლ (ოლ)]. The verb-forms in the screeve are built by adding the suffix -ლ or -ოლ to the present

stem-form:³³ წერ-ლ-ა, ხატავ-ლ-ა, აშენებ-ლ-ა, თბებ-ოლ-ა, ათბობ-ლ-ა, თხრი-ლ-ა, გრეხ-ლ-ა.

Note that the suffixes -ლ, -ოლ necessarily take -ა as a subjective singular 3rd person marker and -ენ as a subjective plural 3rd person marker.

While conjugating the verbs in this screeve, the I and II subjective person forms take -ი at the end both in the singular and the plural:

მე	ვ-თბებ-ოლ-ი
შენ	თბებ-ოლ-ი
ის	თბებ-ოლ-ა
ჩვენ	ვ-თბებ-ოლ-ი-თ
თქვენ	თბებ-ოლ-ი-თ
ისინი	თბებ-ოლ-ნენ

(18 forms of the relative verbs ვათბობდი, ათბობდი, მათბობდა, გა-ათბობდა, etc. will not be described here)

The Past Imperfect (Continuous) expresses past actions, the indicative mood, the durative aspect; This screeve can also express repeated actions in the past.

3. The Present Subjunctive აწმყოს კავშირებითი

[The present stem-form +ლ (ოლ)+ი]. The forms in this screeve are built by adding the subjunctive marker -ი to the past imperfect form which in its turn is constructed by adding the suffix -ლ or -ოლ to the present stem-form: წერ-ლ-ე-ს, ხატავ-ლ-ე-ს, აშენებ-ლ-ე-ს, თბებ-ოლ-ე-ს, ათბობ-ლ-ე-ს, თხრი-ლ-ე-ს, გრეხ-ლ-ე-ს ... (the marker of the 3rd person subjective is -ს).

It is typical of this screeve to express:

- the meaning of the subjunctive mood, viz. possibility, wish, need, supposition;
- the Present or the Future tense (the tense distinction is not clearly marked and is context-dependent);
- the durative aspect;
- the imperative mood

³³ The stem (ფუძე) is a part of the verb that remains as a result of removing the indicators of person and number, e.g. წერ is the stem-form of the verb ვწერთ (we are writing); ათბობ is the stem-form of the verb გვ-ათბობენ, etc.

The suffix -ოლ mainly occurs with intransitive verbs: იწერება — იწერებოდა, იხატება — იხატებოდა, შენდება — შენდებოდა, etc.

e.g.
 რომ ვწერდე ... If I were writing
 იქნებ ხატავდეს ... He may be painting
 ნეტავ აშენებდეს ... I wish you were building
 გრცხვენოდეს! ... Shame on you, etc.

While conjugating, the suffix -ე of the subjunctive gets lost in the 3rd person plural:

მე	ვ-თბებ-ოდ-ე
შენ	თბებ-ოდ-ე
ის	თბებ-ოდ-ე-ს
ჩვენ	ვ-თბებ-ოდ-ე-თ
თქვენ	თბებ-ოდ-ე-თ
ისინი	თბებ-ოდ-ნენ

The same is true of relative verb-forms: ვ-ათბობდე, ათბობდი, ათბობდეს... ათბობდ-ნენ, მ-ათბობდეს, გ-ათბობდეს ... გვ-ათბობდნენ...

The loss of -ე results in homonymy of forms of the 3rd person plural in Past Imperfect (e.g. ათბობდნენ, თბებოდნენ) and Present Subjunctive.

As we saw above the Present stem is basic for all the three screeves of the first series. That is why these screeves are united into a subgroup called the Present Circle. The basis for the second circle is Future. Therefore the following three screeves are united into a subgroup called the Future Circle.

4. The Future მყოფალი

Georgian distinguishes three means of forming the Future screeve.

a) by adding a prefix to the Present stem: და-წერ-ს, და-ხატ-ავ-ს, ა-აშენ-ებს, გა-თბებ-ა, გა-ათბობ-ს, ამო-თხრი-ს, და-გრეხ-ს; e.g.:

Present აწყო ვ-წერ; Future მყოფალი და-ვ-წერ, მი-ვ-წერ, ჩა-ვ-წერ, გადა-ვ-წერ, etc.

All the prefixed forms belong to the Future screeve.

b) by ი/უ-ებ model.

Present აწყო	Future მყოფალი
ღგა-ს	ი-ღგ-ებ-ა
ცურავ-ს	ი-ცურ-ებ-ს

ცხოვრობ-ს
 თამაშობ-ს
 ს-დარაჯობ-ს

ი-ცხოვრობ-ებს
 ი-თამაშ-ებ-ს
 უ-დარაჯ-ებ-ს

by suppletive forms or various changes in the stem; e.g.:

Present აწყო	Future მყოფალი
ყარ, ხარ, არის	ვიქნები, იქნები, იქნება
მომაქვს, მოგაქვს, მოაქვს	მოვიტან, მოიტან, მოიტანს
მომაყავს, მოგყავს, მოაყავს	მოვიყვან, მოიყვან, მოიყვანს
მაქვს, გაქვს, აქვს	მექნება, გექნება, ექნება
მყავს, გყავს, ჰყავს	მეყოლება, გეყოლება, ეყოლება

The Future screeve expresses:

- the future time (it may also express habitual, repeated actions);
- the indicative mood mostly, though it may express the imperative by adding the particle ნუ: ნუ დაწერ! ნუ მოხვალ!
- The perfect (terminative) aspect mostly.

The above said will be illustrated by giving the conjugation verbs in the Future screeve:

მე	გა-ვ-თბები	b) ვ-იცხოვრებ	c) მეყოლებ-ა
შენ	გა-თბები	იცხოვრებ	გ-ეყოლებ-ა
ის	გა-თბებ-ა	იცხოვრებ-ს	ეყოლებ-ა
ჩვენ	გა-ვ-თბები-თ	ვ-იცხოვრებ-თ	გვ-ეყოლებ-ა
თქვენ	გა-თბები-თ	იცხოვრებ-თ	გ-ეყოლებ-ათ
ისინი	გა-თბები-ან	იცხოვრებ-ენ	ეყოლებ-ათ

The latter form „მეყოლება“ is represented by objective conjugation (the objective person markers vary) but this verb has a subjective order as well: მე ვ-ეყოლები მას, შენ ეყოლები მას, ის ეყოლებ-ა მას... etc. (in the same way as მ-ყავ-ს, the verb with an objective order that possesses the subjective order as well; ვ-ყავ[ვ]-არ, ჰ-ყავ-ხ-არ.

5. The Permansive ხოლმეობითი

[Future +დ (-ოდ)].

This screeve is formed from the Future stem by adding the suffix -დ (-ოდ). (In the 1st and 2nd subjective person forms it is necessary to add the suffix -ი).

The forms of the Permansive are as follows:

- ა) და-წერ-და, და-ხატავ-და, ა-აშენებ-და, გა-თბებ-ოდ-ა, გა-ათბობ-და, ამო-თხრი-და, და-გრეხ-და...

These forms are built by adding a prefix to the Present stem.

b) ი-ღვებ-ოდ-ა, ი-ცურებ-დ-ა, ი-ცხოვრებ-დ-ა, ი-თამაშებ-დ-ა, უ-ღვებ-დ-ა...

The Future here is formed according to the *o* (ე) — ებ მო

c) იქნებ-ოდ-ა, მო-იტან-დ-ა, მო-იყვან-დ-ა, ექნებო-დ-ა, ეყოლებო-დ-ა...

These verbs form the Future by changing the stem.

The Permansive like Past Imperfect always has the suffix the 3rd subjective person marker:

მე	გა-ვ-თბებ-ოდ-ი	ვ- იცხოვრებ-დ-ი	მ- ეყოლებ-ოდ-ა
შენ	გა- თბებ-ოდ-ი	იცხოვრებ-დ-ი	გ- ეყოლებ-ოდ-ა
ის	გა- თბებ-ოდ-ა	იცხოვრებ-დ-ა	ეყოლებ-ოდ-ა
ჩვენ	გა-ვ-თბებ-ოდ-ი-თ	ვ- იცხოვრებ-დ-ი-თ	გვ-ეყოლებ-ოდ-ა
თქვენ	გა- თბებ-ოდ-ი-თ	იცხოვრებ-დ-ი-თ	გ- ეყოლებ-ოდ-ა-თ
ისინი	გა- თბებ-ოდ-ნენ	იცხოვრებ-დ-ნენ	ეყოლებ-ოდ-ა-თ

The verb-form „მეყოლებოდა“ may also be conjugated in subjective order; ვ-ეყოლებოდი, ეყოლებოდი, ეყოლებოდა etc.

The tense reflection of the Permansive is closely associated with its modal meaning. viz. The Permansive may express:

a) Past in the indicative mood. In this case the verb form in question expresses repeated past actions (ხოლმე used to > ხოლობითი): ზამთრობით, როცა აცივდებოდა, თბილად ჩავიცვამდი და გავთბებოდი ხოლმე In winter when it got cold, I would get warmly and get warm.

b) Future in the Past (the mood in this case can no longer be indicative as the verb-form in question expresses wish, supposition, possibility...): რომ მცოდნოდა, აუცილებლად თბილად ჩავიცვამდი და ასე გავთბებოდი Had I known this I would certainly get warmly and thus get warm.

6. The Future Subjunctive მყოფადის კავშირებითი

[Future +დ (ოდ + ე)].

The Future Subjunctive is formed from the Permansive adding the suffix -ე (in the same way as the Present Subjunctive was formed from the Past Imperfect). The forms of the Future Subjunctive are:

a) და-წერ-დ-ეს, და-ხატავ-დ-ეს, ა-აშენებ-დ-ეს, გა-თბებ-ოდ-ეს, ათბობ-დ-ეს, ამო-თხრი-დ-ეს, დაგრებ-დ-ეს.

These are the verbs the Future of which are built by prefixes.

b) ი-ღვებ-ოდ-ეს, ი-ცურებ-დ-ეს, ი-ცხოვრებ-დ-ეს, ი-თამაშებ-დ-ეს, საარაჩებ-დ-ეს...

c) იქნებ-ოდ-ეს, მო-იტან-დ-ეს, მო-იყვან-დ-ეს, ექნებ-ოდ-ეს, ეყოლებ-დ-ეს...

Here are the patterns of conjunction:

გა-ვ-თბებ-ოდ-ე	ვ-იცხოვრებ-დ-ე	მ- ეყოლებ-ოდ-ეს
გა- თბებ-ოდ-ე	იცხოვრებ-დ-ე	გ- ეყოლებ-ოდ-ეს
გა- თბებ-ოდ-ეს	იცხოვრებ-დ-ეს	ეყოლებ-ოდ-ეს
გა-ვ-თბებ-ოდ-ეთ	ვ-იცხოვრებ-დ-ეთ	გვ-ეყოლებ-ოდ-ეს
გა- თბებ-ოდ-ეთ ³⁵	იცხოვრებ-დ-ეთ	გ- ეყოლებ-ოდ-ეთ
გა- თბებ-ოდ-ნენ ³⁵	იცხოვრებ-დ-ნენ	ეყოლებ-ოდ-ეთ

(Note that the 3rd person subjective marker is the suffix -ს with in Present and Future Subjunctive).

The Future Subjunctive is used to express future time, but as the mood is subjunctive, this screeve always conveys the meaning of wish, possibility, supposition...

ი. ნეტავ გავთბებოდე I wish I got warm.

ნეტავ ბინას გაათბობდნენ I wish the flat got warmed soon.

ნეტავ მალე ვიცხოვრებდეთ კარგად I wish we would soon live well.

ნეტავ ბევრი შვილი გეყოლებოდეთ I wish you would have many children.

Or: რომ გავთბებოდე, აღარ ვიწუწუნებდი If I got warm, I wouldn't worry.

ბინას რომ მალე გაათბობდნენ, კარგი იქნებოდა If they warmed the flat soon, it would be nice.

მალე რომ ვიცხოვრებდეთ კარგად, ჩვენს ოცნებას ავისრულებდით If we lived well soon, our dream would come true.

ჩვენი შვილი რომ გეყოლებოდეთ, ძალიან გამახარებდით If you had many children, you would make me very happy.

Remember: all the verbs in all 6 screeves of series 1 require the grammatical subject in the Nominative case, and the grammatical object (or objects with tripersonal verbs) — in the Dative.

	თბებ-ა	ათბობ-ს	
	თბებოდ-ა	ათბობდ-ა	
ის(კაც-ი)	თბებოდეს	ათბობდეს	O ^d = მას (ოთახ-ს)
	გა-თბებ-ა	გა-ათბობ-ს	
	გა-თბებოდ-ა	გა-ათბობდ-ა	
	გა-თბებოდეს	გა-ათბობდეს	

³⁵ This coincidence with Permansive is similar to that of the 3rd person plural Present Subjunctive with the 3rd person plural of the Past Imperfect.

საბოლოო
უთობობდა
უთობობდეს
S=ის (კაც-ი)გა-უთობობს მას (ოთახ-ს) = O^d მას (შვილ-ს)
გა-უთობობდა
გა-უთობობდეს

Two verbs make an exception:
იცის and its synonymous archaic variant უწყის (knows). It takes
subject in the Ergative and the direct object in the Nominative
იცის-ს
სტუდენტ-მა იცოდ-ა ქართულ-ი
იცოდეს-ს

Here are some Georgian proverbs. Pay attention to the verb
forms. Learn the proverbs and note also subjective and objective
person markers.

დიდი სატკივარს პატარა წამალი შველის.
სატკივარ-ი pain; წამალ-ი remedy.
A great pain is relieved by a small remedy.

მზე ქვეყანას ათბობს, მეგობრობა — გულს.
The sun warms the earth, and friendship — the heart.

მკვდარზე ან კარგი ითქმის, ან — არაფერი.
მკვდარ-ი dead
Of the dead say nothing but good.

ენა მწარეც არის და ტკბილიც.
მწარე bitter
The tongue is both bitter and sweet.

ვისაც სიმართლე არ უყვარს, მართლის მთქმელიც ეჭვარება.
სიმართლე truth
მართალ-ი truthful
მთქმელ-ი teller
ეჭვარება-ა (syn. ს-ძულ-ს) he hates
He who doesn't like truth hates him who tells it.

ბრძენი დროს წინ უსწრებს, გონიერი მისდევს, უგუნური ეხლათ
თებათ.
წინ უსწრებს precedes, გასწრება to precede
მი-ს-დევს-ს he follows

უგუნური-ი ignoramus, dunce
უხლართებ-ა entangle
The wise man anticipates time, the reasonable follows it,
while the fool gets entangled in it.

პრიყვს დარიგება სძულდა, ჭკვიანს უხაროდა.
პრიყვ-ი fool, boor, churl, blockhead
დარიგება advice
უხაროდ-ა he was delighted
უხარება to be delighted
The fool resented advice, the wise man loved it.

გარეული კატა შინაურს აგდებდაო.
The intruding cat would oust the domestic one.

ვიყი ყრიდა, ჭკვიანი კრეფდაო.
ვიყ-ი fool, mad
ყრიდა-ა he scattered
კადაყრა to scatter;
კრეფდა-ა he gathered
The fool scattered things, and the wise man gathered them.

მელა კვდებოდა და თავი საჭათბისკენ მიჰქონდაო.
The fox was dying but trying to get to the henhouse.

გეშინოდეს სირცხვილისა, სიკვდილისა კი — არაო.
Be ware of disgrace, not of death.

იმის გეშინოდეს, ვისაც შენი ეშინია.
ეშინია-ა is afraid of
Beware of him who is afraid of you.

გიყვარდეს და შენც ეყვარები.
Love and you'll be loved.

კაცი სანთელივით სხვას უნდა უნათებდეს.
სანთელ-ი candle
A man must be another man's candle.

ქაჩალმა რომ თმის წამალი იცოდეს, თავს მოირჩენდაო.
ქაჩალ-ი bald man
მოირჩენა to cure

If the bald man knew the remedy, he would cure his baldness.

წყალი სათავიდან აიძვრება.
სათავე source
მღვრიე turbid
Water gets turbid at the source.

გველის წიწილი გველად გაიზრდება.
გველ-ი snake
გველის წიწილ-ი the young of a snake
The young of the snake will grow into a snake.

ვინც მშვიდობას ეძებს, ბედნიერებას იპოვის.
ეძებს seeks
ძებნა to seek
იპოვის he will find
პოვნა to find
He who seeks peace will find happiness.

ვინც ცოლს გვიან შეირთავს, შვილებს ადრე დააობლებს.
ცოლის შეერთვა to marry
დაობლება to orphan
ობოლ-ი an orphan
He who marries late, will orphan his children early.

წყალს ნუ ერწმუნები, ცეცხლს ნუ ეხუმრები.
ნუ ერწმუნები don't trust
ნუ ეხუმრები don't trifle with
ხუმრობა to trifle with
Don't trust water, don't trifle with fire.

ხის იმ ტოტს ნუ მოსჭრი, რომელზედაც ზიხარ.
ტოტ-ი branch
ნუ მოსჭრი don't cut
მოსჭრა to cut
Don't cut the branch on which you're sitting.

ენას ძვალი არა აქვს, რასაც უნდა, იტყვის.
The tongue is boneless, it can say anything.

კაცი გაჭირვებაში იცნობაო.
გაჭირვება trouble

A man is known in trouble.

მგელმა რომ სუნი იცოდეს, მთელ ქვეყანას გადასჭამდა.
სუნი იცოდეს = ყნოსვა ჰქონდეს if it had the scent
If the wolf had the scent, it would devour the whole world.

ძვირად გიყილდი, სიყრმევ, რომ მოგიტანდეს ვაჭარი.
ძვირად ყიღვა to pay a high price for
სიყრმე youth
ვაჭარ-ი merchant
I would pay high for you, youth, if the merchant offered you
him.

ხელი ხელს ბანს.
Claw me and I'll claw thee; play my game and I'll play yours.
Id.: One hand washes the other.

22

The Screeves of Series 2; The Formation of the Imperative

მეორე სერიის მწკრივები; ბრძანებითის წარმოება

In Unit 21 we dealt with the screeves of the First Series. This observation of verb conjugation in these screeves will show that regular verbs have one part common for all the six screeves; this common part is called თემა (the base). The base usually coincides with the present tense form (with the present 2nd subjective person form, to be more precise). The Present screeve has no special grammatical marker but in certain verbs the following affixes can be singled out: -ავ (ხატ-ავ), -ამ (ღვ-ამ), -ებ (აშენ-ებ), -აბ (ათბ-ობ), -ი (თხრ-ი you are digging); with other verbs: -ემ (მისც-ემ you will give), -ოვ (ყო-ოვ you are dividing), may occur; the latter are called base-markers. Verbs may be with or without base markers in Georgian (e.g. წერ).

Verbs with base markers are said to have a complex base, and those without, — simple.

The Second Series contains two screeves in modern Georgian: ნამყო წყვეტილი (Simple Past=Aorist) and ილ კავშირები (Subjunctive 2). In Series 2 the base of the verb is always simple.

Below we shall deal with the screeves of Series 2.

1. Simple Past/Aorist ნამყო წყვეტილი

This screeve may be formed by suffixes -ე, -ი (these suffixes occur only in the 1st and 2nd subjective persons. They are lost, however, in the 3rd person). Aorist may also be without a marker. Examples: ³⁶ და-ვწერ-ე I wrote, და-ვხატ-ე I drew (cf. და-ვხატ-ავ), გა-ვათბ-ე I warmed it (cf. გა-ვათბ-ობ), ა-ვამენ-ე I wove (cf. ა-ვამენ-ებ), გა-ვთხარ-ე I dug (cf. გა-ვთხარ-ი), და-ვგრის-ე I wove it (cf. და-ვგრის-ებ).

Suffix -ი is the Aorist screeve marker in such verbs as გა-ვ-ი I got warmed (cf. გა-ვ-თბ-ებ-ი I shall get warmed), და-ვ-დნ-ებ-ი I melted (cf. და-ვ-დნ-ებ-ი I'll melt), გა-ვ-შრ-ი I got dry (cf. გა-ვ-შრ-ებ-ი I'll get dry), etc.

As was noted above the Aorist may also be without a grammatical marker. In modern Georgian, though, the verb in this form still has -ი vowel at the end, which is optional (initially this -ი was used only in the plural for euphony); მო-ვ-კალ-ი I killed, უთხარ-ი I told him, და-ვ-კარ-ი I struck, შე-ვ-კარ-ი I fastened, etc.

Below is given the conjugation of verbs in Aorist. Note the peculiarity of the above-given 3 types of formation.

მე	და-ვ-ხატ-ე		მე	გა-ვ-თბ-ი
შენ	და- ხატ-ე		შენ	გა- თბ-ი
S= მან	და- ხატ-ა	სურათ-ი	S= ის	გა- თბ-ა
ჩვენ	და-ვ-ხატ-ე-თ		ჩვენ	გა-ვ-თბ-ი-თ
თქვენ	და- ხატ-ე-თ		თქვენ	გა- თბ-ი-თ
მათ	და- ხატ-ეს		ისინი	გა- თბ-ნენ

მე	მო-ვ-კალ-ი	
შენ	მო- კალ-ი	
მან	მო- კალ-ა	
S= ჩვენ	მო-ვ-კალ-ი-თ	მტერ-ი (O ^d)

³⁶ The prefix (=preverb) stands in brackets here because it may be replaced by several other preverbs and their use is not always necessary: preverbs are mainly used to mark the terminative aspect (see: the function of preverbs, Unit 17).

³⁷ In Georgian there also exist other verbs of the type. In these verbs the change of root vowel takes place (მოვლრეკ I'll bend, მოვლრიკე I bent; მოკვრეფ I'll pick, მოკვრიფე I picked; შეკვრებ I'll gather, შეკვრიბე I gathered).

თქვენ მო- კალ-ი-თ
მათ მო- კალ-ეს

The Aorist expresses:

- past actions, past time, when the verb is in the indicative mood.
ეს კუშინ ძალიან ლამაზი სურათი დახატე You drew a very nice picture yesterday.
- order, i.e. the imperative mood, in this case the future meaning is expressed:
დახატე სურათი! Draw the picture!

2. Subjunctive 2 ილ კავშირებითი

Subjunctive 2, like Aorist, has a simple base. The screeve markers of Subjunctive 2 are suffixes: -ო, -ე, -ა.

- Verbs that form Aorist by suffix -ე built their Subjunctive 2 by -ო suffix: მე უნდა დაწერ-ო I must write.
მე უნდა დახატ-ო I must draw, იქნებ მართლა ავაშენ-ო I may really build it.

The -ო suffix is retained in all three persons, singular and plural (Unlike the -ე of the Aorist, which is observed in the 1st and 2nd persons only).

- Verbs that form Aorist by suffix -ი have the suffix -ე in Subjunctive 2.

ნეტავ მალე გავთბ-ე I wish I got warm soon (cf. in Aorist გა-ვ-თბ-ი), არ მინდა, რომ თოვლი მალე დადნ-ეს I Don't want the snow to melt soon (cf. in Aorist და-ვ-დნ-ი), დაჯექი, რომ გაშრ-ე, სულ სვე-ლი ხარ Sit to get dry, you are all wet (cf. in Aorist გა-შრ-ი), etc.

The -ე suffix of Subjunctive 2 is lost only in the 3rd person plural (გაშრ-ნენ Let them get dry, გათბ-ნენ Let them get warm, დადნ-ნენ let them melt), and these forms coincide with Aorist in the 3rd person plural.

- Verbs that have no grammatical marker in the Aorist (i.e. verbs with an optional suffix take the suffix -ა in Subjunctive 2, the addition of suffix -ა, regularly causes the reduction in the verb-stem: მე უნდა მო-ვ-კალ-ა (<მო-ვ-კალ-ა) მტერი I must kill the enemy (cf. in Aorist მო-ვ-კალ-ი), მინდა ვუთხარ-ა (<ვ-უთხარ-ა) I want to tell him (cf. in Aorist ვ-უთხარ-ი), იქნებ უფრო მჭიდროდ შეკრ-ა (<შე-კრ-ა), რომ არ გაიხსნას Maybe you will fasten it tighter, so that it doesn't open (cf. in Aorist შე-კარ-ი), etc.

The -ა suffix of Subjunctive 2 is preserved in all persons singular and plural.

Subjunctive 2 in Georgian expresses future time (future tenses), mood in this screeve is basically subjunctive, but the screeve may also be used to express order, i.e. the imperative:

კარგი იქნება, რომ მივულოცოთ მას დაბადების დღე It'll be nice if we wish her a happy birthday;

მოდი, მივულოცოთ მას დაბადების დღე! Let us wish her a happy birthday!

ირაკლის სთხოვე, იქნებ დახატოს მამამისის სურათი Ask Irakli maybe he will draw a picture of his father.

ირაკლიმ დახატოს სურათი! Let Irakli draw a picture!

Here are several patterns of the conjugation of verbs in Subjunctive 2:

მე	და-ვატ-ო	მე	გა-ვ-თბ-ე
შენ	და- ხატ-ო	შენ	გა- თბ-ე
მან	და- ხატ-ო-ს	ის	გა- თბ-ე-ს
S = ჩვენ	და-ვატ-ო-თ	ჩვენ	გა-ვ-თბ-ე-თ
თქვენ	და- ხატ-ო-თ	თქვენ	გა- თბ-ე-თ
მათ	და- ხატ-ო-ნ	ისინი	გა- თბ-ე-ნ

მე	მო-ვ-კლ-ა	
შენ	მო- კლ-ა	
მან	მო- კლ-ა-ს	
S = ჩვენ	მო-ვ-კლ-ა-თ	მტერ-ი (=O ^d)
თქვენ	მო- კლ-ა-თ	
მათ	მო- კლ-ა-ნ	

Note that: In Series 2 the subject of the bipersonal transitive verbs is in the Ergative case, and the object in the Nominative case, unlike the verbs in Series 1 where the subject is in the Nominative case, and the object in the Dative:

მან (კაც-მა) დახატა/დახატოს სურათ-ი
მათ (კაც-ებ-მა) დახატეს/დახატონ სურათ-ი
მან (კაც-მა) მოკლა/მოკლას მტერ-ი
მათ (კაც-ებ-მა) მოკლეს/მოკლან მტერ-ი

In Series 2 medioactive verbs also have the subject in the Ergative (see Unit 19). As for intransitive passive or mediopassive verbs, their subjects remain in the Nominative case: ის (კაც-ი) გათბა/გათბეს, ის (წერილ-ი) დაიწერა/დაიწეროს, ის (სახლ-ი) დააშენდა/დააშენდეს, etc.

If a verb has both direct and indirect objects, i.e. with transitive bipersonal or tripersonal verbs, the object will remain in the Dative case:

შვილმა (=S) მისწერა(1)/მისწეროს(2) წერილ-ი (=O^d) დედა-ს (=Oⁱ)
(1) The son sent a letter to his mother; (2) Let the son send a letter to his mother.

(1) The mother was sent a letter, (2) Let the mother be sent a letter.
ლოცლმა (=S) გაუთბო(1)/გაუთბოს(2) ოთახ-ი (=O^d) მოხუც-ს (=Oⁱ)
(1) The stove heated the room for the old woman; (2) Let the stove heat the room for the old woman.
ოთახ-ი (=S) გაუთბა(1)/გაუთბეს(2) მოხუც-ს (=Oⁱ) (1) The room was heated for the old woman; (2) Let the room be heated for the old woman.

Read the texts and then learn the forms containing the points in question:

ისა და ვენახი

ბოდი, ვნახოთ ვენახი,
ჩემი შეჭამა ვენახი,
ბოდი, ვნახოთ ვენახი,
ჩემი შეჭამა ვენახი.
ბოდი, ვნახოთ თბა,
ჩემი შეჭამა თბა,
ბოდი, ვნახოთ თბა,
ჩემი შეჭამა თბა.
ბოდი, ვნახოთ თბა, თბამ ვენახი შეჭამა.
ბოდი, ვნახოთ მგელი,
ჩემი შეჭამა მგელი,
ბოდი, ვნახოთ მგელი,
ჩემი შეჭამა მგელი.
ბოდი, ვნახოთ მგელი, მგელმა — თბა,
ბოდი, ვნახოთ მგელი, მგელმა — თბა.
ბოდი, ვნახოთ თოფი,
ჩემი შეჭამა თოფი,
ბოდი, ვნახოთ თოფი,
ჩემი შეჭამა თოფი.
ბოდი, ვნახოთ თოფი, თოფმა — მგელი, მგელმა — თბა,
ბოდი, ვნახოთ თოფი, თოფმა — მგელი, მგელმა — თბა.
ბოდი, ვნახოთ ჟანგი,
ჩემი შეჭამა ჟანგი,
ბოდი, ვნახოთ ჟანგი,
ჩემი შეჭამა ჟანგი.
ბოდი, ვნახოთ ჟანგი, ჟანგმა — თოფი,
ბოდი, ვნახოთ ჟანგი, ჟანგმა — თოფი.
ბოდი, ვნახოთ ჟანგი, ჟანგმა — თოფი, მგელმა — თბა,
ბოდი, ვნახოთ ჟანგი, ჟანგმა — თოფი, მგელმა — თბა.

Subjunctive 2 in Georgian expresses future time (future actions), mood in this screeve is basically subjunctive, but the screeve may also be used to express order, i.e. the imperative:

კარგი იქნება, რომ მივულოცოთ მას დაბადების დღე It'll be nice if we wish her a happy birthday;

მოდი, მივულოცოთ მას დაბადების დღე! Let us wish her a happy birthday!

ირაკლის სთხოვე, იქნებ დახატოს მამამისის სურათი Ask Irakli maybe he will draw a picture of his father.

ირაკლიმ დახატოს სურათი! Let Irakli draw a picture!

Here are several patterns of the conjugation of verbs in Subjunctive 2

	მე	და-ვატ-ო		მე	ვა-ვ-თბ-ე
	შენ	და- ხატ-ო		შენ	ვა- თბ-ე
	მან	და- ხატ-ო-ს		ის	ვა- თბ-ე-ს
S=	ჩვენ	და-ვატ-ო-თ	სურათ-ი (=O ^d)	ჩვენ	ვა-ვ-თბ-ე-თ
	თქვენ	და- ხატ-ო-თ		თქვენ	ვა- თბ-ე-თ
	მათ	და- ხატ-ო-ნ		ისინი	ვა- თბ-ენ

	მე	მო-ვ-კლ-ა	
	შენ	მო- კლ-ა	
	მან	მო- კლ-ა-ს	
S=	ჩვენ	მო-ვ-კლ-ა-თ	მტერ-ი (=O ^d)
	თქვენ	მო- კლ-ა-თ	
	მათ	მო- კლ-ა-ნ	

Note that: In Series 2 the subject of the bipersonal transitive verbs is in the Ergative case, and the object in the Nominative case, unlike the verbs in Series 1 where the subject is in the Nominative case, and the object in the Dative:

მან (კაც-მა) დახატა/დახატოს სურათ-ი
მათ (კაც-ებ-მა) დახატეს/დახატონ სურათ-ი
მან (კაც-მა) მოკლა/მოკლას მტერ-ი
მათ (კაც-ებ-მა) მოკლეს/მოკლან მტერ-ი

In Series 2 medioactive verbs also have the subject in the Ergative (see Unit 19). As for intransitive passive or mediopassive verbs, their subjects remain in the Nominative case: ის (კაცი) გათბა/გათბეს, ის (წერილ-ი) დაიწერა/დაიწეროს, ის (სახლი) აშენდა/აშენდეს, etc.

If a verb has both direct and indirect objects, i.e. with transitive bipersonal or tripersonal verbs, the object will remain in the Dative case:

შვილმა(=S) მისწერა(1)/მისწეროს(2) წერილ-ი (=O^d) დედა-ს (=Oⁱ)
(1) The son sent a letter to his mother; (2) Let the son send a letter to his mother.

წერილ-ი() მიეწერა(1)/მიეწეროს(2) დედა-ს (=Oⁱ)

(1) The mother was sent a letter, (2) Let the mother be sent a letter.

ლუმელმა(=S) გაუთბო(1)/გაუთბოს(2) ოთახ-ი (=O^d) მოხუც-ს (=Oⁱ)

(1) The stove heated the room for the old woman; (2) Let the stove heat the room for the old woman.

ოთახ-ი(=S) გაუთბა(1)/გაუთბეს(2) მოხუც-ს (=Oⁱ) (1) The room was heated for the old woman; (2) Let the room be heated for the old woman.

Read the texts and then learn the forms containing the points in question:

თხა და ვენახი

მოდი, ვნახოთ ვენახი,
რამ შეჭამა ვენახი,
მიველ, ვნახე ვენახი,
თხამ შეჭამა ვენახი.
მოდი, ვნახოთ თხა,
რამ შეჭამა თხა,
მიველ, ვნახე თხა,
მგელმა ჭამა თხა.
მგელმა — თხა, თხამ ვენახი შეჭამა.
მოდი, ვნახოთ მგელი,
რამ შეჭამა მგელი,
მიველ, ვნახე მგელი,
თოფმა ჭამა მგელი.
თოფმა — მგელი, მგელმა — თხა,
თხამ ვენახი შეჭამა.
მოდი, ვნახოთ თოფი,
რამ შეჭამა თოფი,
მიველ, ვნახე თოფი,
ჯანგმა ჭამა თოფი.
ჯანგმა — თოფი, თოფმა — მგელი, მგელმა — თხა,
თხამ ვენახი შეჭამა.
მოდი, ვნახოთ ჟანგი,
რამ შეჭამა ჟანგი,
მიველ, ვნახე ჟანგი,
მიწამ ჭამა ჟანგი.
მიწამ — ჟანგი, ჟანგმა — თოფი,
თოფმა — მგელი, მგელმა — თხა,
თხამ ვენახი შეჭამა.

ოდი, ვნახოთ მიწა,
 აამ შევამა მიწა,
 იველ, ვნახე მიწა,
 აავება ჭამა მიწა.
 აავება — მიწა, მიწამ — ჟანგი,
 ანგმა — თოფი, თოფმა — მგელი,
 გელმა — თხა, თხამ ვენახი შევამა.
 ოდი, ვნახოთ თავი,
 აამ შევამა თავი,
 იველ, ვნახე თავი,
 ატამ ჭამა თავი.
 ატამ — თავი, თავმა — მიწა,
 აწამ — ჟანგი, ჟანგმა — თოფი,
 აოფმა — მგელი, მგელმა — თხა,
 ახამ ვენახი შევამა.

პოდი ვნახოთ Let's see;
 ნახვა to see

ვენახი vineyard
 რამ შევამა what has eaten (რა=what, used of animate and inanimate objects except the human beings).

მიველ=მივედი I came
 თოფი gun
 ჟანგი rust

Proverbs: აღამიანმა წყენა უნდა დაივიწყოს, სიკეთე — არა. Offence should be forgotten, kindness — never!

წყენა offence
 უნდა დაივიწყოს should be forgotten (by him); დაივიწყება to forget

აპატიეს მელასა, მოუმატა კბენასა The fox was forgiven and started biting worse.

აპატიეს he was forgiven; პატიება to forgive
 მოუმატა he increased მომატება to increase
 კბენა biting

დაბალი ვერ ასწვდა, მაღალი არ დაიხარა და ერთმანეთს ვერ აკოებდნენ The short man couldn't reach the tall one, the tall one couldn't bend and they never kissed each other.

დაბალი short, low
 ვერ ასწვდა he couldn't reach
 მაღალი tall, high
 არ დაიხარა he didn't bend

ერთმანეთი=ერთმანეთი each other, one another
 აკოება to kiss

კაცი ჰირი მაღა, ჰირმა თავი არ დამალა A man tried to conceal the trouble (misery) but the trouble (misery) wouldn't conceal itself.
 ჰირი plague (misery)
 დამალა he used to hide; მალვა to hide (conceal)
 დამალა he hid; დამალვა to hide

The Formation of the Imperative ბრძანებითის წარმოება

The forms of Aorist and Subjunctive 2, as well as Present Subjunctive and Future Subjunctive are used to form the Imperative Mood in Georgian.

The forms of Imperative may be positive or negative.

The second person form of the Aorist is used to express the imperative 2nd person imperative:

წერე!	Write!	დახატე!	Draw!	მოიტანე!	Bring!
წერეთ!		დახატეთ!		მოიტანეთ!	

The 3rd person form of imperative may be expressed by the 2nd person form of Subjunctive 2.

წეროს!	Let him	write!	დახატოს!	Let him	draw!
წერონ!	Let them		დახატონ!	Let them	
მოიტანოს!	Let him	bring!			
მოიტანონ!	Let them				

The 1st person imperative exists only in the plural. This form is expressed by the 1st person Subjunctive 2.

წეროთ!	Let us write!
დახატოთ!	Let us draw!
მოიტანოთ!	Let us bring!

Particles ნუ and არ are used to express the negative imperative forms. The particle ნუ that has the meaning of prohibition is used with the Present and Future screeves; whereas the particle არ requires Subjunctive 2. Examples:

წერ!	Don't write!	ნუ ხატავ!	Don't draw!
წერო!		ნუ ხატავთ!	
წერს!	Let him not write!	ნუ ხატავს!	Let him not draw!
წერენ!	Let them not write!	ნუ ხატავენ!	Let them not draw!
წერ!	Don't write!	ნუ დახატავ!	Don't draw!
წერო!		ნუ დახატავთ!	

ნუ დაწერს! Let him not write! ნუ დახატავს! Let him not draw!
 ნუ დაწერენ! Let them not write! ნუ დახატავენ! Let them not draw!
 ნუ მოგაქვს! Don't bring!
 ნუ მოგაქვთ! Don't bring!
 ნუ მოიტანს! Let him not bring!
 ნუ მოიტანთ! Let them not bring!

Learn the Georgian proverbs. Pay special attention to forms of the Imperative.

ბებერს აპატიე, ბაღს ასწავლე Forgive the old man and teach the kid.
 ბებერ-ი old person
 ბაღ-ი (syn. ბავშვ-ი) kid

ეცადე, შენს თავს აჯობო Try to be better than you are.
 ეცადე... აჯობო try to be better than

იუფი, ან ისეთი რამე თქვი, ღუმლის სჯობდეს Either keep silent or say something that will be better than silence.
 იუფი (= გაჩუმდი)! Be silent! გაჩუმება to get silent
 ღუმლი-ი silence

იცოცხლე და იტანჯე, ასეთია წუთისოფელი Live and suffer, this is the life.
 იტანჯე! Suffer! ტანჯვა to suffer
 წუთისოფელი-ი life (ephemeral world)

კარგს ემე და ეყმე Be brother and serf of the good man.
 ემე serf

ლხინში ნაბიჯით წადი, ჭირში — სირბილით Walk to a feast, but to the place of a misfortune (sorrow).
 ნაბიჯ-ი pace, step
 სირბილ-ი to run

სანამ შეხვალ, გამოსვლაზე იფიქრე Think of the way out before you get in
 შესვლა to enter, to get in
 გამოსვლა to come out

ვისმინოთ და ცოტა ვიუბნოთ Let us hear much and talk little
 ვიუბნოთ = ვილაპარაკოთ let us talk.
 ლაპარაკი = ლაპარაკი to talk
 დაიარსებაზე ნუ აჩქარდები, იფიქრე შესრულებაზე Don't hasten to fulfill, think of keeping it.
 დაიარსება to promise
 აჩქარება to hasten
 შესრულება (პირობის) to keep (a promise)

სკამზე ნუ ჩამოჯდები, მალე აგაყენონ Don't sit on a chair that you'll have to yield soon.
 დასცინი სხვასო, გადაგხდება თავსო Don't laugh at others, you will find yourself in the same predicament.
 დაიცინა to laugh at

ერთს ნუ აჩვევ, ნაჩვევს ნუ აკლებ Don't cultivate in one a habit he hasn't had and don't deprive one of a habit he has developed.
 აჩვევ habit
 აჩვევ-ი one not used to smth.
 აჩვევ-ი one who is used to doing or having smth.
 აკლება to lack; to deprive of

ჯერ გადახტეს და „ჰობა“ მერე თქვასო Let him first jump, and then say "hurrah".
 გადახტომა to jump across/over

Read the poem by Galaktion Tabidze and pay special attention to the forms of Imperative:

გალაქტიონ ტაბიძე

მიცქირე თვალში

მიცქირე თვალში, შენ დაღუპდი? იგრძენი განა?
 დეკი წყნარად და ბინდიან თვალში მიუყურე!
 სურათებს მეთყუე! მე არ მინდა არავის „ნანა“!

ინდ აღმოდგინე ისევ გული, გინდ დამიხურე!
 სიტყვირე თვალში! ო, ჩემს თვალში საშინელება იგრძენი განა?!

სიტყვირე (=მ-ი-ყურე) look at me! ცქერა (syn.ყურება) to look at
 დადუმება =გაჩუმება to get silent
 ანა interrogative particle, showing surprise
 დექი! stand! დგომა to stand
 წყნარად quietly; წყნარ-ი quiet
 ბინდიანი-ი filmy; ბინდ-ი film, twilight, dusk
 ჭრადვერს მეთყვი don't tell me anything
 ნანა lullaby
 აღ-მ-ი-დგინე! restore for me! აღდგენა to restore
 და-მ-ი-ხურე! shut for me! დახურვა to shut
 საშინელება something terrible
 საშინელ-ი terrible, horrible

Unit 23

Verbal Noun — Masdar (Base) and Participle

სახელწმენა — მასდარი (საწყისი) და მიმღეობა

Verbs in Georgian include Masdar (base) მასდარი, i.e. the verbal noun that can function as an Infinitive (წერა to write, ხატვა to draw, შენება to build, გათბობა to heat, etc.), and the Participle (სამღეობა — the verbal adjective (გადამწერი copyist, გადასაწერი material to be copied, გადაწერილი copied, დახატული drawn, აშენებული built, გასათბობი smth. to be heated, გამთბარი heated etc.).

Verbal nouns have: a) verb characteristics — they retain the verb root and often have verbal prefixes; b) noun characteristics — they are declined like nouns.

აღიან მიყვარს ხატვა I'm fond of drawing.

გამოღალა ხატვამ Drawing has tired me.

ამჯობინებ ხატვას I prefer drawing.

ხლა ხატვის გაკვეთილი გვაქვს We are having a drawing lesson now.

აღაწყვიტა ხატვა He decided to draw.

ისეა დახატული, რომ ცოცხალს ჰგავს It's drawn so well that it looks like real.

სტუდენტის დახატულმა სურათმა ყველა მოხიბლა The picture drawn by the student fascinated everyone.

ცუდად დახატულს გადახატვა დასჭირდება A badly drawn picture will need redrawing.

დახატულის გადახატვას დიდი დრო არ უნდა It doesn't take one long to copy a drawn picture, etc.

Masdar is formed from the Present or Future stem-form by adding the suffix -ა:

წერ	წერ-ა
გრეხ	გრეხ-ა
ხატავ	ხატვ-ა
/შე/ვამ	შევმ-ა
გარეცხავ	გარეცხვ-ა
კლავ	კლა < კლავ

Note that as a result of adding the vowel suffix -ა the stem may undergo certain phonetic changes.

The suffix -ა is often preceded by some other suffixes to form a Masdar:

- ნ: თხოვნ-ა request
- ხსოვნ-ა remembrance
- ომ: წვდომ-ა grasp, comprehend, perceive
- ხტ-ომ-ა jump
- ჯდ-ომ-ა sitting
- მრ-ომ-ა work, labour
- ოლ: ბრძოლ-ა struggle
- ყოლ-ა have
- წოლ-ა lying
- ქოლ-ა blowing

Certain Masdars have the marker -ილ that is considered archaic.

ღუღ-ილ-ი boiling

წუხ-ილ-ი worry

ღუმ-ილ-ი silence

აქუ-ილ-ი lie

ქუხ-ილ-ი thunder

აკივ-ილ-ი pain, ache

Some Masdars with the suffix -ილ are preceded by the prefix სი-:

სი-რბ-ილ-ი run

გინდ აღმიდგინე ისევ გული, გინდ დამიხურე!
მიცქირე თვალში! ო, ჩემს თვალში საშინელება იგრძენი განა?!

მ-ი-ცქირე (=მ-ი-ყურე) look at me! ცქერა (syn.ყურება) to look at
დადუმება =გაჩუმება to get silent
განა interrogative particle, showing surprise
იდექი! stand! დგომა to stand
წყნარად quietly; წყნარ-ი quiet
ბინდიან-ი filmy; ბინდ-ი film, twilight, dusk
ნურაფერს მ-ეტყვი don't tell me anything
„ნანა“ lullaby
აღ-მიდგინე! restore for me! აღდგენა to restore
და-მი-იხურე! shut for me! დახურვა to shut
საშინელება something terrible
საშინელ-ი terrible, horrible

Unit 23

Verbal Noun — Masdar (Base) and Participle

სახელწმენა — მასდარი (საწყისი) და მიმღეობა

Verbs in Georgian include Masdar (base) მასდარი, i.e. the verbal noun that can function as an Infinitive (წერა to write, ხატვა to draw, შენება to build, გათბობა to heat, etc.), and the Participle მიმღეობა — the verbal adjective (გადამწერი copyist, გადასაწერი material to be copied, გადამწერილი copied, დახატული drawn, აგებული built, გასათბობი smth. to be heated, გამთბარი heated etc.).

Verbal nouns have: a) verb characteristics — they retain the verb root and often have verbal prefixes; b) noun characteristics — they are declined like nouns.

ძალიან მიყვარს ხატვა I'm fond of drawing.

დამღალა ხატვამ Drawing has tired me.

ვამჯობინებ ხატვას I prefer drawing.

ახლა ხატვის გაკვეთილი გვაქვს We are having a drawing lesson now.

გადაწყვიტა ხატვა He decided to draw.

ესეი დახატული, რომ ცოცხალს ჰგავს It's drawn so well that it looks like real.

სტუდენტის დახატულმა სურათმა ყველა მოხიბლა The picture drawn by the student fascinated everyone.

უკუად დახატულს გადახატვა დასჭირდება A badly drawn picture will need redrawing.

დახატულის გადახატვას დიდი დრო არ უნდა It doesn't take one hour to copy a drawn picture, etc.

Masdar is formed from the Present or Future stem-form by adding the suffix -ა:

წერ	წერ-ა
გრეხ	გრეხ-ა
ხატავ	ხატვ-ა
შეჭამ	შეჭმ-ა
გარეცხავ	გარეცხვ-ა
კლავ	კვლა < კლვა

Note that as a result of adding the vowel suffix -ა the stem may undergo certain phonetic changes.

The suffix -ა is often preceded by some other suffixes to form Masdar:

- ბ თხოვ-ნ-ა request
- ხსოვ-ნ-ა remembrance
- მ წვდ-ომ-ა grasp, comprehend, perceive
- ხტ-ომ-ა jump
- ჯდ-ომ-ა sitting
- შრ-ომ-ა work, labour
- ოლ ბრძ-ოლ-ა struggle
- ყ-ოლ-ა have
- წ-ოლ-ა lying
- ქრ-ოლ-ა blowing

Certain Masdars have the marker -ილ that is considered archaic:

- ფუილ-ი boiling
- ფიილ-ი worry
- ფილ-ი silence
- ფილ-ი lie
- ფილ-ი thunder
- ფილ-ი pain, ache

Some Masdars with the suffix -ილ are preceded by the prefix ხი-:

- ხი-ილ-ი run

სი-კვდ-ილ-ი die, dying

Alongside Masdars built up according to the model **სი-ულ** Georgian has Masdars formed by the confix **სი-ულ**:

სი-ყვარ-ულ-ი love

სი-ხარ-ულ-ი joy

სი-ბრალ-ულ-ი pity

სი-არ-ულ-ი walk, etc.

It should be noted that masdars built up by the **სი-ულ** confixes and by **-ილ** suffix, in present-day Georgian have already turned into nouns but they have no category of number. This is typical of Masdar.

As was noted above, Participle in Georgian is a verbal adjective. It is declined like a noun and has the plural suffixes e.g.

მო-ცურავ-ე swimmer

მო-ცურავ-ე-ები, მო-ცურავ-ე-ნი swimmers

Georgian distinguishes two types of Participle: a) Subjective (Active) Participle:

მ-ხატე-არი artist

გადა-მწერ-ი scribe

მ-თქმ-ელ-ი reciter, etc.

b) Objective (Passive) Participle:

და-ხატ-ულ-ი drawn

და-წერ-ილ-ი written

ნა-თქვა-მ-ი said, etc.

Below are given the main markers of the Participle:

მ-: მ-კერავ-ი tailor

მ-ხოხავ-ი crawler

მ-ელ: მ-შენებ-ელ-ი builder

მ-შველ-ელ-ი rescuer

მა-ელ: მა-სწავლ-ებ-ელ-ი teacher

მა-ტარ-ებ-ელ-ი carrier, train

მ-არ: მ-ხატე-არი painter

მ-დგ-არ-ი standing

If the verb-stem contains the sound **რ**, the **რ** sound of the suffix dissimilates into **ლ**: მ-წერ-ალ-ი writer

მო-არ: მო-ღიმ-არ-ი smiling

მო-უბ-არ-ი speaker

მო-ე: მო-ცურავ-ე swimmer

მო-ბანავ-ე bather, bathing

-ილ: მოტან-ილ-ი (smth.) brought

-ულ: დახატ-ულ-ი painted

აშენებ-ულ-ი built

ნა-: ნა-წერ-ი written

ნა-ხატ-ი drawn, painted

სა-: სა-კერავ-ი to be sewn; sewing

(გა)სა-ტეხ-ი to be broken

სა-ელ: (ა)სა-შენებ-ელ-ი smth. to be built

სა-თქმ-ელ-ი smth. to be said

As the above examples clearly show, many participles have already turned into nouns.

The Participle is capable of distinguishing time, i.e. it has the category of tense (cf. A. Shanidze). Participles built by the **-ილ** and **-ულ** suffixes and the **ნა-** prefix express the past time (priority) whereas Participles built by the **სა-** prefix and the confix **სა-ელ** express futurity.

სა-შეკერილ-ი smth. already made, sewn

სა-სა-კერი smth. to be made, to be sewn

სა-კეთებ-ულ-ი smth. already done

გა-სა-კეთებ-ელ-ი smth. to be done

The Participle in Georgian may have negative forms as well.

These forms are built rarely by the prefix **უ** and by the confix

უ-არ or **უ-ელ:**

უ-დრეკ-ი strong, unbended

უ-ხნავ-ი unploughed

არ: გა-უ-მ-თბ-არ-ი not heated (Cf. გამთბარი heated)

და-უ-მ-დნ-არ-ი not melted (Cf. დამდნარი melted)

ელ: უ-კმ-ელ-ი not eaten, without appetite, without eating

უ-სმ-ელ-ი not drunk, without drinking

ა-უ-შენებ-ელ-ი not built

უ-თქმ-ელ-ი not said, etc.

Proverbs ანდაზები:

სიცილის წასვლა უნდაო When you come (to a place) you must remember of leaving.

სიცილა to come

სიცილა to go, to leave

სიძინა ვერცხლია, მოუთმენლობა — ცეცხლი Patience is silver, and impatience — fire.

სიძინა patience

სიძინა silver

მოუთმენლობა impatience

სიფიქსი მოზომვა სჭირდებაო Think twice before doing something.

მოქნევა to flourish
მოზომვა to measure
სჭირდება it needs

მოწადინება და დაწყება საქმის ნახევარიაო The wish to do
thing and starting it is half the work.

მოწადინება (syn. მონდომება) strong desire, wish, readiness
something.

დაწყება starting, to start
საქმე work, business.
ნახევარი half

ჩივილი თხოვნა, თხოვნა კი — წართმევაო To complain is to
and to beg is to take something from a person.

ჩივილი to complain

თხოვნა to beg

წართმევა to take smth. from

ჭკვიანი კაცის გინება გერჩიოს სულელის შექებასაო Prefer a
man's swearing to a fool's praise.

ჭკვიანი wise (man)

გინება swearing

სულელი fool

შექება to praise

მართლის მოქმელი — თავის მკვლელიო He who tells the truth
doomed (here: სიმართლის truth).

მკვლელი killer

თავის მკვლელი (თვითმკვლელი) suicide

მშობელი პირველი სარკეა, რომელშიც პატარა იყურებაო The par
is the first mirror in which the child looks.

სარკე mirror

ყურება to look

ნაჩუქარი რეგვენს ნაპოვნი ეგონაო The fool took a present for
find.

ნაჩუქარი smth. received as a present/gift

რეგვენსი fool, stupid person

ნაპოვნი finding

სიმართლით მოჭრილი ხელი არ მეტკინებაო A hand cut off right
fully will not pain me.

ჭრილობა cut
ტკიპა to hurt, to pain
ტკიპება it will pain, ache

მართლის მოქმელს მართალსაც აღარ დაუჯერებენ He who tells lies
will not be believed when he tells the truth.

მართლის მოქმელი (syn. მატყუარა) liar
დაჯერება to believe

უკუნიშნავი ქურდზე უარესიაო A bad keeper is worse than a

ქურდი
უკუნიშნავი keeper

ქურდი thief

უარესი worse

დაცემულს არა სცემენ A fallen man is not beaten.

დაცემული fallen man

დაცემა to beat

საქვარაგონილს ერთხელ თვალით ნანახი სჯობიაო It is better to see
thing once than to hear of it a hundred times.

საქვარაგონილს a hundred times

საქვარაგონილი smth. heard of

ნანახი (syn. ნახული) to be seen

ახლა კი წაიკითხეთ ტექსტი, რომელიც გაგაცნობთ სახელოვან
ქართველ მეფეს — დავით აღმაშენებელს (დაუჯერდით მიმღებებს
და მასდარებს).

დავით აღმაშენებელი

ქართველთა სახელოვანი მეფე დავით მეოთხე ტახტზე ავიდა 1089
წელს. მისი მეფობა 36 წელს გაგრძელდა. ამ ხნის განმავლობაში მან
ქრისტიანული სიკეთე მოუტანა თავის ერს, ქვეყანას და უნიკალური როლი
შეასრულა საქართველოს ისტორიაში.

საოცრად ძლიერი ინტელექტისა და პრაქტიკული ენერგიის მქონე
დავითმა ბოლომდე მიიყვანა თავისი დიდი წინაპრების მიერ წამოწყე-
ბული საქმე საქართველოს გაერთიანებისა.

მძიმე მდგომარეობა იყო საქართველოში მაშინ, როცა დავითი გა-
ჩნდა: დაშლილი და დაქუცმაცებული ქვეყნის სამხრეთი და აღმოსავ-
ლეთი თურქებს ეპყრათ. აოხრებული იყო შიდა ქართლი. ქვემო ქარ-
თლსა და გარე კახეთს მომთაბარენი საძოვრებად იყენებდნენ. მოსახ-

გამორჩეულ-ი distinguished,
 განათლება education
 განსწავლულ-ი erudite
 უღრმესი პატივისცემით with profound respect
 პატივისცემა respect
 განათლებულ-ი educated
 ზრუნავდა he cared for; ზრუნვა to care
 ხელშეწყობით with support, with the help of; ხელშეწყობა to support
 დიდბუნებოვან-ი magnanimous
 სნეულ-ი (syn. ავადმყოფ-ი) patient, sick person
 საპყარ-ი cripple
 მოსაკითხად here: to sympathize with smb.
 გამოირჩეოდა he was distinguished for; გამორჩევა to distinguish
 single out
 შემწყნარებლობა tolerance
 ეროვნება nationality
 სარწმუნოება religion, faith
 მართლმადიდებლურ-ი ეკლესია Orthodox church
 კეთილშობილება nobleness
 მემკვიდრე annalist, chronicler
 ღვაწლ-ი services, work done
 მართლაც(და) დიდებულ-მა truly illustrious (magnificent)
 დიდებულ-ი illustrious, magnificent
 მოუყარა თავი he gathered, mustered
 თავის მოყრა, შეგროვება to gather, muster
 მტერ-ი გაუფრთხო და გაუფანტა he scared and dispersed her foe
 დიდება სახელსა მისსა! Glory to his name!
 წმინდანად შერაცხა he canonized smb. წმინდან-ი saint
 ხსენების დღე remembrance day, feast day; ხსენება remembering
 ერთობა = ერთიანობა unity

Contact

კონტაქტი

Contact (like version) is a specific verb category typical of the Georgian language. The verb in Georgian can express whether the subject itself expresses the action or whether the action is mediated by someone else.

In the former case we have immediate contact (უშუალო კონტაქტი):

მე დავწერე სტატია I wrote a paper.

მე დავხატე სურათი I painted a picture

მე დავანგრეე კედელი I destroyed the wall.

When the subject fulfils an action not by himself but with someone's help, with the help of the indirect object, the contact is indirect (შუალოებითი კონტაქტი-causative)

მე დავაწერინე სტატია მეგობარს I made/helped my friend write an article.

მე დავხატვინე სურათი მხატვარს I made the painter paint a picture.

მე დავანგრევენიე კედელი მუშას I made him (the worker) demolish the wall.

Indirect contact is named as causative or factitive.

In case of causative contact there are two actants: the subject the guide, and the indirect object - the real performer of the action.

მე ვავახსნევიე კარი ბიჭს I made/helped the boy open the door.

მე = guide. O_2 = ბიჭ-ს = the real performer.

მე ვავახსნევიე კარი ბიჭს You made/helped the boy open the door.

მე = guide. O_2 = ბიჭ-ს = the real performer.

მე ვავახსნევიე მე კარი You made/helped me open the door.

მე = guide. O_1 = მე = the real performer.

The Formation of Indirect Contact (Causative)

The Causative Contact is formed by suffixes -ევ, -ინ, -ევი. In the causative the prefix ა - occurs together with the given suffixes.

მის he is eating

ა-კმ-ევ-ს he is feeding smb./smth.

მის he is drinking

ა-სმ-ევ-ს he is letting him drink

მწერა he wrote

და-ა-წერ-ინ-ა he made/helped/him write.

The suffix **-ეზ** occurs only in two cases in present-day Georgian (აჭმევს, ასმევს); **-ევიზ** suffix forms the causative of verbs the base form of which is **-ი**, **-ავ**, **-ამ**.
ვ-თლ-ი I peel ვ-ა-თლ-ევიზ-ი I make/help him peel/sharpen it.

ვ-კლ-ავ I kill ვ-ა-კლ-ევიზ-ი I make him kill her.
ვ-ა-სხ-ამ I am pouring ვ-ა-სხმ-ევიზ-ი I make him pour it.

Note that in the forms of Series 1 it is necessary to have **the -ებ** base-marker after the causative suffix **-ევიზ**. The **-ებ** is given in Series 2.

გა-ვ-ა-თლ-ევიზ-ი I made him peel/sharpen it.
მო-ვ-ა-კლ-ევიზ-ი I made him kill her.
ლა-ვ-ა-სხმ-ევიზ-ი I made him pour it.

As for the causative formed by **-ინ** suffix it occurs with the great majority of verbs.

წერს he writes ა-წერ-ინ-ებ-ს he makes/helps her write.
გრებს he weaves ა-გრებ-ინ-ებ-ს he makes/helps her weave.
ა-შენებს-ს he builds it ა-შენებ-ინ-ებ-ს he makes/helps her build.
ა-შრობს he dries it ა-შრობ-ინ-ებ-ს he makes her dry it.
ხატავს he paints ა-ხატვ-ინ-ებ-ს he makes her paint it.

The **-ებ** base-marker necessarily occurs in Series 1 after **-ინ** suffix as well, even if it precedes the suffix **-ინ**.
აკეთ-ებ-ინ-ებ-ს he makes/helps him do it.

The **-ებ** base-marker no longer occurs in Series 2 after **-ინ** suffix, but the **ებ**, **ობ** base-markers are retained before **-ინ** suffix **-ინ**.
ა-აშენ-ებ-ინ-ა he made/helped him build it.
გა-აკეთ-ებ-ინ-ა he made/helped him do it.
ლა-აშრო-ობ-ინ-ა he made him dry it out.
გა-ათბ-ობ-ინ-ა he made him warm it.

The causative contact may be expressed not only by verbs but also with verbids — masdar and participle. E.g.,
masdars:
აშენება to build აშენებინება to make someone build something.
გაკეთება to do გაკეთებინება to make someone do smth.
ლალაგება to tidy/put in order ლალაგებინება to make someone tidy/put smth. in order.

In participles:
აშენებელ-ი the builder აშენებინებელ-ი one who makes/helps someone build smth.
გამკეთებელ-ი the doer გამკეთებინებელ-ი one who makes/helps someone do smth.
დამლაგებელ-ი the cleaner დამლაგებინებელ-ი one who makes/helps someone tidy/put smth. in order.

ამოთხრელ-ი the digger

helps someone clean smth.
ამოთხრევიზებელ-ი one who makes/helps someone dig smth.

Read the text, pay attention to the causative forms.

ჩვენი პატარა ირაკლი დაწყებით სკოლაში სწავლობს. გუშინ, მის მასწავლებელს რომ მივედი, მასწავლებელმა მისაყვედურა:

— ქალბატონო მარიამ! თქვენი ირაკლი დღეს სრულიად მოუმზადებული მოვიდა სკოლაში: არც იგავ-არაკის შინაარსი ჰქონდა დაწერილი, არც სურათი ჰქონდა დახატული და არც ტექსტი იცოდა ზეპირად.

მე მასწავლებელს მოვუბოდიშე, შევბირდი, რომ ეს აღარ განმეორებოდა, და დარცხვნილი ირაკლი შინ წამოვიყვანე.

ჩვენ სკოლასთან ახლოს ვცხოვრობთ და მალე მოვედით. ირაკლის ყოფილი დავბანინე, ვასადილე*, ცოტა დავასვენე* და გაკვეთილების დასაწყისად დავაწყებინე. ჯერ რამდენჯერმე წავაკითხე იგავ-არაკი ლომი და თავგი*, შემდეგ მოვათხოვინე და დავაწერინე მისი შინაარსი წერისას ირაკლის შეშალა და ამიტომ ტექსტი გადავაწერინე. ამდენიმე ხნის შემდეგ „ლომისა და თავგის“ ილუსტრაცია დავახატე. ირაკლი საკმაოდ კარგად ხატავს. მან ლომი ძალიან ლამაზად დახატა, თავგი კი ზომაზე პატარა გამოუვიდა. მე თავგი წავაშლევინე და ილუმინირებულ დავახატე.

ირაკლი დაიღალა. მე ის ტახტზე წამოვაწვინე და დავასვენე*. შე-
დეგ კი დავით გურამიშვილის სიტყვები დავაზებარებინე (David Gu-
ramishvili is a well-known Georgian poet of the 18th century):

„სწავლის ძირი მწარე არის, კენწეროში გატკბილდების“.
„მწარე მწარე ჭამე, კვლავ — ტკბილი, თუ ეძებ გემოვნებასა“.
„იუ კაცსა ცოდნა არა აქვს, გასტანჯავს წუთისოფელი“.

დაწყებით-ი სკოლა primary school
მის წამოსაყვანად რომ მივედი when I came to take him home
აქამ here: როცა when
მისაყვედურ-ა he reproached me
მისაყვედურ-ი reproach
სრულიად მოუმზადებელ-ი absolutely unprepared; მომზადება ს
შეამზადებ
უპირობოდ by heart
მის ვუბოდიშე I apologized to him

* The causative semantics of the forms with asterisk (*) is expressed only by the prefix **ა-**.

გპირდი I promised somebody; შეპირება to promise
 მ ეს აღარ განმეორდებოდა that this wouldn't happen again
 რცხვენილი-ი ashamed
 ლები და-ვ-აბანინე I made/helped him wash his hands
 ადილე I let him have dinner
 ვ-ასვენე I let him have a rest
 ვეთილების მომზადება to do one's lessons
 მდენჯერზე several times
 ვ-ათხრობინე I made him tell the story
 რისას = წერის დროს while writing
 ეშალ-ა he made a mistake
 და-ვ-აწერინე I made/let him copy it
 დაწერა to copy
 კმაოდ კარგად well enough
 მაზე პატარა გამოუვიდა it turned out to be too small
 ლმეორედ again
 ილაღ-ა he got tired
 მო-ვ-აწვინე I let/helped him lie down
 -ვ-აზეპირებინე I made/helped him learn it by heart.

Below is given a poem by Jansugh Charkviani, a Georgian poet; the poem abounds in causative forms.

ნსულ ჩარკვიანი

ერთი პირობით

ყურვალისათვის მიმატანინე წყალი,
 ვალისათვის მიმატანინე ვალი,
 ააბნეულისათვის მასწავლებინე გზები,
 უწყამლავე შემაწამელინე ზვრები,
 ამაძებნინე სხვაგან დამარხული ძმები,
 ჩემს მამულში დამამარხვინე ძვლები,
 თქმევინე: ქვეყნად სიცოცხლე ღირდა!
 რე წამოვალ, წამოვალ, საცა გინდა.

ყურვალ-ი thirsty
 -მატანინე let me bring
 ტანა to bring
 ვალე debtor
 ლ-ი debt

ააბნეულ-ი one who has lost his way; გზა way
 მასწავლებინე let me direct him (cf. მასწავლე teach me)
 უწყამლავე შემაწამელინე ზვრები-ი let me spray the vineyards
 ამაძებნინე have not been sprayed
 ტარი (syn. ვენახ-ი) vineyard
 ამაძებნინე let/help me find
 დამარხულ-ი buried; დამარხვა to bury
 ძვლებ-ი bones (pl.); ძვალ-ი bone
 ამაძებნინე let me say
 აქნა to say
 აქნად სიცოცხლე ღირდა this world was worth living in
 საცა (სადაც) გინდა wherever you want.

Unit 25

The Screeves of Series 3

III სერიის მწკრივები

Series 3 consists of 3 screeves: Resultative 1 I თურმეობითი, Resultative 2 II თურმეობითი, and Subjunctive 3 III კავშირებითი. Screeve 3 uses the Present or Aorist base in its formation. The problem of transitivity, as well as polypersonalism should be taken into account here. These problems will be dealt with below:

Transitive verbs:

Resultative 1 of the verbs with -ავ and -ამ base-markers retain the present base (ვ-ხატ-ავ, ვ-აბ-ამ). Here inversion takes place, as a rule. The actual subject is represented by the object marker, and the actual object has the subject marker. After the person marker, an objective version suffix appears before the stem (ი, უ are functionless). Thus the formula of Resultative 1 is:
 Verb (optional) + RS* (=GrO)* + the objective version marker + the verb stem + RO* (=GrS)*

RS=Real Subject, GrO=Grammatical Object, RO=Real Object, GrS=Grammatical Subject.

For example:

Present: ვ-ხატავ მე (=S) მას(= სურათ-ს) (=O)

Resultative 1:

(და-) მ-ი- ხატავ-ს მე	(=RS =GrO)	
(და-) გ-ი- ხატავ-ს შენ	(=RS =GrO)	
(და-) უ- ხატავ-ს მას	(=RS =GrO)	ის = სურათ-ი (=RO =GrS)
(და-) გვ-ი-ხატავ-ს ჩვენ	(=RS =GrO)	
(და-) გ-ი- ხატავ-თ თქვენ	(=RS =GrO)	
(და-) უ- ხატავ-თ მათ	(=RS =GrO)	

Present: ვ-აბამ მე (S) მას (O)

Resultative 1:	მე	და-მ-ი- ბამ-ს	
	შენ	და-გ-ი- ბამ-ს	
RS = GrO	მას	და-უ- ბამ-ს	ის (RO = GrS)
	ჩვენ	და-გვ-ი-ბამ-ს	
	თქვენ	და-გ-ი- ბამ-თ	
	მათ	და-უ- ბამ-თ	

Some verbs with -ებ base-marker in the Present retain the marker in Resultative 1,³⁸ and take the -ი-ა ending (the rule of inversion is retained):

For example:

Present: ვ-აშენებ (Aorist - ა-ვ-აშენ-ე)

Resultative 1:	მე	ა-მ-ი- შენ-ებ-ი-ა	
	შენ	ა-გ-ი- შენ-ებ-ი-ა	
RS = GrO	მას	ა- უ- შენ-ებ-ი-ა	ის (სახლ-ი) = RO = GrS
	ჩვენ	ა-გვ-ი-შენ-ებ-ი-ა	
	თქვენ	ა-გ-ი- შენ-ებ-ი-ათ	
	მათ	ა- უ- შენ-ებ-ი-ათ	

³⁸ These are basically the verbs which have the suffix -ა as a third subject person marker in the Aorist (აშენებს — ააშენა — აუშენებია; აკეთებს — გააკეთა — გაუკეთებია), but -ებ gets lost if the third person subject marker is -ო: აქებს — შეაქა — შეუქა (აქებს he praises him); იღებს — აიღო — აუღია (იღებს he takes, conquers); იწყებს — დაიწყო — დაუწყო (იწყებს begins, starts).

In other cases Resultative 1 is based on the Aorist stem and therefore the base-marker is not present here; as for the -ი-ა ending and the rule of inversion, they remain unchanged.

For example:

Present: ვ-ათბობ (Aorist - გა-ვ-ათბე მე ის (ოთახ-ი))

Resultative 1:	მე	გა-მ-ი- თბ-ი-ა	
	შენ	გა-გ-ი- თბ-ი-ა	
RS = GrO	მას	გა- უ- თბ-ი-ა	ის (ოთახ-ი) = RO = GrS
	ჩვენ	გა-გვ-ი- თბ-ი-ა	
	თქვენ	გა-გ-ი- თბ-ი-ათ	
	მათ	გა- უ- თბ-ი-ათ	

Resultative 1 basically expresses the indicative mood and the past time. But according to the context it may express the present time (Resultative Present = Present Perfect) and even the future. To be more precise, Resultative 1 expresses futurity when preceded by the negative particle „ნურც“ that gives this screeve an imperative meaning.

For example:

1 გიამ მითხრა, რომ შენ თურმე ლექსები (და)გიწერია Gia told me that you have written [a lot of] poems.

2 რა (და)გიწერია (=რა გაქვს დაწერილი) მანდ, მაჩვენე! What have you written, please, show me!

3 ნურც (და)გიწერია ნურაფერი ნურასოდეს! May you never write anything!

Resultative 1 can have some additional functions: a) that of expressing displaced speech (this is well-reflected in the Georgian name of this screeve), b) permansive.

For example:

1 წიგნი არჩილს გუშინ მოუტანია (მე კი არ ვიცოდი) Archil seems to have brought this book yesterday (I knew nothing about it).

2 სხვა დროსაც მოუტანია (ბევრჯერ) He often brought books before.

Special attention must be drawn to the use of Resultative 1 in negative constructions. For example, in answer to the question

მოიტანა? we say „არ მოუტანია“ instead of the expected „არ მოიტანა“.

გააკეთა?

არ გაუკეთებია.

- დაწერა?
- არ დაუწერია.
- დახატა?
- არ დაუხატავს.

(არ მოიტანა — didn't bring, არ გააკეთა — didn't do, არ დაწერა — didn't write. Thus, Aorist with particle არ has additional connotation: it is categorical and stresses the unfulfilment of the action)

Resultative 2 is formed in the following way:

Preverb + RS (=GrO) + prefix გ + the verb-base (mostly without base marker) + RO (=GrS).
For example:

		Resultative 2	
ვწერ, და-ვწერ-ე		და-მ-ე-წერ-ა	
ვხატავ, და-ვხატ-ე		და-მ-ე-ხატ-ა	
ვათბობ, გა-ვ-ათბ-ე	მე=RS=GrO	გა-მ-ე-თბ-ო	ის=RO=GrS
ვღებ, და-ვ-ღ-ე		და-მ-ე-ღ-ო	

A close inspection of Resultative 2 forms of transitive verbs will make it obvious that they coincide in form with the Aorist screeve of the passive with ე:

- მეწერება წერილი მე The letter is being written to me;
- და-მ-ეწერ-ა წერილი(S) მე(O) The letter was written to me;
- მეღება ის მე It rubs against me; It touches me;
- მო-მ-ე-ღ-ო ის(S) მე(O) He touched me.

Functionally, however, there is a great difference between them (the Aorist form is intransitive, whereas the form of Resultative 2 is transitive (it acquires transitivity due to inversion); Aorist belongs to the past time, whereas Resultative 2 reflects past time or the Future in the Past (a relative tense); Aorist expresses the indicative mood, while Resultative 2 may also have the meaning of subjunctive; As for inversion, which is typical of Resultative 2, it is totally alien to the Aorist).

Certain verbs with -ებ base-marker, preserving the latter in Resultative 1 (see above), retain it in Resultative 2 as well and in addition acquire the ი suffix before the ა suffix of GrS. Thus, the formula of Resultative 2 can be presented in the following way: preverb + RS (=GrO) + გ + base + ებ + ი + GrS = RO

- გაკეთებ, გა-ვ-აკეთე Resultative 2: გა-მ-ე-კეთ-ებ-ინ-ა
- შენებ, ა-ვ-ა-შენე ა-მ-ე-შენ-ებ-ინ-ა

Resultative 2 may express past actions, the mood in this case is indicative:

როდესაც მე დავბრუნდი, დედას უკვე მოემზადებინა სადილი when I came home, mother had already cooked the dinner.

It is worth noting that Resultative 2 expresses not only past time, but precedence as well i.e. it represents a relative tense: when I came home, dinner had already been cooked.

Resultative 2 may also express unseen facts or actions (see Resultative 1). In present-day Georgian, however, this screeve is often used to express subjunctive mood in complex clauses. It acquires the relative meaning of future, viewed from the past. From the point of view of absolute time, though, the action belongs to the past: მან გადაწყვიტა, რომ სადილი მოემზადებინა She decided to cook dinner.

Note as well that modern Georgian abounds in biverbal constructions, where the second verb is in Resultative 2 and functions as an infinitive:

	გაკეთებინა	to do
	დაწერა	to write
მან გადაწყვიტა	მიეტანა	He decided to bring
	ეთქვა	to say
	დაეპატიჟებინა	to invite
დაეპატიჟება	to invite	

The formula of Subjunctive 3 is as follows:

Preverb + RS (GrO) + გ + the base-form of series 2 + Subjunctive-marker (ო, ე or ა) + RO (GrS3)

Aorist	Resultative 2	Subjunctive 3
დაწერე	დამეწერა	და-მ-ე-წერ-ო-ს
დახატე	დამეხატა	და-მ-ე-ხატ-ო-ს
ვათბო	გამეთბო	გა-მ-ე-თბ-ო-ს
დავღე	დამედღო	და-მ-ე-ღ-ო-ს
მოკვალ(ი)	მომეკლა	მო-მ-ე-კლ-ა-ს
მივეცე	მიმეცა	მი-მ-ე-ც-ე-ს

In Subjunctive 3 verbs with the -ებ base-marker retain the stem of Resultative 2 and add only the Subjunctive screeve marker before GrS.

Resultative 2	Subjunctive 3
გამეკეთებინა ამეშენებინა	გა-მ-ე-კეთ-ებ-ინ-ო-ს ა-მ-ე-შენ-ებ-ინ-ო-ს

Subjunctive 3 basically expresses the subjunctive mood, may denote past or future time:

For example:

1. არ მახსოვს, რომ ოდესმე ლექსი დამეწეროს I don't remember having ever written a poem.
2. მეც დამეწეროს კარგი ლექსი! I wish I wrote a good poem.

Revise the screeve of Series 3 paying special attention to the case-forms of R subject and R object (For the sake of clarity the III person forms will be given).
Examples:

	Resultative 1	
	დაუწერია დაუხატავს აუშენებია გაუთბია	
	Resultative 2	
მას(=Dat.) დაეწერა დაეხატა აეშენებინა გაეთბო	ის (=Nom)	
	Subjunctive 3	
	დაეწეროს დაეხატოს აეშენებინოს გაეთბოს	

Thus, the transitive verbs in Series 3 take the R subject in the Dative case and R object in the Nominative. R subject is in the Dative with the so-called medioactive verbs as well: კაცს უცხარია, ეცხოვრა, ეცხოვროს; ბავშვს უთამაშია, ეთამაშა, ეთამაშოს; სტუმრს გაუცუროს, გაეცურა, გაეცუროს; სოლისტს უმღერია, ემღერა, ემღეროს; გოგონას უცეკვია, ეცეკვა, ეცეკვოს და ა. შ. These verbs

are characterized by inversion like transitive verbs of the indicative mood.

As for the intransitive passive (and mediopassive) verbs, they form the screeves of Series 3 by means of non-finite forms: the participle with monopersonal verbs and the infinitive with bipersonal verbs.

Monopersonal verbs add the auxiliary verb (be) to the participle. The "be" stands in the present in Resultative 1 (ვარ, ხარ, -ა I am, you are, he is), the past in Resultative 2 (ვიყავი, იყავი, იყო I was, you were, he was) and in the form of Subjunctive 2 in Subjunctive 3 (ვიყო, იყო, იყოს I wish I were, I wish you were...).

Examples:

- მე ვ-ი-ზრდები I am growing
- მე-ზრდილ-ი grown

	Resultative 1	Resultative 2
მე	გა-ვ-ზრდილ-ვ-არ	გა-ვ-ზრდილ-იყავ(ი)
შენ	გა- ზრდილ-ხ-არ	გა- ზრდილ-იყავ(ი)
ის	გა- ზრდილ-ა	გა- ზრდილ-იყო
ჩვენ	გა-ვ-ზრდილ-ვ-არ-თ	გა-ვ-ზრდილ-იყავი-თ
შ. ჩვენ	გა- ზრდილ-ხ-არ-თ	გა- ზრდილ-იყავი-თ
ისინი	გა- ზრდილ-ან	გა- ზრდილ-იყვნენ

	Subjunctive 3
მე	გა-ვ-ზრდილ-იყო
შენ	გა- ზრდილ-იყო
ის	გა- ზრდილ-იყო-ს
ჩვენ	გა-ვ-ზრდილ-იყო-თ
შ. ჩვენ	გა- ზრდილ-იყო-თ
ისინი	გა- ზრდილ-იყო-ნ/იყვნენ

Transitive bipersonal verbs form Resultative 1 by adding the auxiliary "be" (ვარ, ხარ, -ა I am, you are...) to the base; Resultative 2 and Subjunctive 3 add the extending suffix -ოდ to the base. In Resultative 2 the -ოდ suffix is usually followed by -ი in the 1st and 2nd persons, in Subjunctive 3, however, the -ოდ suffix is followed by the subjunctive screeve marker.

- მე ვ-ი-ზრდები დედას I'm growing up for my mother
- მე-ზრდ-ა to grow

Resultative 1 Resultative 2 Subjunctive 3

S=

მე	გა-ვ-ზრდი-ვარ	გა-ვ-ზრდ-ოდ-ი	გა-ვ-ზრდ-ოდ-ე
შენ	გა-ზრდი-ხარ	გა-ზრდ-ოდ-ი	გა-ზრდ-ოდ-ე
ის	გა-ზრდი-ა	გა-ზრდ-ოდ-ა	გა-ზრდ-ოდ-ეს
ჩვენ	გა-ვ-ზრდი-ვართ	გა-ვ-ზრდ-ოდ-ით	გა-ვ-ზრდ-ოდ-ეთ
თქვენ	გა-ზრდი-ხართ	გა-ზრდ-ოდ-ით	გა-ზრდ-ოდ-ეთ
ისინი	გა-ზრდი-ან	გა-ზრდ-ოდ-ენ	გა-ზრდ-ოდ-ენ

It will be noted that in intransitive verbs there is no inversion and the subject remains in the Nominative case (the indirect object in personal verbs, certainly, stands in the Dative).

Below is given a text that will familiarize you with Queen Tamar (1160-1213), one of the most important figures in Georgian history. Pay special attention to the screeves of Series 3.

თამარ მეფე

თამარი იყო შვილისშვილის შვილი (შვილთაშვილი) სახელად მეფის — დავით IV აღმაშენებლისა. იგი თავის სიცოცხლეშივე დააარსა მამამისს — გიორგი III-ს (1178 წელს). მამის გარდაცვალების შემდეგ (1184 წ.) ფეოდალურ არისტოკრატას თამარი ხელახლა დაუბრუნებია მეფედ. ქალის ტახტზე ასვლა იყო მრავალსაუკუნოვანი ტრადიციის დარღვევა, მაგრამ იგი იმასაც მოწმობდა, რომ დამლაშებული პროგრესისა და ჰუმანიზმის ეპოქა, როდესაც ქალი განსაკუთრებული პატივისცემის ობიექტად ქცეულიყო. გავიხსენოთ ამ ეპოქაში მოღვაწე დიდი შოთა რუსთაველის სიტყვები: „ლეკი ლომისა სწორია, ძუ რა თუნდა ზვადია“.

თამარის მეფობის პირველ წლებში ძლიერ გამწვავებული იყო ლასობრივი ბრძოლა: ფეოდალური არისტოკრატია შეეცადა აღედგინა დაკარგული პოლიტიკური პრივილეგიები და თამარიც იძულებული გახდა მხდარა დაეთმო ზოგი რამ მათთვის, მაგრამ მალე ბრძენმა განიმტკიცა პოზიციები და ბრწყინვალე გამარჯვებებით მოაბრუნა გორც საშინაო, ისე - საგარეო პოლიტიკის საკითხები. თამარის ქამ გააგრძელა ის წარმატებები, რომელსაც საქართველომ მიიღო დავით აღმაშენებლის დროს.

დავითისა და თამარის ეპოქა „ოქროს ხანად“ იწოდება საქართველოს ისტორიაში.

თამარის მეფობაში საქართველოს ლაშქარს რამდენჯერმე მოუხდა შეტაკება თურქულ კოალიციასთან, რომელიც ვერ შერიგებოდა საზღვრების გადმოღობვას. ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით აღსანიშნავია

ბრძოლა შამქორთან (1195 წ.) და ბასიანთან (1204 წ.), რომლებშიც ქართველთა ბრწყინვალე გამარჯვებით დამთავრდა. ამით „ნიკოფონის დარღუბანამდე გადაჭიმულმა“ საქართველომ უზრუნველყო მთელი საზღვრის სრული უსაფრთხოება. შემდეგ თამარ მეფემ ყუბანისკენ მიმართა საზღვრის სანაპიროსკენ მიმართა: აიღო ლაზიკა, სინოპი, ტრაპიზონი... ამ ქვეყნებისაგან შექმნა „ტრაპიზონის სამეფო“, რომელიც სათავეში ჩაუყენა ბაგრატიონთა (საქართველოს სამეფო გვარია) აღმშენებელ ალექსი კომნენოსი. ტრაპიზონის იმპერიის (1204-1461) სახელით კარზე გამოკვეთილად არსებული ორი პოლიტიკური ორიენტაცია — კულტურული ტენდენცია — ქართული და ბიზანტიური.

თამარისდროინდელი საქართველო პოლიტიკურ წარმატებებთან ერთად ეკონომიკური აღმავლობის გზას აგრძელებდა: უფრო და უფრო განვითარდებოდა სოფლის მეურნეობა, ვაჭრობა, ხელოსნობა, მხატვრობა, ოქრომკვლელობა (ბეჭა და ბეშქენ ოპიზრები), ხუროთმოძღვრება (კრიხია, იკორთა, ლურჯი მონასტერი, ბეთანია, ქვათახევი...). თამარ მეფის დიდ ყურადღებას აქცევდა ადგილობრივ თუ საზღვარგარეთულ კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრებს, დიდ შესაწირავს უგზავნიდა მათ... უდიდეს წარმატებებს მიაღწია საერო ლიტერატურამ (ჩაიხიძე, შავთელი, შოთა რუსთაველი...), ფილოსოფიამ (არსენ იყალთოსელი, იოანე პეტრიწი...). ამ პერიოდის მსოფლმხედველობაში უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს ჰუმანიზმი (მისი ნათელი გამოხატულება — „ვეფხისტყაოსანი“), რამაც საშუალება მისცა მეცნიერებს, რომელთა შორისაა და ხელოვნებაში დაინახათ რენესანსის ნიშნები (თუ როგორც საზღვრის გავიზიარებით, შეიძლება გვეთქვას: ქართულმა ხელოვნებამ თითქმის საუკუნენახევრით დაასწრო ევროპულს).

თამარ მეფე მრავალი ღირსებით ყოფილა შემოქმედებული: ბრწყინვალე მხატვრის ქალი (მისი ოთხი ფრესკული პორტრეტი შემოუნახავს მთელი მხატვრობა: ვარძიაში, ბეთანიაში, ყინწისისა და ბერთუბანში), გამორჩეული სათნოებით, სიბრძნით, გონიერებით, სიწმინდით, მოქალაქეობით... დიდი ღვაწლი დასდო თამარმა ქართულ მართლმადიდებლურ ეკლესიას. რომელმაც იგი წმინდანად შერაცხა, სამების მონასტრით, ძე-ღმერთი, სული-წმინდა) მეოთხე წევრად აღიარა და მისი ხსოვნის დღედ საეკლესიო კალენდარში 1(14) მაისი დაამკვიდრა. მისი ხსოვნის ხალხის ცნობიერებაში თამარი ზედადამიწური პიროვნებაა, რომლის ხსოვნასაც იგი უღრმესი პატივისცემითა და სიყვარულით ინახავდა.

სწავაძე დღევანდელი ყოფილიყოს ეს ხსოვნა!

ქვეყნის მთელი მისი ცხოვრების შემდეგ after his/her death
საზღვრის არისტოკრატია feudal aristocracy
მეფის მეფე he has crowned her a king
საზღვრის გარდაცვალების ტრადიციის დარღვევა to break a long tradition

მრავალსაუკუნოვანი long (of many centuries)
 იმასაც მოწმობდა it also proved the fact that
 განსაკუთრებული პატივისცემის ობიექტად ქცეულიყო she has
 come an object of special reverence
 გამწვავებულა it has become aggravated
 გამწვავება to become aggravated
 შინაკლასობრივი ბრძოლა inner-class fight, struggle
 შეეცადა აღედგინა he tried to restore; აღდგენა to restore
 დაკარგულ-ი lost; დაკარგვა to lose
 იძულებული გამხდარა დაეთმო ზოგი რამ she was obliged to
 to make some concessions on some points
 საშინაო (საგარეო) პოლიტიკა home (foreign) policy
 ლაშქარი army
 რამდენჯერმე მოუხდა შეტაკება he had several battles
 ვერ შერიგებოდა couldn't put up with;
 შერიგება to put up with
 საქართველოს გაძლიერება strengthening of Georgia
 ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით აღსანიშნავია In this respect
 special note should be made of
 შამქორ-ი, ბასიანი-ი (გეოგრ.) Shamkor, Basiani (place names)
 სამხრეთის საზღვარი-ი south frontier, border
 სრული უსაფრთხოება complete security
 ყურადღება მიმართა she directed her attention to
 სანაპირო coast, littoral; seashore
 ლაზიკა, სინოპი, ტრაპიზონი-ი (გეოგრ.) Lazica, Sinope, Trebizond
 (place names)
 სათავეში ჩაუყენა she enthroned (Alexius Comnenus)/imposed
 (him) as the ruler of the Trebizond empire
 ბაგრატიონთა ნათესავი kin of the Bagrationis
 გამოკვეთილად არსებულა distinctly existed
 თამარისდროინდელი-ი of Tamar's time, epoch, period
 ეკონომიკური აღმავლობა economic growth, prosperity
 სოფლის მეურნეობა agriculture
 ვაჭრობა trade, commerce
 ხელოსნობა artisanship, workmanship
 ოქრომჭედლობა goldsmithing, jeweller's art
 ხუროთმოძღვრება architecture
 დიდ ყურადღებას აქცევდა she paid great attention to
 წარმატებებს მიაღწია she achieved success
 საერო ლიტერატურა secular, lay literature
 მსოფლმხედველობა world outlook, view
 საშუალება მი-ს-ცა დაენახა-თ it enabled them to see

ამ თვალსაზრისს გა-ვ-იზიარებდით if we shared this opinion
 (point of view)
 ...ის almost
 ...უნენახევრით დაასწრა-ო anticipated by a century and a half
 ...ებით შემკულ-ი endowed with virtues
 ...ყინვალე გარეგნობის of splendid appearance
 ...ობა virtue, goodness
 ...ხედე purity
 ...მოქმედება charity
 ...ი ღვაწლი-ი და-ს-დ-ო she contributed much to
 ...ოლმადიდებლური ეკლესია Orthodox church
 ...ება Trinity
 ...ობიერება conscience
 ...ადამიანური პიროვნება superhuman personality
 ...რძელ-ი having long life
 ...რძელი ყოფილიყო-ს may she live long
 ...ნა memory

Unit 26

Peculiarities of Series 3

III სერიის თავისებურებანი

In Series 3 the Georgian verb reveals some peculiarities. We are already familiar with one of them, i.e. inversion - the shift of the functions of person markers, which is typical of all transitive verbs. We think it proper to revise the meaning of inversion. In the forms of Series 1,2 the subjective person has the subjective person marker and the objective person - the objective marker; in Series 3, however, the actual subjective person (RS) is expressed by the objective person marker, and the actual objective person (RO) is indicated by the subjective person marker:
 For example:

1₁ (=S) ვ-ხატავ მას (=O)
 1₁ (=S) და-ვ-ხატე ის (=O)

In these verbs the 1st subjective person is "I" (მე) and it is reflected in the verb by the subjective person marker (ვ-)

In the forms of Series 3 we have:

მე=RS და-მ-იხატავ-ს
და-მ-ე-ხატ-ა
და-მ-ე-ხატ-ო-ს

where the doer of the action "I" is indicated in the verb the objective person marker მ.

In the verbs მ-ხატავ-ს ის(=S) მე(=O)

და-მ-ხატ-ა მან(=S) მე(=O) (forms of Series 1,2)

მე(me) is the objective form of the 1st person and is expressed the verb by the objective person marker მ, but we have a different picture in Series 3 of these verbs:

Resultative 1 და-ვ-უ-ხატავ-ვ-არ მე = RO
Resultative 2 RS=მას და-ვ-ე-ხატ-ე
Resultative 3 და-ვ-ე-ხატ-ო

მე (me) actually remains an objective person form, but it is expressed by the subjective person marker within the verbs (in Resultative 1 the marker -ვ gets doubled as a result of the addition of ვარ(am)). The same is true of other persons and the plural forms as well:

შენ (=S1) ხატავ — შენ (=RS) და-გ-ი-ხატავ-ს
ჩვენ (=S2) ვ-ხატავ-თ — ჩვენ (=RS) და-გ-ი-ხატავ-ს
ის (=S3) ხატავ-ს — მას (=RS) და-უ-ხატავ-ს

As was stated above, this works in case of all transitive verbs and in intransitive medio-active verbs:

S1= მე ვ-ალაგებ წიგნებს I am putting the books in order

RS= მე და-მ-ი-ლაგებ-ი-ა წიგნები (RO₃)
და-მ-ე-ლაგებინ-ა
და-მ-ე-ლაგებინ-ო-ს

S1= მე ვ-ათბობ I am heating (heat)

RS= მე გა-მ-ი-თბ-ი-ა
გა-მ-ე-თბ-ო
გა-მ-ე-თბ-ო-ს

S1= მე ვ-ასწავლი I am teaching (teach)

RS= მე მი-ს-წავლებ-ი-ა
მ-ე-ს-წავლებინ-ა
მ-ე-ს-წავლებინ-ო-ს

S1= მე ვ-თამაშობ I am playing (play)

RS= მე მი-თამაშ-ი-ა
მ-ე-თამაშ-ა
მ-ე-თამაშ-ო-ს

S1= მე ვ-ცხოვრობ I am living (live)

RS= მე მი-ცხოვრ-ი-ა
მ-ე-ცხოვრ-ა
მ-ე-ცხოვრ-ო-ს

In connection with inversion one group of Georgian verbs deserves special notice. These verbs are analogous to those given above despite the fact that they do not belong to the forms of Series 3, they are not transitive and are not medio-active.

These verbs are: მაქვს, მყავს I have; მიყვარს I love; მომწონს I like; მშია I am hungry; მცივა I am cold; მწყურია I am thirsty; (We are familiar with the conjugation of some of them). In these verbs (as in the above-given verbs), the real situation does not coincide with its grammatical expression: "I" is understood as an actual subject (RS) in all these cases, but the grammatical objective person marker მ is given in the verb, and vice versa, the actual or real object (RO) has the marker (-ს; -ა) of a grammatical subject. The inversion of person markers occurs in these verbs in all possible screeves (მე მიყვარს, მიყვარდა, მიყვარდეს, მეყვარება, მეყვარებოდა, მეყვარებოდეს... მყავრებია, მყავრებოდა, მყავრებოდეს).

The transitive tripersonal verbs are characterized by a reduction in the number of persons - all tripersonal verbs become bipersonal in Series 3: the indirect object, i.e. the person that was in the Dative will take the Genitive form and add the suffix -თვის (for). Thus, there is no indirect object in the forms of Series 3:

For example:

მე (=S₁) მი-ვ-წერ-ე წერილ-ი (=O₃^d) მეგობარ-ს (=O₃ⁱ)
in Series 3:

მე (=RS) მი-მ-ი-წერ-ი-ა წერილ-ი(=O₃^d) მეგობარ-ის-თვის
მი-მ-ე-წერ-ო-ს

or: მე (=S₁) ა-ვ-უ-შენ-ე სახლ-ი (=O₃^d) შვილ-ს (=O₃ⁱ)
in Series 3:

მე (=RS) ა-მ-ი-შენ-ებ-ი-ა სახლ-ი (=O₃^d) შვილ-ის-თვის
 ა-მ-ე-შენ-ებ-ი-ნ-ა
 ა-მ-ე-შენ-ებ-ი-ნ-ო-ს

The following is also a peculiarity of Series 3: the **past voice**, which in the forms of Series 1 and 2 may have the marker **ი-, ე-, -დ-**, loses the marker:

ი-წერება, და-ი-წერ-ა but: დაწერილა, დაწერილიყო, დაწერილიყოს
 ე-ხატება, და-ე-ხატ-ა but: დახატვია, დახატვოდა, დახატვოდეს;
 შენ-დ-ება, ა-შენ-დ-ა but: აშენებულა, აშენებულოყო, აშენებულოყოს

Series 3 is characterized by one more peculiarity, which is revealed in Resultative 1: In this screeve transitive verbs necessarily take objective version markers, but these verbs do not convey the meaning of version.

In Resultative 1 all these version forms (ა-შენებ-ს, ი-შენებ-ს, ე-შენებ-ს) have one common form (ა-უ-შენებ-ი-ა), which corresponds to objective version (უ-).

Below is given a poem "Georgia Has Once Been Great" by Murman Lebanidze, a modern Georgian poet. It abounds in the forms of Resultative 1 of transitive and intransitive verbs.

მურმან ლებანიძე

ოდესმე დიდი ყოფილა საქართველო

ჩემო თვალნათელო, ჩემო სანატრელო,
 ოდესმე დიდი ყოფილა საქართველო,
 ყოფილა დავით მეფე აღმაშენებელი,
 ყოფილან ოპიზრები — გასაშტერებელი,
 ყოფილა მოდრეკილი, ყოფილა ცურტაველი,
 დასაც მოჰყოლია შოთა რუსთაველი...
 ჩემო მიმინო და ჩემო ფრთანათელო,
 ოდესმე დიდი ყოფილა საქართველო.
 ყოფილა ნიკოფსით-დარუბანდამდე
 აჭენებული და გამოჰენებული;
 რტოებგაშლილი და გამოჩინებული,
 ყოფილა ორ ზღვას შუა აღმოცენებული.
 ვიე, საქართველოს ჰყოლია ვასლები!
 ამაღარ უკრეფია სულ ოქროს ვაშლები!
 ევრი გვიწაღდია, ისე გვიზარდია,

ჩემო გაგმზადებულგვართ ახალ ბიზანტიად...

ჩემო რამე უცაბედად მატლი არეულა,
 ჩემო ბაღი უკუღმა დატრიალებულა.
 ჩემო თვის მონღოლია პირველი სასჯელი;
 ჩემო ლოლს მოჰყოლია თურქი და სპარსელი.
 რტოება საქართველო ყოვრებს წაუღიათ,
 სპარსეთს და ოსმალეთს შუაზე გაუყვიათ.
 ჩემო ლილა თვალი და ჭაჭვი ჩარღვეულა,
 ჩემო ლოთო დაკეტილა, გელათი დანგრეულა.
 ჩემო მეფეს სულ სისხლის ცრემლებით უცრემლია,
 ჩემო ჩვეს საბრალო ლექსები უწერია.

რა დროს ლექსიაო, მოუყვდა პატრონი! -
 ხილვით შემოვარდნილა ერეკლე-ბატონი...
 ამას მოჰყოლია: „ვაჰ, დრონი! ვაჰ, დრონი!“
 ჩემო თვალნათელო, ჩემო ფრთანათელო,
 ოდესმე დიდი ყოფილა საქართველო!

ჩემო თვალნათელო, ჩემო ფრთანათელო my bright-eyed; my
 bright-winged (Voc.) (words of endearment)

ყრთა wing

ოდესმე = here: ოდესღაც at one time, once

დიდი ყოფილა has been (was) great; ყოფილა has been

ოპიზრ-ები (ბექა და ბეშქენ) Opizari (Beka and Beshken), well-known masters in chasing (13th century).

მოდრეკილი-ი მიქაელ Modrekili Mikael, well-known 10th cent. Georgian hymn-writer and musician

ცურტაველი-ი იაკობ Tsuraveli Iakob, author of the "Passion of St. Shushanik", the first extant original Georgian hagiographic work (5th cent.)

დასაც მო-ჰ-ყოლია-ა that was followed by

შოთა რუსთაველი Shota Rustaveli, author of the epic "The Knight in the Panther's Skin" (XII-XIII cent.)

მიმინო falcon

გაჭენებული-ი და გამოჰენებული-ი extending from border to border

რტოება racing (of a horse), galloping

რტოებგაშლილი-ი with branches spreading out: branch, bough

გამოჩინებული-ი = გამოჩენილი-ი (=ცნობილი-ი, სახელგანთქმული-ი) outstanding, well-known, renowned

აღმოცენებული-ი rising, sprouting

ვიე! ah! (Interjection)

ყოლია-ა he has had (Perfect Tense)

ვასლები (ვასალ-ები) vassals (pl.); ვასალ-ი vassal

უკრეფი-ა he has picked; კრეფა to pick, to gather
 ოქროს ვაშლ-ები golden apples (pl.); ვაშლ-ი apple
 ტევრი გვიწალდი-ა we have hewn forests with axes
 ტევრ-ი thicket, forest
 წალდი (elongated) axe
 გვიზარდი-ა (= გა-ვ-ზრდილ-ვ-არ-თ) we have grown;
 ზრდა growth, to grow
 გა-ვ-ზრდილ-ვ-არ-თ we've got ready for;
 გამზადება to get ready, to prepare oneself for something
 ბიზანტია Byzantium
 მაგრამ but
 უცაბედად = უცბად, უეცრად all of a sudden, unexpectedly
 მატლ-ი არეულ-ა here: the enemy (worm) has become confused
 მატლ-ი worm
 ბორბალ-ი wheel
 უკუღმა in the reverse direction; ant. წაღმა in the forward direction
 დატრიალებულ-ა has turned; ტრიალ-ი turning, revolution (wheel)
 ჩვენთვის for us
 მონღოლ-ი Mongol
 სასჯელ-ი punishment, retribution
 თურქ-ი Turk
 სპარსელ-ი Persian
 ტურფა lovely, pretty, beautiful
 წაული-ა-თ they have taken away (as a prey); წალება to carry
 სპარსეთ-ი Persia
 ოსმალეთ-ი Turkey, the Ottoman Empire
 შუაზე გაუყევი-ათ they have divided between them (into halves); გაყოფა to divide
 ზაშლილ-ა თვალ-ი a link has given way, broken,
 ზაშლა to break, given way
 ზეპვი ჩარღვეულ-ა the chain has broken, severed;
 იარღვევა to break/sever
 ყალთო, გელათ-ი — აკადემიები ძველ საქართველოში Iqalto, Gelati
 academies in medieval Georgia
 ისლ-ი blood
 კრემლი-ი tear; უტრემლი-ა = უტირი-ა he has shed tears, wept
 ყირილი-ი to cry, weep
 აბრალო poor, unlucky, miserable
 ა დროს ლექსია?! That is no time for [writing] poems
 უკვდა პატრონი! God damn it! (lit.: may there be death of his
 (its) master)

შემოვარდნილ-ა has rushed in with a sword; ბმალ-ი sword
 შემოვარდნა to rush in
 ბატონ-ი = მეფე ერეკლე II (1720-1798) Erekle the master
 King Erekle II (1720-1798)
 იი! (interjection)
 „დრონი, დრონი!“ „Oh, Times, Times!“ (Oh, Times Gone by),
 title of a poem by the Georgian romantic poet Alexandre
 Chavchavadze (1786-1846).

Comments on the poem:

მკრამან ლებანიძის ლექსი თითქმის შლის (turns) საქართველოს
 აკრძალვის ფურცლებს (pages): ვიხსენებთ (we recall) დავით აღმაშე-
 კისსა და თამარ მეფეს; სწორედ მათი დამსახურება იყო (they are
 entitled with, It was due them that...) „ნიკოფსიდიდან-დარუბანდა-
 ე“ გადაჭიმული (extended) ერთიანი და ძლიერი საქართველოს
 „ქროს ხანა“, როცა ინტენსიურად შენდებოდა ქალაქები, სოფლები,
 ეკლესია-მონასტრები (churches and monasteries), არნახულად (in
 unprecedented way) ვითარდებოდა მეცნიერებისა და ხელოვნების
 დიდხსნა დარგი (branches), მოქმედებდა აკადემიები გრემისა, იყალ-
 თო, გელათისა...

ვეცნობით (we acquaint ourselves with) მიქაელ მორეკილის —
 საუკუნის შესანიშნავ ჰიმნოგრაფსა და მუსიკოსს, რომელმაც 978-
 წლებში შეადგინა (compiled) საგალობლების კრებული (hymn-
 books). ამ კრებულმა შემოგვინახა (has preserved) მრავალი ბრწყინ-
 ვალე ქართველი ჰიმნოგრაფის სახელი და მათი შემოქმედების ნიმუშ-
 ე (examples, specimens of their work). კრებულში შესულია თვით
 მიქაელ მორეკილის ორიგინალური საგალობლებიც. განუზომელია
 (invaluable) ამ საგალობლების მნიშვნელობა (significance) იმ თვალ-
 წარსივითაც (for the additional reason, that), რომ მათ დართული
 მუსიკა (supplied with) მუსიკალური დამწერლობის ნიმუშები (musical
 notation).

ვეცნობით ბექა და ბესეზენ ოპიზრებს — ბრწყინვალე ოსტატებს
 (brilliant masters), ოქრომჭედლებს (jewellers, goldsmiths). ვიგო-
 ნებთ (we recall) იაკობ ტურტაველს — V საუკუნის მწერალს (writer,
 author), ჩვენამდე მოღწეული (extant, surviving) უძველესი ქართული
 „ხსენების (work) — „შუშანიკის წამების“ ავტორსა — და შოთა
 რუსთაველს — ქართული პოეზიის მწვერვალს (the acme of Georgian
 poetry), „ვეფხისტყაოსნის“ შემქმნელს (creator).

ბრწყინვალე პოეტი იყო მეფე დავით აღმაშენებელიც, ავტორი
 სამოგრაფიო შედევრისა „გალობანი სინანულისანი“ (Hymns of
 repentance). სხვა მეფე-პოეტებსაც იცნობს საქართველოს ისტორია.

მათ შორისაა ის „ოთხი მეფე“, რომელთაც ახსენებს პოეტი მურმან ლებანიძე. ესენი არიან თეიმურაზ I (1589-1663), არჩილი (1641-1713), ვახტანგ VI (1675-1737) და თეიმურაზ II (1700-1782).

მძიმე დრო დაუდგა საქართველოს XIII საუკუნიდან. ქვეყანა განუწყვეტლივ (continually, incessantly) თავს ესხმოდა (was attacked/invaded) ჯერ მონღოლები, შემდეგ — თურქები, სპარსელები მეფე ერეკლე II-მ ბევრი რამ გააკეთა ქვეყნის გასაძლიერებლად (strengthen), მაგრამ მტერთა გამუდმებული შემოსევებისა (inroads/invasions) და შინაგანი (internal) რეაქციული ძალების გააქტიურების გამო იძულებული გახდა ეძებნა (had to look for, was induced to) ძლიერი მფარველი (protector). ამ მიზნით დაიდო (has concluded) რუსეთ-საქართველოს მეგობრობის პირობა (treaty) — „ორგიევსკის ტრაქტატი“ (The Treaty of Georgievsk) (1783 წ.), მაგრამ, სამწუხაროდ (unfortunately), რუსეთის მთავრობა (government) არ შეასრულა (did not adhere to) „ტრაქტატის“ პირობები (terms), გააუქმა (abolished) ქართლ-კახეთის სამეფო და რუსეთს შეუერთა (annexed/joined it) (1801 წ.). ასე დაკარგა (lost) საქართველომ სახელმწიფო დამოუკიდებლობა. სწორედ ეროვნული დამოუკიდებლობის დაკარგვით გამოწვეული (caused) დიდი სირაპა (anguish) გამოხატული ცნობილი ქართველი რომანტიკოსი პეტრე — ალექსანდრე ჭავჭავაძის ლექსში „ვაჰ, დრონი, დრონი“.

UNIT 27

The Adverb

ზმნიზელა

The adverb is a part of speech, which completes or modifies the meaning of a verb, an adjective or another adverb. The verb points to the place, time, manner, frequency, reason, purpose of the action expressed by the verb: აქ დაიბადე I was born here; გუშინ წვიმდა it was raining yesterday; მეტისმეტად ცივა It's too cold; დილით ძალიან წვიმდა It was raining hard in the morning; იმიტომ მოვედი that's why I have come; იმისთვის რომ he said it for the reason that, etc. As was mentioned above, an adverb may be connected not only with the verb but also with an adjective (ძალიან ლამაზი very pretty), or another adverb (ძალიან კარგად იცვამს she dresses very well).

Simple adverbs are very few in Georgian. They are: აქ here, იქ there, აწ (arch.) = ახლა now, სად where, შინ in, (at) home, ხვალ tomorrow.

The majority of adverbs is derived from petrified case-forms of nouns, numerals or adjectives. Such petrified forms of adverbs represent the Dative, Genitive, Instrumental/Ablative and Adverbial cases. Therefore one and the same form may function both as a noun and as an adverb:

ქ.: „ამ დღეს ველოდი, მოვესწარ...“ I was awaiting this day ... and: „დღეს მერცხალი შემოფრინდა“ Today (adv.) a swallow flew into my room.

Similarly: „კარგად“ is the adverbial case of the adjective „კარგი“ (good) and it may function as adverb: კარგად (well) ხატავს.

Adverbs may occur in the above-mentioned case-forms either with or without post-positions.

For example:

Dative: ძირს downstairs, შორს far, ახლოს near, დღეს today, საღამოს in the evening, წელს this year, თავში at the beginning, შუაში in the middle, ბოლოში at the end, განზე aside, გვერდზე next to.

Genitive: წუხელ(ის) last night; მერმის afterwards.

Dative and Genitive: შუალამისას at midnight; შუადღისას at noon; მეზობლისას at the neighbour's.

Instrumental: გვერდით beside, ღამით at night, შორით afar, წინათ formerly, გარეთ out, outside; ზემოთ/ზევით up, above; უნებლიეთ instinctively, საითკენ whither; შიგნიდან from inside; ქვევიდან/ქვემოდან from below, საიდან where from, etc.

Adverbial: ცერად askew, უცერად suddenly, სწრაფად fast.

The case-ending may be completely or partially lost: ჩქარა quickly, ნელა slowly, მაღლა above, აქამდე so far, მანამდე up to that place/time, etc.

Some adverbs are derived by doubling the stem (stem-reduplication) with or without the conjunction and (და).

For example: ნელ-ნელა little by little, ჩქარ-ჩქარა faster and faster, უკან-უკან backwards, წინ-წინ forwards, კარდაკარ from house to house, ფეხდაფეხ following in one's footsteps, წინდწინ beforehand.

Adverbs are sometimes formed with special affixes, such as: the post-position -გან (from), the old case-ending -ივ and particles რი. -ჯერ (-times). Examples:

გან: სხვაგან elsewhere, ერთგან at a certain place, ზოგან somewhere, ყველგან everywhere.

-ივ: მარჯვნივ to the right, მარცხნივ to the left, დაუყოვნებლივ immediately, განუწყვეტლივ nonstop, continually, ძლივ scarcely hardly.

-რე: ეგრე yes, that's it, მეტადრე the more so, ისე (<ისრე) that way ასე (<ასრე) this way.

Suffixes -გზის/-ჯერ (-ხელ) -times form adverbs from numerals: სამგზის/სამჯერ three times, ორგზის/ორჯერ twice, ასჯერ a hundred times, but: ერთხელ once.

According to semantics and syntactic functions, adverbs can be divided into the following groups:

1. Adverbs of place: აქ here, აქეთ this way, hither, იქ there, იქით that way, thither, უკან behind, წინ before, in front of, მარჯვნივ on/to the right, ირგვლივ (გარშემო) around...
2. Adverbs of time: დღეს today, ხვალ tomorrow, ზეგ the day after tomorrow, მაზგ the day after (the day after) tomorrow, გუშინ yesterday, გუშინწინ the day before yesterday, მუდამ/ყოველთვის always, დღისით in the day-time, ღამით at night, etc.
3. Adverbs of manner: კარგად well, ცუდად badly, უცბად suddenly, სწრაფად, ჩქარა quickly, fast, ნელა slowly, ძლიერ very, strongly, ძალიან very, ოდნავ slightly, მშვენიერად wonderfully...
4. Adverbs of cause or reason: ამიტომ/ამის გამო that is why, because of this, მაგიტომ/მაგის გამო, იმიტომ/იმის გამო because of that.
5. Adverbs of purpose: ამისთვის for this, მაგისთვის, იმისთვის for that.
6. Adverbs of measure and quantity: ამდენად, მაგდენად, იმდენად as much as, inasmuch as, სამჯერ three times, ათჯერ ten times, ათასჯერ a thousand times, სავსებით/მთლიანად/მთლანედ quite/fully, completely, ცოტ-ცოტად little by little.
7. Interrogative adverbs: სად? where? საიდან? where from? საიდან? where to? როდის? when? როგორ? how? რატომ? why? რისთვის? what for? რამდენად? how much? რამდენჯერ? how often?
8. Relative adverbs: Like relative pronouns, they are formed from the interrogative pronouns by adding the particle -ც: სადაც, საიდანაც, საითკენაც, როდესაც, როცა, როგორც, რატომაც, რისთვისაც. . .

³⁹ The following forms: ამიტომ, ამისთვის, ამდენად; მაგიტომ, მაგისთვის, მაგდენად; იმიტომ, იმისთვის, იმდენად ... reveal the same difference as the pronouns (ამან ...), ეგ (მაგან ...) and ის (იმან), viz. they differ from the view-point of personal relations.

⁴⁰ Adverbs of this group also have the meaning of manner, to a certain degree.

Relative adverbs with the particle -ც lose the meaning of question. And like relative pronouns, they function as subordinators in hypotactic constructions.

Examples:

„სადაც ვმოხილვარ, გავზრდილვარ... სადაც სიყრმითვე ვჩვეულვარ, ჩემი სამშობლო იქ არის“ Where I was born, reared, ... where I have lived since childhood, my homeland is there.

როგორც ქუხს, ისე არ წვიმს It does not rain so hard as it thunders.

საითაც გავიქეცი, იქით წავიქეცი I fell in the direction I was running.

როცა (როდესაც) სიტყვა ხშირდება, მაშინ საქმე მცირდება When words grow in number, deeds become fewer.

რამდენიც თავია, იმდენი ჰკუთნა There are as many minds as there are heads.

საცა (სადაც) სიყვარული არ არის, იქ სიხარულს რა უნდა?! Where there is no love, there is no joy.

Certain adverbs may function as postpositions (=English prepositions) if they are connected with case-forms of a noun.

(ჩ.: წინ — წყალი, უკან — მეწყერი Water in front and landslide behind (წინ and უკან are adverbs here).

and:

სასახლის წინ ბაღია, სასახლის უკან კი — ტყე There is a garden in front of the palace and a forest at the back.

In this case წინ and უკან function as prepositions.

Here is a text about Ilia Chavchavadze (1837-1907), a famous Georgian writer. Pay attention to the use of adverbs.

ილია ჭავჭავაძე

ილია ჭავჭავაძე იყო პოეტი, პროზაიკოსი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, ისტორიკოსი, განმანათლებელი, XIX საუკუნის ქართული საზოგადოებრივი ცხოვრების უმნიშვნელოვანესი მოღვაწე, თავკაცი ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობისა.

ილია დაიბადა ყვარელში, ყოფილი ოფიცრის — გრიგოლ ჭავჭავაძის ოჯახში. დედამ — მარიამ ბებურიშვილმა — ბავშვობიდანვე ჩაუყრდა მას ქართული სიტყვიერების სიყვარული. დაწყებითი განათლება ილიამ თავის სოფელში მიიღო, 8 წლისა კი თბილისში ჩაიყვანეს და ყრძო პანსიონში მიაბარეს, რომელსაც ცნობილი პედაგოგი პაკე ხელ-

მძღვანელობდა. პანსიონში პროგიმნაზიის კურსის გავლის შემდეგ გიმნაზიის მეოთხე კლასში მიიღეს.

1857 წელს ილია ჭავჭავაძე ჩაირიცხა პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე. უნივერსიტეტში სწავლის პერიოდში ილიამ ნაყოფიერი იყო მომავალი დიდი მოღვაწისათვის. იგი ბევრ კითხულობდა (განსაკუთრებით პოლიტიკური და ეკონომიკური სახის აინტერესებდა). ინტენსიურად მუშაობდა მრავალსაუკუნოვანი რუსული კულტურის ძეგლების შესასწავლად. მისი ხელმძღვანელობა პეტერბურგის ქართულ სტუდენტთა სათვისტომოს ძველი ქართული წიგნებისა და ხელნაწერების მდიდარი კოლექცია შეუგროვებია...

ილიას პოლიტიკური მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებაზე გლენა იქონიეს რუსმა რევოლუციონერ-დემოკრატებმა: ჩერნიშევსკი, დობროლუბოვმა, ბელინსკიმ, გერცენმა... სტუდენტობის დროსვე ეცნო ილია ევროპის აზროვნების ისტორიას (საფრანგეთის დიდ განათლებულებს, გერმანულ ფილოსოფიას, კერძოდ, ჰეგელს, უტანს სოციალისტებს...).

სტუდენტობის წლებში ილიამ თარგმნა პუშკინის, ლერმონტოვის, ბაირონის, გოეთესა და სხვათა ლექსები. გატაცებული იყო შექსპირის სწორედ ილია ჭავჭავაძეა (ივანე მაჩაბელთან ერთად) პირველი მთარგმნელი შექსპირისა ქართულად.

1861 წელს ილია საქართველოში დაბრუნდა. იგი განაგრძო შემოქმედებით მუშაობას, ამავე დროს ეწეოდა აქტიურ საზოგადოებრივ მოღვაწეობას. მის ცხოვრებას და შემოქმედებას ორი მთავარი ზანი ჰქონდა: ბრძოლა ერის თავისუფლებისათვის და ბრძოლა სოციალური ჩაგვრის წინააღმდეგ. ამ სულისკვეთებითაა გამსჭვალული ილიას პოემები „აჩრდილი“, „ქართლის დედა“, „კაკო ყაჩაღი“ („რამდენი სურათი ანუ ეპიზოდი ყაჩაღის ცხოვრებიდან“)... მოთხრობები „ბაბის ნაამბობი“, „კაცია ადამიანი?!“. „მეზავრის წერილებში“ ილიამ ფიოდ ჩამოაყალიბა პოლიტიკური პროგრამა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობისა. პოემა „განდეგილში“ ავტორი შეეხო მსოფლიო პრობლემებს ცხოვრების არსისას, რწმენისას... ილია ჭავჭავაძის სული შემოქმედებისათვის დამახასიათებელია უსაზღვრო სიყვარული მულისა, უანგარო სამსახური ერისა, თავგანწირული ბრძოლა სიკეთის, სამართლიანობის დასამკვიდრებლად. ამას ადასტურებს მისი, როგორც პუბლიცისტის, კრიტიკოსის, სოციოლოგ-ეკონომისტის, ისტორიკოსის... — აქტიური მოღვაწეობა. ილია იყო ინიციატორი და სულისმძღველი თითქმის ყველა ორგანიზაციისა და დაწესებულებისა, რაც შექმნილა მე-19 საუკუნის უკანასკნელ მესამედში: ქართული ბანკი, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება, ამ საზოგადოებასთან არსებული ძველი ქართული ხელნაწერების სტუდიისა, რომელიც გახდა საფუძველი ქართული ეროვნული ხელოვნების, ხელახლა აღდგენილი მუდმივი ქართული თეატრალური და მრავალი სხვა.

ილიას ერთ-ერთი უკანასკნელი ნაწარმოებია მოთხრობა „ოთარასიო ქვრივი“, რომლის მთავარი გმირი წარმოადგენს ქართულ ეროვნულ ტიპს, ამავე დროს, ზოგად სახესაც თავისუფლებისმოყვარე, შეუდარებელი სულის ქართველი ხალხისას. თხზულება გამორჩეულია თავისი მხატვრული ფორმითა და უბრწყინვალესი ენით.

მთელი სიცოცხლის მანძილზე ილია აქტიურ მოღვაწეობას ეწეოდა. 1905 წელს იგი გამოვიდა საქართველოს პოლიტიკური ავტონომიის მოთხოვნით; 1906 წელს იგი საქართველოს დელეგატი იყო სრული-რუსეთის თავდაზნაურობის საიმპერიო ყრილობაზე და არჩეულ იქნა სახელმწიფო საბჭოს წევრად. 1907 წლის თებერვალში ილია გამოვიდა სახელმწიფო საბჭოს სესიაზე სიკვდილით დასჯის წინააღმდეგ (სხვათა შორის, ჯერ კიდევ 1879 წელს ილიამ დაწერა პატარა მოთხრობა „სარჩობელაზედ“ — ერთ-ერთი უძლიერესი ნაწარმოები, რომელიც ამ პრობლემას მიუძღვნა), სულ რამდენიმე თვის შემდეგ კი ილია ვერაგულად მოკლეს. ეს მოხდა 1907 წლის 30 აგვისტოს სოფელ წიწამურთან.

„ჩვენთვის ილია იგივე საქართველო იყო...“

ევასილ ბარნოვი/.

„ილიას მკვლელებს რომ შეეძლოთ, საქართველოსაც მოკლავდნენ“
ევასილ ფშაველა/.

„თუ საქართველოს სიკვდილი არ უწერია, მაშინ იმასთან ერთად შენც უკვდავი იქნები“

აკაკი წერეთელი/.

განმათავისუფლებელი- enlightener, educator

საზოგადოებრივი- ცხოვრება public life

ქონი მხედველობის- მოღვაწე major public figure

მთავარი- leader

ეროვნულ-განმათავისუფლებელი- მოძრაობა national liberation movement

ჩაუნერგა- he inculcated, inspired;

ჩაუნერგვა to inculcate, to instil with

მსწავლეთ- განათლება primary education

კერძო პანსიონი- private boarding-school

კურსის გავლის შემდეგ after completing the course of

კურსის გავლა to study, to complete a course

ჩაირიცხა- he was enrolled;

ჩაირიცხვა to enrol

საყოფიერო- fruitful;

ნაყოფი fruit

(პოლიტიკური-ი) საგან-ი (political) discipline, subject

საოჯახო-ი association of (fellow) countrymen

The Conjunction, the Particle, the Interjection

კავშირი, ნაწილაკი, შორისდებული

The conjunction (კავშირი) is a structural part of speech that connects words, phrases, clauses or sentences.

For example:

მზე და მთვარე The sun and the moon.

თუმცა ქარი ჩაღდა, მაგრამ მაინც ძალიან ცივა Though the wind stopped blowing (but) it is very cold.

According to their structure, conjunctions may be: a) simple (და and, თუ or, if, ან or) and b) derived (ვიდრე than, till, თუცა/თუ უნდა-ც even if, თორემ or else); according to the function they are coordinators (შეერთებელი) and subordinators (მამკობელი).

Coordinating conjunctions are: და and, მაგრამ but, კი and, ხოლო but, ან or, თორემ or else, ეხე იგი i.e., ანუ or, არამედ but.

და (and) is the most widespread coordinator, sometimes it may be used in this meaning: დიდი თუ პატარა, ქალი თუ კაცი იყო Everyone was there: the young and the old, men and women.

The conjunction თუ is used in Georgian as a coordinator in the meaning of and, or (ეს წიგნი შენია თუ შენი ძმის? Is this your book or your brother's? დამელოდები თუ წახვალ? Will you wait for me or will you go?) and a subordinator in the meaning of if (წერილს გამოგიგზავნი, ძალიან გამახარებ If you send me a letter you will make me very happy. თუ შემატყობინებ, აეროპორტში გხვდები If you let me know I'll meet you at the airport).

მაგრამ, ხოლო, კი are adversative (contrasting) conjunctions, always follows the second contrastive word.

For example:

მე ძალიან ვთხოვე, მაგრამ არ დამიჯერა I asked him very much, but he wouldn't listen to me.

ის ჭკვიანია, მაგრამ ძალიან უშნო, მახინჯი He is clever, but ugly.

შენ უკვე დაამთავრე წერა, (ხოლო) იმას კი არც დაუწყია You have already finished writing but he hasn't even started.

არამედ is used when the first contrastive word is accompanied by the negative particles არ(ა), ნუ (These particles are often intensified by კი): ის მივიდა მასთან არა სამსახურში, არამედ შინ He went not to his office, but to his home.

ის მივიდა, არამედ — შინ).

ან is an alternative (selective) conjunction:

For example:

ორი ან სამი კაცი უნდა მივიდეს იქ Two or three people must come here.

The conjunction ან is often repeated. It may have certain variables: ან — ან, ან — ანდა, ან — ან არადა.

ას დაჯექი, ან წადი Either sit down or go.

ას ბანდეროლით გამოგიგზავნი წიგნებს, ან მე თვითონ ჩამოგიტან I'll either post the books to you or bring them myself.

ას იმუშავე წესიერად, ან არადა თვალით აღარ დამენახო Either work properly or else off with you.

ხან — ხან (ხან — ხან კი; ხან — ხანაც = sometimes) also belong to alternative (selective) conjunctions:

„ხან უგნური ვარ, ხან — ბრძენი, ხან არც ისა ვარ, არც ისა“ (ა. წერეთელი). „I am sometimes foolish, sometimes wise, sometimes neither this nor that (A.Tsereteli).

„ხან მოილრუბლება, ხან კი ისევ მზე ანათებს Sometimes it's cloudy and sometimes it's sunny again.

გინდ(ა)...გინდ(ა), თუნდ(ა)...თუნდ(ა)

„გინდ(ა) მოდი, გინდ(ა) ნუ მოხვალ, ჩემთვის სულერთია Do as you wish either come or don't come; it makes no difference to me.

The conjunctions გინდ, თუნდ contain the finite verb-forms „გინდ“ and „თუნდ“.

Conjunctions გინდ(გინდაც), თუნდ(თუნდაც) may function as subordinators as well: „გინდ მეძინოს, მაინც სულში მიზიხარ“ (გ. ორბელიანი).

„Even if I'm asleep, You are still on my mind“ (lit. in my soul) (G. Orbeliani).

„...თუნდ მოგვკვდეს, არ მეშინია...“ (ი. ჭავჭავაძე) Even if I die, I am not afraid... (I.Chavchavadze).

The conjunctions ანუ, ეხე იგი function as equatives: ეს იყო თევზის პატარა კვერცხები ანუ ქვირითი These were small eggs of fish, i.e. small eggs of fish.

ეს თევზის პატარა კვერცხები ე. ი. ქვირითი small eggs of fish, i.e. small eggs of fish.

Subordinating conjunctions are: რომ (that), სანამ (till), ვიდრე (than), გინაიდან (because, as), რათა (for, in order to), რადგან(აც) (because), თუმცა (though), თუ (if.) (see above), etc.

Relative pronouns and adverbs often function as subordinating conjunctions.

According to their semantics conjunctions may express meaning of place (**სადაც, საითაც**), time (**როდესაც, როცა, როგორც, ხანამ(დის), მანამ(დის)...**), cause, reason (**რადგანაც, ვისიდან, იმიტომ რომ...**), purpose (**რათა...**), etc.

e.g. მე მინდა, რომ სიმართლეს ვემსახურო I want to serve the truth (lit. : I want that. I serve the truth).

სანამ (ვიდრე) შენ ჩემთან იქნები, არაფრის მეშინია Till (while, until) you're with me I am not (won't be) afraid of anything.

როდესაც (როცა) სევდა მიპყრობს, ჩემი საყვარელი პოეტების სიტყვებს ვკითხულობ When I feel sad I read my favourite poets.

როგორც იშრომებ, ისე იცხოვრებ As you work, so you'll live.

თუმცა ძალიან დაღლილი იყო, დახმარებაზე უარი არ უთქვამს Though he was very tired he agreed to help (me, us).

Coordinators are used in compound sentences and in sentences with homogeneous parts, whereas subordinators are used in complex sentences.

The particle (**ნაწილაკი**) is a structural word, syllable or even a sound that is added to a word or a sentence and changes the meaning of the latter in a certain way. Some particles precede the word, others follow it; some are written separately, others are joined to words. cf.: არ იზარმაცო! Do not be lazy! And: ორიოდღე couple.

Particle may express a question (ხომ, განა really, ნუთუ indeed); negation (არ not, ვერ can't, ნუ don't); assertion (დიახ, ჰო, ხო yes); direct repetition of one's own or somebody else's words (-მეთქი I say, -თქო, -ო (he said)), approximation (-ოდე), modality (ნეტავ I wish, ეგებ maybe, იქნებ may be, დ(ა)ე may, ლე თურმე it seems..., უნდა must), indefiniteness (-მე, -ლაც), intensification (-ც(ა) too), even.

Here are the basic (frequently used) particles:

აბა — intensifies order: აბა გაბედე Just you dare:

აი = here: points to an object: აი სერიო! Look!

აკი — (may have the shade of surprise): აკი არ მოვალო, ამბობდი You said you wouldn't come!

განა — expresses question: განა ასე უნდა მოქცეულიყო? Should he have behaved like this?

დაე — is used to intensify order: დაე მუდამ იყოს მზე! May there always be the sun!

დიახ, დიად, კი, ჰო, ხო — are asserting particles, the last two particles (ჰო, ხო) are informal.

არ(ა), ვერ(ა), ნუ, არც, ვერც, ნურც — expresses negation. არ(ა) expresses simple negation (არ გააკეთა he didn't do it), ვერ(ა) expresses inability (ვერ გააკეთა he could not do it), ნუ expresses prohibition (ნუ მოსწევთ! Don't smoke!).

იგებ, იქნებ — expresses supposition, possibility: ეგებ (იქნებ) არც იცის? Maybe he doesn't even know?

იქნებ მოვიდეს Maybe he comes (will come).

თითქმის — expresses approximation (=almost): მან თითქმის დაამთავრა დისერტაციაზე მუშაობა He has almost finished working on his thesis.

თურმე — has the meaning of smth. unseen: გიორგის უთქვამს თურმე, არ ვიცოდით Giorgi appears to have said he didn't know about it.

კინაღამ, ლამის is close in meaning to the particle „თითქმის“.

The form ლამის requires the verb in Subjunctive II:

ისე წუხს, ლამის თავი მოიკლას He's worrying so that he's almost ready to commit suicide.

კინაღამ გული გაუსკდა შიშისაგან He was so scared that his heart almost burst (fainted).

მაინც at least „თქვენი ღიმილი მაინც მიჩვენეთ, კარგებო“ (ვაჟა) Show me at least your smile, my dears (Vazha Pshavela)

მოდი = Let's (the 2nd person verb form): მოდი წავიდეთ თეატრში! Let's go to the theatre: მოდი ვნახოთ ეს ფილმი Let's see this film;

ნეტავი expresses wish: ნეტავი არასოდეს იქნებოდეს ომი! I wish there is no war!

ც, -ც — კი — is an intensifying particle: შენც ასე ფიქრობ?! You too think so, don't you?! Are you too of the same opinion?

ხოლმე — expresses repetition, like used to:

ის ხშირად მოდის ხოლმე He often comes

ის ამბობდა ხოლმე He used to say

ხომ — is an interrogative particle that implies disjunctive confirmation (consent) in an answer: ხომ გითხარი, ნუ წახვალ-მეთქი Didn't I tell you not to go there? ხომ მოხვალ? You'll come, won't you?

-ოდე — is used with numerals and expresses approximation to the given number and stresses small quantity: ხუთიოდე (დაახლოებით ხუთი) ბიჭი იდგა ეზოში About five boys were standing in the yard. ორიოდე დღის შემდეგ about two days later,

უნდა — is a finite verb form which when used in the function of the particle does not change according to the persons, i.e., is not conjugated: მე უნდა წავიდე I must go
შენ უნდა წახვიდე You must go

ის უნდა წავიდეს He must go
It is used with the forms of the subjunctive screeve
(cf.: the verb meaning: მინდა I want, გინდა you want, მას უნდა he wants).

უკვე — already; points to the fulfilled action (therefore it doesn't occur in the future tenses)

უკვე 12 საათი შესრულდა It's 12 already
ბავშვს უკვე სძინავს The child is already asleep.

The so-called direct expressers of smb. else's words are as follows: **-მეთქი, -თქო, -ო.**

-მეთქი (<მე ვთქვი I said) points to the words or thoughts of the person speaking: მე მას ვუთხარი, ვიმუშავებ-მეთქი I said to him that I would work.

-თქო (<თქვა he said) is used when the person speaking leaves a message to the person spoken to for a 3rd person: დედას დაურეკე და უთხარი, ნინოს დაავიანდება-თქო Please, call mother and tell her that Nino will be late.

-ო — tells us the words said by a 3rd person: დალი შემპირდა წიგნს მოგიტანო Dali promised me that she would bring me the book (Dali promised to bring the book).

The **-ო** of other persons' words is often used in proverbs meaning "they say" (=ამბობენ), they have said (=უთქვამთ), It is said (ნათქვამია). They are usually implied by the proverbs:

მეგობარი მეგობრისთვის ციხესიმაგრეაო They say a friend is a fortress for a friend (friends are said to fortify each other).

თუ ერი ერობს, მტერი ვერ მტრობსო It is said, if a nation acts as one, the enemy can avail nothing against it.

The interjection (**შორისდებული**) is a sound, a sound sequence, word or a word-combination representing an exclamatory word or group of words used to express sudden feelings or emotions, such as: delight (**ვაშაა!** იგრილა ხალხმა hurrah! — burst out the people), joy (**ოჰ!** წამოიძახა გახარებულმა მეზობელმა — oh! cried the delighted neighbour), sorrow, grief (**ვაჰჰე!** რა ძნელია ობლობა! Ah, how hard it is to be an orphan); liking, approval (**ყოჩაღ!** აი ეს მომწონს! Well done; I like this! **იფ, იფ!** რა გემრიელია! How delicious it is!), offence (უიჰე! ვაიჰე! oh!), surprise (**ბიჭოს!** ეს ვინ მოსულა?! Well, never expected you! **ერიჰაა!** ეგ როგორ მოგივიდა?! How did that happen to you?!), wish, desire (**ახ, ნეტავ მალე მოვიდოდეს!** Ah! I wish he'd come soon, **აჰ!** ნეტავი შენთან მამყოფა

I wish I would be with you!), disgust (**ფუჰ!** შენს ვაჟაცობას Pooh! How caddish of you!), etc.

One and the same interjection may express different emotions (**აჰ, ოჰ! ახ! ვაჰ! უჰ! ოხ!**) according to the situation and intonation. Cf. **ოჰ!** ვინც მოვიდა, გაუმარჯოს! oh, welcome to the new-comer!

and: **ოჰ!** დავიტანჯე ამდენი ლოდინით oh, I'm tired of waiting for so long!

The interjection may express the will (wish of the speaker, e.g. an appeal for to silence: — **ხუ, ხუ** ლაპარაკობ! Hush, don't speak! **ჩუ, არაფერი** წამოგცდეს! Hush, do not let the cat out of the bag!

Sometimes the interjection intensifies the form of address:

ჰაი(ტ), თქვე ლაჩრებო! You cowards!

შენ, ეი, მანდ რას აკეთებ?! Hay, you, what are you doing there?!

Here are interjections used to call domestic animals or the poultry:

აჰუ! — to get a horse going; **ხი, მო, მაამო** to urge the oxen on;

ჰაცე! — to get an ass going; **აქშა! აქში/ქშა/ქში!** to shoo the poultry; **აცხა!** to shoo a cat, etc.

To the group of interjections belong words expressing oaths, greetings, caress, endearment, etc. The oath formulas are: **ღმერთმანი, დედაშვილობამ, ჩემმა (შენმა) მზემ...** Interjections expressing endearment and gratitude: **გენაცვალე, გეთაყვა(ნე), შენი ჭირიმე, შენი კვნესამე,** etc.

Here is a text about Akaki Tsereteli. Pay special attention to the adverbs, conjunctions, particles and interjections.

აკაკი წერეთელი

ქართველი ხალხის ერთ-ერთი უსაყვარლესი მწერალი აკაკი წერეთელი (1840-1915) სამოციანელთა ბრწყინვალე წარმომადგენელია. იგი დაიბადა სოფელ სხვიტორში. სწავლობდა ქუთაისის გიმნაზიაში. შემდეგ დაამთავრა პეტერბურგის უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტი. 1862 წელს აკაკი საქართველოში დაბრუნდა, მაგრამ არასოდეს უმსახურია სახელმწიფოებრივ დაწესებულებაში. თავისუფალი შემოქმედი ორგანულად იყო დაკავშირებული ქართველ ხალხთან, იზიარებდა მის ჭირ-ვარამს, მხარში ედგა პროგრესულად მოაზროვნე ინტელიგენციას. ილია ჭავჭავაძესთან ერთად იყო XIX საუკუნის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მამამთავარი.

აკაკი წერეთელი ავტორია შესანიშნავი ლექსებისა („ხატის წიგნი“, „განთიადი“, „ჩონგური“, „სულიკო“), პოემებისა („გამზრდელი“, „თონიკი ერისთავი“...), მოთხრობებისა („ჩემი თავგადასავალი“, „ბაში-აჩიკი“), კომედიებისა და ვოდევილებისა („სცენა საპატიმროში“, „ბუტიბა“, „კინტო“...), პუბლიცისტური წერილებისა, ფელეტონებისა, ... აკის შემოქმედების დაუშრეტელი წყარო იყო ხალხური სიტყვიერება ფოლკლორის დიდი გავლენა ეტყობა მის თხზულებებს. თვითონაც კი წვლილი შეიტანა ქართული ფოლკლორის შეგროვებასა და სწავლაში.

აკაკი წერეთელმა სიჭაბუკის წლებიდანვე მიიპყრო საზოგადოებრივი ყურადღება ენამაზვილობითა და მოსწრებული სიტყვა-პასუხით. პოეტის „ნაკვესები“ რამდენჯერმე გამოიცა. გავეცნოთ რამდენიმე მათგანს:

* * *

ერთხელ ერთი უხეირო ქართველი არისტოკრატი ეუბნებოდა აკის:

— ვერ წარმოიდგენ, აკაკი, როგორ მიყვარს სცენა. როცა მე ვთამაშობ და სცენას ვუყურებ, სულ ქრუანტელი მივლისო!

— წარმოიდგინე, რომ მეც მაგ მდგომარეობაში ვარო, — უპასუხა აკაკიმ.

— შენ რაღაო? — ჰკითხა გაკვირვებულმა არტისტმა.

— შიშისაგანაო! — მიუგო აკაკიმ.

— რისი გეშინიაო?!

— იმისა, ჩემო კარგო, რომ სცენაზე კარი არ გაიღოს და შენ შემოხვიდეთ, — უპასუხა აკაკიმ.

* * *

ერთმა ახალგაზრდა ქართველმა ინჟინერმა ხუმრობით ჰკითხა აკაკისადმი:

— ასე მალე როგორ დაბრუნდით საიქიოდან?

— შენი გაკეთებული გზა რომ ყოფილიყო, ჯერ კიდევ იქ ვიქნებოდითო... — მოუჭრა აკაკიმ.

* * *

ერთი ახალგაზრდა ქართველი კობტაობით სათვალეს ატარებდა და ხანდახან შუბლზე იდებდა ხოლმე.

— ბატონო აკაკი, რატომაა, რომ ის ყმაწვილი შუბლზე იდებდა სათვალეს და არა თვალებზე?

— იმიტომ, რომ ჰკუთნებდა არის ბეცი და არა თვალებითო! — მიუგო აკაკიმ.

* * *

აკაკი დალაქთან შევიდა თმის გასაყრევად. დალაქი ერთ მელოტს დასტრიალებდა. მელოტს დალაქმა ორი აბაზი გამოართვა. აკაკიმ დალაქი დაიხურა და გარეთ გასვლა დააპირა.

— სად მიბრძანდებით, ბატონო?

— თუ იმას ორი აბაზი გადაახდევინე, მე მთელი საცხოვრებელი ქალაქი მოგცე ჩემი თმის გაკრევაშიო, — უთხრა დიდთმიანმა პოეტმა.

* * *

ერთმა მელოტმა თქვა: — ერთ ლამაზ ქალს წერილი მივწერე: ისე უყვინახავ, როგორც ჩემს თავს-მეთქი. მაგრამ, წარმოიდგინეთ, უარი მიმომითვალა.

— სწორედ მაგით დაგიფრთხია. აბა, რა სასიამოვნოა, მუდამ შიშით და ცარიელა ყოფნაო, — იოხუნჯა აკაკიმ.

* * *

აბასთუმნის რესტორანში ანგარიში წარუდგინეს აკაკის. ზედმეტი არაწერათ. პოეტმა გასინჯა ანგარიში და თქვა: ახლა კი მივხვდი, რატომ ჰქვია ამ მხარეს „აბასთუმანი“ — თურმე აბაზში თუმანს ახდევინებენო.

* * *

„დროების“ რედაქციაში ერთხელ ამ გაზეთის თანამშრომლები შეკრებილიყვნენ და რაღაცაზე კამათობდნენ. მათ შორის იყო იონა მეუნარგაძე, რომელიც „ლელოს“ ფსევდონიმით წერდა ხოლმე. ამ დროს რედაქციაში აკაკი შემოვიდა და ხუმრობით შეუტია მეუნარგაძეს:

— სუ, ლელო!

ქსევერლეს-ი the most favourite, beloved
სასიცინელო-ები-ი "Men of the 1860s", leaders of the Georgian national liberation movement of the period
ქსევერლეს-ი representative
ქსევერლეს-ი oriental department
ქსევერლეს-ი he has never worked/served

სახელმწიფო დაწესებულება State institution (office)
 თავისუფალი-ი შემოქმედ-ი freelance writer, poet, art worker, etc.
 ორგანულად იყო დაკავშირებულ-ი he was organically connected
 with (linked to)
 იზიარებდა-ა he shared
 ჭირ-ვარამ-ი misery
 მხარში ედგა-ა he supported, backed
 მხარში დგომა to support, to back
 მოაზროვნე thinker
 მამამთავარ-ი father, leader
 შესანიშნავ-ი remarkable, brilliant
 „ხატის წინ“ „In Front of the Icon“
 „განთიად-ი“ „The Dawn“
 „ჩონგურ-ი“ „To the Changuri“ (a folk stringed instrument)
 „სულიკო“ „Suliko“ (a word of endearment).
 „გამზრდელ-ი“ is the title of a poem. The word derives from the
 verb-stem გაზრდა to bring up and means „one who brings
 up and educates a youngster.“
 „თორნიკე ერისთავი“ „Tornike Eristavi“, epic by Akaki Tsereteli
 „ჩემი თავდასავალი“ „My Life Story“
 „ბაში-აჩუკი“ „Bashi-Achuki“, story by Akaki Tsereteli
 კომედია comedy
 ვოდევილ-ი vaudeville
 „სცენა საპატიმროში“ „A Scene at the Prison“
 „ბუტიობა“ „Being in the Sulks“
 „კინტო“ „Kinto“ (კინტო character of city folklore)
 დაუმრეტელ-ი წყარო inexhaustible source
 ბალზურ-ი შემოქმედება folklore
 გავლენა influence
 წვლილის შეტანა to contribute
 აიჭაბუკე youth
 ჰიპოქრ-ი ყურადღება he attracted the attention of
 ყურადღების მიპყრობა to attract somebody's attention
 ენამხვილობა wisecracking
 სისწრებულ-ი სიტყვა-პასუხ-ი apt remarks, repartee
 აცეცეს-ი witticisms
 რამდენჯერმე გამოიცა it was published several times
 უხეირო unworthy, useless
 უბნებოდა-ა he used to say
 ვერ წარმოიდგენ you can't imagine
 ულ ყრუანტელ-ი მ-ივლი-ს I shudder all over
 ეც მაგ მდგომარეობაში ვ-არ I feel the same
 იმისაგან from fear; შიში-ი fear

მ-ო he answered, retorted, replied
 ასი გ-ეშინია? what are you afraid of?
 სცენა scene, stage
 ინჟინერ-ი engineer
 ბუქრობით jokingly, in jest
 სივადყოფარ-ი one who had been ill,
 სიქიო the other world, the beyond
 რომ ყოფილიყო (=თუ იქნებოდა) if there had been
 მოუკრა სიტყვა he cut him short
 ყოხტობით სთვალეს ატარებდა-ა he wore spectacles for to show
 ხეც-ი shortsighted, myopic
 ლალაქ-ი barber
 აძმების გაკრევა to cut one's hair
 მკლოტ-ი bald
 თავს და-ს-ტრიალებდა-ა he was fussing about
 ორ-ი აბაზ-ი 40 kopeks
 აბაზ-ი 20 kopeks
 ქუდი-ი დაიხურა-ა he put on his hat
 გარეთ გასვლა დააპირა-ა he was just on the point of leaving
 გადახდევინა-ა he made him pay
 მთელი-ი საცხოვრებელი-ი უნდა მო-გ-ცე I'll have to give you my entire fortune.
 ასე შე-გ-ინახავ (=ისე გ-აცხოვრებ, მო-გ-ივლი) I'll support you so well, take so much care of you
 წარმოიდგინეთ, უარი შემო-მ-ითვალ-ა just imagine, she declined my offer.
 უარ-ი refusal
 სწორედ მაგით და-გ-იფრთხი-ა You've scared her just with that.
 დაფრთხობა to scare
 აბა, რა სასიამოვნოა who would like to..., what pleasure is there
 შიშველ-ი bare, naked
 ცარიელ-ი empty
 აბასთუმან-ი Abastumani (mountain resort in Georgia) (used in the text as a pun: abazi (20 kopeks); tumani (10 roubles))
 ახვარიშის წარდგენა to present the bill
 ზედმეტ-ი extra
 მი-გ-ხვდი I guessed
 რუმან-ი 10 roubles (1 rouble = 5 abazi = 100 kopeks)
 ახდევინებ-ენ they make one pay; გადახდევინება to make smbd. pay
 რედაქციის თანამშრომლებ-ი members of the editorial staff of the newspaper
 შეკრებილიყვნენ they had assembled

გაზეთ-ი newspaper

რალაცაზე კამათობდ-ნენ they were arguing about smth.

კამათ-ი to argue; argument

იონა მეუნარგია (1852-1919), პუბლიცისტი, მთარგმნელი, საზოგადოებრივი მოღვაწე, ლიტერატურის ისტორიკოსი, ილიასა და აკაკის

ბარი Iona Meunargia, publicist, translator, public figure

erary historian, friend of Ilia Chavchavadze and A. Tsereteli.

ფსევდონიმი-ი pseudonym

შეუტია-ი he attacked him

სუ, ლელო! (=გაჩუმდი, ლელო!) stop, hush up, Lelo!

შდრ. : სულელი fool; სულელო! — Vocative form: "thou fool!"

Here are several verses from the poem „ჩემი ვედრება“ („Praying“) by Vazha Pshavela (1863-1915). The poem abounds in vocabulary and phraseology widely used in Modern Georgian and also in various forms of the imperative.

ვაჟა ფშაველა

ჩემი ვედრება

ლმერთო; მიიღე ვედრება,

ეს ჩემი სათხოვარია:

არ დამეკარგოს გულიდან

მე შენი სახსოვარია!

გულს ნუ გამიტეხ ტანჯვაში,

მამყოფე შეუდრკელადა,

ვფხიზლობდე, მუდამ მზად ვიყო

დაჩაგრულების მცველადა.

ბალახი ვიყო სათიბი,

არა მწადიან ცელობა;

ცხვრადვე მამყოფე ისევა,

ოღონდ ამშორდეს მგელობა;

არ წამიხდინო, მეუფევე,

ეს ჩემი წმინდა ხელობა!

მაშრომე საკეთილოდა,

თუნდ არ მოვიძეო ნაყოფი,

შვილთ საგმოდ არ გამიხადო

ჩემი მუდმივი სამყოფი...

გონებას ფიქრი სტანჯავდეს,

გულს ცეცხლი სწვავდეს ძლიერი,

მსიერ-მწყუროდეს კეთილი,

ვარ გავძლე, მოვკვდე მშიერი...

სუ დამასვენებ ხურა დროს,

მამყოფე შედრწუნებული,

მხოლოდ მაშინ ვარ ბედნიერი,

როცა ვარ შეწუხებული.

როცა გულს ცეცხლი მედება,

კონება მსჯელობს საღადა,

მაშინ ვარ თავისუფალი,

ხოც მაშინა ვგრძნობ ლაღადა.

მკიარავდეს შენი მარჯვენა,

ქოთა სამოსლის შენისა,

სანამ არ მოვა დრო-ჟამი

სულ ბოლოს ამოქშენისა.

სული — შენ, ლეში — მიწასა,

ილარა ვნაღვლობ ამასა,

ოცხი — წყალს, ცასა — ვარსკვლავი,

შვილი — დედას და მამასა.

ლოცობა pray

სამართ-ი God

სათხოვარ-ი plea, request

სახსოვარ-ი token

ტანჯვა suffering

შეუდრკელად/შეუდრეკლად fearlessly

სიფხიზლე alertness

ფიქიზლობ I am alert

მზად ready

დაჩაგრულ-ი oppressed

მცველ-ი guard, defender

ბალახ-ი grass

სათიბ-ი meadowland

არა მწადი-ა (=არ მსურ-ს, არ მინდ-ა) I don't desire, I don't wish, I don't want

წყალ-ი scythe; ცელობა here: being a scythe

არ წამიხდინო (=არ გამიფუჭო) Don't spoil my...

მეუფე/მეფე King, here: God

ხელობა skill, craftsmanship

მაშრომე Let me work

საკეთილოდ(ა) for the welfare, benefit of others

თუნდ არ მო-ეიმკო even if I don't reap (what I have sown)
 მკა to reap
 ნაყოფი fruit
 საგმოდ (=დასაგმობად) to be condemned;
 demn
 საგმოდ არ გა-მ-ი-ხადო Don't let me be condemned by
 მუდმივი eternal
 სამყოფი (=სამყოფელ-ი) abode
 ს-წვავდე-ს may it burn, sear; წვა to burn, sear
 მ-შიოდ-მ-წყუროდე-ს = მ-შიოდ-ს და მ-წყუროდე-ს May I
 hunger and thirst
 შიმშილი-ი hunger
 მ-შია I am hungry
 წყურვილ-ი thirst
 მ-წყური-ა I am thirsty;
 გაძლობა to eat one's fill
 მშიერი-ი hungry
 ნურა დროს = ნურასდროს never
 შეძრწუნებულ-ი shocked, here: alert;
 შეძრწუნება to shock
 შეწუხებულ-ი troubled, worried;
 შეწუხება to trouble, to worry
 მსჯელობ-ს he reasons;
 მსჯელობა to reason
 საღად(ა) soundly;
 საღ-ი sound (adj.)
 ლაღად at ease;
 ლაღ-ი free
 მ-ფარავდე-ს/მ-ფარველობდე-ს May I be protected by
 კალთა lap
 სამოსელი-ი (სამოს-ი) = ტანსაცმელი-ი clothing, garment
 ამოქშენა (ამოოხვრა), ამოსუნთქვა to sigh (have a sigh)
 სულ-ი soul
 ლეშ-ი carcass, corpse; here: body
 ვ-ნადვლობ I grieve
 ნადველ-ი grief
 თევზ-ი fish
 ვარსკვლავ-ი star

ლექსიკონი Vocabulary

While using the vocabulary the following points should be borne in mind:

1) Nouns and infinitives (infinitive and participle) are given in the nominative case. -ი — the case-marker of consonant-stem nouns — is hyphenated. (As for vowel-stem nouns, they are given in the base-form, as they do not have the nominative case-marker);

2) Nouns with reduced stems are supplemented with Genitive case forms, the latter being given in brackets;

3) Verbs are given in the third person singular (the third subjective person marker is hyphenated). Verbs having objective suffixes in the third person are presented in an alphabetical order, according to the initial stem-consonant. (Prefixes are also hyphenated). Since the conjugation of the Georgian verb presents considerable difficulties, apart from the third person forms, I often give the first and the second person forms (both in the subjective and objective order). In certain cases the infinitive is also given. A lexical unit is often supplemented by a brief context and its translation (with the morphemic segmentation of noun and verb).

• არის is, 's
 შე-ა he (has) built (inf. აშენება)
 შე-ნებ-ს he will build
 20 kopecks
 აბაზანა (აბაზან-ის) bathtub. აბაზანა-ს ვ-იღებ I take a bath
 აბა (აბგ-ის) bag made of cloth
 ა-ი-ღ-ა it began bellowing
 აგ-სტო August
 ან-ი man, human being
 ა-ა he got up; he stood up
 ა-ი-ი place. მკვიდრ-ი ადგილ-ებ-ი native places, bands
 ა-ა (აღგომ-ის) to get up; to stand up. ა-ვ-დგები I shall get up;
 I shall stand up. ა-ვ-დექი I got up; I stood up
 ა-ი early. გაცილებით ადრე much earlier; ჯერ ადრეა it's early yet
 ა-ი-ბ-ს joins, connects (inf. შეერთება)

ვადამყოფი patient, sick person
 ვდარი (ავდარი-ის) bad weather
 ვიდა (ავიდანზე) he ascended (the balcony)
 ზრ-ი opinion. ჩემის აზრით in my opinion, I think
 ზროვნება (აზროვნების) thought, thinking. აზროვნების ისტორია
 history of thought
 თ-ი ten
 თას-ი thousand
 თასწლეული-ი millennium, thousand years
 თბობს he is warming
 თლევინებს he makes (helps) him peel/sharpen smth.
 თონის მთა Mount Athos
 თწუთიანი-ი lasting 10 minutes
 ა this is, here is
 ივანი (აივანის) balcony
 იღეთ! take it! (pl.)
 იკეთებს he does, he is doing (inf. გაკეთება)
 ლაგმა he put an end to ...
 ლაგმა (ალაგმის) to put an end to ...
 ლბათ probably, perhaps
 ლმას-ი uncut diamond
 მავე დროს at the same time
 მანათ-ი parcel
 მაყ-ი proud
 მაყად proudly
 მაყობს he is proud of
 მბავ-ი (ამბ-ის) news
 მბობს he says
 მდენი (მაგდენი, იმდენი) so many, so much (Unit 13)
 მდენად as much as; inasmuch as; therefore
 მ (იმ) დროს at this (that) time
 მერიკა (ამერიკის) America
 მერიკელი-ი an American
 მერიკული-ი American
 მზადებს (სადილს) he is cooking (dinner)
 მის გამო because of this
 მისთვის for this
 მიტომ that's why, therefore
 მოვა it (he, she) will rise
 მოქმენა (ამოქმენის) (syn. ამოსუნთქვა, ამოოხვრა) sigh (to heave
 sigh)
 სეჰამდ(აც) at present (too)
 სღრევა (ამღრევის) to stir up

ასანაგ-ი friend, comrade
 ასანაგობა (ამხანაგობის) companionship, friendship
 აიბინებს he prefers
 ან...ან either...or
 ან-ი alphabet. ანბანის შექმნა the create the alphabet
 ანბანი-ი bill. ანგარიშის წარდგენა to present the bill
 ანგ-ს he destroys (inf. დანგრევა)
 ანაზა (ანდაზის) proverb
 ანდრია პირველწოდებულ-ი Andrew the First-Called
 ანუ or, i.e.
 ანობს he devastates
 ანობა (აოხრების) to devastate
 ანობულ-ი devastated
 ანო-ი membrane, film
 აპრილი-ი April
 ან (syn. არაფერი) nothing
 ან, არ no, not. არ გააკეთა he didn't do it; არ ყოფილა he has not
 been
 არაბულ-ი Arabic
 არაბი (ვერაბინ, ნურაბინ) nobody
 არაბის-ი nobody's
 არაბი-ი worthless man
 არამედ (not...) but
 არაბი-ი (არაბის) sour cream
 არაბი (ვერაბი, ნურაბი. syn. არაფერი-ი, ვერაფერი-ი, ნურაფერი-ი)
 nothing
 არაფერი-ი (არაფრის) nothing
 არა, -ა is, 's. არი-ან they are (inf. ყოფნა to be)
 არმია (არმიის) army
 არა-ი essence. ცხოვრების არსი the essence (meaning) of life
 არსება (არსების) being, creature
 არსებობს he is, exists
 არსებობა (არსებობის) being, existence
 არქივ-ი archives
 არჩევა (არჩევის) to elect
 არჩეულ-ი elected. არჩეულ იქნა he was elected
 არწივ-ი eagle
 ას-ი hundred. ასჯერ hundred times
 ასაძილა he let him have dinner, he gave him dinner
 ასენებელ-ი smth. to be built
 ასე this way
 ასეთი (ამნაირი-ი, ამისთანა, ამგვარი-ი) such, this kind of
 ასეერთეფ the one hundred and first

ასმევ-ს he is letting him drink
 ასწავლ-ა he (has) taught him. ასწავლე! teach him!
 ასწავლი-ს he teaches, he is teaching; he will teach
 ასწავლიდ-ა he was teaching
 ასხ-ა (=აასხ-ა) he threaded (inf. ასხმა)
 ასხამ-ს he is pouring (inf. და-სხმა to pour)
 ასხმა (ასხმ-ის) (syn. აკინძვა) to thread
 ასხმევინებ-ს he makes him pour it
 ატამ-ი (ატმ-ის) peach
 აუშენებელ-ი not built
 აფენი-ა is spread (inf. დაფენა to spread)
 აქ here. აქაც here as well. აქამდე up to here; so far
 აქებ-ს he praises him. მაქებ-ს he praises me... (inf. შექება)
 აქეთ this way, hither
 აქვ-ს he has (said of inanimate things). მაქვ-ს I have. გ-აქვ-ს have...
 აქლემ-ი camel
 აქტიურ-ი active
 აქცევ-ს he spills
 აღდგენა (აღდგენ-ის) to restore. აღ-მ-ი-დგინე! restore for me!
 (უად-ა აღდგინ-ა he tried to restore)
 აღდგენილ-ი restored
 აღება (აღებ-ის) to take. ვ-ი-ღებ I take, ი-ღებ You take, იღებ takes
 აღმავლობა (აღმავლობ-ის) growth, prosperity. ეკონომიკურ-ი ღმერთობა economic growth, prosperity
 აღმაშენებელ-ი (აღმაშენებლ-ის) Builder, renovator. დავით აღმაშენებელ-ი David the Builder (King of Georgia)
 აღმოსავლეთ-ი the East
 აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტი-ი oriental department
 აღმოჩნდა (აღმოჩენილ იქნ-ა) it was discovered
 აღმოცენებულ-ი rising, sprouting, springing up
 აყრა (აყრ-ის) to displace (S/O in pl.)
 აყრილ-ი displaced
 აშენდა it was built
 აშენებ-ს he is building, builds
 აშენება (აშენებ-ის) to build
 აშენებინება (აშენებინებ-ის) to make someone build something
 აშენებულ-ი built
 აზროდილ-ი ghost
 აჩქარება (აჩქარებ-ის) to hasten
 აჩხაკუნებ-ს he makes smth. clink
 აძრობ-ს he removes

(arch., syn. ახლა) now
 აჩხებ-ს he bothers smb.
 აცო-ა they (inanim.) are placed
 აცობ-ს it makes smth. fade
 აცოვ-ს he is feeding smb./smth.
 ალციხის რაიონ-ი Akhaltsikhe region
 ალა now
 აღს-ს he remembers (inf. ხსოვნა)

ბ

ბაბუა (ბაბუ-ის) grandfather (mostly in West Georgia)
 ბაბუ (ბაბ-ის, syn. ტუჩ-ი) lip (poet.)
 ბად-ი (ბად-ის) net
 ბავ-ი child, kid
 ბავშვიან-ი person having a child
 ბავშვობა (ბავშვობ-ის) childhood
 ბავშვურ-ი childish
 ბაზარი (ბაზრ-ის) market
 ბაი 1. (ბოლ-ის) cherry; 2. score (ბალ-ის); 3. The unit of atmospheric pressure (ბალ-ის)
 ბალახ-ი grass
 ბალო-ი (dial., syn. ბავშვ-ი) kid
 ბაობ-ს he is bathing
 ბაი 1. spade; 2. lowland
 ბაგ-ი luggage
 ბარლომე Bartholomew
 ბარჯ-ი nestling, fledgling
 ბას-ი thigh
 ბი-ი goose
 ბატინ-ი (ბატენ-ის) lamb
 ბი-ი frog
 ბალოა nestling of crow
 ბერა (ბგერ-ის) sound
 ბერ-ი (ბებრ-ის) old, an old person
 ბებია (ბებ-ის) grandmother
 ბე-ი fortune, luck
 ბედნიერ-ი happy
 ბედნიერება (ბედნიერებ-ის) happiness
 ბევრ-ი many, much
 ბეთლემ-ი Bethlehem

ბელ-ი bear-cub
 ბერძენი (ბერძენის) a Greek
 ბერძნული Greek
 ბელურა (ბელურის) sparrow
 ბეც-ი myopic, shortsighted
 ბეჭ-ი shoulder blade
 ბეჭედ-ი (ბეჭედის) ring; seal
 ბზარ-ი crack. გაუჩნდა ბზარ-ი (=გაიბზარა) it got a crack
 ბიბლიოთეკა (ბიბლიოთეკის) library
 ბიზანტია (ბიზანტიის) Bizantium
 ბინა (ბინის) flat
 ბინდ-ი twilight; film, dusk
 ბინდიანი-ი filmy, dusky
 ბიცოლა aunt (uncle's wife)
 ბიძა/ბიძია (ბიძის) uncle
 ბიძაშვილ-ი cousin (uncle's child)
 ბიჭ-ი boy
 ბოკვერ-ი the young of the lion or tiger
 ბოლნისი-ი Bolnisi (in South Georgia)
 ბოლო end. ბოლომდე to the end; ბოლოში at the end
 ბოლოს at last; at/in the end
 ბორბალ-ი (ბორბლის) wheel
 ბოროტ-ი wicked, evil
 ბოროტება (ბოროტების) wickedness
 ბოსტანი-ი (ბოსტნის) kitchen-garden
 ბოსტნეულ-ი vegetables
 ბრიყვ-ი boor, blockhead, fool
 ბრმა (ბრმის) blind
 ბრუნავ-ს it rotates, whirls (inf. ბრუნვა)
 ბრძენი (კაც-ი) wise (man)
 ბრძოლა (ბრძოლის) struggle, fight. იბრძვის he is struggling
 ბრწყინვალე (ბრწყინვალის) brilliant, excellent
 ბუ owl
 ბუდე (ბუდის) nest
 ბუდობ-ს lives (in the nest)
 ბუზ-ი fly
 ბულბულ-ი nightingale
 ბუტიაობა (ბუტიაობის) being in the sulks
 ბუჩქ-ი bush, shrub
 ბუჩქნარი-ი shrubbery
 ბლავი-ს it bellows
 ბლავილ-ი to bellow
 ბლენდ-ი an arrogant and boastful person

აიბა (გაბმის) to fix. გა-ვ-უბი I fixed
 ააბრაზდა he got angry
 ააბრაზება (გაბრაზების) to get angry
 ააგდება (გაგდების) to kick out, to dismiss
 ააგონება (გაგონების) to hear. გა-მ-ა-გონე! Let me hear!
 ააგონილ-ი heard
 აადახდევენ-ა he made him pay
 აადამწერ-ი copyist
 აადარბენა (გადარბენის) to cross over, run across
 აადასაწერ-ი (material) to be copied
 აადაყრა (გადაყრის) to throw out (object in pl.); to scatter
 აადაწერა (გადაწერის) to copy, გადა-ვაწერინე I made/let him copy it
 აადაწერილ-ი copied
 აადაწყვეტა (გადაწყვეტის) to decide
 აადაწყვიტა he decided
 აადაჭიმულ-ი extended
 აადახატვა (გადახატვის) to copy a drawn picture
 აადახტომა (გადახტომის) to jump across/over
 ააერთიანება (გაერთიანების) unification; to unify; to unite
 ააერთიანებულ-ი united
 ააგ-ს he looks like him. მ-გაგ-ს he looks like me, გ-გაგ-ს he looks like you
 ააუდა he went out
 ააუღნა (გავლენის) influence
 ააზაფხულ-ი spring. გაზაფხულზე in spring
 ააზეთ-ი newspaper. გაზეთის თანამშრომლები members of the editorial staff of the newspaper
 ააზრდა (გაზრდის) to grow; to bring up
 ააზრილ-ი grown
 აააქურა (გააქურის) gas-stove
 აააბობა (გააბობის) to heat
 აააბარა he dug (inf. გააბარა)
 აააბლინდა he was arrogant and boastful
 აააგონა he heard (inf. გააგონება)
 ააალებდა (გაალებების) to do
 ააალებინებდა (გაალებინების) to make someone do smth.
 ააალებულ-ი done

გაკვეთილ-ი lesson. გაკვეთილების მომზადება to do one's lesson
 გაკვირვება (გაკვირვების) to surprise
 გალობა (გალობის) Hymn. „გალობა-ნი სინანულისა-ნი“ “Hymns Repentance”
 გამა (გამის) scale (musical term)
 გამარჯვება (გამარჯვების) victory
 გამარჯობა(თ) hallo, good morning (afternoon, evening); in rep
 გაგიმარჯო(-ს)(-თ)
 გამზადება (გამზადების) to get ready, to prepare oneself/smith.
 ვ-მზადებულ-ვარ-თ we've got ready for
 გამზრდელ-ი one who brings up and educates a youngster; nanny
 გამთბარ-ი heated
 გამოაწრთ-ო he trained him (inf. გამოწრთობა training, tempering)
 გამოირჩეოდა he was distinguished for
 გამოიღვიძა he woke up (inf. გა(მო)ღვიძება to awake)
 გამორჩევა (გამორჩევის) to distinguish, single out
 გამორჩეულ-ი distinguished, remarkable
 გამოსაფხიზლებელ-ი sobering station
 გამოსვლა (გამოსვლის) to come out
 გამოჩინებულ-ი (syn. გამოჩენილ-ი, ცნობილ-ი, სახელგანთქმულ-ი)
 outstanding, well-known, renowned
 გამოწვეულ-ი caused
 გამწვავება (გამწვავების) to become aggravated
 გამწვავებულ-ა it has become aggravated
 განა interrogative particle, showing surprise
 განაგრძ-ო he continued
 განათლება (განათლების) to educate; education
 განათლებულ-ი educated
 განაცხადა he declared
 განდეგილ-ი hermit
 განზე aside
 გა(ნ)თავისუფლება (გა(ნ)თავისუფლების) to let free, to release
 განთიად-ი dawn
 განმანათლებელ-ი (განმანათლებლის) enlightener; educator
 განსაკუთრებით particularly, especially
 განსწავლულ-ი erudite
 განუზომელ-ი invaluable
 განუმეორებელ-ი (განუმეორებლის) unique
 განუწყვეტლივ continually, incessantly, nonstop
 განყოფილება (განყოფილების) section, department
 განძ-ი treasure
 გარდა except
 გარდაცვალება (გარდაცვალების) to die. გარდაიცვალ-ა he died

გარე outer
 გარეგნობა (გარეგნობის) appearance
 გარეთ out, outside
 გარეკახეთ-ი Outer Kakheti (region in East Georgia)
 გარეულ-ი wild; intruding
 გასათბობ-ი smth. to be heated
 გასაკეთებელ-ი smth. to be done
 გასატეხ-ი smth. to be broken
 გასაღები key
 გასვლა (გასვლის) to go out, to leave. გა-ვ-დი-ვარ I'm going out;
 გავედი I went out; გა-ხ-ვედი you went out
 გასწრება (გასწრების) to overtake, to precede
 გაუმთბარ-ი not heated
 გაუქმება (გაუქმების) abolish. გააუქმ-ა he abolished
 გაქცევა (გაქცევის) to run away, to flee, to escape
 გაქცეულ-ი fugitive, running away, escaped
 გაყიდა he (has) sold
 გაყიდა (გაყიდვის) to sell
 გაყიდი-ს he will sell
 გაყოფა (გაყოფის) to divide. შუაზე გაუყვი-ათ they have divided
 between them (into two halves)
 გაშვება (გაშვების) to let smb. go; გა-მ-იშვი! Let me go!
 გაჩენა (გაჩენის) appear
 გაჩნდა he (it) appeared, arose
 გაჩუმება (გაჩუმების) to get silent
 გაცემა (გაცემის) to give something to others. გა-ს-ცემ-ს he gives
 smth. to others
 გაცინება (გაცინების) to laugh
 გაცრა (გაცრის) to drizzle
 გაძლიერება (გაძლიერების) strengthening
 გაძღ-ა he is satiated
 გაძღობა (გაძღობის) to eat one's fill
 გაჭირვება (გაჭირვების) trouble
 გაჭყლიტ-ა he crushed (inf. გაჭყლტა to crush)
 გახარება (გახარების) to be glad; to make smb. glad; to be de-
 lighted
 გახსენება (გახსენების) to recall. ვ-ი-ხსენებ-თ we recall
 გახსნა he opened
 გახსნა (გახსნის) to open
 ვლი-ა is sprawling. ვ-გ-ლი-ვარ I'm sprawling
 გელათ-ი Gelati (academy in medieval Georgia)
 გემო taste
 გემრიელ-ი delicious

გეოგრაფიულ-ი სახელებ-ი place names
 გერ-ი stepchild
 გერმანელ-ი a German
 გერმანია (გერმანი-ის) Germany
 გერმანულ-ი German
 გვარ-ი surname
 გველ-ი snake. გველის წიწილ-ი the young of a snake
 გვერდ-ი 1. side; 2. page
 გვერდზე next to
 გვერდით beside
 გვიან late. უფრო გვიან later. უკვე გვიანაა It's already late
 გვირგვინ-ი crown
 გვირილა (გვირილ-ის) ox-eye daisy
 გზა (გზ-ის) way, road. გზაში on one's way
 გზააბნეულ-ი one who has lost his way
 გინება (გინებ-ის) swear; swearing
 გიჟ-ი mad, fool
 გლახა (გლახ-ის; syn. მათხოვარ-ი (მათხოვრ-ის)) pauper
 გმობა (გმობ-ის) condemn
 გოგონა (გოგონა-ს) girl
 გოდორ-ი (გოდრ-ის) large basket carried on the back
 გონ-ი intellect, mind
 გონება (გონებ-ის) mind
 გონიერ-ი intelligent, clever, reasonable. გონივრულად წარმართ-ი
 wisely ruled
 გონიერება (გონიერებ-ის) intelligence, prudence
 გორ-ი 1. Gori, a town in East Georgia; 2. small mountain, hillock
 გოჭი piglet
 გრგვინავ-ს it thunders; it rolls
 გრეს-ს he is weaving (inf. გრეხა)
 გრივალ-ი storm
 გრილ-ი cool
 გრილა it is cool
 გრძელ-ი long
 გრძნობ-ს he feels
 გრძნობა (გრძნობ-ის) to feel, feeling
 გრძნობდა he was feeling it
 გუგულ-ი cuckoo
 გუგუნ-ი to buzz; buzzing (said of an engine, jet-plane, etc.)
 გულს ყველ-ი a special kind of cheese made in Tusheti — a mountainous part in East Georgia (გულა gen. გულ-ის - whole of a goat/sheep sewn up and used for making cheese)
 გუთან-ი (გუთნ-ის) plough

ჩულ-ი heart
 ჩულად-ი brave
 ჩულიანად heartily
 ჩულითად-ი cordial
 ჩულკეთილ-ი kind-hearted
 ჩუშინ yesterday
 ჩუშინდელ-ი yesterday's
 ჩუშინწინ the day before yesterday

დ

და 1. sister (დ-ის); 2. and
 დააბანინა-ა (ხელ-ებ-ი) he made/helped smb. wash (his hands)
 დააზებირებინა-ა he made/helped smb. learn it by heart
 დააბოლებ-ს he will orphan him
 დაასვენა-ა he let him have a rest
 დააწერინა-ა he made/helped him write
 დაახლოება (დაახლოებ-ის) to approximate, to come/bring close
 დაახლოებით about, approximately
 დაბა (დაბ-ის) settlement
 დაბადება (დაბადებ-ის) birth; to give birth to. და-ვ-ი-ბადე I was born
 დაბადების დღე birthday
 დაბალ-ი short, low
 დაბანა-ა he washed smb.
 დაბანა (დაბან-ის) to wash, to bathe
 დაბრუნდა-ა he returned
 დაბრუნდება-ა he will come back; he will return. და-ვ-ბრუნდები I shall come back, I shall return
 დაბრუნება (დაბრუნებ-ის) to come/go back; to return
 და-ვ-რიხა-ა he (has) weaved; he wove it (inf. დაგრეხა to weave)
 და-ვ-გროვება (დაგროვებ-ის) to gather. და-უ-გროვ-ა წინ he gathered smth. in front of/for him
 და-ვ-ო he put (past). და-ვ-დე I put (past)
 და-ვ-მა (დადგმ-ის) to place, to put
 და-ვ-ება (დადებ-ის) to put. ვ-დე I'm putting
 და-ვ-ებით-ი positive
 და-ვ-უმება (დადუმებ-ის) (syn. გაჩუმება) to get silent
 და-ვ-წყება (დავიწყებ-ის) to forget. უნდა დაივიწყოს-ს it should be forgotten (by him)

დაზეპირება (დაზეპირების) to learn smth. by heart. და-ე-ი
 ბინ-ე I made/helped him learn it by heart
 დათარიღებულია it dates back to
 დათვი bear
 დაიღალა he got tired (inf. დაღლა)
 დაიჭირა he caught (inf. დაჭერა to catch)
 დაკარგა he lost. და-ე-კარგე I lost; და-მ-კარგა he lost me
 დაკარგვა (დაკარგვის) to lose
 დაკარგულ-ი lost
 დაკლება (დაკლების) to lack; to deprive of
 დალაქი barber
 დალევა (syn. სმა (დალევ-ის/სმ-ის) to drink. დალიე! drink!
 წამალი! take the medicine!
 დამალა he hid, concealed
 დამალვა (დამალვის) to hide, to conceal
 დამარხვა (დამარხვის) to bury
 დამარხულ-ი buried
 დამახასიათებელია is characteristic of
 დამდნარი melted
 დამთავრება (დამთავრების) to be over, to finish
 დამწერი-ი scribe, he who wrote
 დამწერლობა (დამწერლობის) writing
 დანა (დან-ის) knife
 დანგრევა (დანგრევის) to destroy. და-ე-ანგრიე I destroyed it
 ანგრი-ა he destroyed it
 დაობლება (დაობლების) to orphan
 დაპირება (დაპირების) to promise
 დარეკვა (დარეკვის) to phone, to ring up
 დარიგება (დარიგების) to give smb. one's mind; advice
 დარჩენა (დარჩენის) to stay. და-ე-რჩები I shall stay
 დარცხვენილ-ი ashamed
 დას-ი (თეატრალური) troupe; company
 დასავლეთ-ი the West
 დასახელება (დასახელების) to name. და-ე-ასახელო-თ! let's name!
 დასვენება (დასვენების) to (have a) rest. და-ე-ასვენე I let him have
 a rest
 დასჯა (დასჯ-ის) punishment; to punish. სიკვდილით დასჯა capital
 punishment
 დატოვება (დატოვების) to leave
 დატრიალებულია it has turned (inf. ტრიალ-ი, დატრიალება)
 დაუმდნარი-ი not melted
 დაუყოვნებლივ immediately

დაფრთხობა (დაფრთხობის) to scare smb.; სწორედ მაგით და-ე-
 ფრთხობი-ა you've scared her just with that
 დაფრთხობა-ს he/it flies, he/it is flying
 დაფრთხობილი-ი divided into small pieces
 დაღალა (დაღალ-ის) to tire. და-მ-ღალა he has tired me
 დაღლილი-ი tired
 დაშლია (დაშლის) to divide, to break up; to demolish
 დაშლილი-ი broken up, demolished
 დასაგრული-ი oppressed (inf. დასაგვრა to oppress)
 დაცვა (დაცვის) to defend. და-ე-იცავ I shall defend you
 დაცინვა (დაცინვის) to mock, to laugh at. და-მ-ცინე you laughed
 at me
 დაეცურა-ა he was swimming, he swam
 დაძინება (დაძინების) to go to sleep/to bed. ვ-ი-ძინებ I go to
 sleep/to bed
 დაწერა he wrote;
 დაწერა (დაწერ-ის) to write
 დაწერს he will write
 დაწერილი-ი written
 დაწესებულება (დაწესებულების) office
 დაწოლა (დაწოლ-ის) to go to bed
 დაწყება (დაწყების) to begin, to start
 დაწყებით-ი სკოლა (დაწყებით-ი სკოლ-ის) primary school
 დახატა he has painted, he drew
 დახატავს he will draw, he will paint
 დახატვა (დახატვის) to draw, to paint
 დახატული-ი drawn, painted
 დახლ-ი counter
 დახლართვა (დახლართვის) to entangle
 დახმარება (დახმარების) to help. და-ე-ეხმარები I shall help you
 დახურვა (დახურვის) to close, to shut. და-მ-ი-ხურე! close (shut) for
 me!
 დაჯდა he sat down
 დაჯდომა (დაჯდომის) to sit down
 დაჯერება (დაჯერების) to believe. და-მ-ი-ჯერებენ they will believe
 me. და-ე-ი-ჯერებენ they will believe you. და-უ-ჯერებენ they
 will believe him/her/them
 დაჯილდოებული-ი (ნიჭით) 1. gifted; 2. talented
 დადგა he is standing. ვ-დგავარ I'm standing, I stand. დგა-ხ-არ you
 are standing, you stand
 დადგამს he puts (inf. დადგმა)
 დადგება he is getting up
 დადგომა (დგომის) to stand. იდექი! stand!

ეყვარება he will love. მეყვარება I shall love; გეყვარება you will love
 ეყოლება he will have (said of living beings). მეყოლება I shall have; გეყოლება you will have
 ეშინია he is afraid of, he fears. მეშინია I'm afraid of, გეშინია you are afraid of, რისი გეშინია? what are you afraid of?
 ეშმაკი 1. devil; 2. cunning, sly
 ეცადე! try! (inf. ცდა)
 ეცოდინება he will know it. მეცოდინება I shall know it, გეცოდინება you will know it
 ეძებ-ს he is looking for, seeks (inf. ძებნა)
 ეძებდა he was looking for, he sought. ვეძებდი I was looking for..., მეძებდა he was looking for me
 ეწოდება it is called
 ეჭვი doubt
 ეხლართება he entangles (inf. დახლართვა)
 ეჭავრება (syn. სძულს) he hates. მეჭავრება (მძულს) I hate
 გეჭავრება (გძულს) you hate

3

ვალ-ი debt
 ვაჟი son; boy
 ვაჟკაცი manly man
 ვარდი rose
 ვარდისფერი pink (adj.)
 ვარსკვლავი star
 ვარჯიში exercise
 ვარჯიშობ-ს he does his exercises. ვეარჯიშობ I do my exercises
 ვარჯიშობდა he was doing his exercises
 ვასალ-ი vassal; ვასლები (ვასალები) vassals
 ვაშლი apple
 ვაჭარი (ვაჭრის) merchant
 ვაჭრობა (ვაჭრობის) to trade, commerce
 ვაჭრული mercenary
 ვახშამი (ვახშმის) supper. ვეახშმობ I have supper
 ვედრება (ვედრების) to pray
 ვენახი vineyard
 ვერ no, not (with a potential nuance); ვერ გააკეთა he could not do it
 ვერავინ nobody (with a potential nuance)

ვერასდროს never (with a potential nuance)
 ვერცხლი silver
 ვეფხე tiger
 ვიდრე than; till
 ვითარებით-ი Adverbial (case)
 ვითომ as if
 ვინ? who?
 ვინაიდან because, as, for
 ვინმე, ვინ(ა)ც(ა) somebody, anybody
 ვისი? whose?
 ვილად(ა) somebody
 ვოდევილი-ი vaudeville

ზ

ზამბახი iris
 ზამთარი (ზამთრის) winter. ზამთარში in winter
 ზარი bell
 ზარბაზანი (ზარბაზნის) cannon
 ზარმაც-ი lazy. არ იზარმაცო! Do not be lazy!
 ზაფხული-ი summer. ზაფხულში in summer
 ზე on
 ზეადამიანური (პიროვნება) superhuman (personality)
 ზეგ the day after tomorrow
 ზედა upper
 ზედაპირი-ი surface
 ზედმეტი extra
 ზემოთ/ზევით up, above
 ზეპირად by heart
 ზევი-ი avalanche. დაცურდა ზევი-ი avalanche slipped off
 ზეირი (ზერის) vineyard
 ზი-ს he is sitting, he sits. ვ-ზი-ვარ I'm sitting, I sit. ზი-ხ-არ you are sitting, you sit. ვ-სხედ-ვარ-თ we are sitting (inf. ჯდომა/სხდომა)
 ზოგად-ი common. ზოგად-ი სახე common image
 ზოგან somewhere
 ზოგჯერ sometimes
 ზომი (ზომის) measure, extent
 ზომიერი moderate. ზომიერი ჰავის მქონე having a moderate climate
 ზომიერება (ზომიერების) moderation

ზრდა (ზრდ-ის) to grow; growth
 ზრუნავდა he cared for
 ზრუნვა (ზრუნვ-ის) to care
 ზურგ-ი back (part of the body)
 ზუსტად exactly
 ზღვა (ზღვ-ის) sea

თ

თაგვი mouse
 თავ-ი 1. head (n.); 2. oneself (pron.). თავში 1. in the head; 2. the beginning; თავს და-ს-ტრიალებდა he was fussing him
 თავად (თვით, თვითონ) he himself
 თავდაზნაურობა (თავდაზნაურობ-ის) the Gentry
 თავგასულობა (თავგასულობ-ის) insolence, arrogance, boldness, brazenness
 თავთავ-ი ear of corn (rye, etc.)
 თავისთვის for himself
 თავის მკვლელობა (syn. თვითმკვლელობა) suicide, self-murderer
 თავის მოყრა (syn. შეგროვება (...მოყრა-ის/შეგროვება-ის)) to gather, muster. თავი მოყრა he gathered, mustered
 თავისუფალ-ი free (lit. one's own master); თავისუფალ-ი შემოქმედ-ი freelance writer, poet, art worker, etc.
 თავისუფლება (თავისუფლებ-ის) freedom, liberty
 თავისუფლებისმოყვარე freedom-loving
 თავკაცი leader
 თამაშ-ი to play; game (n)
 თამაშობს he is playing; he plays
 თანასწორ-ი (syn. თანაბარ-ი) equal
 თარ-ი an oriental musical stringed instrument
 თარგმნა he translated. ვ-თარგმნე I translated
 თარგმნა (თარგმნ-ის) to translate
 თარიღ-ი date
 თარო shelf
 თბება is getting warm
 თბილ-ი warm
 თბილა it is warm
 თბილისურ-ი pertaining to Tbilisi, characteristic of Tbilisi
 თეატრ-ი theatre
 თებერვალ-ი (თებერვლ-ის) February

თევზ-ი fish
 თევზეულ-ი fishes
 თეთრ-ი white
 თეთრდება it is being whitened
 თერთმეტი eleven
 თევზ-ი plate
 თექვსმეტი sixteen
 თვალ-ი 1. eye (თვალ-ის); 2. precious stone (თვლ-ის); 3. wheel of a cart (თვლ-ის)
 თვე (თვ-ის) month
 თვით (თვითონ, თავად) he himself
 თვითმკვლელობა (თვითმკვლელობ-ის) suicide
 თვრამეტი eighteen
 თივა (თივ-ის) hay
 თით-ი finger, toe
 თითქმის almost
 თიხა (თიხ-ის) clay
 თიხნარ-ი clay soil
 თოლი-ს he sharpens; he peels (inf. გათლა)
 თმ-ი (თმ-ის) hair. თმის გაკრეპა to cut one's hair
 თოვს it snows; it is snowing
 თოვლ-ი snow
 თოთხმეტი fourteen
 თოკ-ი rope
 თორემ or, else
 თორმეტი twelve
 თოყ-ი gun
 თუ 1. if; 2. or (in interrogative sentences); 3. and
 თოყეუშ-ი parrot
 თუმან-ი (თუმნ-ის) 10 roubles (1 rouble = 5 abazi = 100 kopecks)
 თოც(ა) though
 თოც(აც) even if
 თოქი it seems (has the meaning of smth. unseen)
 თურქ-ი a Turk. თურქებს ეპყრა-თ the Turks held it
 თურქეთ-ი Turkey
 თურქულ-ი Turkish
 თუშ-ი inhabitant of Tusheti
 თუშეთ-ი Tusheti (mountainous region in East Georgia)
 თუთა he (has) said; მ-ათქმევინე! let me say!
 თუკი you; თქვენც you also/too
 თუკი-ი your(s)
 თუკი (თქმ-ის) to say; to tell
 თუბ-ის goat

თხზულება (თხზულებ-ის) (literary) work; opus
 თხილ-ი nut
 თხოვნა (თხოვნ-ის) request; to ask; to plead; to beg. ს-თხოვ-ი
 asked him for smth.
 თხრა (თხრ-ის) to dig
 თხრი-ს he digs; he is digging
 თხრილ-ი ditch
 თხუთმეტი-ი fifteen

o

ია (ი-ის) violet
 იანვარ-ი (იანვრ-ის) January
 იაპონელ-ი a Japanese
 იაპონია (იაპონი-ის) Japan
 იაპონურ-ი Japanese
 იასამანი (იასამნ-ის) lilac
 იატაკ-ი floor
 იაფ-ი cheap
 იაფად cheaply
 იბადება he is born (inf. დაბადება)
 იბანავა he bathed (inf. ბანაობა)
 იბანავებს he will bathe
 იბერია (იბერი-ის) Iberia (an old name of Georgia)
 იგავ-არაკ-ი fable
 იგივე the same
 იგრძნო he felt it. ვ-იგრძენი I felt, იგრძენი you felt. იგრძნობს
 will feel it
 იღო it was lying (inf. დადება)
 იდაყვი elbow
 იდგა he stood. ვ-იდექი I stood, იდექი you stood. იდექი ის
 (inf. დგობა)
 იდგება he will stand. ვ-იდგები I shall stand; იდგები you
 stand.
 იდუღებს it will boil (inf. დუღილ-ი, ადუღება)
 იერუსალიმი-ი Jerusalem
 ივარჯიშებს he will do his exercise
 ივლის-ი July
 ივნის-ი June
 იზიარებდა he shared
 იზრდება he/it is growing up

ითამაშა he played
 ითამაშებს he will play
 ითბობს he is warming (for himself)
 ითვლება he/it is considered
 ითლება it can be sharpened; it is being sharpened
 იკითხა he asked; he gave a question (inf. კითხვა, შეკითხვა)
 იმა-ს him, her, it (Dat.)
 იმა-თ them; they (Erg., Dat.)
 იმათ-ი their(s)
 იმდენად as much as; inasmuch as
 იმერეთ-ი Imereti (a region in West Georgia)
 იმერელი-ი (იმერელ-ის) one who comes from Imereti
 იმერულ-ი pertaining to, characteristic of Imereti or Imereli
 იმეფებს he will reign
 იმის-ი his, her, its
 იმის(ა)თვის for that, for him/her/it
 იმიტომ/იმის გამო because of that
 იხაზავს he keeps smth.
 იხაზება it is kept
 იხგლის-ი England
 იხგლისელი-ი an Englishman/-woman
 იხგლისური-ი English
 იხგრავა it can be destroyed (inf. ნგრევა)
 იხდაურ-ი turkey
 იხდოეთ-ი India
 იხდოელი-ი a Hindu
 იხდური-ი Hindi
 ინჟინერი (ინჟინრ-ის) engineer
 ინსტიტუტ-ი institute. ინსტიტუტში at the institute
 იპოვა he found (inf. პოვნა)
 იპოვებს he will find
 ირან-ი (syn. სპარსეთ-ი) Persia
 ირავლივ (syn. გარშემო) around
 ირემ-ი (ირემ-ის) deer
 ის he, she, it, that (demonstrative pronoun). ისიც he (she, it)
 also/too
 ისარი (ისრ-ის) 1. arrow; 2. hand of a clock.
 ისარგებლებს he will use
 ის, that way; so (that)
 ისეთი (syn. იმნაირ-ი, იმგვარ-ი, იმისთანა) such, that kind of
 ისვენებს he has a rest. ვ-ისვენებ I (have a) rest (inf. დასვენება)
 ისინი they. ისინიც they also/too
 ისიც it can be drunk; it is being drunk

ისმენ-ს he listens; he is listening (inf. მოსმენა)
 ისტორიულ-ი historic(al)
 ისწავლ-ა he (has) learned. ისწავლო-ს! let him learn! let him learn!
 ისხდ-ნენ they sat. ვ-ისხედი-თ we sat; we were sitting; ისხედი-თ sat; you were sitting
 იტალია (იტალი-ის) Italy
 იტალიელ-ი an Italian
 იტალიურ-ი Italian
 იტრიალებ-ს he/it will spin
 იტყვი-ს he will say
 იქ there. იქით that way; thither
 იქნება-ა he/it will be; იქნები-ან they will be
 იქცევა-ა it being spilt; it can be spilt (inf. დაქცევა, დაღვრა)
 ილიღინებ-ს he will hum
 იყო-ა he/it was. ვ-იყავი I was, იყავი you were. იყვ-ნენ they were
 ვ-იყავი-თ we were
 იყალთო Ikalto - academy in medieval Georgia
 იყიდ-ა he has bought
 იყიდება-ა is sold, is on/for sale (inf. გაყიდვა)
 იყიდი-ს he will buy. ვ-იყიდი I shall buy (inf. ყიღვა)
 იყუჩე! (syn. გაჩუმდი!) be silent!
 იშენებ-ს he is building (for himself)
 იშვიათად seldom, rarely
 იშლებ-ა it can be divided (inf. დაშლა to divide)
 იცი-ს (syn. უწყი-ს) he knows. ვ-იცი (ვ-უწყი) I know
 იცოდ-ა he knew it. ვ-იცოდი I knew it
 იცურებ-ს he will swim (inf. ცურვა)
 იცხოვრებ-ს he will live (inf. ცხოვრება)
 იწერება-ა it is being written
 იწვა-ა he lay, he was lying. ვ-იწექი I lay, I was lying, იწექი you were lying. (inf. წოლა)
 იწვება-ა 1. he will lie. ვ-იწვები I will lie. 2. it is being fried
 იჭმევ-ა it can be eaten; it is being eaten
 იხატება-ა it is being painted
 იხვ-ი duck
 იხსნება-ა it is being opened; it can be opened
 იჯდ-ა he sat. ვ-იჯექი I sat; I was sitting, იჯექი you sat; you were sitting, ვ-ისხედი-თ we sat; we were sitting (inf. ჯდომა, (pl.))
 იჯდება-ა he will sit. ვ-იჯდები I shall sit, ვ-ისხედები-თ we shall sit

კაბა (კაბ-ის) dress, frock
 კავკასიონ-ი the Caucasus
 კაკბი (კაკბ-ის) partridge
 კაკლ-ი (კაკლ-ის) wall-nut. თვალის კაკალ-ი eyeball
 კაკან-ი cackle
 კაკნებ-ს it cackles
 კალათბურთ-ი basketball
 კალათბურთელ-ი basketballer
 კალამ-ი (კალამ-ის) pen
 კალთა (კალთ-ის) lap
 კალთა (კალთ-ის) grasshopper
 კამა (კამ-ის) dill, fennel
 კამათ-ი to argue; argument
 კამათობდ-ნენ (რალაცაზე) they were arguing (about smth.)
 კამარა (კამარ-ის) firmament arch, vault, dome of heaven
 კანი skin
 კოპეკი kopeck
 კარი door
 კარაქი butter
 კარგი 1. good; 2. O'kay (OK), fine
 კარგად well; საკმაოდ კარგად well enough
 კარაქი from door to door; from house to house
 კარტოფილ-ი potato
 კასპის ზღვა (კასპიის ზღვ-ის) the Caspian Sea
 კატა (კატ-ის) cat
 კაცი man
 კაცი manly, virile
 კაკი magpie
 კბი (კბენ-ის) to bite; biting
 კბი tooth
 კედლი (კედლ-ის) wall
 კდება-ა it is being done; can be done
 კი 1. kind; 2. OK.
 კიბეზობილება (კეთილშობილებ-ის) nobleness
 კი (კერ-ის) hearth; centre
 კი he is sewing
 კი (კერვ-ის) to sew; sewing
 კი dried fruit
 კი private. კერძო პანსიონ-ი private boarding-school
 კი forget-me-not

კეფა (კეფის) back of the head
 კეც-ი earthenware frying pan
 კვალ-ი footprint, trace
 კვარ-ი splinter of fir-(pine)-tree rich in resin and used to furnish light
 კვდომა (კვდომის) to die. ვ-კვდები I'm dying
 კვერ-ი small homemade loaf of bread
 კვირა (კვირის) 1. week; 2. Sunday
 კვიც-ი foal, colt
 კვლა (კვლის) to kill
 კი 1. yes (informal); 2. and; but
 ჰ-კიდი-ა it is hanging. ვ-კიდი-ვარ I am hanging
 კივილი-ი loud shrill cry (said mostly of people)
 კითხვა 1. (კითხვის) question; to ask: ჰ-კითხ-ა, შეეკითხა he asked (inf. also შეეკითხა); 2. to read: წაიკითხა (inf. წაიკითხა).
 კითხულობ I read; I ask a question, კითხულობს he reads, asks a question
 კინო cinema
 კირ-ი mortar, lime
 კისერ-ი (კისრის) neck
 კიტრ-ი cucumber
 კლავს he kills
 კლდე (კლდის) rock
 კლდოვანი rocky
 კნუტ-ი kitten
 კოდალა woodpecker
 კოვზ-ი spoon
 კოზაკ-ი baby-camel
 კოლხეთი Kolkheti (a historical region in West Georgia)
 კომბოსტო cabbage
 კომედია (კომედიის) comedy
 კომპოზიტორი composer
 კომშ-ი quince
 კონცერტი concert
 კორეა (კორეის) Korea
 კორეელი a Korean
 კორეული Korean
 კოშკი tower
 კოცნა (კოცნის) to kiss. ვ-კოცნი I kiss; ვ-აკოცე I kissed, აკოცეს he kissed; ვ-აკოცებ I shall kiss
 კოჭი ankle
 კრებული collection of works
 კრეფს he is picking, he picks; he is gathering, he gathers

კრეფა (კრეფის) to pick, gather
 კრეფდა-ა he gathered. უკრეფია-ა he has picked
 კუდი tail
 კუთხე (კუთხის) 1. region, part; 2. corner
 კოლა a wooden vessel for drinking wine that gurgles as you drink
 კულტურა (კულტურის) culture
 კურს-ი course. კურსის გავლა to study, to complete a course
 კუჭ-ი stomach
 კუჭმაჭ-ი a dish made of internal parts of a pig, hen, etc.

ლ

ლაგრა (ლაგრის) shrine
 ლაზი a Laz (a member of one of several Georgian tribes, living at the Black Sea coast. Now in Turkey)
 ლათინური Latin
 ლალი 1. ruby (ლალის); 2. woman's name (ლალის)
 ლამაზი beautiful, pretty, handsome
 ლაპარაკი to speak; speaking. ვ-ლაპარაკობ I speak; I am speaking
 ლატვია (ლატვიის) Latvia
 ლატვიელი a Latvian
 ლატვიური Latvian
 ლავი mud
 ლი-ი free
 ლილად at ease, freely
 ლაშქარი (ლაშქრის) army
 ლაშქრობა (ლაშქრობის) war-campaign
 ლავი puppy (of dog or wolf), cub
 ლექსიკონი vocabulary
 ლექცია (ლექციის) lecture, a class
 ლიქვი fig
 ლიშ-ი carcase, corpse, body
 ლილა (ლილის) blue (n.)
 ლილისფერი (syn. ლურჯი) blue
 ლიტვა (ლიტვის) Lithuania
 ლიტველი a Lithuanian
 ლიტველი Lithuanian
 ლობიო beans
 ლობინი to wait (for)
 ლომი lion
 ლოყა (ლოყის) cheek

ლუდ-ი beer
 ლუდხანა (ლუდხან-ის) beer-house
 ლურჯ-ი dark blue
 ლურჯთვალა blue-eyed

3

მაგდენად as much as, inasmuch as
 მაგიდა (მაგიდ-ის) table
 მაგივრად (syn. ნაცვლად) instead of
 მაგნიტოფონ-ი tape-recorder
 მაგრამ but, however
 მადლ-ი grace
 მადლობა (მადლობ-ის) thank you, thanks. დიდი მადლობა thank
 lot, many thanks. გ-მადლობ-თ thank you
 მაზეგ in three days
 მაზლ-ი husband's brother
 მა-თ them, they (Erg.)
 მათ-ი their
 მაინც 1. only (just) this; 2. yet
 მაის-ი May
 მალა he used to hide (inf. მალვა)
 მალამო ointment, remedy
 მალე soon
 მალვა (მალვ-ის) to hide, conceal
 მამა (მამ-ის) father
 მამალ-ი (მამლ-ის) cock, rooster
 მამამთავარ-ი (მამამთავრ-ის) father, leader
 მამამთილ-ი husband's father
 მამიდა (მამიდ-ის) aunt (father's sister)
 მამიდაშვილ-ი cousin
 მამინაცვალ-ი (მამინაცვლ-ის) stepfather
 მამისეულ-ი father's
 მან he, she (Erg.)
 მანამ(დღე) earlier, before; up to that place/time
 მანდილ-ი kerchief
 მანდილოსან-ი (მანდილოსნ-ის) an epithet for "woman"
 მარად (syn. მუდამ, ყოველთვის) forever, always, evermore
 მართ-ი (syn. სწორ-ი) right
 მართალ-ი (მართლ-ის) true, right, honest, truthful
 მართვე eaglet

მართკუთხედ-ი rectangle
 მართლა real(ly)
 მართლმადიდებლურ-ი ეკლესია Orthodox church
 მარტ-ი March
 მარცხენა (მარცხენ-ის) left
 მარცხნივ to/on the left
 მარჯვენა (მარჯვენ-ის) right
 მარჯვნივ to/on the right
 მას him/her/it
 მასწავლებელ-ი (მასწავლებლ-ის) teacher
 მატარებელ-ი (მატარებლ-ის) carrier, train
 მატლ-ი worm
 მაღაზია (მაღაზი-ის) shop
 მაღალ-ი (მაღლ-ის) tall, high
 მაღლა above
 მაგივარ-ი (მაგივრ-ის) refrigerator
 მაწონ-ი (მაწვნ-ის) yogurt
 მახინჯ-ი (syn. უშნო) ugly
 მახლობლად (syn. ახლოს) near
 მაჯა (მაჯ-ის) wrist
 მაჰმადიან-ი a Mohammedan
 მაგლ-ი (მგლ-ის) wolf
 მაზვარ-ი traveller
 მაჯარი standing
 მაგომარეობა (მდგომარეობ-ის) situation. მძიმე მდგომარეობა grave
 situation
 მაგებარეობ-ს it is situated
 მაღიდარ-ი (მდიდრ-ის) rich, abundant
 მა I. მეც I also/too
 მაბაღურ-ი (syn. მეფეზე) fisherman
 მაბარგულ-ი porter
 მაგობარ-ი (მეგობრ-ის) friend
 მაგობრობა (მეგობრობ-ის) friendship
 მაიტლე (მეეტლ-ის) coachman
 მაელე (მეეალ-ის) debtor
 მაზობელ-ი (მეზობლ-ის) neighbour. მეზობლისას at the neighbour's
 მაზვარ-ი sailor
 მაკობარ-ი commander
 მაკეზე (მეფეზე-ის) fisherman
 მაკო(ი)ა (მელი-ის) fox
 მაკოტ-ი bald
 მაკტიანე (მემატიან-ის) annalist, chronicler
 მაკვე (მენავ-ის) boatman

მეომარი (მეომრის) warrior
 მეორე (მეორის) another, the other; the second
 მეპურე (მეპურის) baker
 მერმის afterwards
 მერცხალ-ი (მერცხლის) swallow
 მესაათე (მესაათის) watch-maker
 მესამე (მესამის) the third
 მეტ-ი more
 მეტადრე the more so
 მეტისმეტად too, rather. მეტისმეტად ცივა It's too cold
 მეუფე (მეუფის) King, God, Lord
 მეფე (მეფის) king
 მეფობა (მეფობის) reign
 მეფობს he reigns
 მეფობდა he reigned
 მეჩქმე (მეჩქმის) boot-maker
 მეცადინეობა (მეცადინეობის) classes. ვ-მეცადინეობ I do my lesson
 მეცნიერ-ი scholar, scientist
 მეცხრე (მეცხრის) the ninth
 მეწყერი (მეწყრის) landslide
 მეხუთე (მეხუთის) the fifth
 მეხუთედ-ი the one-fifth
 მზალ ready
 მზე (მზის) the sun
 მზიური sunny
 მთა (მთის) mountain
 მთაგორიანი-ი mountainous
 მთავრობა (მთავრობის) government
 მთარგმნელი-ი translator
 მთელი-ი whole; entire. მთელი-ი საცხოვრებელი-ი entire fortune.
 მთელი-ი დღე the whole day, all day long. მთელი-ი ღამე the whole
 night, all the night
 მთვარე (მთვარის) the moon
 მთვრალი-ი (კაცი-ი) drunk (man)
 მთლიანად/მთლად fully, completely
 მთქმელი-ი reciter, teller
 მიათრევდა he was dragging
 მიბმა (მიბმის) to tie
 მიბმული-ი tied
 მი-ს-დევს he follows
 მიდი-ს he goes, he is going. მი-ვ-დი-ვარ I go, I'm going; მი-ვ-დი-ვარ
 you go, you are going

მიდიოდ-ა he was going; მი-ვ-დიოდ-ი I was going; მივა he will go,
 მივალ I shall go, მი-ხ-ვალ you will go
 მივიდა he went. მივედი/მიველ I went, I came, მი-ხ-ვედი you went
 მიზანი (მიზნის) aim
 მიმდევარი-ი (მიმდევრის) follower
 მიმინო falcon
 მინდორ-ი (მინდვრის) field
 მის-ი his/her/its
 მისვლა (მისვლის) to go
 მიტანა (მიტანის) to bring. მი-მ-ატანინე let me bring
 მიუგ-ო he answered, retorted, replied. მი-ვ-უგე I answered... მო-მ-ი-
 გ-ო he answered me...
 მიუძღვნა he dedicated. მი-ვ-უძღვენი I dedicated
 მიუხედავად ამისა in spite of this
 მიჰრი-ან they fly away, blow away
 მი-ს-ცემს he will give. მო-მ-ცემს he will give me...
 მიცემა (მიცემის) to give
 მიცემით-ი Dative
 მიძღვნა (მიძღვნის) to dedicate; dedication
 მიწა (მიწის) land, ground. მიწის ქერქ-ი the earth's crust
 მიწა-წყალი (მიწა-წყლის) land, territory
 მიჩაკ-ი carnation, pink
 მიხედვით according to
 მიხელ-ა he guessed. მი-ვ-ხელი I guessed (inf. მიხვედრა to guess)
 მიხვეულ-მოხვეულ-ი winding, curved
 მკ (მკის) to reap
 მკერავ-ი tailor
 მკერდ-ი chest, breast
 მკვდარი-ი (მკვდრის) dead
 მკლელი-ი killer, murderer
 მკლელობა (მკვლელობის) murder
 მკლავ-ი arm
 მნიშვნელობა (მნიშვნელობის) significance
 მოაზროვნე (მოაზროვნის) thinker
 მობანავე (მობანავის) bather, bathing
 მობოდიშება (მობოდიშების) to apologize; მო-ვ-უბოდიშე I apolo-
 gized to smb.
 მოკრძო longish
 მოდი! come here! მოდი ვნახოთ let's see
 მოეწონება he will like. მო-მ-ეწონება I shall like, მო-გ-ე-წონება-
 you will like
 მოვა he will come (here), მოვალ I shall come (here), მო-ხ-ვალ you
 will come (here)

მოვიდა- he came; მოვედი I came, მოხვედი you came
 მოზომვა (მოზომვის) to measure
 მოთეთრო whitish
 მოთმენა, მოთმინება (მოთმენის, მოთმინების) patience
 მოთხოვნა (მოთხოვნის) to demand
 მოთხრობა (მოთხრობის) story; to retell. მოვითხრობინე I made
 him tell the story
 მოთხრობითი- Ergative
 მოიტანა- he has brought (inanim.). მოვიტანე I have brought (inanim.)
 მოიტანა)
 მოიყვანა- he has brought (anim.). მოვიყვანე I have brought (anim.)
 მოყვანა)
 მოკვლა (მოკვლის) to kill. მოკლა- he killed, მოვკალი I killed
 მომკლა- he killed me
 მომართვა (საკრავისა) (მომართვის) to tune. მოვმართე I tuned
 მომატება (მომატების) to increase. მოუმატა- he increased
 მომზადება (მომზადების) to prepare. გაკეთილებს მომზადება to
 do one's lesson
 მომთაბარე (მომთაბარის) nomad; nomadic
 მონასტერი (მონასტრის) monastery
 მონდომება (მონდომების) desire, willingness
 მონღოლი- a Mongol
 მონღოლური- Mongolian
 მოპყრობა (მოპყრობის) to treat (behave towards)
 მორჩენა (მორჩენის) to cure, recover
 მოსაზრება (მოსაზრების) suggestion
 მოსახვეჭელი- smth. to be gained
 მოსახლეობა (მოსახლეობის) population
 მოსვლა (მოსვლის) to come
 მოსმენა (მოსმენის) to listen to. ვუსმენ I listen to smb./smth.
 მოსწავლე (მოსწავლის) pupil: schoolgirl, schoolboy
 მოსწრებულ-ი სიტყვა-პასუხ-ი apt remarks, repartee
 მოტანა (მოტანის) to bring (smth.), fetch
 მოტანილი- brought (smth.)
 მოტკბო sweetish
 მოუბარი- (syn. მოლაპარაკე, მოუბრის, მოლაპარაკის) speaker
 მოუთმენლობა (მოუთმენლობის) impatience
 მოუმზადებელი- (მოუმზადებლის) unprepared
 მოქანდაკე (მოქანდაკის) sculptor
 მოქმედებითი- Ablative, Instrumental
 მოქნევა (მოქნევის) to raise one's hand against smb.; to flourish
 მოღვაწე (მოღვაწის) public figure
 მოღვაწეობა (მოღვაწეობის) career, activity

მოღიპარი- smiling
 მოყვარე (მოყვარის) well-wisher
 მოყვითალო yellowish
 მოშავო blackish
 მოცურავე (მოცურავის) swimmer
 მოძებნა (მოძებნის) to find. მომაძებნინე let me find
 მოწადინება (მოწადინების) (syn. მონდომება) strong desire, wish
 readiness to do smth.
 მოწესრიგება (მოწესრიგების) ordering
 მოწითალო reddish
 მოსწონს- he likes. მომწონს I like, მოგწონს you like
 მოსწონდა- he liked. მომწონდა I liked. მოგწონდა- you liked
 მოწონება (მოწონების) to like
 მოჭრა (მოჭრის) to cut; cutting. ნუ მოჭრი! don't cut! მოუჭრა- სი-
 ტყვა he cut him short
 მოჭრილი- cut
 მოხრა (მოხრის) to arch, bend
 მრავალი- (syn. ბევრი) many, much
 მრავალნაირი- (ნამცხვარი-ი) various (cakes)
 მრავალსაუკუნოვანი- long (of many centuries)
 მრავლობითი- plural
 მსახური- servant
 მსოფლიო the world
 მსოფლმხედველობა (მსოფლმხედველობის) world-view, outlook.
 მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბება development of an out-
 look
 მსხალი- (მსხლის) pear
 მსჯელობს- he reasons
 მსჯელობა (მსჯელობის) to reason
 მტევანი- (მტევნის) 1. hand; 2. ... (ვაზისა) bunch (of grapes)
 მტერი- (მტრის) enemy
 მტრედი- pigeon
 მუდამ (syn. ყოველთვის) always
 მუდმივი- eternal
 მულის- husband's sister
 მუსიკა (მუსიკის) music
 მუსიკალური- musical
 მუშაობს- he works
 მუშაობა (მუშაობის) to work
 მუცელი- (მუცლის) abdomen, stomach
 მუხა (მუხის) oak
 მუხლი- knee
 მუხნარი- oak-grove

მფარველ-ი protector
 მქონე (მქონის) having, owner
 მღვრიე turbid
 მყვარ-ი (arch.) frog (syn. ბაყაყ-ი)
 მშენებელ-ი (მშენებლის) builder
 მშველელ-ი rescuer
 მშვენიერ-ი wonderful
 მშვენივრად wonderfully
 მშვიდ-ი peaceful, quiet, calm
 მშვიდობა (მშვიდობის) peace
 მშიერ-ი (pl. მშიერები-ი) hungry. მ-შია I'm hungry, გ-შია you are hungry, შია he is hungry
 მშობელ-ი (მშობლის) parent
 მშობლიურ-ი native. მშობლიური მიწა native land
 მცენარე (მცენარის) plant
 მცველ-ი guard, defender
 მცხეთის ჯვარ-ი Jvari (Cross) monastery in Mtskheta
 მცხოვრები-ი inhabitant
 მძივ-ი bead. მძივივით ასხა ყოველი threaded everything like beads
 მძიმე მდგომარეობა grave situation
 მძლევთამძლე (მძლევთამძლის) all-powerful
 მწარე (მწარის) bitter
 მწერი insect
 მწერალ-ი (მწერლის) writer. მწერლებიდან from/among the writers
 მწვანე (მწვანის) green
 მწვანოვანი greens
 მწვერვალ-ი acme
 მწყერ-ი (მწყერის) quail
 მწყურვალ-ი (one who is) thirsty
 მხარ-ი (მხრის) shoulder. მხარში დგომა to support. მხარში ედგა supported, backed
 მხარე (მხარის) land, country
 მხატვარ-ი (მხატვრის) painter, artist
 მხატვრობა (მხატვრობის) painting
 მხატვრულ-ი artistic
 მხედართმთავარ-ი (მხედართმთავრის) commander in chief
 მხნე brave, gallant
 მხოლოდ only
 მხოლოდობით-ი singular
 მხოხავ-ი crawler
 მცოვან-ი old and venerable

ნაავადმყოფარ-ი one who had been ill
 ნაბიჯ-ი pace, step
 ნადირ-ი animal(s), beast(s)
 ნადირობა (ნადირობის) hunting
 ნავ-ი boat
 ნაზ-ი delicate, tender
 ნათება (ნათების) light up, illuminate
 ნათესავ-ი relative
 ნათესაობით-ი Genitive
 ნათქვამ-ი said
 ნაკვეს-ი witticism
 ნაკლებ-ი less
 ნამდვილ-ი real
 ნამდვილად really
 ნამცხვარ-ი (ნამცხვრის) cake
 „ნანა“ („იავნანა“) lullaby
 ნანადირევ-ი quarry, prey
 ნანახ-ი (syn. ნახულ-ი) seen
 ნაპოვნ-ი finding (smth. or smb.)
 ნაპრალ-ი fissure, rift
 ნასოფლარ-ი site of a former village. ნასოფლარებად ქცეულ-ი deserted villages
 ნალველ-ი (ნალვლის) grief. ვ-ნალვლობ I grieve
 ნაყოფ-ი fruit
 ნაყოფიერ-ი fruitful
 ნაჩვევ-ი one who is used to doing or having smth.
 ნაჩუქარ-ი received as a present/gift
 ნაძვ-ი fir-tree
 ნაძვნარ-ი fir-grove
 ნაძრაბ-ი dishonorable
 ნაწარმოები-ი (syn. თხზულება (თხზულებების)) literary work
 ნაწერ-ი written
 ნაწილ-ი part
 ნახავ-ს he will see (inf. ნახვა)
 ნახატ-ი drawn, painted
 ნახევარ-ი (ნახევრის) half
 ნახვა (ნახვის) to see
 ნახვამდის good-bye
 ნიკ-ი little finger
 ნელა slowly

ნელ(ა)-ნელა little by little; slowly, gently

ნესტო nostril

ნიაზური celery

(ნ)ილაყვი elbow

ნიკაპი chin

ნიმუში example

ნიორი (ნივრის) garlic

ნიჟარა (ნიჟარის) 1. (kitchen) sink, washbowl; 2. snail's/oyster shell

ნისლი mist

ნისლიანი misty, foggy

ნილაბი (ნილბის) mask

ნიჩაბი (ნიჩბის) trowel; spade

ნიჭი talent, gift

ნიჭიერი talented, gifted

ნოემბერი (ნოემბრის) November

ნორვეგია (ნორვეგიის) Norway

ნორვეგიელი a Norwegian

ნორვეგიული Norwegian

ნოტი note, music

ნუ not; don't

ნუკრი a baby deer, fawn

ნურა(ს)დროს never

ნურაფერი (ნურაფრის) nothing

ობოლი (ობლის) orphan

ოდესმე: 1. = როდისმე some time; 2. = ოდესღაც/როდესღაც at one time, once, at some time

ოდნავ slightly

ოზონი ozone

ოთახი room

ოთხი four

ოთხკუთხედი quadrangle

ოთხშაბათი Wednesday

ომი war

ონკანი tap

ორი two

ორგანული organic

ორგანულად organically. ორგანულად იყო დაკავშირებული-he was organically connected with...

ორიგინალური original

ორმო pit

ორლობე (ორლობის) lane

ორშაბათი Monday

ორჯერ/ორგზის twice

ოსმალეთი (= თურქეთი) Turkey, the Ottoman Empire

ოფოფი hoopoe

ოქრო gold

ოქრომჭედლობა (ოქრომჭედლობის) goldsmith's./jeweller's art

ოქტომბერი (ოქტომბრის) October

ოცი twenty

ოხრახუში parsley

ოჯახი family

3

პალესტინა (პალესტინის) Palestine

პამიდორი (პამიდვრის) tomato

პანსიონი boarding-school

პაპა (პაპის) grandfather

პარასკევი Friday

პასიური passive

პასუხი answer, reply. უპასუხებს he (will) answers;

უპასუხა he answered, replied;

მე-პასუხა he answered me;

ე-უპასუხე I answered him

პატარა (პატარის) little, small

პატიება (პატიების) to forgive. აპატიეს he was/they were forgiven; they forgave him/them

პატივისცემა (პატივისცემის) respect. უღრმესი პატივისცემით with profound respect

პატიოსანი (პატიოსნის) honest

პატრონი master

სუწა tiny

სებელა (პებლის) butterfly

სირი mouth, face

სირდაპირ opposite, across from

საშობა (პირობის) term, treaty

საოცნება (პიროვნების) personality

პკურება (პკურების) to sprinkle
 პოეზია (პოეზიის) poetry
 პოვნა (პოვნის) to find. ვ-პოულობ I find; მ-პოულობს he finds
 ვერ გ-პოვებ I can't find you
 პოზიტიური-ი positive
 პოლიტიკა (პოლიტიკის) policy
 პოლიფონიური-ი polyphonic
 პოლონეთი Poland
 პოლონელი-ი a Pole
 პოლონური-ი Polish
 პური bread
 პყრობა (პყრობის) to hold, to capture

შ

ყამი (syn. დრო) time
 ყანგი rust
 ყრუანტელი-ი shudder. სულ ყრუანტელი-ი მივლის I shudder over
 ყურნალი-ი magazine, journal

ჩ

რა? (რის) what? (said of everything except human being)
 იცით? what do you know? რას იზამ?! what's to be done?
 რადგან(აც) because
 რადიომიმღები-ი radio-set
 რათა for, in order to
 რა(ი)მე/რალაც(ა) something
 რამდენი? how many/much? რამდენი-ც as many/much as
 რამდენად how much
 რამდენიმე several, some
 რამდენჯერ how often
 რამდენჯერმე several times. რამდენჯერმე გამოიცა it was published several times
 რატომ? why?
 რბევა (რბევის) slaughter, pogrom
 რეგენი-ი fool, block head numskull, a stupid person
 რელიგია (რელიგიის) religion

რეცხავს he washes, he is washing
 რეცხვა (რეცხვის) to wash (up)
 რვა (რვის) eight
 რვაფეხა octopus
 რიგი-ი line
 რისი? (რისა?) whose? of what?
 რისთვის? what for?
 რიყე (რიყის) riverbank
 რიცხვი number
 რიცხვითი numerical
 როგორ? how?
 როგორი? (syn. რანაირი?) what kind of
 როდესაც/როცა when (relative)
 როდინდელი? of which time/date? როდინდელიც of whatever time
 როდის? when?
 რომ 1. that; 2. რომ=როცა when; 3. if
 რომელი? (რომლის) which? რომელი-ი საათია? what time is it? რომელიც which, that
 რტო branch, bough
 რტოვებაშლილი-ი with branches spreading out
 რუმინეთი Rumania
 რუმინელი-ი a Rumanian
 რუმინული-ი Rumanian
 რუსი-ი a Russian
 რუსეთი-ი Russia
 რუსული-ი Russian
 რქა (რქის) horn
 რჩება 1. he is staying (inf. დარჩენა); 2. he is getting better (inf. მორჩენა)
 რძალ-ი (რძლის) brother's or son's wife
 რძე (რძის) milk. რძის ნაწარმი dairy products
 რწმენა (რწმენის) faith
 რწელი-ი flea

ს

საბაზანო (ოთახი) bathroom
 საათი-ი clock, hour; watch
 საბავშვო children's
 საბარგული-ი luggage-van
 საბაწმინდის ლავრა monastery (shrine) of Sabatsminda

საბერძნეთი-ი Greece
 საბრალო poor, unlucky, miserable
 საგან-ი (საგნ-ის) discipline, subject
 საგანგებოდ especially
 საგანძურ-ი treasure (-house)
 საგარეო პოლიტიკა (საგარეო პოლიტიკის) foreign policy
 საგმოდ (=დასაგმობად) to be condemned. საგმოდ არ გა-მ-იხადო
 don't let me be condemned by
 სად? where?
 სადაურ-ი? where from? of what descent/make? სადაურიც where
 ever from
 სადგის-ი awl
 სადგურ-ი station
 სადილი- dinner. ვ-სადილობ I have dinner. ვ-ასადილე I (have) let
 him have dinner
 საერო ლიტერატურა (საერო ლიტერატურის) secular, lay literature
 სავარძელი (სავარძლის) armchair
 სავსე full
 სავსებით (syn. მთლიანად, მთლად) quite, fully, completely
 საზოგადოება (საზოგადოების) society
 საზოგადოებრივ-ი ცხოვრება (საზოგადოებრივი ცხოვრების) public
 life
 საზღვარ-ი (საზღვრის) border
 საზღვარგარეთ abroad
 სათავე (სათავე-ის) source, beginning
 სათაურ-ი title, headline
 სათვალე (სათვალის) spectacles, eyeglasses
 სათვისტოში association of (fellow) countrymen
 სათნოება (სათნოების) virtue, goodness
 სათქმელ-ი smth. to be said
 სათხოვარ-ი (სათხოვრის) plea, request
 საიდან? where...from?
 საიდუმლო mystery, secret
 საითკენ? where to? whither?
 საინტერესო interesting. საინტერესოა it is interesting
 საიქიო the other world, the beyond
 საკაბე (საკაბ-ის) cloth for a dress
 საკეთილდ(ა) for the welfare, benefit of other
 საკერავ-ი to be sewn; sewing
 საკვირველ-ი surprising, wonderful
 საკმაოდ enough. საკმაოდ კარგად well enough
 საკონდიტრო (განყოფილება) confectioner's (section/division)
 (shop)

სამ-ი three
 სამება (სამების) Trinity
 სამზარეულო kitchen
 სამკუთხედ-ი triangle
 სამოსელი-ი/სამოს-ი (syn. ტანსაცმელი-ი) clothing, garment
 სამსახურ-ი office, service. უანგარო სამსახურ-ი selfless work
 სამუშაო კაბინეტი study
 სამყარო the universe, the world, cosmos
 სამყოფ-ი/სამყოფელ-ი abode
 სამშაბათ-ი Tuesday
 სამწერლობო literary
 სამწუხაროდ unfortunately
 სამხრეთ-ი the South. სამხრეთის საზღვარ-ი South frontier, border
 სამჯერ/სამგზის three times
 სანაპირო coast, littoral, bank, seashore
 სანახავად in order to see
 სანთელი-ი (სანთლის) candle
 საოცარ-ი wonderful; astonishing, surprising, amazing
 საოცრად astonishingly, surprisingly, amazingly
 საპატიმრო prison. საპატიმროში in prison
 საპირფარეშო toilet
 საპონ-ი (საპნ-ის) soap
 საპყარი cripple
 საპყრობილე (საპყრობილის) jail
 სარგებლობ-ს he uses, employs, takes advantage of...
 სარგებლობა (სარგებლობის) to use, to take advantage of
 სართული-ი storey, floor
 სარკე (სარკ-ის) mirror
 სარწმუნოება (სარწმუნოების) religion, faith
 სასა (სას-ის) palate
 სასადილო ოთახ-ი dining-room
 სასამართლო court
 სასაუბრო conversation(al)
 სასახლე (სასახლის) palace
 სასკოლო school's
 სასტუმრო hotel. სასტუმრო ოთახ-ი drawing-room, sitting-room
 სასურსათო მაღაზია grocery (store), the grocer's
 სასჯელი-ი punishment, retribution
 სატახტო ქალაქი (syn. დედაქალაქი) capital city
 სატკივარ-ი (სატკივრის) worry, trouble
 სატყეო forestry
 საუზმე (საუზმ-ის) breakfast. ვ-საუზმობ I have breakfast
 საუკუნე (საუკუნ-ის) century

საფეტქელ-ი (საფეტქელ-ის) temple
 საფენ-ი nappies
 საფეხურ-ი step
 საფრანგეთ-ი France
 საფულე (საფულ-ის) purse
 საფუძველ-ი basis, foundation
 საფქავ-ი grain for grinding
 საქათმე (საქათმ-ის) henhouse, hen-coop
 საქართველო Georgia
 საქმე (საქმ-ის) job, work, business
 საღ-ი sound
 საღად(ა) soundly
 საღამო evening
 საღამოობით in the evenings
 საღამოს in the evening
 საღორე pigsty
 საყდარ-ი (საყდრ-ის) temple, church
 საყელო collar
 საყვარელ-ი (საყვარლ-ის) beloved. საყვარელ-ი პოეტ-ი favourite poet
 საყვედურ-ი reproach. მი-საყვედურ-ა he reproached me. ვ-უ-საყვედურ-ი I reproached him
 საყინულე (საყინულ-ის) icebox
 საყურე (საყურ-ის) ear-ring
 საშინაო პოლიტიკა home policy
 საშინელ-ი terrible, horrible
 საშინელება (საშინელებ-ის) something terrible
 საჩვენებელ-ი თით-ი (syn. სალოკი თითი) forefinger
 საცა (dial., syn. სადაც) wherever
 საძოვარ-ი (საძოვრ-ის) pasture, pasture-land. საძოვრებად იყენებდნენ they used them as pastures
 საწოლ-ი ოთახ-ი bedroom
 საწყალ-ი (საწყლ-ის) poor
 სახარება (სახარებ-ის) the Gospel
 სახე (სახ-ის) face; image. ზოგად-ი სახე common image
 სახელი-ი name. სახელის მოხვეჭა to gain the name (reputation)
 სახელმწიფო state. სახელმწიფო დაწესებულება state institution (office). სახელმწიფო საბჭო state counsel
 სახელობით-ი Nominative
 სახელოვან-ი glorious; celebrated, famous
 სახელოსნო workshop, studio
 სახლი-ი house, home. სახლში at home
 სახრე (სახრ-ის) whip

სახრჩობელა (სახრჩობელ-ის) gallows
 სახსოვარ-ი (სახსოვრ-ის) token
 სევდა (სევდ-ის) anguish; sorrow
 სეირნობა (სეირნობ-ის) to have a walk. ვ-სეირნობ I have a walk.
 ვ-სეირნებ I'll have a walk; ვ-ისეირნე I had a walk
 სექტემბერი-ი (სექტემბრ-ის) September
 სვამს he is drinking, he drinks (inf. სმა)
 სვიმონ კანანელ-ი Simon of Canaan
 სიარულ-ი to walk, walking
 სიბერე (სიბერ-ის) old age
 სიბნელე (სიბნელ-ის) darkness
 სიბრაღულ-ი pity. მე-ბრაღება I pity him, გ-ებრაღება you pity him, ე-ბრაღება he pities him, ვ-ებრაღები he pities me
 სიბრძნე (სიბრძნ-ის) wisdom
 სიდედრ-ი wife's mother
 სიზარმაცე (სიზარმაც-ის) laziness
 სითხე (სითხ-ის) liquid
 სიკეთე (სიკეთ-ის) good, kindness
 სიკვდილ-ი to die, dying, death. სიკვდილ-ი არ უწყერი-ა is immortal, he will never die. კვდება he is dying
 სილამაზე (სილამაზ-ის) beauty
 სიმ-ი string; სიმ-ებ-ი strings
 სიმამრ-ი wife's father
 სიმართლე (სიმართლ-ის) truth
 სიმაღლე (სიმაღლ-ის) height
 სიმღერა (სიმღერ-ის) song
 სიმშვიდე (სიმშვიდ-ის) calmness
 სინათლე (სინათლ-ის) light
 სინანულ-ი repentance
 სინას მთა Mount Sinai. სინურ-ი მრავალთავ-ი collection of works from Sinai
 სირ-ი bird (arch.)
 სირბილ-ი run. მი-რბის he is running
 სირიულ-ი Syrian
 სირცხვილ-ი shame
 სისხლ-ი blood
 სიტკბო sweetness
 სიფხიზლე (სიფხიზლ-ის) alertness
 სიყვარულ-ი to love. მი-ყვარ-ს I love, გ-ი-ყვარ-ს you love, უ-ყვარ-ს he loves
 სიყრმე (სიყრმ-ის) youth
 სიჩქარე (სიჩქარ-ის) speed

სიცოცხლე (სიცოცხლ-ის) life-span. სიცოცხლის მანძილზე in one's
lifetime. სიცოცხლეშივე in his lifetime
სიძე (სიძ-ის) daughter's or sister's husband
სიძველეთსაცავი archives
სიწითლე (სიწითლ-ის) redness
სიწმინდე (სიწმინდ-ის) purity
სიჭაბუკე (სიჭაბუკ-ის) youth
სიხარულ-ი joy, to be glad. მ-ი-ხარ-ია I am glad, გ-ი-ხარ-ია you
are glad, უ-ხარ-ია he is glad
სკამ-ი chair
სკოლა (სკოლ-ის) school. სკოლაში at/to school
სლავურ-კირილურ-ი Cyrillic
სლოვაკ-ი a Slovak
სლოვაკურ-ი Slovak
სნეულ-ი (syn. ავადმყოფ-ი) patient, sick person
სომეხ-ი (სომხ-ის) an Armenian
სომხეთ-ი Armenia
სომხურ-ი Armenian
სოფელ-ი (სოფლ-ის) village, country. სოფლის მეურნეობა agricul-
ture
სოფელელ-ი a country-dweller
სოფლურ-ი rural
სპარსეთ-ი Persia
სპარსელ-ი a Persian
სპარსულ-ი Persian
სპექტაკლ-ი play, performance
სპილო elephant
სრულ-ი complete
სრულიად absolutely
სტაფილო carrot
სტუდენტ-ი student
სტუმარ-ი (სტუმრ-ის) guest. სტუმრად მი-ვ-დი-ვ-არ I (pay a) visit
სუ! hush! (int.), hush up!
სულ-ი soul
სულელ-ი fool
სულისკვეთება (სულისკვეთებ-ის) spirit, pathos
სულისჩამდგმელ-ი initiator
სულუგუნ-ი a special kind of cheese made in West Georgia
სუნ-ი smell
სურათ-ი picture
სურსათ-ი food products
სცენა (სცენ-ის) scene, stage
სწავლა (სწავლ-ის) learn(ing)

სწავლება (სწავლებ-ის) to teach. მ-ასწავლე! teach me!
მ-ასწავლებ-ინ-ე გზები let me direct him
სწავლობ-ს he studies, learns; he is studying/learning
სწავლობდა he was learning
სწორედ რომ (=ნამდვილად) really, indeed
სწრაფად fast, quickly
სხდომა (სხდომ-ის) 1. meeting, conference, session; 2. to sit (pl.)
სხეულ-ი body
სხვა (სხვ-ის) another, others
სხვაგან elsewhere
სხვადასხვა (სხვადასხვ-ის) different, various
სხვათა შორის among others; by the way
სხვის-ი somebody else's, foreigner's

ტ

ტალღა (ტალღ-ის) wave
ტან-ი body, trunk
ტანად-ი well-built
ტანსაცმელი (ტანსაცმლ-ის) clothes. ტანსაცმლის კარადა wardrobe
ტანჯვა (ტანჯვ-ის) to suffer, suffering. იტანჯე! suffer!
ტარ-ი handle
ტარო corncob
ტაფა (ტაფ-ის) frying-pan
ტახტ-ი throne. ტახტზე ასვლა ascent of the throne, coming to the
throne
ტბორ-ი pool
ტევერ-ი thicket, forest. ტევერ-ი გვ-ი-წაღდ-ია we have hewn forests
with axes
ტელევიზორ-ი TV set
ტერფ-ი foot. ტერფ-ის თით-ი toe
ტივ-ი raft, float
ტირილ-ი to cry, weep. ვ-ტირი I cry, I weep
ტიტა (ტიტ-ის) tulip
ტიხარი (ტიხრ-ის) partition
ტკაცუნ-ი to crackle
ტკბილ-ი sweet
ტკბილეულ-ი pastry
ტკენა (ტკენ-ის) to hurt, to pain. მ-ე-ტკინება it will hurt me
ს-ტკივ-ა თავი (კბილი) he has a headache (a toothache).
მ-ტკივ-ა, გ-ტკივ-ა . . .

ტკივილ-ი pain, ache
 ტოტ-ი branch
 ტრამბაზა boastful
 ტრიალ-ი turning, revolution (of wheel)
 ტრიალებს turns round, revolves, spins. დატრიალებულ-ა it turned
 ტუალეტის მაგილა dressing-table
 ტურა (ტურ-ის) jackal
 ტურფა lovely, pretty, beautiful
 ტუშ-ი Indian ink
 ტუჩ-ი (syn. ბაგე) lip
 ტყე (ტყ-ის) forest, wood
 ტყიან-ი wooded
 ტყლაპ-ი fruit-cookie
 ტყუილ-ი lie. ტყუი-ს he is lying. ტყუილის მთქმელ-ი (syn. მატყუ-რა) liar
 ტყუპ(ებ)ი twins

უ

უანგარო selfless. უანგარო სამსახურ-ი selfless service
 უარ-ი refusal
 უარეს-ი worse
 უბედური-ი unhappy
 უბნობა (უბნობ-ის, syn. ლაპარაკ-ი) to talk. ვ-ი-უბნ-ოთ (ვ-ი-ლაპარაკ-ოთ) let us talk
 უბრძან-ა he ordered
 უგუნური-ი ignoramus, dunce
 უდაბური-ი uninhabited
 უდიდეს-ი the biggest
 უეცრად suddenly
 უეჭველად undoubtedly
 უზადოდ flawlessly, perfectly
 უთავო headless
 უთბობს he is warming (for somebody else). მ-ი-თბობს he is warming for me, გ-ი-თბობს he is warming for you ... ვ-ი-თბობ I am warming for him...
 უთქმელ-ი not said, untold
 უკან behind
 უკანა back
 უკანასკნელ-ი last

უკან-უკან backwards
 უკეთეს-ი better
 უკერავს (კაბა-ს) he is making (a dress) for smb.
 უკვდავ-ი immortal
 უკვდავება (უკვდავებ-ის) immortality
 უკვე already. უკვე გვიანია it's late already
 უკრაინა (უკრაინ-ის) the Ukraine
 უკრაინელ-ი a Ukrainian
 უკრაინულ-ი Ukrainian
 უკურთხები-ა მეფედ he has crowned him a king
 უკუღმა (in) the reverse direction
 ულურჯეს-ი the bluest
 უნაგირ-ი saddle
 უნაკლოდ faultlessly, perfectly
 უნგრეთ-ი Hungary
 უნგრელ-ი a Hungarian
 უნგრულ-ი Hungarian
 უნდა he wants. მ-ი-ნდა I want, გ-ი-ნდა you want.
 ვ-უნდი-ვ-არ he wants me. უ-ნდი-ხ-არ he wants you ...
 უნდა must
 უნებლიეთ instinctively
 უნივერსიტეტი-ი university. უნივერსიტეტში at the university
 უპასუხ-ა he answered. მ-ი-პასუხ-ა he answered me ...
 ვ-უპასუხე I answered ...
 ურიცხვი-ი numerous
 უსაზღვრო boundless, infinite
 უსაფრთხოება (უსაფრთხოებ-ის) security
 უსაყვარლეს-ი the most favourite, beloved
 უსმელ-ი not drunk, without drinking
 უსწავლელობა (უსწავლელობ-ის) illiteracy, ignorance
 უტკინო brainless
 უტკბეს-ი the sweetest
 უფერულ-ი pale, colourless
 უფეხო having no leg (legs)
 უფროობით-ი the "more form"
 უფეხო having no fish-bones
 უქმრო having no husband
 უღონო without strength
 უყვარს he loves, he is fond of. მ-ი-ყვარს I love, I am fond of, გ-ი-ყვარს you love, you are fond of. ვ-უყვარ-ვ-არ he loves me, he is fond of me. უ-ყვარ-ხ-არ he loves you, he is fond of you

უყვარდა he loved. მ-ი-ყვარდა I loved, გ-ი-ყვარდა you loved.
 ვ-უყვარდი he loved me...
 უშენებ-ს he is building (for smb.)
 უშვილო childless
 უშიშარი fearless
 უშნო ugly
 უჩვევ-ი one not used to smth.
 უჩინარი invisible
 უცაბელად/უცბად/უეცრად all of a sudden, suddenly, unexpectedly
 უცოლო having no wife
 უცრემლია (syn. უტირი-ა) he has shed tears, wept
 უცხოეთ-ი foreign countries, abroad
 უძველეს-ი ancient, the oldest
 უძრავე! criticize! disapprove of smb.'s actions!
 უძღვებ-ა he is leading him/them
 უწვეურული beardless
 უჭირავ-ს he holds. მ-ი-ჭირავ-ს I hold, გ-ი-ჭირავ-ს you hold
 უჭკნობ-ი unfading
 უჭკუო silly, stupid
 უჭმელ-ი not eaten, without appetite, without eating
 უხაროდ-ა he was delighted. მ-ი-ხაროდ-ა I was delighted, გ-ი-ს-
 როდ-ა you were delighted
 უხეირო unworthy, useless
 უჯრედ-ი cell

ფ

ფაკულტეტი department, faculty
 ფანქარი (ფანქრ-ის) pencil
 ფანჯარა (ფანჯრ-ის) window
 ფარა (ფარ-ის) flock
 ფარდა (ფარდ-ის) curtain
 ფართო wide
 ფაფა (ფაფ-ის) porridge
 ფაქტი fact
 ფეოდალური-ი არისტოკრატია (ფეოდალური არისტოკრატია-ის) feudal
 aristocracy
 ფერ-ი colour
 ფერდ-ი side
 ფეხ-ი foot, leg
 ფეხბურთ-ი football

ფეხბურთელი-ი footballer
 ფეხდაფეხ follow in one's footsteps
 ფიე! ah! (interjection)
 ფილმ-ი film
 ფინეთ-ი Finland
 ფინელი-ი a Finn
 ფინური-ი Finnish
 ფიფქ-ი snowflake
 ფიქრ-ი thought; to think
 ფიქრობ-ენ 1. they thought. 2. (syn. ვარაუდობ-ენ) it is supposed
 ფიც-ი swear, vow. ვ-ფიცავ I swear solemnly, I make a vow
 ფოთოლი-ი (ფოთლ-ის) leaf
 ფონ-ი background
 ფრანგ-ი a Frenchman (woman)
 ფრანგული-ი French
 ფრენა (ფრენ-ის) to fly
 ფრთა (ფრთ-ის) wing
 ფრთაანათელი-ი bright-winged (word of endearment)
 ფრინველი-ი bird
 ფსალმუნ-ი Psalms
 ფსევდონიმი-ი pseudonym
 ფული-ი money
 ფუნთუშა (ფუნთუშ-ის) bun
 ფური-ი refers to the female of cattle and some other animals: cow,
 deer, etc.
 ფურცელი-ი (ფურცლ-ის) page
 ფქვილი-ი flour
 ფხა (ფხ-ის) fish-bone
 ფხიან-ი having fish-bone
 ფხიზელი-ი sober

ქ

ქადაგება (ქადაგებ-ის) to preach. იქადაგ-ეს they preached
 ქათამ-ი (ქათმ-ის) hen
 ქალი-ი woman
 ქალამანი-ი (ქალამნ-ის) bast sandal
 ქალაქი city, town
 ქალაქელი-ი city-dweller
 ქალაქური-ი urban
 ქალბატონ-ი lady; Mrs. Miss

ქალური-ი feminine, womanly
 ქამარი-ი (ქამრ-ის) belt
 ქან-ი ore
 ქარი-ი wind
 ქარდაქარ following the wind
 ქართველ-ი a Georgian
 ქართულ-ი Georgian
 ქარხანა (ქარხნ-ის) plant, works
 ქაჩალ-ი (ქაჩლ-ის) bald man
 ქედ-ი mountain chain
 ქერ-ი rye
 ქერა blonde (having the colour of rye)
 ქერქ-ი crust, rind, bark, cortex
 ქეც-ი tetter
 ქვა (ქვ-ის) stone
 ქვაბ-ი saucepan
 ქვანახშირ-ი coal
 ქვევიდან/ქვემოდან from below
 ქველმოქმედება (ქველმოქმედებ-ის) charity
 ქვემო lower. ქვემო ქართლ-ი Lower Kartli
 ქვემოთ/ქვევით down, below
 ქვეყანა (ქვეყნ-ის) country
 ქვეშ under
 3-ქვია he is called; his name is ... მ-ქვია my name is, გ-ქვია your name is ...
 ქვირით-ი roe
 ქვიშა (ქვიშ-ის) sand
 ქვიშნარი-ი sandy soil
 ქვრივ-ი widow
 ქინძ-ი coriander
 ქინძისთავ-ი pin (literally: the head of coriander)
 ქირა (ქირ-ის) hire, rent, pay
 ქმარი (ქმრ-ის) husband
 ქმნი-ს he creates (inf. შექმნა)
 ქმრიან-ი having a husband
 3-ქონდა he had (said of inanimate things)
 ქორ-ი hawk
 ქოშ-ი slipper
 ქრი-ს it is blowing; it blows
 ქრისტიან-ი a Christian
 ქრისტიანობა (ქრისტიანობ-ის) Christianity
 ქროლა (ქროლ-ის) to blow, blowing
 ქუდი-ი cap, hat. ქუდი დაიხურა he put on his hat

ქუთუთო eyelid
 ქულა (ქულ-ის) pass mark, point
 ქურდ-ი thief
 ქუსლ-ი heel
 ქუხ-ს it thunders
 ქუხილ-ი thunder

ღ

ღალა (ღალ-ის) quit rent
 ღალად as quit rent
 ღამე (ღამ-ის) night
 ღამით at night
 ღამურა (ღამურ-ის) bat
 ღელე (ღელ-ის) small river
 ღერ-ი stem, stalk
 ღვარ-ი torrent
 ღვაწლ-ი services, work done
 ღვთისმშობელ-ი (ღვთისმშობლ-ის) Virgin Mary, Our Lady.
 ღვთისმშობლის წილხვდომილ-ი (ქვეყანა) country fallen by lot to the Holy Virgin
 ღვინო (ღვინ-ის) wine
 ღია (ღი-ის) open
 ღირსება (ღირსებ-ის) dignity, virtue. ღირსებით შემკულ-ი endowed with virtues
 ღიღილო cornflower
 ღიღინებ-ს he hums
 ღმერთ-ი (ღვთ-ის) God
 ღომ-ი hominy
 ღონე (ღონ-ის) strength
 ღონიერ-ი strong
 ღორ-ი swine, pig. ღორის ხორცი pork
 ღრიალ-ი roar. ღრიალ-ი მორთ-ო he roared
 ღრღინ-ს it gnaws
 ღრძილ-ი gum
 ღუღუნ-ი to coo

ჰ-ყავ-ს he has (said of living beings) (inf. ყოლა)
 ყავა (ყავ-ის) coffee
 ყავადანი (ყავადნ-ის) coffee-pot
 ყავარი (ყავრ-ის) lath
 ყავახანა (ყავახან-ის) coffee-house
 ჰ-ყავდ-ა he had (said of living beings)
 ყაბა (ყამ-ის) turkish dagger
 ყანა (ყან-ის) cornfield
 ყაყანი to make a hubbub
 ყაყაო poppy
 ყაჩაღ-ი outlaw
 ყბა (ყბ-ის) jaw
 ყელ-ი throat, neck
 ყეფა (ყეფ-ის) to bark
 ყვავილ-ი flower
 ყველ-ი cheese
 ყველა all. ყველაზე მეტად best of all
 ყველაფერ-ი (ყველაფერ-ის) everything
 ყველგან/ყოველგან everywhere
 ყვითელ-ი (ყვითელ-ის) yellow
 ყია (ყი-ის) windpipe
 ყიდვა (ყიდვ-ის) to buy. ძვირად ყიდვა to pay a high price for
 ყიდი-ს he sells (inf. გაყიდვა to sell)
 ყიდულობ-ს he buys (inf. ყიდვა to buy)
 ყიდულობდ-ა he was buying it
 ყივილ-ი to crow (said of a cock)
 ყინულ-ი ice
 ყმა (ყმ-ის) serf
 ყოველ-ი every
 ყოველდღე every day
 ყოველღამ(ე) every night
 ყოველთვის/ყოველ დროს always
 ყოლა (ყოლ-ის) to have (smb.)
 ჰ-ყოლი-ა he has had (Perfect Tense)
 ყორე (ყორ-ის) stone fence
 ყოფილ-ა he has been. ვ-ყოფილ-ვარ I have been, ყოფილ ხარ
 you have been
 ყოფნა (ყოფნ-ის) to be
 ყოჩაღ! well done! good lad!
 ყოჩივარდა cyclamen

ყრი-ა they are scattered (sprawled). ვ-ყრი-ვარ-თ we are sprawled
 ყრიდ-ა he scattered, he was scattering
 ყრილობა (ყრილობ-ის) congress
 ყრუ deaf
 ყურ-ი ear
 ყურადღება (ყურადღებ-ის) attention (lit.: to get by ear)
 ყურადღება მიმართ-ა he directed his attention to...
 ყურადღების მიპყრობა to attract smb.'s attention; to draw attention.
 ყურადღება მიიპყრო he attracted the attention of...
 ყურება (ყურებ-ის syn. ცქერა (ცქერ-ის)) to look at; to watch. ვ-უ-
 ყურებ ტელევიზორ-ს I watch TV
 ყურძენ-ი (ყურძენ-ის) grapes

შაბათ-ი Saturday
 შავ-ი black. შავი ზღვა the Black Sea. შავი მთა the Black Mountain
 შავთვალა dark-eyed
 შარშან last year
 შეასწავლ-ა he has taught (him it)
 შეასწავლი-ს he will teach (him it)
 შეგროვება (შეგროვებ-ის) to collect. შეუგროვებია he has collected/gathered
 შედი-ს 1. he enters, goes/comes in; 2. includes, comprises, it is included in
 შეერთება (შეერთებ-ის) to join; to connect
 შეეშალ-ა (მა-ს) he made a mistake. შე-მ-ეშალა I made a mistake, შე-გ-ეშალა you made a mistake (inf. შეშლა)
 შეეძლ-ო he could. შე-მ-ეძლ-ო I could, შე-გ-ეძლ-ო you could
 შეეძლებ-ა he will be able. შე-მ-ეძლებ-ა I will be able, შე-გ-ეძლებ-ა you will be able
 შეეხ-ო he touched on; he dealt with
 შევარდენ-ი (შევარდენ-ის) falcon
 შევიდ-ა he entered. შე-ვედი I entered, შე-ხ-ვედი you entered
 შეთხულებულ-ი thinned
 შეიქმნ-ა (it) was created
 შეკერილ-ი smth. already made/sewn
 შეკითხვა (შეკითხვ-ის) to ask/put a question
 შეკრებილიყვნენ they had assembled
 შემდეგ then

შემთხვევა (შემთხვევის) occasion
 შემთხვევით by chance, occasionally
 შემთხვევითი casual, occasional
 შემნახავი keeper
 შემოდგომა (შემოდგომის) autumn. შემოდგომაზე in autumn
 შემოვარდნა (შემოვარდნის) to rush in
 შემოსევა (შემოსევის) inroad, invasion
 შემოქმედება (შემოქმედების) (creative) work
 შემოქმედებითი მუშაობა creative work
 შემოხვდა he met
 შემქმნელ-ი creator
 შემწყნარებლობა (შემწყნარებლობის) tolerance
 შენ you. შენც you also/too
 შენი your
 შენდება is being built
 შენება (შენების) to build
 შეპირება (შეპირების) to promise. შევ-პირდი I promised some-
 body
 შერიგება (შერიგების) to put up with... ვერ შერიგებოდა he could
 not put up with...
 შესაკერი smth. to be made, to be sewn
 შესანიშნავი remarkable, brilliant
 შესახებ about
 შესვენება (შესვენების) break, interval
 შესვლა (შესვლის) to enter, to get in
 შესრულება (პირობისა) (შესრულების) to keep (a promise)
 შეტევა (შეტევის) to attack
 შეუღრეკლად fearlessly
 შეუერთა he annexed it, joined
 შეუტია he attacked at him
 შეუძლია he can. შე-მ-იძლია I can, შე-გ-იძლია you can.
 შე-გ-იძლია-თ იყიდო-თ you can buy
 შექება (შექების) to praise
 შექმნა he created
 შექმნა (შექმნის) to create
 შეღებილი-ი dyed
 შეშლა (შეშლის) to make a mistake
 შეძლება (შეძლების) can
 შეძრწუნება (შეძრწუნების) shock
 შეძრწუნებულ-ი shocked; alert
 შეწუხება (შეწუხების) trouble, worry
 შეწუხებულ-ი troubled, worried
 შეჭამა he ate

შეჭმა (შეჭმის) to eat. შეჭმა დააპირა he was going to eat
 შეჭმული-ი eaten
 შენება (შენების) to deal with; to touch upon; to consider, discuss
 შეხმატკბილება (შეხმატკბილების) to put to (perfect) harmony. შე-
 ვ-უ-ხმატკბილ-ე ერთმანეთს I put them to (perfect) harmony
 შვედი-ი a Swede
 შვედეთ-ი/შვეცია (შვეციის) Sweden
 შვედური-ი Swedish
 შველი-ი doe
 შვიდი-ი seven
 შვილი-ი (some)one's child, whether daughter or son
 შვილიანი-ი having a child
 შვილიშვილი-ი grandchild
 შთაბეჭდილება (შთაბეჭდილების) impression
 შთაგონება (შთაგონების) inspiration
 -ში in; at; to
 შიგნიდან from inside
 შიდა inner. შიდა ქართლ-ი Inner Kartli
 შიმშილი-ი hunger. მ-შია I am hungry, გ-შია you are hungry, შია
 he is hungry...
 შინ (at) home. შინიდან გა-ვ-დი-ვარ I leave home
 შინაგანი internal
 შინაკლასობრივი-ი ბრძოლა innerclass fight/struggle
 შინაური-ი domestic
 შიშ-ი fear. შიშისაგან from fear
 შიშველი-ი bare, naked
 შლი-ს 1. he divides (inf. წაშლა); 2. he turns (inf. გადაშლა/გადა-
 ფურცვლა)
 შობ-ს she gives birth, begets
 შობა (შობის) 1. to give birth, to beget; 2. Christmas
 შორ-ი far
 შორით/შორს far away; afar
 შორის between, among
 შრება-ი is drying himself
 შრომა (შრომის) work, labour
 შრომობ-ს he works
 შუა mid, between. შუაში in the middle
 შუადღე (შუადღის) noon, midday
 შუადღისას at noon
 შუათით-ი middle finger
 შუალამე (შუალამის) midnight
 შუალამისას at midnight
 შუბლ-ი forehead

შხაპ-ი shower. შხაპის მიღება (მიღების) to take a shower.
შხაპ-ს ვ-იღებ I take a shower

ჩ

ჩაგვრა (ჩაგვრის) oppression
ჩაი tea
ჩაიდან-ი (ჩაიდნის) tea-kettle
ჩაირიცხა-ა he was enrolled (inf. ჩარიცხვა)
ჩალა (ჩალის) straw, hay
ჩამოყალიბდა he/it was founded/formed
ჩანგალ-ი (ჩანგლის) fork
ჩანერგვა (ჩანერგვის) to inculcate, to instil
ჩანთა (ჩანთის) bag
ჩანთიან-ი having a bag
ჩანჩურა slob
ჩარიცხვა (ჩარიცხვის) to enrol
ჩარღვევა (ჩარღვევის) to break, sever. ჭაჭვი ჩარღვეულ-ა the chain
has broken/severed
ჩარხ-ი machine-tool
ჩაუნერგა-ა he inculcated, inspired
ჩაშლა (ჩაშლის) to break, give way. ჩაშლილ-ა თვალ-ი a link has
given way, broken
ჩაცმა (ჩაცმის) to dress. ძალიან კარგად იცვამს she dresses very
well
ჩემ-ი my
ჩემგან from me
ჩემთვის for me
ჩემკენ to me
ჩერო shade
ჩერჩეტ-ი fool, blockhead; foolish
ჩექმა (ჩექმის) boot
ჩეხ-ი a Czech
ჩეხია, სლოვაკია (ჩეხის, სლოვაკი-ის) Czechia, Slovakia
ჩეხურ-ი Czech
ჩვარ-ი (ჩვრის) duster, rag
ჩვევა (ჩვევის) habit
ჩვენ we. ჩვენც we also/too

ჩვენ-ი our
ჩვენგან-ი of us
ჩვენთვის for our
ჩვენში/ჩვენთან in our country
ჩვიდმეტი-ი seventeen
ჩია very thin and small (said mostly of men)
ჩივილ-ი to complain; complaint. ჩივი-ს he complains
ჩით-ი cotton (print), chintz
ჩინეთ-ი China
ჩინელ-ი a Chinese
ჩინურ-ი Chinese
ჩირ-ი dried fruit
ჩიტ-ი bird
ჩიჩქნა-ა he digged
ჩიჩქნა (ჩიჩქნის) (syn. თხრა) to dig
ჩონგურ-ი Georgian folk stringed instrument
ჩოჩორ-ი (ჩოჩრის) donkey
ჩრდილოეთ-ი the North
ჩრდილოეთით from the North, to the North
ჩუ! hush! (int.)
ჩუმ-ი quiet, silent
ჩქამ-ი light short noise
ჩქარ-ი fast
ჩქარა quickly
ჩქარობ-ს he hurries
ჩქარ-ჩქარა faster and faster
ჩხავილ-ი to croak
ჩხაკუნ-ი to clink
ჩხიკ-ი jay
ჩხირ-ი small stick
ჩხრიალ-ი to jingle
ჩხრიალებ-ს it jingles

ც

ცა (ცის) the sky
ცალ-ცალკე apart; separately

ცამეტ-ი thirteen
 ცარიელ-ი empty
 ცდა (ცდ-ის) to try. ეცადე! try!
 ცელ-ი scythe
 ცელობა (ცელობ-ის) to be a scythe; being a scythe
 ს-ცემს he beats (inf. ცემა). მ-ცემს he beats me, გ-ცემს he beats
 you, ვ-ცემ I beat him...
 ცემა (ცემ-ის) to beat; beating
 ცერ-ი thumb
 ცერად askew
 ცვარ-ი (ცვრ-ის) dew
 ცვეთა (ცვეთ-ის) wearing out
 ცვლა (ცვლ-ის) shift, (to) change
 ციგა (ციგ-ის) sledge
 ცილა (ცილ-ის) the length of a thumb
 ცივ-ი cold
 ცივა it is cold
 ციკან-ი/თიკან-ი (ციკნ-ის/თიკნ-ის) kid
 ცილ-ი slander
 ციურ-ი 1. (ციურ-ის) heavenly; 2. (ციური-ს) woman's name
 ციხესიმაგრე (ციხესიმაგრ-ის) fortress
 ცნობიერება (ცნობიერებ-ის) conscience
 ცოდნა (ცოდნ-ის) to know; knowledge. ერთ-ი რამე გ-ცოდნ-ოდა
 კარგად I wish you knew one thing well
 ცოლ-ი wife. ცოლის შერთვა to marry, to get married
 ცოლიან-ი having a wife
 ცოლ-ქმარ-ი (ცოლ-ქმრ-ის) husband and wife
 ცოტა few, little
 ცოტა ხანს (for) a little while
 ცოტ-ცოტა(დ) little by little
 ცრემლ-ი tear. უ-ცრემლ-ია (syn. უტირი-ა) he has shed tears.
 wept
 ცრი-ს it drizzles; it is drizzling (inf. გაცრა)
 ცუდ-ი bad
 ცუდად badly
 ცულ-ი axe
 ცურავ-ს he swims; he is swimming
 ცურვა (ცურვ-ის) to swim
 ცქერა (ცქერ-ის; syn. ყურება) to look at. მ-ი-ცქირე! look at me!
 ცხარე (ცხარ-ის) bitter, hot, spicy

ცხელ-ი hot
 ცხელა it is hot
 ცხენ-ი horse
 ცხენოსან-ი (ცხენოსნ-ის) horseman, rider
 ცხვარ-ი (ცხვრ-ის) sheep
 ცხვირ-ი nose
 ცხვრის ხორცი-ი mutton
 ცხობა (ცხობ-ის) to bake
 ცხოველ-ი animal
 ცხოვრება (ცხოვრებ-ის) life
 ცხოვრობ-ს he lives
 ცხრა (ცხრ-ის) nine
 ცხრამეტი-ი nineteen

d

ძალიან very, much
 ძაღლ-ი dog
 ძგერ-ს it throbs
 ძგერა (ძგერ-ის) to throb
 ძგიდე (ძგიდ-ის) edge
 ძებნა (ძებნ-ის) to seek; look for; search. I seek him, ვ-ეძებ I seek
 him, მე-ძებნ-ს he seeks me
 ძეგლ-ი monument. ძეგლის შესახებ about the monument
 ძერა (ძერ-ის) hawk
 ძვალ-ი (ძვლ-ის) bone
 ძველ-ი old (said of thing). ძველ-ი წელთაღრიცხვის ...before
 Christ. ძველი წელთაღრიცხვის პირველ ათასწლეულში in 1000
 B.C.
 ძველად long ago; in old times
 ძველებურ-ი old-fashioned
 ძველისძველად long, long ago
 ძვირ-ი expensive
 ძვირად expensively; ძვირად ყიდვა to pay a high price for...
 ძვირად გ-ი-ყიდ-დ-ი I would pay a high price for you
 ძილ-ი sleep. ძილის წინ before going to bed/to sleep
 ძირითადად mainly
 ძირს downstairs
 ძლიერ strongly; very

ძლიერ-ი powerful, mighty
ძლივს hardly, scarcely
ძმა (ძმის) brother
ძმისშვილ-ი/ძმისწულ-ი nephew, niece: brother's child
ძმურ-ი brotherly (fraternal)
ძოვა (ძოვ-ის) to graze
ძროხა (ძროხ-ის) cow
ძროხის ხორცი beef
ს-ძულ-ს he hates, loathes. მ-ძულ-ს I hate, გ-ძულ-ს you hate...
ვ-ძულ-ვარ he hates me, ს-ძულ-ხარ he hates you
ძღვენ-ი gift
ძღოლა (ძღოლ-ის) to lead
ძღომა (ძღომ-ის) to satiate

წ

წავიდ-ა he went from. წა-ვედი I went from, წა-ხ-ვედი you went from
წაიკითხ-ა he read. წა-ვ-იკითხე I read (inf. (წა)კითხვა)
წალდ-ი (elongated) axe
წამალ-ი (წამლ-ის) medicine; remedy
წამება (წამებ-ის) martyrdom, passion
წამოაწვინ-ა he let/helped him lie down
წამოწოლა (წამოწოლ-ის) to lie down
წამოწყება (წამოწყებ-ის) to initiate; to undertake; to start
წამოწყებულ-ი initiated, undertaken, started
წამწამ-ი eyelash
წარბ-ი eyebrow
წარდგენა (წარდგენ-ის) to present
წართმევა (წართმევ-ის) to deprive, take away from; to wrest
წარმატება (წარმატებ-ის) success
წარმოდგენა (წარმოდგენ-ის) 1. presentation 2. performance; 3. to imagine. ვერ წარმოიდგენ you can't imagine. წარმოიდგინეთ! just imagine!
წარმოდგენილ-ი represented
წარმომადგენელ-ი representative
წარმოჩენა (წარმოჩენ-ის) to reveal; to show up
წარწერა (წარწერ-ის) inscription
წასვლა (წასვლ-ის) to go, to leave

წაქცეულ-ი (კაცი man) fallen; (ხე tree) felled
წაღება (წაღებ-ის) to carry. წაუღი-ა-თ they have taken away (as a prey)
წალმა in the forward direction
წაშლა (წაშლ-ის) to divide
წევ-ს he lies. ვ-წევ-ვარ I lie; I am lying. წევ-ხარ you lie, you are lying (inf. წოლა)
წევრ-ი member
წელ-ი 1. year (წლ-ის); 2. waist (წელ-ის)
წელიწად-ი year. წელიწადში in a year
წელს this year
წერ-ს he writes; he is writing; ნუ წერ! don't write!
წერა (წერ-ის) to write
წერილობითი ძეგლ-ებ-ი written monuments
წერისას (=წერის დროს) while writing
წერო stork, crane
წერწეტი slender, slim
წესიერ-ი right, good; regular, normal
წვა (წვ-ის) to burn, sear
ს-წვავდეს may it burn, sear
წვან-ან they lie, ვ-წევ-ვარ-თ we lie, წევ-ხარ-თ you lie...
ს-წვდება he grasps; he comprehends, he perceives
წვდომა (წვდომ-ის) to grasp; comprehend, perceive
წვერ-ი 1. beard; 2. tip
წვერიან-ი having a tip
წვეროსან-ი (წვეროსნ-ის) bearded
წვივ-ი shank, calf
წვიმ-ს it rains, it is raining
წვიმა (წვიმ-ის) rain
წვიმდ-ა it was raining. დღით ძალიან წვიმდ-ა it was raining hard this morning
წვლილ-ი contribution. წვლილის შეტანა to contribute
წვრილ-ი small; წვრილ-წვრილ-ი small, tiny
წიგნ-ი book
წიგნაკ-ი booklet
წიგნის კარადა (წიგნის კარად-ის) bookcase
წითელ-ი (წითლ-ის) red
წილ-ი share, lot
წინ before; in front of; ahead of
წინათ formerly

წინაპარი (წინაპრის) ancestor, forefather
 წინდაწინ beforehand
 წინწინ forward
 წიწილა (წიწილის) chicken
 წიპურტი fillip, flick
 წკირი very small stick
 წკრიალი to tickle; to clink
 წკრიალებს it tickles
 წლიური yearly, annual
 წმინდა (წმინდის) saint. წმინდა ნინო Saint Nino
 წმინდანი saint. წმინდანად შერაცხა he canonized smb.
 წოდებითი Votive
 წოლა (წოლის) to lie; lying
 წუთი minute
 წუთისოფელი (წუთისოფლის) life, ephemeral world
 წული (arch.) someone's child; son or daughter (syn. შვილი)
 წურავს he squeezes; he is squeezing
 წუხს he is worried. ვწუხვარ I'm worried
 წუხელი last night
 წუხილი worry
 წყალი (წყლის) water
 წყალობა (წყლობის) mercy
 წყარო spring; source. დაუშრეტელი წყარო inexhaustible source
 წყენა (წყენის) offence
 წყისი Tskisi (place-name)
 წყნარი quiet, peaceful
 წყნარად quietly
 წყურვილი thirst. მეწყური-ა I am thirsty, გწყური-ა you are
 thirsty, სწყური-ა he is thirsty

ჰ

ა (ჰის) well
 აბუკი young man, youth
 ალა (ჰალის) grove
 ამა he ate
 ამს he is eating; he eats

ჰამა (ჰამის) to eat
 ჰანჭური kind of plum
 ჰარხალი (ჰარხლის) beet root
 ჰალი lamp
 ჰენება (ჰენების) racing (of a horse), to gallop, galloping
 ჰერი ceiling
 ჰვალ-ი colic
 ჰია (ჰის) worm
 ჰიკიკი chirping
 ჰირი plague, misery, misfortune
 სჰირდება he needs
 ჰირვარამი misery
 ჰიჰა (ჰიჰის) glass (to drink)
 ჰკვიანი wise (man), clever, intelligent
 ჰკნება it fades
 ჰკნობა (ჰკნობის) to fade
 ჰკუა (ჰკუის) mind, brains
 ჰუკი gosling
 ჰური large pitcher fixed in the ground to hold wine
 ჰურტელი (ჰურტლის) dishes
 ჰურტლის კარადა (ჰურტლის კარადის) sideboard, cupboard
 ჰურტლის სარეცხი dish-washer
 ჰყივი-ს it squeals
 ჰყივილი to squeal
 ჰყლეტს he crushes. გაჰყლიტა he crushed
 ჰყლეტა (ჰყლეტის) a crush, to crush

ბ

ბალიჩა (ბალიჩის) carpet
 ბალხი people
 ბალხური სიტყვიერება (ბალხური სიტყვიერების) folklore
 ხან...ხან sometimes
 ხანი (syn. დრო) time
 ხანდახან sometimes, occasionally
 ხარი ox
 ხატი icon
 ხატავს he paints, ვხატავ I paint... მხატავს he paints me... (inf.
 ხატვა)

ხატება (ხატების) image
 ხატვა (ხატვის) to draw, to paint
 ხაჭო curds
 ხაზი onion
 ხბო calf
 ხე (ხის) tree
 ხედავს he sees. ვხედავ I see. მხედავს he sees me
 ხედვა (ხედვის) to see
 ხელი arm, hand
 ხელახლა/ხელახლად (syn. კვლავ) again
 ხელბურთი handball
 ხელბურთელი handballer
 ხელობა (ხელობის) skill, craftsmanship profession
 ხელოვანი artist (painter, actor, etc.)
 ხელოსანი (ხელოსნის) craftsman
 ხელოსნობა (ხელოსნობის) artisanship, workmanship
 ხელპირის დაბანა to wash one's hand and face
 ხელშეწყობა (ხელშეწყობის) support
 ხელშეწყობით with support, with the help of
 ხერხემალ-ი (ხერხემლის) spine
 ხვალ tomorrow
 ხვალინდელ-ი tomorrow's
 ხვწა (ხვწის) to plough
 ხილი fruit
 ხილეულ-ი fruits
 ხმა (ხმის) voice, sound
 ხმალ-ი (ხმალის) sword. ხმლით შემოვარდნილ-ა he has rushed in with a sword
 ხმალა sword-lily
 ხმება (ხე tree) is getting dried
 ხნავს he ploughs, he is ploughing (inf. ხვწა)
 ხნავდ-ა he was ploughing
 ხო/ჰო yes (familiar)
 ხორცი meat, flesh
 ხორციელ-ი carnal
 ხოხობ-ი (ხოხობის) pheasant
 ხრი-ს he arches, bends smth. (inf. მოხრა/დახრა)
 ხსენება (ხსენების) remembering. ხსენების დღე remembrance day, feast day
 ხსნი-ს he opens (inf. გახსნა)

ხსოვნა (ხსოვნის) memory, remembrance
 ხტი-ს he is jumping; he jumps (inf. ხტომა)
 ხტომა (ხტომის) to jump; jumping
 ხუთ-ი five
 ხუთშაბათ-ი Thursday
 ხუმრობა (ხუმრობის) joke, jest; to trifle. ნუ ეხუმრები! don't trifle
 ხუმრობით jokingly, in jest
 ხუნდი-ი dovelling
 ხუროთმოძღვრება (ხუროთმოძღვრების) architecture
 ხშირად often

ჭ

ჯარ-ი army
 ჯაჭვი chain
 ჯგრო mob
 ჯდება he is sitting down
 ჯდობა (ჯდომის) to sit; sitting
 ჯერ კიდევ as early as; yet
 ჯვარცმა (ჯვარცმის) crucifixion
 ჯილდო reward, prize
 ჯიხვი wild goat
 ჯიჯვნა (ჯიჯვნის) to tear (meat) rudely
 ჯიჯვნი-ს he/it tears smth. rudely
 ს-ჯობ-ს he is better than
 ჯოხ-ი stick
 ჯლაბნა (ჯლაბნის) to scrawl
 ჯლაბნი-ს he scrawls
 ჯლან-ი worn out or badly made shoes

ჟ

ჰაერ-ი air
 ჰავა (ჰავის) climate
 ჰო yes (familiar)

CONTENTS

ს ა რ ზ ე ვ ი

PREFASE	3
წინასიტყვაობა	3
UNIT 1	7
Letters and Sounds of Georgian	7
UNIT 2	9
Letters and sounds of Georgian (Continued)	9
UNIT 3	14
Letters and Sounds of Georgian (Continued)	14
UNIT 4	20
Specific Consonant-clusters	20
UNIT 5	26
Subjective and Objective Person Markers in the Georgian Verb	26
UNIT 6	31
The Noun: Declension; Number	31
არსებითი სახელი: ბრუნვა; რიცხვი	31
UNIT 7	38
The Noun: The Declension of Consonant-stem Nouns (Continued)	38
არსებითი სახელი: თანხმოვანფუძიან სახელთა ბრუნვა (გაგრძელება)	38
UNIT 8	44
The Declension of Vowel-stem Nouns	44
ხმოვანფუძიან სახელთა ბრუნვა	44
UNIT 9	51
The Declension of Vowel-stem Nouns (Continued). Proper nouns	51
ხმოვანფუძიან სახელთა ბრუნვა (გაგრძელება). საკუთარი სახელები	51
UNIT 10	58
The Postposition. The Cases with Postposition	58
თანდებულო. თანდებულოანი ბრუნვები	58
UNIT 11	68
The Adjective	68
ზედსართავი სახელი	68
UNIT 12	75
The Numerals	75
რიცხვითი სახელი	75

UNIT 13	84
The Pronoun	84
ნაცვალსახელი	84
UNIT 14	95
Wordbuilding. Derivation	95
სიტყვაწარმოება. დერივაცია	95
UNIT 15	104
Wordbuilding (continued) Compound Words	104
სიტყვაწარმოება (გაგრძელება) რთული სიტყვები (კომპოზიტები)	104
UNIT 16	112
Verb. Person and Number	112
ზმნა. პირი და რიცხვი	112
UNIT 17	121
Preverb	121
ზმნისწინი	121
UNIT 18	126
Transitive and Intransitive Verbs	126
გარდამავალი და გარდაუვლი ზმნები	126
UNIT 19	135
Voice	135
გვარი	135
UNIT 20	144
Version	144
ქცევა	144
Unit 21	152
The Tense and Mood Forms of the Verb Mtskrivi (Screeve)	152
სერიები და მწკრივები	152
Unit 22	163
The Screeves of Series 2; The Formation of the Imperative	163
მეორე სერიის მწკრივები; ბრძანებითის წარმოება	163
Unit 23	172
Verbal Noun — Masdar (Base) and Participle	172
სახელზმნა — მასდარი (საწყისი) და მიმღეობა	172
Unit 24	181
Contact	181
კონტაქტი	181
Unit 25	185
The Screeves of Series 3	185
III სერიის მწკრივები	185

Unit 26.....	195
Peculiarities of Series 3.....	195
III სერიის თავისებურებანი.....	195
UNIT 27.....	202
The Adverb.....	202
ზმნიზება.....	202
UNIT 28.....	210
The Conjunction, the Particle, the Interjection.....	210
კავშირი, ნაწილაკი, შორისდებული.....	210
VOCABULARY.....	223
ლექსიკონი.....	223

გამომცემლობის რედაქტორი ც. ჯიშკარიანი
ტექ. რედაქტორი ფ. ბუღალაშვილი
კორექტორი ნ. მაჭავარიანი

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 28.01.04
საბეჭდი ქაღალდი 60X84
პირ. ნაბ. თაბახი 18
სააღრ.-საგამომც.თაბახი 17,51
შეკვეთა №5 ტირაჟი 500

ფასი სახელშეკრულებო

თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა
0128, თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზ., 14

გამომცემლობა „პერიდიანი“
თბილისი, აკაკი წერეთლის გამზირი 112